

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА В ПЕРИОДА 2021-2027

Списък на съкращенията 4

Списък на графиките 6

Списък на таблиците 7

Списък на картите 7

ВЪВЕДЕНИЕ 9

Цели, място и роля на ПИРО в цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие 9

Законови норми, подход и принципи 10

Отговорности на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО 15

ЧАСТ I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ - НУЖДИ И ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА 16

1.Обща характеристика/профил на общината 16

1.1.Местоположение и географски особености 16

1.2. Природни ресурси 18

1.3. Историческа обвързаност 21

2. Състояние на местната икономика 23

Състояние на основните икономически сектори 37

2.1 Селско стопанство 37

2.2. Промишленост 44

2.3 Сектор „Услуги“ 48

3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси 57

3.1 Основни демографски характеристики на населението 57

3.2 Пазар на труда 64

3.3 Социални програми услуги и дейности 70

3.4 Здравеопазване 75

3.5 Образование 78

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията 84

4.1. Транспортна инфраструктура и състояние на пътната мрежа 84

4.2 ВиК инфраструктура 88

4.3 Енергийна инфраструктура. ВЕИ. Енергийна ефективност. 92

4.4. Комуникации и интернет 96

5. Екологично състояние и рискове 99

5.1 Налични замърсявания и антропогенни въздействия върху компонентите на околната среда ... 99

Въздух ... 99

Води ... 101

Шум ... 102

5.2 Управление на отпадъците ... 102

5.3 Зелена система и отдих ... 109

5.4. Биологично разнообразие на Национална екологична мрежа /НЕМ/ ... 110

5.4.1 Биоразнообразие ... 110

5.4.2 Защитени територии по ЗЗТ, места по НАТУРА 2000 ... 111

6.Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО, както и необходимостта от укрепването му ... 117

7.Анализ на културно-историческото наследство ... 121

7.1 Нематериално културно наследство ... 122

7.2. Материално недвижимо културно наследство ... 123

8.Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор ... 135

9. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните й граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината ... 141

Потенциални възможности за сътрудничество със съседните общини ... 143

10. SWOT-анализ ... 148

11. Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво ... 153

ЧАСТ II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г. ... 158

ЧАСТ III. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ... 173

ЧАСТ IV. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ И ПРИНЦИПИ ЗА ПАРТНЬОРСТВО, ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ... 176

ЧАСТ V. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ... 178

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ ... 184

ЧАСТ VIII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО 209

ЧАСТ IX. ПРИЛОЖЕНИЯ ... 211

Списък на съкращенията

АКБ	Археологическа карта на България
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АМ	Автомагистрала
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Вода и канализация
ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗАТУРБ	Закон за административно-териториално устройство на Р България
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИБР	Източен беломорски район
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МИГ	Местна инициативна група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПР	Национална програма за развитие

НСИ Национален статистически институт

НСРР Национална стратегия за регионално развитие

ОбА Общинска администрация

ОДЗ Областна дирекция „Земеделие“

ООН Организация на обединените нации

ОПР Общински планове за развитие

ОПРР Оперативна програма „Регионално развитие“

ОПУ Областно пътно управление

ОУПО Общ устройствен план на общината

ПВТ Подземни водни тела

ПИРО План за интегрирано развитие на община

ПРР Програма „Развитие на регионите“

ПРСР Програма за развитие на селските райони

ПСОВ Пречиствателна станция за отпадни води

ПСОВ Пречиствателна станция за отпадни води

ПЧИ Преки чуждестранни инвестиции

ПЧП Публично-частно партньорство

РЗИ Регионална здравна инспекция

РДМА Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи

РИОСВ Регионална инспекция по околната среда и водите

РСВ Регионални съвети за развитие

СБНПЕ Сгради с нулево потребление на енергия

СВОМР Стратегия за водено от обществото местно развитие

СПМН Средства за подслон и места за настаняване

СПОСП Стратегически план по общата селскостопанска политика

ТСБ Териториално статистическо бюро

ЮЦР Южен централен район

COVID-19 Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)

CAF Common Assessment Framework

NUTS Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)

STEM Science, technology, engineering, and mathematics

SWOT Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)

TEN-T Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

Списък на графиките

Графика 1 Преки чуждестранни инвестиции с натрупване на човек от населението в общини от област Пловдив в евро, 2018 г. 24
Графика 2 Приходи от износ на човек от населението в общините на област Пловдив (лева), 2018г. 25
Графика 3 Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в област Пловдив 27
Графика 4 Брой на предприятията в нефинансовия сектор в периода 2014-2018 28
Графика 5 Структура на общинската икономика според броя предприятия, 2018 г. 29
Графика 6 Нетни приходи от продажби в периода 2014-2018 г, (хил. лв.) 30
Графика 7 Произведена продукция на нефинансовите предприятия в община Перущица в периода 2014-2018 г. 31
Графика 8 Произведена продукция от предприятията по икономически дейности, 2014 и 2018 г. . 32
Графика 9 Финансови показатели за сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ (хил. лв.) за община Перущица 42
Графика 10 Финансови показатели за сектор „Преработваща промишленост“ (хил. лв.) за община Перущица 46
Графика 11. Процентно съотношение на броя на заетите в сектор „Услуги“ за 2018 г. 49
Графика 12 Разпределение на населението по общини в област Пловдив 58
Графика 13. Динамика на населението на община Перущица 2014-2019 г. 59
Графика 14 Естествено движение на населението в периода 2014-2020 г. 60
Графика 15 Население в под, в и над трудоспособна възраст на територията на община Перущица. 61
Графика 16 Коефициент на възрастова зависимост 62
Графика 17 Броя на заетите и наетите в нефинансовите предприятия в община Перущица в периода 2014-2020 66
Графика 18 Брои на заетите в нефинансовите предприятия по икономически дейности 66
Графика 19 Относителен дял на наетите в индустрията в общия брой наети лица 67
Графика 20 Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.) 67

Графика 21 Индекс на достъпност до лекари-специалисти по области, 2019 г. (по-ниското е по-добро) 77
Графика 22. Образователна структура на населението в % 79
Графика 23 Относителен дял на лицата на възраст 16 - 74 навършени години, които редовно използват интернет в област Пловдив за периода 2010 - 2019 година 96
Графика 24 Относителен дял на лицата на възраст 16 - 74 навършени години, които редовно използват интернет в област Пловдив за периода 2010 – 2020 г. 97
Графика 25 Брой обслужено население в периода 2013-2019 г. 104
Графика 26 Брой жилищни сгради към 31.12. 138
Графика 27 Жилищна площ към 31.12 139
Графика 28 Градове – центрове на растеж 142

Списък на таблиците

Таблица 2 Баланс на територията, дка 18
Таблица 3 Ръст на средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (2014/2018) 26
Таблица 4 Произведена продукция на нефинансовите предприятия на община Перущица 2014 г. и 2018 г. 33
Таблица 5 Структура на предприятията според броя на заети 34
Таблица 6 Баланс на територията на община Перущица 38
Таблица 7 Основни икономически показатели на отрасъл „Строителство” в община Перущица за периода 2014-2018 г. 47
Таблица 8 Основни показатели на сектор услуги за 2018 г. 48
Таблица 9 Капацитет и приходи от нощувки в СПМН в община Перущица в периода 50
Таблица 10. Дейност на местата за настаняване и приходи от нощувки в област, 2018 г. 53
Таблица 11 Механично движение на населението на община Перущица в периода 2014-2019 г. . 60
Таблица 12 Безработицата в периода 2014-2018 (%) 68
Таблица 13 Предоставяни социални услуги в община Перущица към юли 2020 г. 71
Таблица 14 Болнични заведение на регионално ниво 76
Таблица 15 Показатели за развитие на образованието 79
Таблица 16 Капацитет на датските градини на територията на община Перущица 82
Таблица 17 Количество събрани битови отпадъци в периода 2008-2019 г. 104
Таблица 18 Разделно събрани отпадъци 106
Таблица 19 Взаимовръзки между заключенията от Анализа на ЮЦР и ПИРО 154

Списък на картите

Карта 2 Географско положение и достъпност 17
Карта 3. Агломерационен ареал Пловдив 35
Карта 4 Икономически център Пловдив 36
Карта 5 Транспортна достъпност и пътна мрежа в ЮЦР 86

Карта 6 Транспорта свързаност 87
Карта 7 Загуба при пренос на вода по общини (%), 2018 г. 89
Карта 8 Относителен дял на домакинствата, използващи газ 95
Карта 9 Интернет достъп. Относителен дял на населението, попадащо в „бели зони“ 98
Карта 10 Обхвата на териториите с малка, средна и голяма вероятност от наводнения ИБР 116
Карта 11 Археологическите обекти на територията на община Перущица 131
Карта 12 Урбанистичен модел на Р България 137
Карта 13 Йерархична структура на градове-центрове 144
Карта 14 Възможности за сдружаване на общини за прилагане на интегрирани териториални инвестиции 148
Карта 15 Потенциално влияние на промените на климата 185

ВЪВЕДЕНИЕ

Цели, място и роля на ПИРО в цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие

В своята същност Планът за интегрирано развитие на община Перущица (ПИРО) 2021- 2027 г. е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година. ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие. ПИРО се изработва за цялата територия на общината, като могат да се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини.

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Перущица е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. Общинският план за интегрирано развитие на Перущица е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 и действащия Общ устройствен план на общината.

Законови норми, подход и принципи

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха до момента.

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична подчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). В този смисъл ПИРО следва да отчете и предвижданията на общия устройствен план на общината. Към момента на изготвяне на ПИР на община Перущица, Общинската администрация има изготвен ОУПО и настоящият документ е синхронизиран с него. В редица нормативни документи са посочени връзки с ПИРО, сред които Закона за туризма, Закона за устройство на територията и други.

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Тези документи са:

❖ Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)

Те са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките й форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

❖ Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“ като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много - приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). За да се постигнат целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановете за интегрирано общинско развитие. ПИРО на община Перущица е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

- **ПО-ИНТЕЛИГЕНТНА ЕВРОПА чрез иновации, цифровизация, икономическа трансформация и подкрепа за малките и средни предприятия;**
- **ПО-ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА НИСКОВЪГЛЕРОДНА ЕВРОПА, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергиен преход, възобновяеми източници и борба с изменението на климата;**
- **ПО- СВЪРЗАНА ЕВРОПА със стратегически транспорти и цифрови мрежи;**
- **ПО-СОЦИАЛНА ЕВРОПА, прилагаща Европейския стълб на социалните права и подкрепяща качествените работни места, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравни грижи;**
- **ЕВРОПА ПО-БЛИЗО ДО ГРАЖДАНИТЕ чрез подкрепа за местно инициирани стратегии за развитие и устойчиво градско развитие в целия ЕС.**

❖ Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ (НПР БГ 2030) е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с

решението на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

❖ Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремежът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПР БГ 2030. Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национални ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3). Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

❖ Актуализирана национална концепция за пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за Оперативна програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред. Актуализираният документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата й част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

❖ Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Основните цели на плана са две: 1) Да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията; 2) Да положи основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на

Зелената сделка. Планът предлага изпълнение на целенасочени инвестиции в четири стълба:

1.Иновативна България: цели повишаване на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж- 20% от бюджета на Плана;

2.Зелена България: фокус върху устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план- 37% от бюджета на Плана;

3.Свързана България: акцентира върху осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, въз основа на специфичния местен потенциал- 22% от бюджета на Плана;

4.Справедлива България: специален фокус върху групите и лицата в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите- 21% от бюджета на Плана.

- **Интегрирана териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Южен централен регион за периода 2021-2027**

Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. Стратегическата рамка за развитие на общините от ЮЦР (в частност община Перущица) произтича от Интегрираната териториална стратегия за развитие на северозападния регион от ниво 2. Приетата **визия**, която определя рамката за реализация

на ИТСР на ЮЦР е следната: **„Южен Централен Район - привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно, и културно наследство".**

Основните приоритети на Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР са следните:

- **ПРИОРИТЕТ 1: Ускоряване на растежа на регионалната икономика;**
- **ПРИОРИТЕТ 2: Запазване и развитие на човешкия капитал;**
- **ПРИОРИТЕТ 3: Териториална свързаност, устойчиво развитие и намаляване на неравенствата.**

Приложеният **методически подход и следваните принципи** при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социалноикономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от ЮЦР. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и План за интегрирано развитие на община Перущица 2021-2027 г. опазването на околната среда. От методологическа гледна точка разработването на плана се основава на „стратегическия подход", „интегрирания подход", „териториалния подход", както и на „ориентирания към резултатите подход". В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Проучени и използвани са съвременните практики за подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, синтезни оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства. Внимателно е подходено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в община Перущица, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Планът за интегрирано развитие на община Перущица е разработен с широко гражданско участие, което обхваща както населението в неговата цялост по въпросите от общоградско значение, така и на специфични групи, носители на групови интереси по териториален, етнически, възрастов или друг признак, а също така и представителните структури на бизнеса. За целта беше проведено анкетно проучване, фокус групи, интервюта и обсъждания със заинтересованите страни и социално-икономическите партньори, като по този начин изпълнителят се придържаше към подхода „отдолу-нагоре" при планирането на местно ниво.

Отговорности на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО

Съгласно ЗРР и Правилника за неговото прилагане няколко са основните участници в процеса на подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО – кметът на общината, общински съвет, заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Функцията на организатор при изготвянето и съгласуването на ПИРО има кметът на общината, който осъществява координация и контрол по процесите. Съгласно Методическите указания с негова заповед се сформира работна група по подготовка, изготвяне и одобрение на ПИРО. В нея следва да са представени възможно най-много представители на заинтересованите страни в общината. Останалите заинтересовани лица трябва да имат постоянен достъп до информация за процеса и възможност за даване на становища и предложения при изготвянето на ПИРО, а в последствие и при неговата реализация. 13 План за интегрирано развитие на община Перущица 2021-2027 г. Със заповед на кмета изготвянето на ПИРО се възлага на външен изпълнител (при спазване изискванията на ЗОП) или се прави със собствен капацитет. Кметът е този, който, чрез заповед, организира и публично обсъждане на проекта на ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изискана. Общинският съвет е органът, който приема ПИРО на общината и контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с плана за интегрирано развитие. Заинтересованите лица имат право да дават аргументирани предложения при изготвянето на ПИРО и да получават информация при поискването ѝ. Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

ЧАСТ I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ - НУЖДИ И ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА

1.Обща характеристика/профил на общината

1.1.Местоположение и географски особености

Община Перущица е административно териториална единица по смисъла на Закона за административно териториалното устройство в Република България (ЗАТУРБ), част от област Пловдив, и статистическа териториална единица от ниво LAU 2 (община) по Номенклатурата за статистически териториални единици (NUTS) на ЕС. Административен център на общината е град Перущица. Съгласно Закона за регионалното развитие област Пловдив, респективно община Перущица, се включва към Южен Централен район. Разположена е в подножието на Западнородопските ридове Чернатица и Върховишки рид. Граничи с общините Стамболийски на север, Родопи на изток и на юг и Кричим на запад.

Община Перущица е разположена в южна България, в централните части на Южен Централен район и в югозападната част на Пловдивска област. Тя е сред най-малките в страната административни единици от този тип (48,7 кв.км). Общината включва само едно населено място – град Перущица.

Карта 1 Географско положение и достъпност

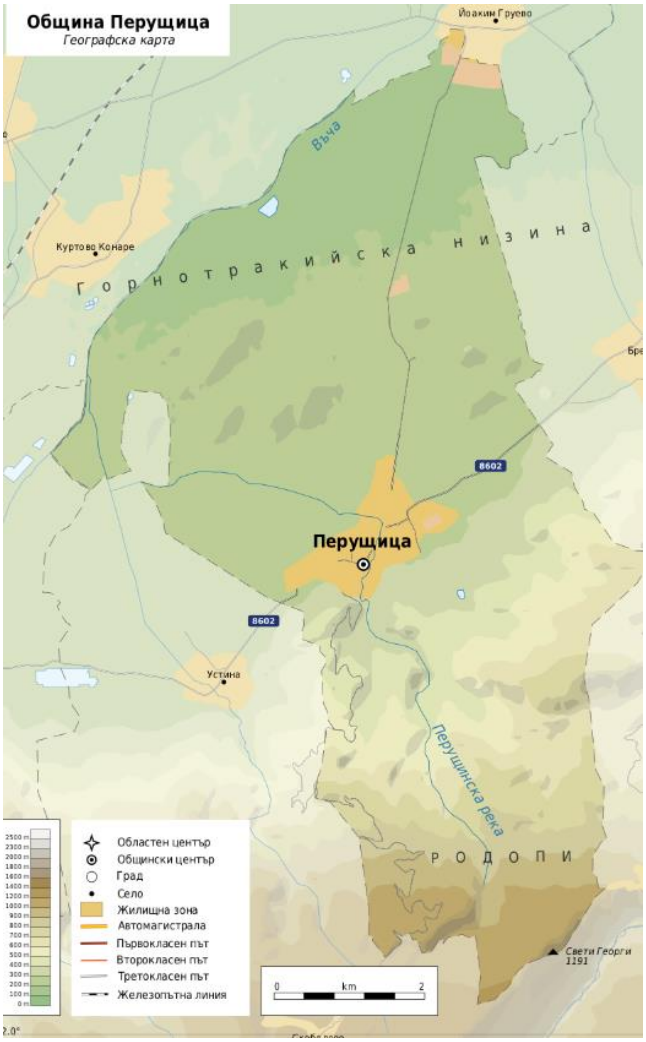

Територията обединява части от южната периферия на Пазарджишко-Пловдивското поле със северозападните склонове на Западнородопския рид Чернатица и неговите нахълмени подножия. Отводнява се от река Въча, както и от река Перущенска в десния водосбор на река Въча (приток на Марица). Северната част на територията традиционно се усвоява в обработваеми земи и трайни насаждения. Родопските склонове са заети от широколистни гори и пасища. Географското разположение на Общината създава отлични предпоставки за развитие на ефективно сътрудничество на всички нива в областта и региона. Основно значение в тази насока има разработването и прилагането на обоснована и ресурсно осигурена инфраструктурна, и главно транспортна и стопанска политика.

Баланс на територията

По-голямата част от територията на общината е заета от земеделски земи (57,6%). Около 1/3 от територията – 33%, представляват горски територии. Площта, обхванатата от населени места, урбанизирани територии, транспорт и инфраструктура възлиза на 9% от територията на общината, което я прави една от най-слабо урбанизираните територии в областта. Според направената класификация на общините по степен на урбанизация община Перущица принадлежи към слабоурбанизираните периферни общини заедно с още 7 общини от областта. Значителна част от тези общини са сред най-малките в страната, обезлюдяващи се с бързи темпове, с преобладаващо застаряващо население, и малък брой населени места, поради което и с ограничен капацитет за развитие. Съгласно европейската методика за определяне на градско селска типология те следва да бъдат наречени “селски” общини (rural).

Таблица 1 Баланс на територията, дка

Община	Общо - дка	Вид територии								
		Земеделски територии			Горски терито - рии	НМ и др. урбани-зирани терито-рии	Водни течения и водни площи	Терито-рии за добив на полезни изкопае-ми	Терито-рии за транс-порт и инфра-струк-тура
		обща площ	в т.ч. обраб. площ	от тях полив-ни площи					
Област Пловдив	5972891	3449048	2766694	1127568	1862425	266330	170388	173315	51385
Перущица	48719	28074	24048	18397	15924	1936	1360	1201	224

Източник: НСИ – ТСБ Пловдив, 2000 г.

1.2. Природни ресурси

Община Перущица е разположена в южна България, в централните части на Южен Централен район и в югозападната част на Пловдивска област. Тя е сред най-малките в страната административни единици от този тип (48,7 кв.км). Общината включва само едно населено място – град Перущица. Територията обединява части от южната периферия на Пазарджишко-Пловдивското поле със северозападните склонове на Западнородопския рид Чернатица и неговите нахълмени подножия. Отводнява се от река Въча, както и от река Перущенска в десния водосбор на река Въча (приток на Марица). Северната част на територията традиционно се усвоява в обработваеми земи и трайни насаждения. Родопските склонове са заети от широколистни гори и пасища (фиг. II – 1.2.). Географското разположение на Общината създава отлични предпоставки за развитие на ефективно сътрудничество на всички нива в областта и региона. Основно значение в тази насока има разработването и прилагането на обоснована и ресурсно осигурена инфраструктурна, и главно транспортна и стопанска политика.

Релеф

Територията на община Перущица попада в подножието на северните склонове на Западните Родопи, в т.нар. „Родопска яка". Градът е разположен на прехода, където Пазарджишко-Пловдивското поле допира до северните склонове на Родопите. Това изцяло предопределя релефа – хълмист с преход към склоновете на планината. Над гр. Перущица, южно от него, се издигат сравнително ниски върхове около 500 m, а равнината в подножието на планината е с надморска височина около 220 - 230m. В посока от север на юг релефът се преминава от низинен в поречието на река Въча в хълмист на прехода към планинското подножие на Родопите, до ниско и среднопланински в пределите на

родопския рид Чернатица (Върховръшки дял). Наклонът на топографската повърхнина е на север северозапад. Наблюдава се голяма денивелация по територията - надморската височина се променя от 185,5 м в терасата на река Въча до 1 212 м (вр. Момица) в близост до южната граница на общината. Планинската част от територията е изградена предимно от допалеозойски и палеозойски метаморфни скали. В най-високите сектори на повърхността се разкриват карбонатни шисти, гнайсошисти и мрамори. В нископланинските сектори и в подножието те преминават в масивни и слоисти мрамори. На прехода към полето са формирани мощни пролувиални (наносни конуси) и пролувиалноделувиални образувания, формирани от валуни, чакъли и пясъци. В заливните тераси на река Въча се акумулират алувиални наноси от чакъли, пясъци и глини. Съвременните морфогенетични процеси са много разнообразни - ерозионни, акумулационни, денудационни, а в мраморите - и карстови процеси. Изследваната територия е под влиянието на Севернородопската разломна зона. Територията се определя като част от зона с висока сеизмогенна дейност и възможен магнитуден диапазон от 7,1 до 7,54.

Характерни са склоновите срутища и свлачища. Съгласно Регистъра на свлачищните тела в България (МРРБ, Геозащита Перник) в южната периферия на град Перущица е регистрирано съвременно свлачище с детрузивен механизъм на свличане, проявено в терен с наклон от 10- 12º.5

Почви

Тук са разпространени кафяви планинско-горски (Cambisols), лесивирани канеленовидни (Luvisols), рендзини (Leptosols), делувиални (Colluvisols) и наносни почви (Fluvisols)16. С най-голямо значение за стопанството на общината са алувиалните, алувиално-ливадните (в Пазарджишко-Пловдивското поле), алувиално-делувиалните и делувиално-ливадни почви (в северните предземия на Родопите - т.нар. „родопска яка”). Много подходящи са за отглеждане на зеленчуци, тютюн, овощия и лозя, ливади. Алувиално-ливадните почви се отличават с добре изразен хумусен хоризонт с мощност 25-40 см и съдържание на хумус в целините – 4-5%. Делувиално-ливадните се нуждаят от предпазване от ерозия и поливане. В среднопланински условия, под букова растителност, широко представени са кафявите горски почви. Малък дял от тях (върху обезлесени вторично затревени пространства) имат значение за земеделието (картофи, малини) или използването им за пасища и ливади. Силно податливи са на деградация при наличие на несъобразено антропогенно натоварване.

Климат

Територията на община Перущица се отнася към Преходната климатична област. Характерна особеност на климата в района е топлото лято, по-меката зима и по-малките

годишни температурни амплитуди. Средните годишни температури са по-високи от тези за страната – 12,7С. Температурната сума за периода с температури над 10С варира от 1900С в Западните Родопи до 3900 С в низината. Средномесечните стойности на температурата на въздуха показват максимум през август (23,7С) и минимум през януари (0,8С). Често октомври е по-топъл от април, а с увеличаване на надморската височина тази разлика в полза на есента се увеличава до 4-5 ºС. Честите температурни инверсии са причина за силни застудявания. Абсолютните максимални температури в низината могат да достигнат 36-40С.. Най-ранната дата на мразовете се формира около 8 ноември, а най-късната възможна дата на проява на мразови явления – 2 май. Възможността за проява на първи есенни слани е най-висока към края на октомври, последните пролетни се наблюдават най-късно във втората половина на месец май. Валежите са по-ниски от средните за страната, което се обяснява преди всичко с факта, че територията попада във „валежна сянка". Годишната сума е около 550 мм в предпланинските сектори и нараства (900 мм) с увеличаване на надморската височина. В ниските сектори съществуват условия за изразителни засушавания, проявявани в края на лятото и на зимата. Снежната покривка е ежегодна, но неустойчива, със средна продължителност на задържане от около 85 дни. Преобладаващите ветрове са западните и северозападните (40% от случаите. Броят на случаите с тихо време се определя като относително висок – 34%

Води

Речната мрежа в пределите на община Перущица се формира от долината на река Въча (част от долното поречие след навлизането й в Горнотракийската низина) и от река Перущенска (извира източно от вр. Момица), която северозападно от гр. Перущица се влива в река Устинска, десен приток на река Въча. Главна отводнителна артерия в района е река Въча. Тя събира води от Родопския масив и е естествен отток на язовирите "Въча" и "Кричим". Река Въча е оформила своеобразна тераса, която формира равнинната част на територията на община Кричим и община Перущица. Река Въча е западнородопска река, десен приток на р. Марица. Дължината и е 112 km, а площта на водосборния басейн – 1645 km2. Под името Кричим или Буйновска река извира от североизточното подножие на връх Каинчал, в съседство с българогръцката граница. Отводнява големи части от Баташка планина, Велишко – Виденишкия дял, Переликския дял и рида Чернатица. В началото басейнът е разгърнат нашироко и приема многобройни притоци (десни – Чаирдере, Мугленска река, Широколъшка река, леви – Девинска река и др.), но след долинното разширение Забрал, навлиза в тясна проломовидна долина и притоците и вече са малки реки. След град Кричим от нея се отделят ръкави и се влива в Марица североизточно от с. Кадиево. Един от притоците на р. Въча, на територията на община Перущица е река

Перущинска - малка планинска река, която е с непостоянен отток, значителен след валежи и снеготопене и незначителен през сухите периоди.

Планинската част от територията попада в район с голяма водоносност при значителен отточен коефициент (63% от валежите) с априлско-майски максимум (60,1% от годишния отток) и с добре изразено вторично есенно-зимно пълноводие. Северната, низинна част от територията показва преходни черти в режима на оттока и силно регулиран отток поради обилното подхранване с грунтови води. В алувиалните речни наслаги и в пролувиалните наноси се разкрива обилие на акумулирани грунтови води, чийто модул на оттока е 4,1 л/сек/км2. Окарстените мраморните тела в района са основен колектор на карстови води. Средният минимален дебит на басейна е 1020 l/s. Сред по-голямите извори се откроява „Червената черква" при Перущица-Пастуша. През землището на общината преминават „Горнокричимският", „Долнокричимският" и „Южнобългарският" напоителни канали, които се използват за напояване на земеделските земи. Прекратено е използването за напояване на микроязовира с вместимост 90 000 м3, разположен югоизточно от гр. Перущица. Долното поречие на Въча на прехода Родопи/Горнотракийска низина се определя като рисков район, застрашен от наводнения и зависим от изграждането на хидромелиоративни защитни средства (в непосредствена териториална близост от обхвата на община Перущица).

1.3. Историческа обвързаност

Благоприятните природни условия и стратегическото географско разположение на община Перущица са причина територията й да бъде населявана от дълбока древност. Територията на Община Перущица има хилядолетна и богата история. Множеството разкрити археологически ценности в района показват богато културно наследство, което са оставили траки, римляни, византийци, славяни, българи и др.

Най-ранните останки са от праисторическо селище, което е съществувало през неолита, халколита и бронзовата епоха или в периода от 7 - 6 000 г. пр. Хр. до към 1 000 пр. Хр. Намерени са на около 1,5 км североизточно от града (при карстовия извор Пастуша и скално светилище, върху което е построена по-късно Червената църква). На същото място се формира и тракийско селище, просъществувало през римската епоха (I–IV в. сл. Хр.) и през последвалите исторически периоди. За съществено тракийско присъствие в района свидетелства и наличието на значителен брой надгробни могили.

Предполага се, че днешната Перущица е наследник на античното селище, което след заселването на славяните по тези земи приема името Драговец. Селището и прилежащите му отбранителни съоръжения продължили живота си и през средновековието. По време на

Второто българско царство (XII-XIV в.) тези крепости са играели важна роля при сблъсъците между Византия и България и са преминавали ту в едни, ту в други ръце. Характерно за Перущица е, че през всичките векове на османското робство населението му запазило българско – християнско самосъзнание. През Възраждането е кулминацията на будното национално самосъзнание и ревностният дух на перущинци. В Перущица са живеели и работили видни Възрожденски просветители и дейци на национално-освободителното движение, като: Петър Бонев, Спас Гинов, Кочо Честименски, Васил Соколски – Докторът. В този период се отчита забележителен стопански и духовен просперитет. Тя е едно от първите селища, започнали подготовка за Априлското въстание. През 1869 г. самият Васил Левски полага основите на таен революционен комитет, чиято дейност е възобновена по-късно (през 1876 г.) от Георги Бенковски.

Перущица е освободена от османско иго на 3 януари 1878 г., но след Берлинския договор от 13 юли 1878 г., селото попада в автономната и васална на Османската империя област Източна Румелия. Според първото официално преброяване от 1884 г. населението наброява 2 053 жители. Жителите на Перущица са от първите, обявили се за Съединението на Княжество България с Източна Румелия през 1885 г.

През XX в. в Перущица основен дял от икономиката заема селското стопанство и по-точно лозарството и овощарството. През 1929 г. в селото е образувано първото в България дружество на тютюнопроизводителите, а през 1935 г. и лозаро-винарска производствена кооперация „Напредък“. По-късно е основано средно професионално-техническо училище. След 9.IX.1944 г., в годините на социалистическата планова икономика, в Перущица работят: електроапаратурен завод за командни ел. табла, предприятие на „Винпром“ за естествено пенливи вина, 2 предприятия за производство на туристически принадлежности, Дирекция „Лозарство“ към националния производствен комплекс „Г. Димитров“ в Пловдив, дивечова ферма „Норка“ и др. През 1969 г. село Перущица е признато за град. С президентски Указ №111 от 1998 г. се създава Община Перущица, чието единствено населено място е град Перущица.

Изводи и препоръки:

- Налице е повишена динамика на естествените природни процеси на границата планина/низина, което следва да се вземе предвид при изграждането и поддържането на стопанска и селищна инфраструктура.

- Територията се определя като потенциално сеизмично активна. Това крие определени рискове за населението и стопанството на Общината и следва да бъде предмет на целенасочено планиране за защита от бедствия.
- Характерни за района са склонови срутища и свлачища.
- Климатичните режими по територията като цяло благоприятстват комфорта на населението. В същото време следва да се отбележи наличието на условия за проява на редица неблагоприятни за стопанската практика явления – изразителни засушавания, дефицит на атмосферна и почвена влажност, мъгли, температурни инверсии, екстремни температури, задържане на замърсители във въздуха.
- Анализите показват, че районът се характеризира с добри водни ресурси, но в условията на високо изпарение и висок потенциален риск от наводнения (в непосредствена териториална близост от обхвата на община Перущица). На това основание важно значение за стопанската практика имат хидромелиоративните защитни средства и завиряванията.

2. Състояние на местната икономика

Ключова предпоставка за развитие на устойчива конкурентоспособна икономика е капацитетът ѝ да абсорбира външни шокове, да се адаптира бързо към промените в заобикалящата я среда и да се справя с предизвикателствата, възникващи в резултат на външни за нея сили и процеси. Осигуряването на предпоставки за развитие на конкурентноспособна икономика е ключова сфера за управление на централно и местно ниво.

Липсата на статистически данни не ни позволява да направим детайлен анализ на последствията от кризата и това как тя рефлектира на местната икономика, затова основна част от анализа ще бъдат съсредоточени към осъществяване на преглед в периода 2014-2018 г.

Географското положение, природните и демографските условия и ресурси на община Перущица обуславят развитието на многоотраслова индустриално-аграрна икономика с профил преработваща промишленост, селско стопанство и услуги, вкл. туризъм и почивно дело. Икономическият профил на община Перущица се оформя от предприятия в различни отрасли на икономиката - индустрия, селско стопанство, лека промишленост и др. Най-голям дял в общинската икономика имат предприятия за производство на ел. прекъсвачи, предприятия в сферата на консервна промишленост и винопроизводството. Особеностите на икономиката в Перущица са свързани със суровинната база , която е предимно в областта

на лозарството, овощарството и в малка степен зеленчукопроизводство. Предопределящи за стопанската структура са близостта до индустриализирани райони като Стамболийски и Пловдив , както и наличието на работна сила с ниска квалификация. На територията на Общината има обособена индустриална зона / бивш стопански двор/ с частично изградени комуникации.

Общината се намира в близост до Областния център / 25км./ и разполага с терени – предимно частни, които се предлагат на атрактивни цени. Има потенциал за развитие на туризма с прекрасната си природа и културно – историческо наследство. Община Перущица разполага и с добри природо-климатични условия за развитие на лозарството, овощарството и зеленчукопроизводството. В землището на общината има над 24 000 дка обработваема земя. През последните години се наблюдава тенденция на окрупняване и създаване на по-големи масиви.

Основни икономически показатели

Въпреки че област Пловдив е сред териториите с най-много чуждестранни инвестиции, община Перущица се характеризира със сравнително ниски стойности по този показател в сравнение с другите общини в областта. Размерът на ПЧИ с натрупване, претеглени спрямо населението, тоест ПЧИ на човек от населението за 2018 г. е 631 евро, като по този показател община Перущица се нарежда непосредствено след община Родопи (714 евро), изпреварвайки само община Асеновград. В община Пловдив преките чуждестранни инвестиции с натрупване са 3 610 евро. В повечето български общини, където има чуждестранни инвестиции, обемът им е под 1 000 евро на човек от населението.

Графика 1 Преки чуждестранни инвестиции с натрупване на човек от населението в общини от област Пловдив в евро, 2018 г.

Източник: по данни на НСИ, изчисления на ИПИ

Приходите на нефинансовите предприятия от износ за общината Перущица за 2018 г. са 16.9 милиона лева, като по показателя приходи от износ на човек от населението общината се нарежда на едно от последните места в областта с 3 552лв., изпреварвайки единствено община Асеновград и община Кричим (Графика 2) Индикаторът е показателен от една страна за връзките на общинските икономики с международните пазари, от друга – за възможностите на местните износители, които към 2018 г. могат да бъдат определени като незадоволителни.

Графика 2 Приходи от износ на човек от населението в общините на област Пловдив (лева), 2018г.

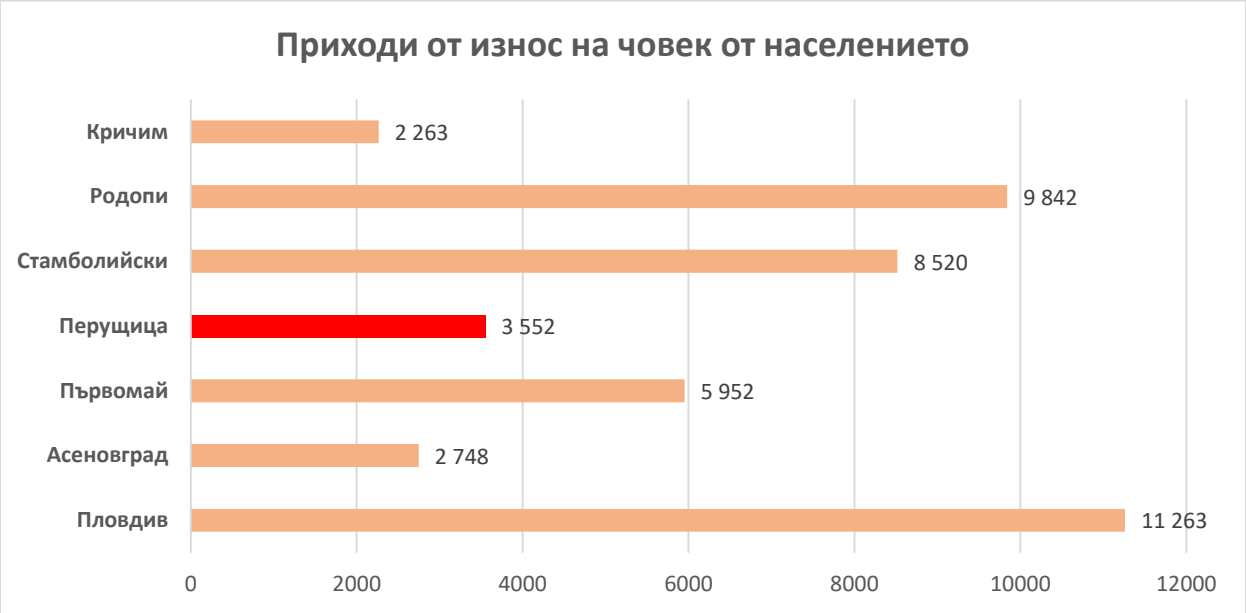

Източник: по данни на НСИ, изчисления на ИПИ

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Перущица през 2018 остава по-ниска от средната за страната и областта - 9 622 лв., като спрямо 2014 г. се повишава с 34,2 процентни пункта, при темп на нарастване за страната за същия период от 28,3 процентни пункта, а за областта – 27,8%. Средната годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение общо за страната през 2018 г. е 13 755 лв. (Таблица 2)

Таблица 2 Ръст на средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (2014/2018)

	2014	2018	Ръст % 2014/2018
България	9 860	13 755	28,3%
ЮЦР	7 954	11 059	28,1%
Област Пловдив	8 504	11 780	27,8%
Община Перущица	6 327	9 622	34,2%

Източник: НСИ

Заплатите в общината остават едни от най-ниските в областта. По-ниска е средногодишната брутна заплата на нает по трудово или служебно правоотношение през 2018 г. единствено в община Асеновград и община Родопи. Минималната работна заплата като дял от средната брутна заплата през 2018 г. за община Перущица е 63,6%, при 49,7% за община Пловдив.

Най-висока е средната годишна работна заплата в най-малката община в областта- община Лъки – 14 004 лв., като по този показател изпреварва дори средните стойности за страната – 13 755 лв. Община Марица очаквано изпреварва община Пловдив със средна годишна работна заплата от 13 949 лв. Най-ниски са възнагражденията в община Карлово. (Графика 3)

Графика 3 Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в област Пловдив

Източник: НСИ

Общинската икономика е представена от всички икономически дейности, съгласно класификацията на НСИ за нефинансови предприятия с изключение на следните икономически дейности- „Добивната промишленост“, „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, „Доставяне на води“.

Общият брой на регистрираните към 31.12.2018 г. нефинансови предприятия, осъществяващи дейност в община Перущица, са 176. Наблюдава се увеличение в техния брой с 5,8 процентни пункта спрямо 2014 г., когато са едва 138. По брой на предприятията община Перущица се нарежда на последно място в областта.

Графика 4 Брой на предприятията в нефинансовия сектор в периода 2014-2018

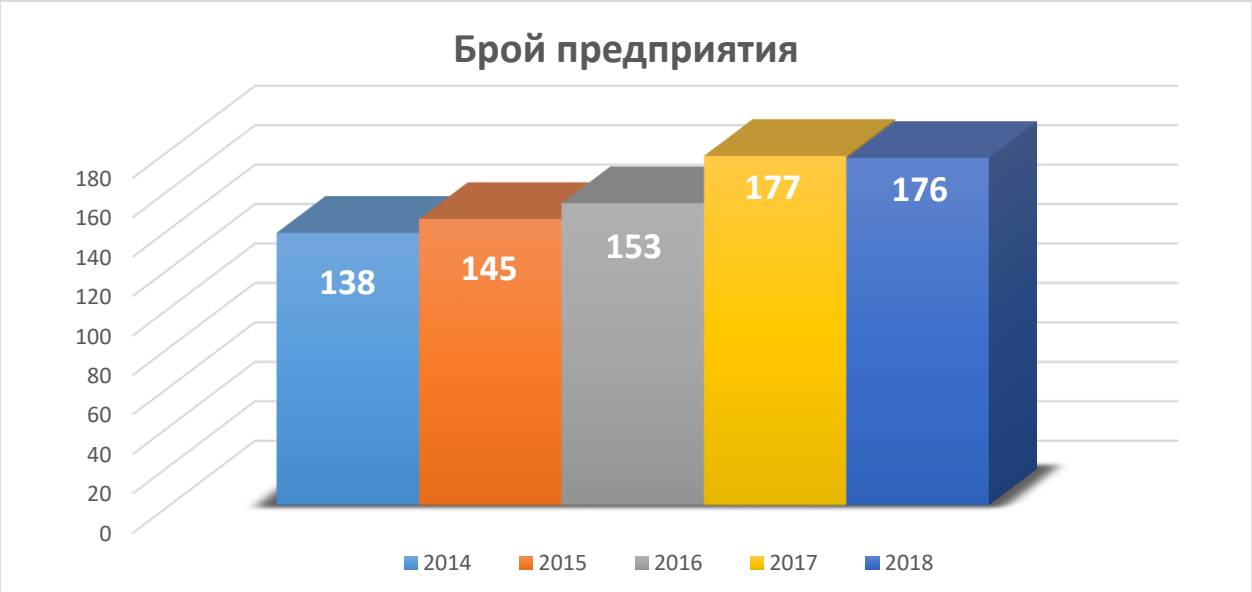

Източник: НСИ

С най-голям дял предприятия (35%) остава сектор „Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети" (60 предприятия), като спрямо 2014 г. броят на фирмите, упражняващи тази дейност, се увеличава с 11,7%. Относителният дял на броя фирми в този сектор спрямо 2014 г. намалява. Въпреки че относителният дял на опериращите в сектора компании намалява, оперативните приходи от дейност спрямо 2014 г. се увеличават с 40% и достигат 10 518 лв. Ръстът в приходите е ясно доказателство и за ръст в потреблението, което от своя страна е основна компонента за растеж и кореспондира с ръста на БВП на страната.

На второ място по брой на предприятията с 18% са фирмите в сферата на „Преработващата промишленост" (броят на компаниите, упражняващи тази дейност към 2018 г. е 30, като спрямо 2014 г. броят им остава относително постоянен, като е разкрито едно ново предприятие).

На трето място по брой предприятия е сектор „Селско, горско и рибно стопанство", като броят на предприятията, които упражняват тази дейност, представлява 16% от общия брой предприятия. Спрямо 2014 г. е регистрирано значително увеличение в броя им с 43%, като през 2018 г. достигат 28. (Графика 5)

Графика 5 Структура на общинската икономика според броя предприятия, 2018 г.

Източник: данни на НСИ

Добри резултати за 2018 година община Перущица показва по отношение на нетните приходи от продажби на нефинансовите предприятия – 51 232 хил. лв., като спрямо 2014 г. нетните приходи нарастват значително спрямо 2014 г. с 16,3 процентни пункта.

Графика 6 Нетни приходи от продажби в периода 2014-2018 г. (хил. лв.)

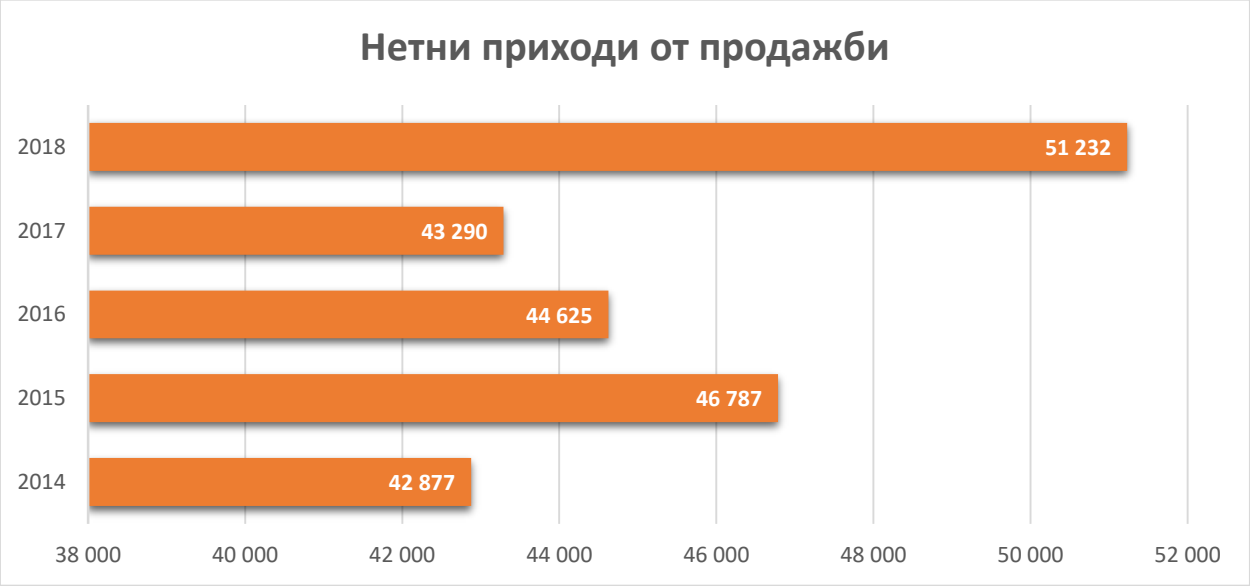

Източник: НСИ

Въпреки значителният ръст в нетните приходи по продажби през 2018 г. община Перущица остава на предпоследно място в областта по показателя нетни приходи от продажби на предприятията на един жител (средногодишно), като изпреварва единствено община Кричим. През 2018 г. стойността на показателя за община Перущица е 10,71 хил. лв., като спрямо 2014 г. този показател нараства с 23%.

Произведената продукция на нефинансовите предприятия на община Перущица за 2018 г. е 42 705 хил. лв. През 2018 г. се отчита нарастване на стойността на произведената продукция с 10,3% спрямо 2014 г., но движението на показателя в рамките на разглеждания период е непостоянно.

Графика 7 Произведена продукция на нефинансовите предприятия в община Перущица в периода 2014-2018 г.

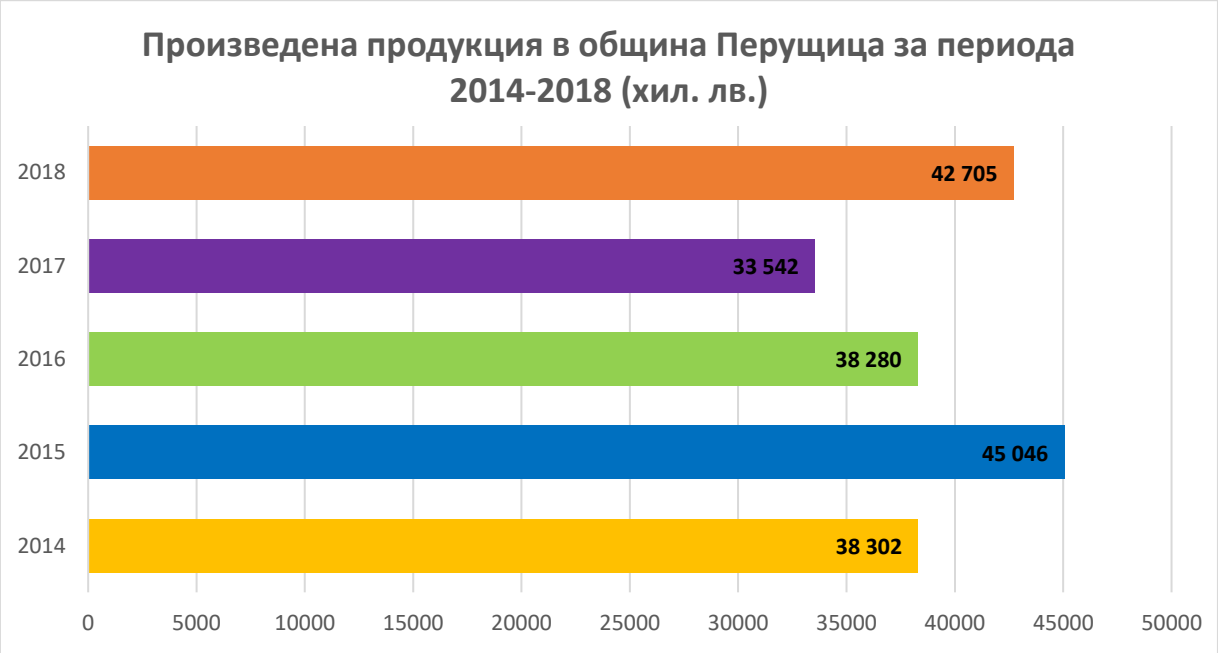

Източник: НСИ

Преработваща промишленост продължава да е с най-значителен дял от произведената продукция на територията на общината – 62% , следван от сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ – 15,3%, сектор „Строителство“(13,9%), сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 6,1%. Най-голям ръст по показателя произведена продукция спрямо 2014 г. се отчита в секторите „Транспорт, складиране и пощи“ (100%) , поради разкритите в общината предприятия упражняващи услуга в тази дейност. Значителен ръст в произведената продукция се наблюдава и в икономическите дейности, свързани със „Строителство“ (98%) „Селско, горско и рибно стопанство“ (56%) *и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ (54%).* Спад в произведената продукция се наблюдава само в два сектора – „Преработваща промишленост“ (-25%), „Хотелиерство и ресторантьорство“ (-10%).

Графиката по-долу представя конкретни данни относно произведената продукция в община Перущица, съгласно данни от НСИ . (Графика 8)

Графика 8 Произведена продукция от предприятията по икономически дейности, 2014 и 2018 г.

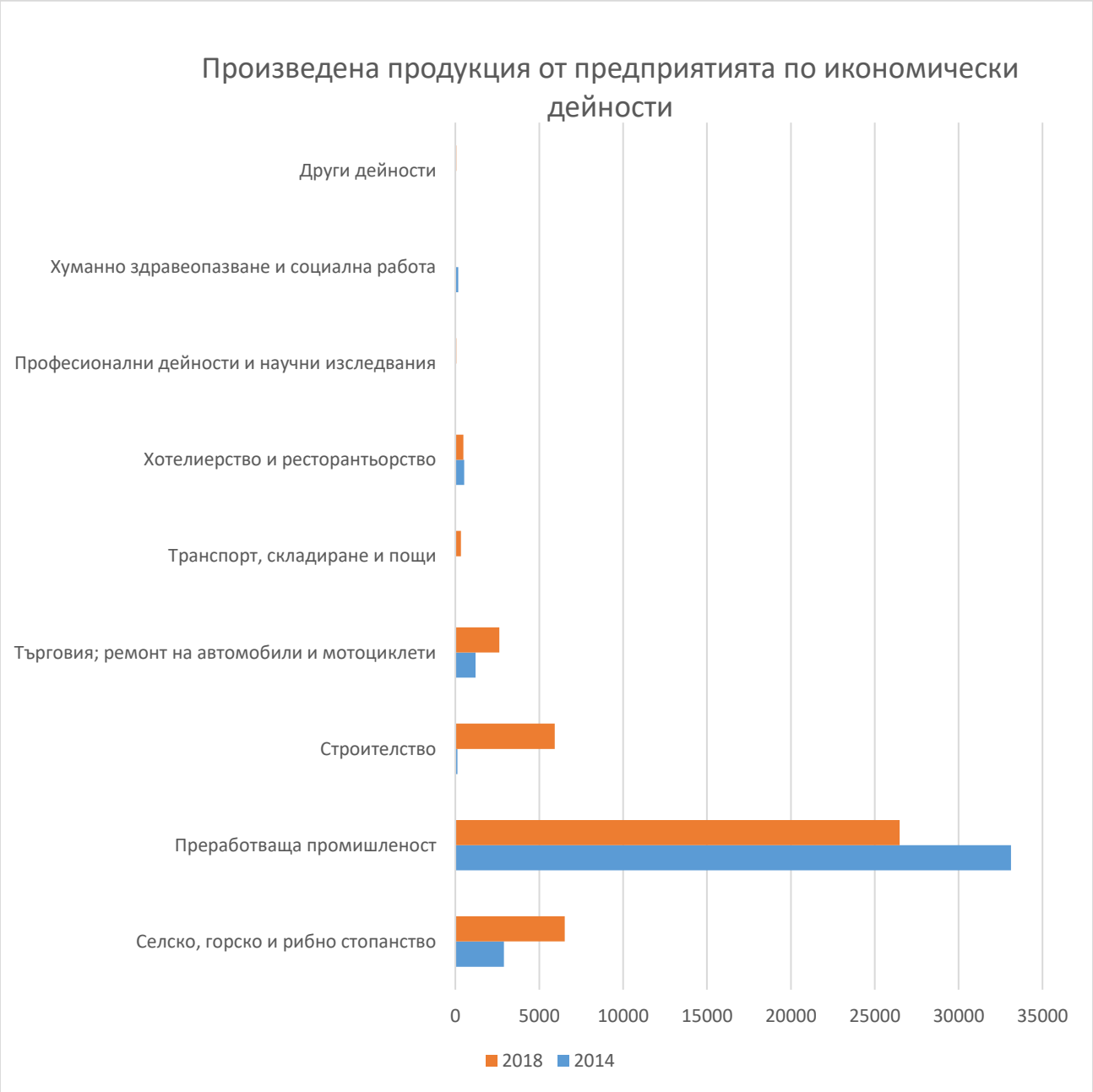

Източник: НСИ

Таблицата по-долу представя детайлни данни относно произведената продукция за двете години, процентния ръст и намаление и относителен дял.

Таблица 3 Произведена продукция на нефинансовите предприятия на община Перущица 2014 г. и 2018 г.

Икономически дейности	Произведена продукция 2014	Произведена продукция 2018	Ръст в % 2014/2018	Относителен дял 2018 г.
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА	**38 302**	**42 705**	10%	100%
Селско, горско и рибно стопанство	2 892	6 523	56%	15,3%
Преработваща промишленост	33 121	26 491	-25%	62,0%
Строителство	128	5 931	98%	13,9%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	1 207	2 619	54%	6,1%
Транспорт, складиране и пощи	0	342	100%	0,8%
Хотелиерство и ресторантьорство	526	479	-10%	1,1%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..	..		
Операции с недвижими имоти	..	..		
Професионални дейности и научни изследвания	..	54		0,1%
Административни и спомагателни дейности	..	..		
Образование	-	..		
Хуманно здравеопазване и социална работа	168	..		
Култура, спорт и развлечения	..	-		
Други дейности	51	58	12%	0,1%

Източник: НСИ

Секторът на малките и средни предприятия увеличава присъствието си в заетостта и реализираните обороти, но все още нивото на инвестиционна активност не е значително. Достъпът до финансиране за сектора се подобрява значително в периода 2014-2018 г.– главно по линия на банковото кредитиране и в по-малка степен – капиталовото финансиране, докато рисковото финансиране остава неразвито. Основни пречки пред по-бурното развитие на сектора са слабата иновационна активност, недостига на квалифицирани кадри и предприемачески умения и ниската степен на интернационализация на дейността.

На територията на общината липсват големи предприятия с над 250 заети. В периода 2014-2018 г. се увеличава относителния дял на малките предприятия (предприятията с 10-49

заети) за сметка на намаляване на относителния дял на микропредприятията, както и на средните предприятия. Относителният зял на малките предприятия се увеличава с 2,2 процентни пункта.(Таблица 4)

Таблица 4 Структура на предприятията според броя на заети

	2014	2015	2016	2017	2018
Относителен дял на предприятията с до 9 заети лица в общия брой предприятия за общината (%)	89,8	88,3	88,9	88,7	88,1
Относителен дял на предприятията с 10-49 заети лица в общия брой предприятия за общината (%)	8,0	9,7	9,1	10,2	10,2
Относителен дял на предприятията с 50-249 заети лица в общия брой предприятия за общината (%)	2,2	2,0	2,0	1,1	1,7
Относителен дял на предприятията с повече от 250 заети лица в общия брой предприятия за общината (%)	-	-	-	-	-

Източник: ТСБ- Пловдив

Община Перущица, заедно с Пловдив, Асеновград, Калояново, Марица, Родопи, Садово, Съединение, Кричим, Стамболийски, Куклен е част от агломерационния ареал и икономическото образование Пловдив. Образуванията се формират около т.н. „икономически ядра, които привличат значителна ежедневна трудова миграция от съседни общини, имат висока концентрация на наети лица и генерират относително голяма продукция.“ Край тях се формира периферия от общини, силно обвързани и зависими от ядрата. Критерии за определяне на центъра на икономическото образувание са ежедневната трудова миграция към центъра, гъстотата на заетостта и произведената продукция. Като критерий за икономическа обвързаност на периферните общини с центъра е приет повече от 10% от трудово наетите в тези общини да пътуват ежедневно на работа в центъра.

Независимо от различията в повечето от случаите, определените икономически образувания дават възможност за допълнително по-пълно характеризиране и на агломерационните ареали, с които те съвпадат по териториален обхват, макар и частично. Безспорно е положителното влияние на агломерационните ядра върху общините от агломерационните ареали на тези ядра. В изследването на ИПИ е констатирано, че общините в периферията на икономическите образувания, каквато е община Перущица, по-скоро са близки по характеристики до общините извън икономическите образувания, отколкото до общините на ядрата им.

Въпреки това се наблюдават положителни ефекти от обвързаността на периферните общини с ядрата на образуванията. Общините, които попадат в икономически образувания, имат два пъти по-нисък отрицателен механичен прираст (среден коефициент -2,39‰) от общините, които не попадат в икономически образувания (среден коефициент -5,12‰). Най-вероятното обяснение за това са географската близост и инфраструктурната свързаност, които позволяват ежедневно пътуване за работа от периферията до ядрата вместо трайното преселване в тях.

Карта 2. Агломерационен ареал Пловдив

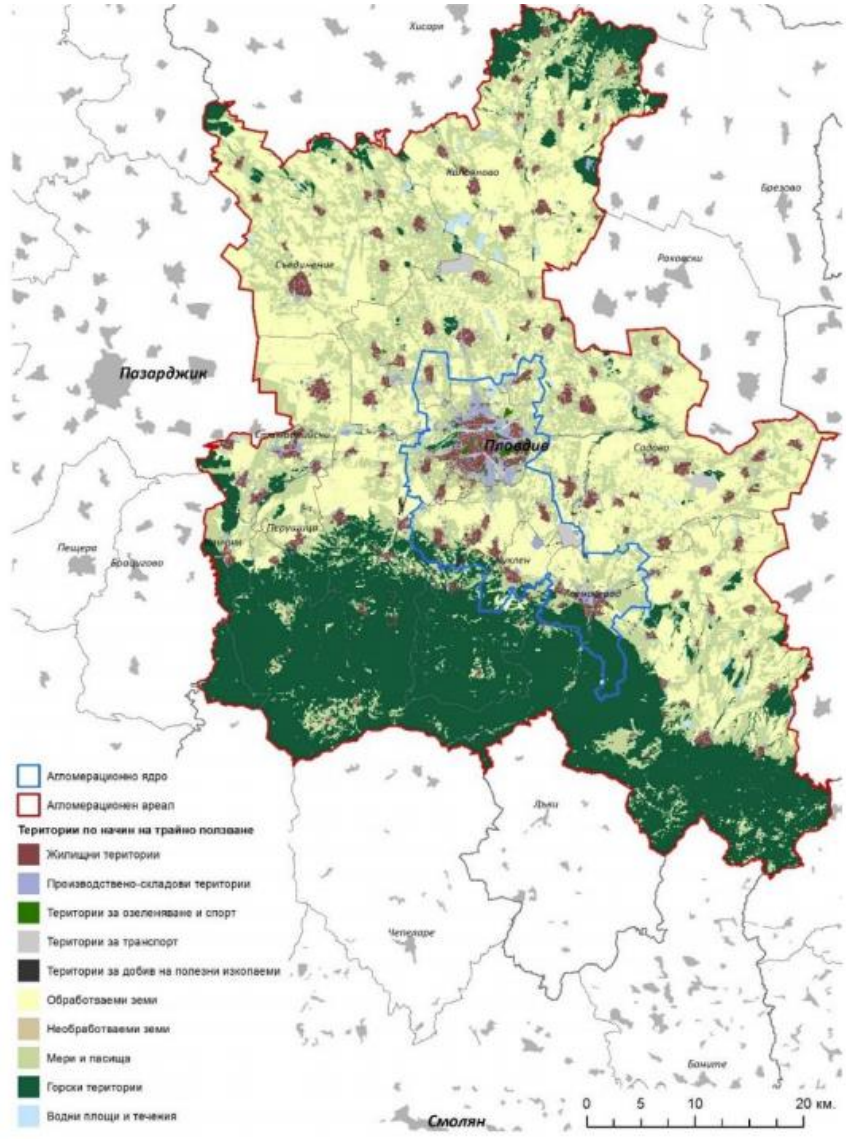

Източник: ОПРР, 2019 г.

Безспорно е и предимството за общините в агломерационния ареал поради близостта им до града център. Тази близост дава възможност на околните общини да ползват в града

център разнообразни услуги в сферата на здравеопазването, образованието, културата, търговията, администрацията, както и да прилагат там трудова заетост. От друга страна жителите на града център намират в околните общини подходящо пространство за отдих в природна и селска среда, а също и място за постоянно обитаване. По този начин в рамките на агломерационния ареал се формират ареални териториално-селищни общности с интензифицирани връзки в двете посоки - от периферията към центъра и обратно - от центъра към периферията, между градски и селски територии и населени места.

Научните изследвания и иновациите са от съществено значение за устойчивия успех и растеж на МСП. Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) по данни на НСИ на територията на община Перущица не са регистрирани. В периода на преход към икономика, основана на знанието (knowledge-based economy), научно-технологичната и иновационната дейност са основен източник за икономически растеж и повишаване конкурентоспособността на почти всички отрасли. В тази връзка следва да бъдат реализирани мерки и дейности, които ще спомогнат за насърчаване на инвестиционната активност чрез подобряване на бизнес средата, така че тя да стане привлекателна за нови, развиващи се и разширяващи се бизнес дейности; модернизация на технологичното оборудване на местните предприятия; подкрепа за пазарно-ориентирани иновативни дейности; насърчаване на транснационалното сътрудничество; адаптиране на професионалното образование спрямо промените в пазара на труда и развитие на нови образователни направления: „учене през целия живот“ и „учене чрез работа“.

Карта 3 Икономически център Пловдив

През последното десетилетие ИЦ „Пловдив“, от който е част община Перущица, се характеризира със значителен ръст на икономиката и инвестициите, съсредоточени в преработващата промишленост. Демографските тенденции са по -благоприятни от средните за страната. Същото важи и за предлаганото в центъра образование.

ИЦ „Пловдив“ е вторият по големина център в страната след този около столицата. В него, освен община Перущица, влизат още 11 общини – Асеновград, Калояново, Кричим, Куклен, Марица, Пловдив, Раковски, Родопи, Садово, Съединение и Стамболийски, от общо 18 в Пловдивска област (Сопот и Карлово формират отделен). С най-голяма ежедневна

миграция към ядрото са Родопи (40% от наетите), Куклен (39%), Перущица (35%), а с най-малка – Раковски (12%).

Икономиката е съсредоточена в ядрото на икономическия център, като към 2018 г. 67% от произведената продукция е в Пловдив. Между 2014 и 2019 г. икономиката в икономическата зона расте с относително постоянни темпове, като общият ръст за периода е 39%. С най-голям дял е преработващата промишленост – 52% през 2018 г., като сред най-големите фирми в отрасъла са металургичната „КЦМ“, както и международните „Liebherr“, „Schneider Electric“, „DB Schenker“ и др. След нея се нареждат търговията (10%) и строителството (10%).

Наетите са концентрирани в община Пловдив – 73% през 2015 г., но относително висок брой наети има и в Асеновград (6%) и Марица (6%). Общият брой наети в периода 2011–2015 г. се колебае около 185 хил. души, като в ядрото има лек спад (–2%), а в Марица и Съединение – ръст най-вече вследствие на ръста в преработващата промишленост. Наетите в центъра са относително равномерно разпределени по сектори – и тук водеща е преработващата промишленост (32%), следвана от търговията (15%), образованието (7,3%) и транспорта (6,6%).

Състояние на основните икономически сектори

2.1 Селско стопанство

Сред благоприятните условия за развитието на земеделския сектор са мекият климат, почвената покривка и подходящият релеф - равнинен, хълмист и нископланински, екологичната чистота на района, поради отсъствието на промишлени замърсители, включването на голям процент от земите в Натура 2000. Земеделските територии заемат повече от половината от територията на общината, а към тези фактори за развитие трябва да се отнесат и производствените традиции и опит на населението в отглеждането на пшеница, ечемик, слънчоглед, както и в лозарството и овощарството, и отчасти на млечното животновъдство. 28074 дка са обработваемите земеделски площи, като от тях поливни са 18397 дка. Горските територии са 15 924 дка. През последните две години значително се подобрява състоянието на основните земеделски пътища край Перущица.

Община Перущица разполага със значителен агроклиматичен потенциал (фуражни, технически, зеленчукови култури и трайни насаждения), въпреки че община Перущица е определяна като територия с висок риск от засушаване и е зависима от ефективното

използване на водните ресурси (напояване). Условията благоприятстват отглеждането на топлолюбиви, късни култури (в т.ч. царевица, тютюн, лозя), средно топлолюбиви (царевица, фасул, соя, слънчоглед, цвекло, тютюн) и ранни малко топлолюбиви (овес, лен, картофи).

Районът се отличава с наличието на продуктивни почви, благоприятни за отглеждането на широка гама земеделски култури. Низинните участъци създават добра среда за организирането на обработваеми земи. Хълмистите терени предполагат условия за отглеждането на лозя и овощия, а нископланинските - развитие на пасищно животновъдство. Предвид на комплексните природно-географски условия почвите в обхвата на общината са уязвими на засушаване (северна низинна част) и ерозия (южна планинска част), което е основен проблем за ефективното усвояване и опазване на почвените ресурси. Естествената растителност има функциите на основен фактор за формирането на водните и почвените ресурси в Общината, за предотвратяване на наводненията и смекчаване на негативните ефекти от ерозията и гравитационната денудация. На това основание е необходимо нейното поддържане и опазване в близки до естествените й характеристики, както и ограничаване на антропогенизацията в горски условия за недопускане на процеси на фрагментация и деструкция.

Наложителни са промени във формата на стопанисване, които да доведат до създаване на по-едри съвременни стопанства. Това може да се осъществи чрез стимули за агрофирми, арендатори или земеделски кооперации, които да имат интерес, поемайки рисковете, да наемат, купуват или организират използването на по-нископродуктивни земи. Подходящи за създаване на по-едри съвременни стопанства са пасищата, които съставляват 10% от земите в общински поземлен фонд.

Селското стопанство в общината се развива благодарение на отличните природни условия и ресурси (земеделските земи заемат 55% от площта на общината при 46% средно за страната), съчетани с много дълги местни традиции и опит. Въпреки това отрасълът е далеч от оптималния си капацитет.

Таблица 5 Баланс на територията на община Перущица

Община Перущица	**Площ**	
	в хектари	в %
Производствени дейности	38.074	0.782
Складови дейности	15.201	0.312

Рекреационни дейности, курортни и вилни зони		
Озеленяване, паркове и градини	0.073	0.002
Спорт и атракции	5.884	0.12
Земеделски земи	2686.188	55.137 1
1. обработваеми земи – ниви	1293.522	26.551
2. обработваеми земи – трайни насаждения	800.811	16.437
3. необработваеми земи	473.004	9.709
4. земеделски земи по параграф	118.851	2.44
Горски територии	1683.134	34.548
Водни площи	111.008	2.279
Защитени територии за опазване на КИН	3.03	0.062
Животновъдни ферми и комплекси	2.173	0.045
ОБЩА ПЛОЩ	**4 871.91**	**100**

Община Перущица развива поликултурно селското стопанство, като растениевъдството доминира над животновъдството. Нивите заемат най-голяма площ (близо 27%) от територията на общината. Най-голяма площ от засетите през 2016 година култури заемат зърнените култури (45% от общата засята площ). На второ място са техническите култури - слънчоглед (35% от общата засята площ). Отглеждат се и зеленчуци, които се преработват в местните консервни предприятия.

В община Перущица съществуват стари традиции в отглеждане на трайни насаждения (16%), главно лозарство и овощарство. Най-развитите животновъдни дейности са птицевъдство, овцевъдство и козевъдство. Потенциалните възможности за реорганизация, особено в областта на производството на екологични чисти продукти са високи. Понастоящем стопанствата са много дребни, силно разпокъсани, технологично изостанали и с много собственици, което обяснява наличието на неизползваеми и пустеещи земеделски земи и силно затруднява развитието на модерен агробизнес, съобразен с стандартите на ЕС. Производството е неконкурентноспособно и предимно за собствена

консумация. Нивото на организираност на производителите е ниско. Средната възраст на заетите е доста по-висока от тази за страната като цяло. По данни на общината, инвестиционните намерения в селското стопанство в периода се свързват с разширено развитие, на първо място, на лозарството (винени сортове), а също и овощарството (череши, ябълки и орехи) и зеленчукопроизводство. Обръща се внимание на модернизацията на селското стопанство, чрез въвеждане на капково напояване и ново земеделско оборудване.

Съществено предизвикателство пред развитието на растениевъдството е свързано с факта, че съществуващата в хидромелиоративна инфраструктура, включваща инженерни системи, свързани с напояване, отводняване и защита от вредното въздействие на водите, остава в критично физическо състояние и влошена функционалност, което води до значителни загуби на поливна вода в линейната инфраструктура и по-високата й цена. Наблюдава се неефективното използване на водния ресурс, което е съществена пречка пред интензивното развитие на отрасъла и пред устойчивото управление на водите в този отрасъл.

Животновъдството е по-слабо развито на територията, въпреки че поради намесата на държавата в сектора, започва постепенно да се възстановява. В община Перущица има регистрирани 58 животновъдни обекта(пчелини, ферми за калифорнийски червей, краве ферми, овцеферми и др.). По данни на Агенцията по храните, за 2020 г. регистрираните на територията на община Перущица животни са: 83 говеда (ЕПЖ), 649 овце. По данни на БАХ на територията на община Перущица няма регистрирани свинеферми.

Пак по данни на БАБХ, в общината има регистрирани 5 пчелина с общо 171 пчелни семейства. Това е един от секторите, които заслужават специално внимание, тъй като един от най-търсените продукти в износа на земеделски продукти е именно медът – особено биологичния. Пчеларството не се разраства с достатъчно бързи темпове на територията на община Перущица и не е равномерно представено. На територията на общината има едва една ферма с над 110 пчелини. Повечето пчелини са с над 20 пчелни семейства. Въпреки добрите предпоставки за създаване на къси вериги земеделска продукция/преработка, хранително-вкусовата промишленост на територията е сравнително слабо представена.

Тъй като **биологичните ферми** винаги са малки, приоритетно трябва да се подпомагат малки стопанства, които предлагат алтернативни продукти с висока добавена стойност. Най-добри предпоставки за преминаване към биологично производство в района имат лозарството и винарството, както и пчеларството, тъй като тези продукти са най-търсени на външните пазари. Биологичното производство се стреми към по-къси вериги на доставка – преработка или пазари на място. Затова започването на преработка на биологични продукти в стопанствата трябва да бъде насърчавано, както и създаването на пазари и

директни продажби направо на потребителите чрез различни маркетингови средства. Има потенциал и трябва да се насърчава биологичния начин на селскостопанско и производство, още повече, че неговата продукция би била силен елемент и на туристическия продукт на територията, т.к. туризмът дава възможност за „експорт на място“.

Отрасълът „Селско, горско и рибно стопанство“ продължава да се очертава като един от перспективните за развитие на територията на община Перущица. През 2018 г. в него са регистрирани 28 стопански субекта, произведената продукция е на стойност 6 523 хил. лв., нетните приходи са 7 971 хил. лв. , а заетите – 138 лица. Секторът е на второ място в общината по инвестиции в ДМА – 9006 млн. лв. , като спрямо 2014 г. те се увеличават с 31,2%.

За голяма част от местните предприятия може да се твърди, са с остаряла материално-техническа база, което води до ниска ефективност и високи производствени разходи. Като недостатък се отчита факта, че производствените и консервни предприятия не ползват и не изкупуват предимно местни земеделски суровини, така че в територията да се формира максимална добавена стойност. За да се преодолее този недостатък и да се затвори цикъла суровина-краен продукт е необходимо да се създадат местни стимули за партньорства между производители и преработватели.

След повече от десет години участие в европейската аграрна общност българското селско стопанство продължава да търси своето място в нея при засилена конкурентна среда и динамично променящи се условия. От наличните статистически данни за община Перущица се вижда, че то се развива във възходяща линия, при не отчитане на предимствата, които общината има в почвено-климатично отношение, и разчитащо преди всичко на финансовата подкрепа на европейските фондове.

Графика 9 Финансови показатели за сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ (хил. лв.) за община Перущица

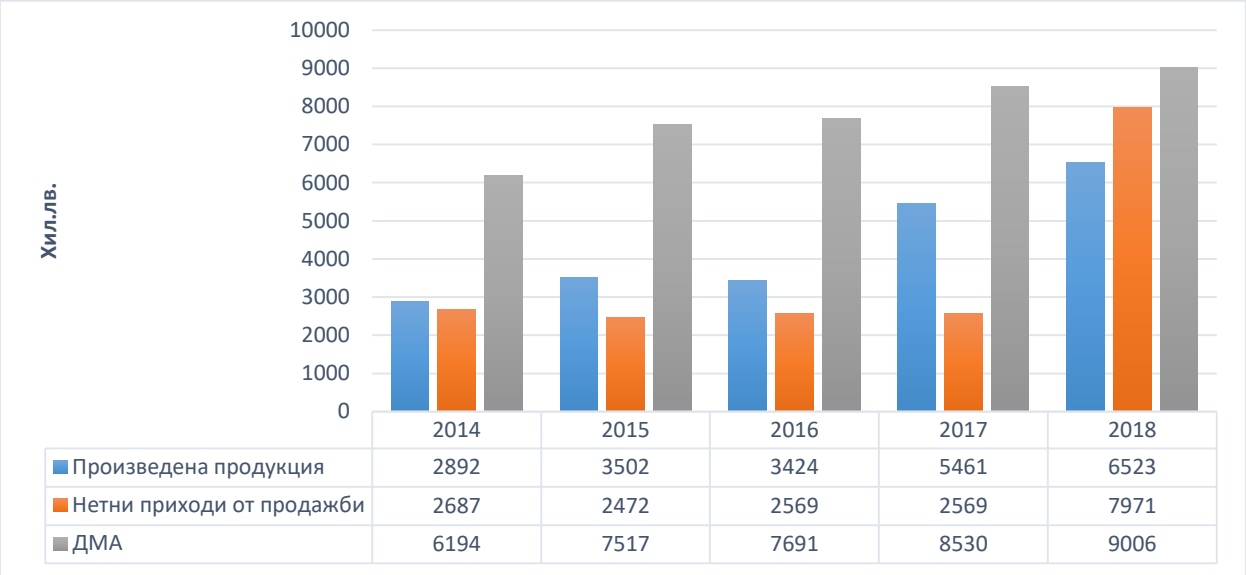

	2014	2015	2016	2017	2018
Произведена продукция	2892	3502	3424	5461	6523
Нетни приходи от продажби	2687	2472	2569	2569	7971
ДМА	6194	7517	7691	8530	9006

Източник: НСИ

Видно от графиката, показателят „Нетни проходи от продажба“ регистрира едно колебливо движение в периода 2014-2018, но през 2018 г. се бележи ръст от 66,3 процентни пункта спрямо 2014 г. Сравнително постоянно е движението на показателя нетни приходи от продажби, като в разглеждания период остават без промяна. Значителен ръст се наблюдава и спрямо движението на ДМА, като спрямо 2014 г. се бележи ръст от 45,4%.

Важна стъпка за развитие на конкурентноспособно земеделие на територията на община Перущица е осъществяването на цифровата трансформация на сектора. Цифровизацията ще позволи на местната аграрна икономика да оптимизира процеса на производство, увеличаване на доходите и добивите на земеделските стопани, постигане на устойчива био-индустрия, поддържане на безопасността на храните в условия на увеличена индустриализация и нови неутвърдени технологии, драстично увеличение на конкурентноспособността и увеличеното търсене на местна продукция на единния Европейски пазар. Всичко това следва да стане възможно с прилагането на най-новите компютърни, роботизирани и изкуствен интелект технологии. Прогресът и достъпността на новите сензори, свързани чрез Интернет на Нещата (Internet of things - IoT), прецизната и свързана в Интернет и с геолокация механизация, Blockchain дистрибутирани компютърни платформи (Blockchain), системи за изкуствен интелект, обработващи големи масиви от данни (Big Data) в реално време, роботи, сателитни системи, дронове, повсеместен достъп до информация – това са новите инструменти на прогреса в аграрния бизнес. Едно от ключовите предизвикателства е да помогне на местните стопанства да посрещнат новите

икономически, екологични и социални предизвикателства. има силна необходимост от полагането на значителни усилия, за да се запознаят и обучат земеделските стопани със същността и ползите от цифровите технологии. Немалко земеделски стопани на територията на общината разполагат с навигационно оборудване, но това е едва първата крачка към прецизното земеделие. Необходимо е въвеждането на още технологии, които ще позволят подобряване на ефективността на производството, а именно сателитни снимки, метеорологични данни, сензори, уеб-базирани и мобилни приложения, позволяващи осъществяването на постоянен контрол на всеки един етап от производствените процеси и всяко направление от дейността на стопанството.

Важен фактор за развитието на сектора на територията на общината през новият програмен период ще бъде и прилагането на подхода водено от общностите местно развитие (ВОМР). Регистрирана е Места инициативна група „Перущица-Родопи“- сдружение с нестопанска цел с обществено полезна дейност. Сдружението представлява публично-частно партньорство с участието на местната власт в лицето на община Перущица и община Родопи, местния бизнес и гражданския сектор. Сдружението има за цел да подпомага устойчивото и конкурентно способно развитие на територията на двете общини чрез планиране и управление на стратегия за местно развитие; да развива и утвърждава европейски практики и подходи за териториално интегрирано развитие на селските райони, да работи за повишаване на качеството на живот на територията и др. МИГ постига тези цели чрез изпълнение на Стратегия за водено от общностите местно развитие /СВОМР/. Очаква се през новият програмен периода МИГ „Перущица-Родопи“ да продължи да подкрепя местните общности посредством прилагане на СВОМР.

В заключение, от направения преглед на състоянието и тенденциите в развитието на селското стопанство на община Перущица могат да се направят няколко важни извода:

- Необходимо е разнообразяване на селскостопанското производство и търсене на нови посоки за развитие като разрастване на биологичното производство, производството на висококачествени храни и на продукти с висока добавена стойност, както и подобряване на техният маркетинг и реализация на пазара.
- Цифровизацията на селското стопанство има потенциала значително да подобри живота в селските райони и с това да увеличи тяхната атрактивност сред по-широка част от населението, което на местно ниво да разработва, внедрява и използва високи технологии;
- Добра перспектива за сектора е обвързване на реализацията на продукцията в селскостопанското производство, както и свързаните преработки, с развитието на селския туризма на основата за производството на качествени храни и напитки. В тази връзка следва да се помисли за по- добро сътрудничество със средствата за подслон и местата за настанява, така че туристите да бъдат предложени продукти

на основата на нови преживявания и докосване до селото, включително с дегустация на местни продукти и участие на туристите в производствения процес.

- ☞ Друго съществено предизвикателство пред сектора е свързано с факта, че съществуващата хидромелиоративна инфраструктура остава в критично физическо състояние и влошена функционалност, което води до значителни загуби на поливна вода в линейната инфраструктура и съответно до високата ѝ цена;
- ☞ За осигуряване на продукти с по-висока добавена стойност е необходимо да бъдат извършени инвестиции за ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства, посредством внедряване на енерго ефективни и иновативни технологии.

2.2. Промишленост

В община Перущица вторичният сектор на стопанството е представен единствено от преработващата промишленост. Най-голям е броят на предприятията в хранително-вкусовата (особено консервната и винопроизводство) и леката (най-вече шивашката) промишленост, но има предприятия за дърво- и металообработване. По данни на общината, инвестиционните намерения в преработвателната промишленост в периода 2014-2019 г. са насочени към изграждане на цех за производство на вино, цех за машиностроене, цех за печене и пакетиране на ядки и сушени плодове и зеленчуци, цех за зеленчукови и плодови консерви и др. Повечето предприятия са съсредоточени в обособената индустриална зона на Перущица. Част от действащите предприятия с начин на трайно ползване – за производство се намират извън урбанизираната територия и не са осигурени с действащи устройствени планове – бивш стопански двор №1 изцяло, бивш стопански двор № 2 – частично, също така терените северно и югоизточно от кв. Пастуша. Съществува траен инвестиционен интерес към терени за производство и обслужване и обвързването им с туристическия бизнес, но като цяло тенденциите в развитието на сектора на преработващата промишленост са негативни. Проблемите в развитието на промишлеността са общовалидни за цялата територия: намаляване на произвежданата продукция, загуба на пазарите, намаляване броя на работниците в предприятията. Броят на промишлените предприятия в този териториален обхват е много малък и не оказва значително влияние върху икономическото развитие, което се обуславя от характерния за област Пловдив модел „център-периферия” с концентрация и специализация на част от икономиката в центъра и изнасяне на производствените мощности в останалата част от територията.

Приетият през 2016 г. ОУП на община Перущица предвижда включването в границите на урбанизираната територия на двата бивши селскостопански двора, с тяхното разширение, производствените терени северно и източно от кв. „Пастуша” и от двете страни на

новопредвидения обходен път и стадиона. Част от тези терени са земеделски земи с възможност за смяна на предназначението за производствени и обслужващи дейности.

С богати традиции в преработващата промишленост в близкото минало, днес продължава да е структуроопределящ сектор в местната икономика на община Перущица, но значението и делът на сектора при анализа на основните икономически показатели значително намалява в периода 2014 - 2018 г., изместван все повече от сектора на услугите.

Въпреки икономическите промени, включително кризата и противоречивите резултати от приватизацията на промишлените предприятия община Перущица успява да съхрани традиционни за територията производства, като едновременно с това бавно, но поетапно изгражда среда за диверсификация на доходите в непромишлени сектори, основно в контекста на интегрирания туризъм и в транспорта. Изчезването на големите предприятия или модифицирането им в малки, с различен производствен профил производства, разкъсване на връзките между тях, изгубването на експортни позиции имат силно негативни социално-икономически последици. Текущото състояние на преработващата промишленост се нуждае от редица инвестиции за неговото пълноценно реабилитиране и функциониране, така че да се оптимизират условията за затваряне на производствения цикъл в селското и горско стопанство.

В „Преработващата промишленост “ през 2018 г. са обособени 30 предприятия, което е 17% от общия брой на нефинасовите предприятия регистрирани на територията на общината. Спрямо 2014 г. броят им остава относително постоянен, като се увеличава едва с едно новооткрито предприятие в сектора. Като цяло промишлеността на територията на община Перущица е в процес на преструктуриране, не се наблюдава положителна тенденция и при нарастване на обема инвестиции. През последните години икономическият ръст е незначителен. Липсата на свежи инвестиции във фирмите не позволява технологичното им обновление. Като цяло, налице е липса на съвременно оборудване, което води и до неконкурентоспособност при привличането на местни и чужди инвеститори. Финансовите показатели на предприятията от преработващата промишленост намаляват драстично спрямо базовата 2014, като тяхното движение в разглеждания период носи усещане за несигурност и криза в сектора, така че към днешна дата може да се твърди, че промишлеността е загубила своите позиции като важен катализатор за функционирането на местната икономика.

В периода 2014-2018 г. произведената продукция намалява средногодишно с 9%, а спрямо 2014 г. намалението е с 25%. Нетните проходи от продажби намаляват средногодишно с 14%, а спрямо 2014 г. намалението е с 30%.

Разходите за придобиване на ДМА през отчетния период включват фактически извършените разходи за закупуване на земя и за изграждане на сгради, строителни съоръжения и конструкции чрез възлагане и по стопански начин, за доставка и монтаж на ДМА, за закупуване на машини, съоръжения, оборудване и транспортни средства, за геоложки и хидроложки проучвания, за проучвателни и проектантски работи, обслужващи строителството, и други разходи, свързани с придобиването на ДМА. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) на човек от населението са водещ показател за инвестиции в местната икономика, както и за финансовата устойчивост и стабилност на даден сектор. Промяната в движението на този показател също е негативно, особено в периода 2017-2018 г., като спрямо 2018 г. инвестициите в ДМА намаляват с 18%. (Графика 10)

Графика 10 Финансови показатели за сектор „Преработваща промишленост“ (хил. лв.) за община Перущица

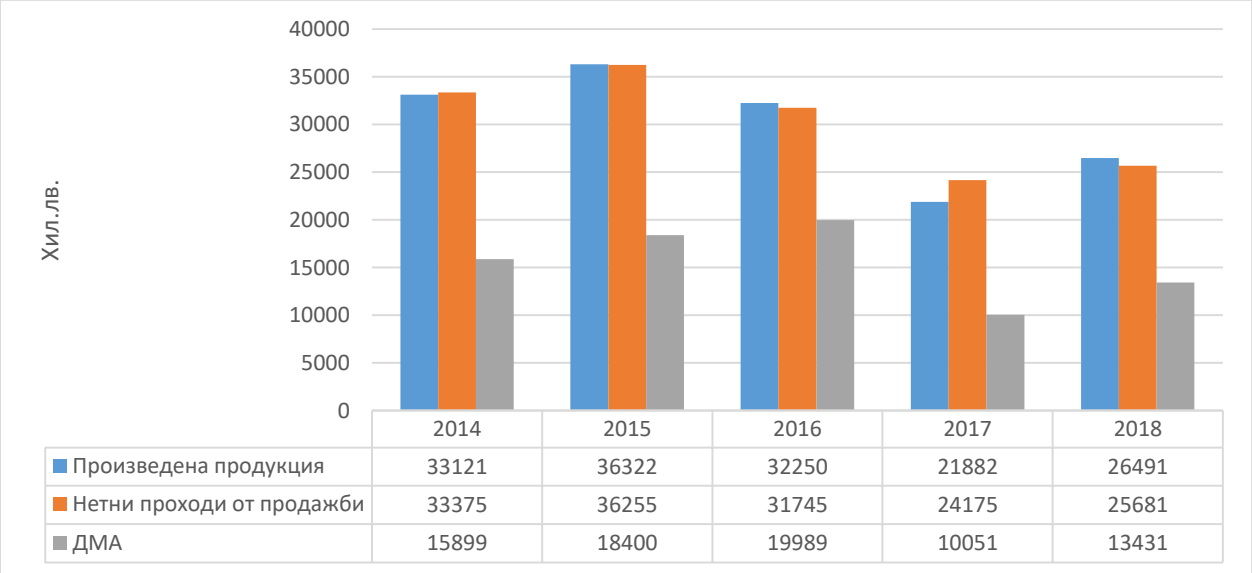

	2014	2015	2016	2017	2018
Произведена продукция	33121	36322	32250	21882	26491
Нетни проходи от продажби	33375	36255	31745	24175	25681
ДМА	15899	18400	19989	10051	13431

Източник:НСИ

Въпреки негативните тенденции преработващата промишленост продължава да е структуроопределящ отрасъл за местната икономика, в който са съсредоточени 62% от преработващата промишленост, 50% от нетните приходи от продажби и 51% от инвестициите в ДМА.

В заключение могат да бъдат направени следните **изводи и препоръки**:

- ☞ В структурата на промишленото производство е най-висок делът на малките и микропредприятията. В преобладаващата си част, те се характеризират с много

нисък размер на добавената стойност. Необходими са мерки, които да доведат до повишаване на тяхната ефективност, както и до обединяването им в клъстери и бизнес мрежи;

- Недостатъчен ръст на доходите и производителността на труда в сектора, което е пречка за привличането на работна ръка;
- Общината отбелязва равнище на предприемачество по-ниско от средното за страната като в последните години се наблюдава ограниченост на видовото разнообразие на бизнеса;
- Наблюдава се увеличение на инвестиции, в това число и външни, повечето са в сферата на услугите и се наблюдава намален интерес към инвестиции в преработвателната промишленост на града;
- Необходимо е да бъдат осъществени инвестиции в посока подобряване на материално-техническата база и внедряване на иновативни технологии в производството, както и внедряване в производствения процес на модела за кръгова икономика. За тази цел следва да бъде инвестирано в повишаване на капацитета на местните производители за разработване на нови бизнес модели, ориентирани към по-ресурсно ефективно производство на основата на направен анализ на материалните потоци.

Строителството, което до 2014 г. не заема съществен дял по размер в общата произведена продукция на територията на община Перущица през анализираният периода бележи ръст в основните икономически показатели и вече следва да бъде разгледан като допълващ отрасъл с нарастващо икономическо значение. Строителният отрасъл е функция от инвестиционната политика, провеждана в общината и състоянието на общинската икономика. Спрямо 2014 г. значително се увеличава броят на регистрираните нефинансови предприятия, като към 2018 г. достига 15, или ръст от 73%, а размерът на произведената продукция в строителството нараства с 98%. Същият ръст бележат и нетните проходи от продажби.

Таблица 6 Основни икономически показатели на отрасъл „Строителство" в община Перущица за периода 2014-2018 г.

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018
Строителни фирми (брой)	4	5	5	9	15
Размер на произведената продукция (хил.лв.)	128	..	1957	3169	5931

Нетни приходи от продажби (хил.лв.)	130	..	1958	3171	5945

Източник: НСИ

2.3 Сектор „Услуги“

В този сектор са включени икономическите дейности, пряко задоволяващи потребностите на хората и свързани с нарастването на националното богатство и жизнения стандарт на населението. През последните 10 години секторът на услугите се утвърждава като един от водещите сектор за развитието на местната икономика. Броят на предприятията в сектор „Услуги“ в община Перущица през 2018 г. е 99, или 56,3% от общия брой нефинансови предприятия в общината, като по този показател Търговията се нарежда на първо място. Едва 7% от произведената продукция на нефинансовите предприятия са съсредоточени в сектора на услугите. 20% от заетите или общо 181 лица са заети в сектора на услугите, като от тях най- много са в търговията (118), следвани от заетите в сектора на Хотелиерство и ресторантьорство. 6,6% от размера на ДМА е съсредоточен в сектора на „Услугите“, като по този показател секторът на услугите отстъпва отново на Преработваща промишленост, където са съсредоточени 51% от размера на ДМА.

Таблица 7 Основни показатели на сектор услуги за 2018 г.

Сектор Услуги	Брой предприятия	Произведена продукция	Заети	ДМА
Общо	99	3 552	181	3 462
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	60	2 619	118	1 326
Транспорт, складиране и пощи	4	342	7	..
Хотелиерство и ресторантьорство	12	479	29	2 108
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	3	..	..	..
Операции с недвижими имоти	..	..	..	..
Професионални дейности и научни изследвания	5	54	6	28
Административни и спомагателни дейности	..	..	..	..
Образование	..	..	..	..

Хуманно здравеопазване и социална работа	4	..	8	..
Култура, спорт и развлечения	-	-	-	-
Други дейности	11	58	13	-

„..“ Конфиденциална информация *Източник: ТСБ- Юг*

„-“ Няма данни

**Не всички икономически дейности в сектор „Услуги“ са посочени, защото ТСБ-Юг няма налична информация за всички към 2018 г.*

Графика 11. Процентно съотношение на броя на заетите в сектор „Услуги“ за 2018 г.

Източник: НСИ

Водещите икономически дейности сферата на услугите на територията на община Перущица са „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“.

На територията на община Перущица, основно в административния център, **отрасълът „Хотелиерство и ресторантьорство“** се развива с бързи темпове, предимно в частния сектор. Обслужват се транзитно преминаващите туристи и чуждестранни посетители. Градът притежава привлекателни места, посещавани от туристи най-вече от България, като средният престой е два дни. Като дял от икономиката отрасълът не е сред водещите – за 2018 г. 12 броя предприятия с 29 заети, 479 хил. лв. произведена продукция и 2 108 хил. лв. инвестиции в ДМА. Значителен ръст са забелязва спрямо 2014 г. единствено при показателя нетни проходи от продажби, който бележи ръст с 52 %.

Инвестициите в къщи за гости и средства за подслон и места за настаняване са предпоставка за растящия брой на посетителите, които превръщат Перущица в разпознаваема туристическа дестинация за културно- исторически туризъм. Инвестициите в ДМА са 2 108 хил. лв. през 2018 г. , като спрямо 2014 г. се увеличават с 49%. Изхождайки от благоприятното географско местоположение, развитието на туризма следва да бъде свързано и с оползотворяване на възможностите за обслужване и на туристическия поток, които се е насочил към Пловдив, в т.ч. чрез поставяне на информационни табла за съществуващите атракции, подобряване на възможностите за рекреация и на обслужващите заведения. За утвърждаването на територията на община Перущица като атрактивна туристическа дестинация е нужно и предлагането на допълнителни туристически услуги с цел разнообразяване на престоя на посетителите и задържане на транзитно преминаващия пътникопоток през АМ „Тракия“.

По данни на общината настанителната база на територията на общината предлага 50 стаи и 116 легла. По категория на настанителната база преобладават къщите за гости две и три звезди. В периода 2015-2019 г. реализираните нощувки са общо 19 хил., а приходите от нощувки са общо 17 770 лв.

Таблица 8 Капацитет и приходи от нощувки в СПМН в община Перущица в периода

	Категория	Легла (брой)	Нощувки за периода 2015-2019	Пренощували лица (брой)	В това число чужденци	Приходи от нощувки в лв.
Туристическа спалня Перущица	Два еделвайса	40				
Редови къщи за гости „Естера Вини“	*** звезди	24	5310	2982	164	7264
Къща за гости „Анита“	*** звезди	12	5294	2321	122	4235
Къща за гости „Наш дом“	** звезди	8	280	146	-	224
Къща за гости „Стас“	** звезди	14	860	167	-	668

Къща за гости „Станита“	*** звезди	18	7265	4373	306	7265

По данни на общинска администрация

Туристическата спалня в Перущица се поддържа и управлява от туристическо дружество „Върховръх“. Намира се в центъра на Перущица.

Обновена, санирана и модернизирана **по проект по Програма за развитие на селските райони, мярка 313** „Насърчаване на туристическите дейности” **- ИД 52/3/3131579,** сградата на Туристическата спалня-Перущица разполага с 14 стаи със собствен санитарен възел, общо 40 легла и конферентна зала.

Туристическо дружество „Върховръх” е създадено през 1960 година, когато на 23 май ентусиазирани перущенци провеждат първия туристически поход и изкачват връх Върховръх на 1683 м. в Родопите. Единодушното решение е да нарекат дружеството си „Върховръх”.Днес то наброява 130 членове от всички възрасти. Включено е в Регистъра на сдруженията с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза и е един от активните отряди на Българския туристически съюз. Основните цели на ТД ”Върховръх” са:

- Упражняване на туризъм, насочен към активен отдих, укрепвана на здравето, развитие на познанието, възпитанието
- Развитие и насърчаване на различните форми на туризъм, планинарство и др. туристически дейности
- Стимулиране на ориентирането, алпинизма и новостите в спортно-туристическата област.

Със своите природни ресурси, с благоприятните климатични показатели, добрия изохрон, равномерност и капацитет на туристическите обекти и вилни зони, планината е естественото място за отдих. Близостта на хижите „Бряновщица”, „Академик” (Родопски партизани) и „Върховръх” предопределят отдиха в аспекта на планински туризъм. Тези хижи, заедно с по-отдалечените - „Здравец”, „Руен”, „Чернатица”, „Равнища” и туристическите спални в с. Чурен, местностите „Студенец и „Бяла черква” са с общ капацитет 680 легла. Пешеходните маршрути, които съществуват в момента с легловата база на изброените обекти (макар и не в границите на община Перущица) създават изключителни предпоставки за развитието на планинския туризъм, съчетан с маршрутно познавателния

туризъм и екскурзионното летуване. Необходимо е и изграждането на туристически пътеки по определени тематични маршрути.

Инвестиционни проекти, предвидени за реализация на територията на община Перущица:

- Интересен обект е винарната с дегустационна, къщи за гости и атракционни дейности, която е в непосредствена близост и осигурява транспортен достъп до археологическия паметник на културата „Раннохристиянска базилика „Червената църква". Освен винопроизводство и лозарство тук ще продължат да се развиват рекреация и хотелска част. Ще се осигурят условия за опазването на съществуващите забележителности, привличане на външни инвестиции, значими за икономическото развитие на общината, отдиха и туризма.
- Туристически горски парк „Норките" е рекреационен комплекс за социален и семеен отдих, който ще се изгражда на юг от град Перущица, по пътя за с. Скобелево. Той ще предоставя отдих и забавления в естествена горска среда, предназначен за семейства с деца, фирмени събития, детски лагери и други социални дейности.
- Разработени са и пет маршрута на туристически пътеки, но голяма част от тях не са достатъчно добре поддържани, поради което е необходимо да бъдат положени усилия за тяхната маркировка и изграждане на съпътстваща инфраструктура. Три от тях са реализирани по европрограми. Общината има намерение да кандидатства и с шести проект: „Реализиране на етап от маршрут „Културно-исторически и природен комплекс Перущица", който ще включва енеолитно селище край града, няколко от могилите, Раннохристиянската базилика „Червената църква", исторически паметници, манастири, крепостта „Перистица", и интересни планински селищни образования и местности.

Общината притежава богат ресурс от недвижими културни ценности, които подлежат на разкриване и реставрация. Приоритетните действия в тази посока могат да направят града и региона изключително привлекателни за туризъм. Предстои разработването на концепция за дългосрочно развитие на системата от недвижими културни ценности, в която община Перущица следва да мери място като интегриран туристически център.

Във връзка с това една от най-важните цели през новият програмен период трябва да бъде изграждането на инфраструктура на туризма, включително основен ремонт и изграждане на посетителски център в сградата на ТИЦ-Перущица в центъра на града. Изграждане на пешеходен достъп и съпътстваща инфраструктура до туристическите обекти, както и

провеждане на консервационни и реставрационни дейности на историческите паметници. Интерес представляват и възможностите на общинското летище да обслужва туристи, които практикуват въздушни спортове.

Понастоящем продължава изцяло да преобладава уикенд туризма. Средният престой за българи е 2 дни, а за чужденци 1,5 дни. Към 2018 г. броят на пренощувалите лица по данни на НСИ е 4303 лица, а приходите от нощувки 247 156 лв.

През последните пет години се наблюдава „уедряване“ на туристическия бизнес и появата на по-голям брой нови предприемачи и инвеститори. Разкриването на нови места за настаняване е особено интензивно след 2018 г., като продължава, макар и със забавени темпове, независимо от влошената икономическа среда през 2020 г. Спадът в началото на 2020 г. се свързва с влиянието на кризата породена от Ковид 19.

Статистиката, която предлага НСИ за развитието на настанителната база отчита мястото на общината Перущица на областно ниво по обем на предлагането, като по брой на СПМН и капацитет на легловата база има изпреварващи позиции спрямо съседните общини. По данни на НСИ за 2019 г. в общината са отчетени 238 легла, 7 683 реализирани нощувки и приходи от дейност в размер на 247 156 лв. Спрямо 2014 г. броят на леглата се увеличава с 6%, а реализираните нощувки с 12,8%.

Таблица 9. Дейност на местата за настаняване и приходи от нощувки в област, 2018 г.

Общини в област Пловдив	Места за настаняване - бр.	Легла - бр.	Легла-деноношция - бр.	Стаи - бр.	Реализирани нощувки - бр.	Пренощували лица - бр.	Приходи от нощувки - лв.
Пловдив	212	10005	3405208	5147	1069414	529946	50958677
Асеновград	21	697	216877	359	35646	16890	1281491
Брезово	2	17	5605	10	..	..	..
Калояново	2	94	34310	47	..	..	..
Карлово	35	1299	411923	509	80799	33937	2350689
Кричим	1	17	3989	5	..	..	..
Куклен	9	475	159882	190	40465	19884	..
Лъки	4	92	29750	41	2345	1358	59543
Марица	3	66	22832	36	5873	2180	195860
Перущица	***7***	***238***	***80622***	***111***	***7683***	***4303***	***247156***
Пловдив	76	4066	1448255	2397	499426	278401	28222304
Първомай	6	260	90516	91	4105	1592	141804
Раковски	-	-	-	-	-	-	-
Родопи	13	494	148073	247	51308	30279	2463218

Садово	1	10	3370	5	..	..	..
Сопот	6	195	61576	82	8409	4909	261960
Стамболийски	2	21	5129	11	..	..	..
Съединение	-	-	-	-	-	-	-
Хисаря	24	1964	682499	1006	313038	124194	13381830

Източник: НСИ

Община Перущица има потенциал за развиване на алтернативен туризъм в следните негови направления - културно-исторически, селски и еко туризъм, лозаро-винарски туризъм, приключенски, спортен и др.

Природните и антропогенните туристически ресурси, както и транспортно-географското разположение на община Перущица са добре изучени, инвентаризирани и оценени като много добра предпоставка за развитие на различни видове туризъм, както вътрешен, така и международен. Разположението на общината на границата между Горнотракийската низина и Родопите предлага атрактивна комбинация от полски и планински ландшафти, а транспортно географската близост на град Перущица (24 км) до втория по население град в България и, съответно, втория по значение в страната потребителски център на туристически услуги предоставя на разглежданата община рядка възможност да се развие, от една страна, като изходен пункт за планински туризъм, а от друга, като крайна дестинация за селски, еко-, пешеходен, велосипеден, конен, спортен, ученически, кулинарен и винен туризъм. Близо 35% от територията на общината са гори, а над 2% - водни площи. Значителното културно-историческо наследство, чиято туристическа анимация едва започва, допълнително обогатява потенциала на община Перущица за превръщането ѝ в международно известен туристически център. Състояние на туристическия отрасъл Съществуващата материална база е сравнително добра предпоставка за развитие на туристическата дейност в община Перущица. Единадесет фирми, в които са заети 29 лица (изчислени в еквивалент на пълна заетост) се занимават с хотелиерство и ресторантьорство. По принцип туристическият отрасъл се представлява от много повече дейности, но произвеждания от тях продукт статистически се отчита отделно. От особена важност за развитието на общинската икономика е фактът, с туризма са свързани многобройни други производства и услуги, като селско стопанство, преработваща промишленост, транспорт.

На територията на община Перущица има изградена Мултифункционална спортна зала "Перущица", в която ежегодно се провеждан национални състезания, вкл. национални финали на Българската Баскетболна и Волейболна Лига и други националният турнир. Наличието на спортна зала и нейното максимално натоварване ще допринесе за развитието и на други приоритетни сфери в общината, включително спортен туризъм. Сключен е

договор за отдаването на залата по наем, но Спортен клуб по баскетбол “Перущица” ще продължи да ползва съоръжението безвъзмездно, както до сега. Така децата от Перущица ще могат да се възползват безплатно от тази голяма придобивка на общината.

През последните години се регистрират големи инвестиционни проекти, предвидени за реализация на територията на общината с влияние върху общинското развитие. По-големи инвестиционни намерения заявени за реализация на територията на община Перущица включват следните обекти:

- Винарна с дегустационна, къщи за гости и атракционни дейности. Обектът се намира в непосредствена близост и осигурява транспортен достъп до археологически паметник на културата „Раннохристиянска базилика ”Червената църква”. Дейности, които ще се развиват: винопроизводство, лозарство, атракции, рекреация, хотелска част – къщи за гости. Очаквани резултати от реализиране на инвестиционното намерение е:
- осигуряване на условия за опазване и социализация на обектите на културно-историческото наследство и природните забележителности. Обслужване на археологически паметник на културата „Раннохристиянска базилика ”Червената църква” (обявена за народна старина в ДВ бр.69/1927г. и за паметник на културата с категория „национално значение” в ДВ бр.36/1966г.)
- Стимулиране на публично-частното партньорство в дейностите, осигуряващи социално-икономическо развитие.
- Осигуряване реализацията на външни инвестиции, значими за социалноикономическото развитие на общината.
- Създаване на устройствени възможности за използване на природните и културно-исторически ресурси за развитието на отдиха и туризма, при съблюдаване режимите на опазването им.

Туристически горски парк „Норките“

Характеристика: Рекреационен комплекс за социален и семеен отдих – център за социална интеграция в имот 000805 - землището на гр. Перущица. Отдих и забавления в естествена горска среда, предназначен за семейства с деца, фирмени събития, детски лагери, както и за социални дейности свързани с обгрижване и развитие на деца от социални домове, в неравностойно положение и сираци.

В заключение от анализа могат да бъдат направени следните **изводи и препоръки:**

- Община Перущица се характеризира със сравнително ниски икономически показатели, които обаче бележат положително развитие в периода 2014-2018 г. Като част от икономически ареал Пловдив, община Перущица се намира под силното влияние на развитието на Тракия икономическа зона. Наблюдава се ежедневна трудова миграция на населението;
- Икономиката на общината трябва да продължи да се развива в секторите на производството, най-вече преработващата промишленост, потреблението и услугите. Друг фактор за икономически растеж е селското стопанство. Земеделските земи заемат 55% от нейната площ, при 46% средно за страната. Очаква се да се възродят лозарството и овощарството, каквито традиции е имало от 200 години и каквито тенденции се забелязват напоследък. Инвестиционните намерения в селското стопанство се свързват с разширено развитие на лозарството, овощарството (череши, ябълки и орехи) и зеленчукопроизводството. Има предпоставки за формиране на производствени клъстери, които да обвържат земеделието и преработващата промишленост с културния и винения туризъм.
- Налице е своеобразна икономическа стабилност, нарушена в известна степен от неблагоприятните последици пред развитието на местната икономика вследствие на кризата причинена от COVID-19. Последствията от кризата „Covid - 19" пред икономическото развитие на общината поставя нови предизвикателства пред нейното икономическо развитие в бъдеще.
- Обемът на произведената продукция и на нетните приходи от продажби нарастват в края на периода спрямо 2014 г.;
- Инвестиционната активност свързана с разходите за придобиване на ДМА остава колеблива. Най-голям дял на инвестиции в ДМА е реализиран в „Преработващата промишленост", въпреки влошаването на икономическите показатели в този сектор;
- Преобладават Микро предприятията. В периода 2014-2018 г. се увеличава броят на стопанските единици, но не и относителния дял на МСП. Иновациите се явят от съществено значение за устойчивия успех и растеж на МСП през новият програмен период, така че бизнесът следва да се възползва в максимална степен от възможностите, които програмите ще предлагат. Необходимо е прилагане на целенасочени мерки за подобряване на производствените мощности, посредством инвестиции в подобряването на материално-техническата база, внедряване на цифрови и дигитални системи в производствения процес, използване средствата на ИКТ технологиите и съпътстващо обучение за тяхното успешно прилагане. На територията на общината липсват и добри примери за прилагане на кръговата икономиката в производствения процес, с което да бъде повишена ресурсната

ефективност и да се даде път на едно по- устойчиво и екологосъобразно развитие на местната икономика.

- ☞ Развитието на промишлеността се характеризира с по-неустойчиви темпове на развитие; Ключово за развитието на сектора се явява доизграждането на индустриална зона;
- ☞ За развитието на аграрния сектор на територията на общината съществуват изключително добри почвено-климатични условия; територия с високата екологична чистота на земята и природата, с голям потенциал за развитие е биологичното земеделие.
- ☞ ЮЦР и община Перущица, в частност, ще срещат силни ограничения в своя растеж поради ниското ниво на развитие на професионални и цифрови умения на работната сила, които се определят като основен фактор за развитие. Уменията на голяма част от работната сила не покриват изискванията на бизнеса, което е основно предизвикателство пред образователните и обучителни институции, и тяхната подкрепа от общината и неправителствения сектор.
- ☞ Туризмът има голям резерв и потенциал за развитие. Подобряването на качеството на живот в общината е свързано с подкрепата на силните страни на областта в сферата а внедряване на иновации, опазването на околната среда. Неизползван изцяло е капацитетът на аграрният сектор за развитие на биоземеделието и алтернативния туризъм.

3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

3.1 Основни демографски характеристики на населението

Основен фактор с първостепенна важност и значение, който активно влияе върху равнището на териториалната концентрация и отраслова специализация на общественото производство е демографския процес. Той включва числеността, динамиката, трудово-демографска активност, териториална структура.

Броят на населението в общината се определя до голяма степен както от естественото демографско възпроизводство, от урбанизационните и административно-териториални промени, така и от темповете на социално-икономическо развитие.

Основен фактор с първостепенна важност и значение, който активно влияе върху равнището на териториалната концентрация и отраслова специализация на общественото

производство е демографския процес. Той включва числеността, динамиката, трудово-демографска активност, териториална структура.

Броят на населението в общината се определя до голяма степен както от естественото демографско възпроизводство, от урбанизационните и административно-териториални промени, така и от темповете на социално-икономическо развитие. Единственото населено място на територията на община Перущица е град Перущица, като населението на общината по данни на НСИ към 31.12.2019 година е 4 710 души. Това нарежда общината на последно място по брой на населението сред останалите 18 общини в област Пловдив. Най-голяма по брой на населението е община Пловдив където са съсредоточени 347 851 души, или 52% от населението на областта, следвана от Асеновград и Карлово. По брой на населението община Перущица включва 0,7% от цялото население на областта и 0,3% от населението на Южен централен регион.

Графика 12 Разпределение на населението по общини в област Пловдив

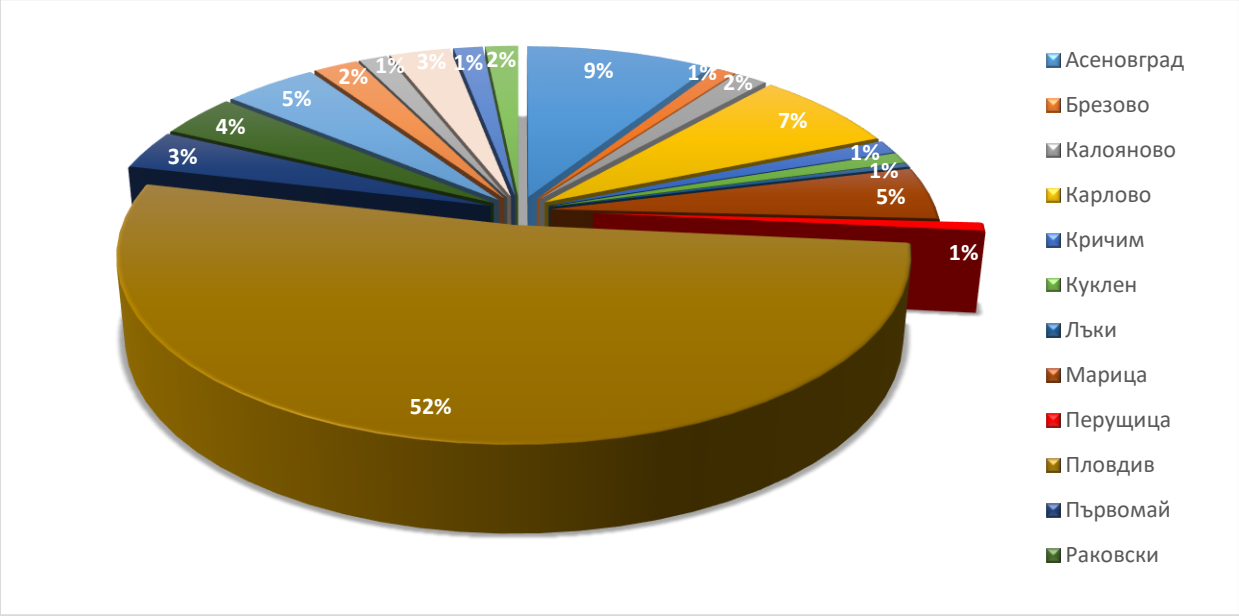

Източник: НСИ

В периода 2014-2019 г. броят на населението в общината намалява, което съответства на тенденциите характерни за област Пловдив, ЮЦР и страната като цяло. Динамиката на населението показва трайна тенденция на намаляване във всички възрастови групи, като в периода от края на 2014 г. до края 2019 г. населението на общината е намаляло с 221 души, или 5 процентни пункта. По темп на намаляване на населението община Перущица се нарежда след общините, Лъки (-12%), Брезово (-12%), Хисаря (-10%), Каляново (-8%),

Съединение (-7%) и Карлово (-6%). Спрямо 2014 нараства населението в общините Куклен (1 %) и Пловдив (2%). Относителният дял на населението на община Перущица към общия брой на населението в област Пловдив обаче се запазва постоянен в рамките на разглеждания период.

Графика 13. Динамика на населението на община Перущица 2014-2019 г.

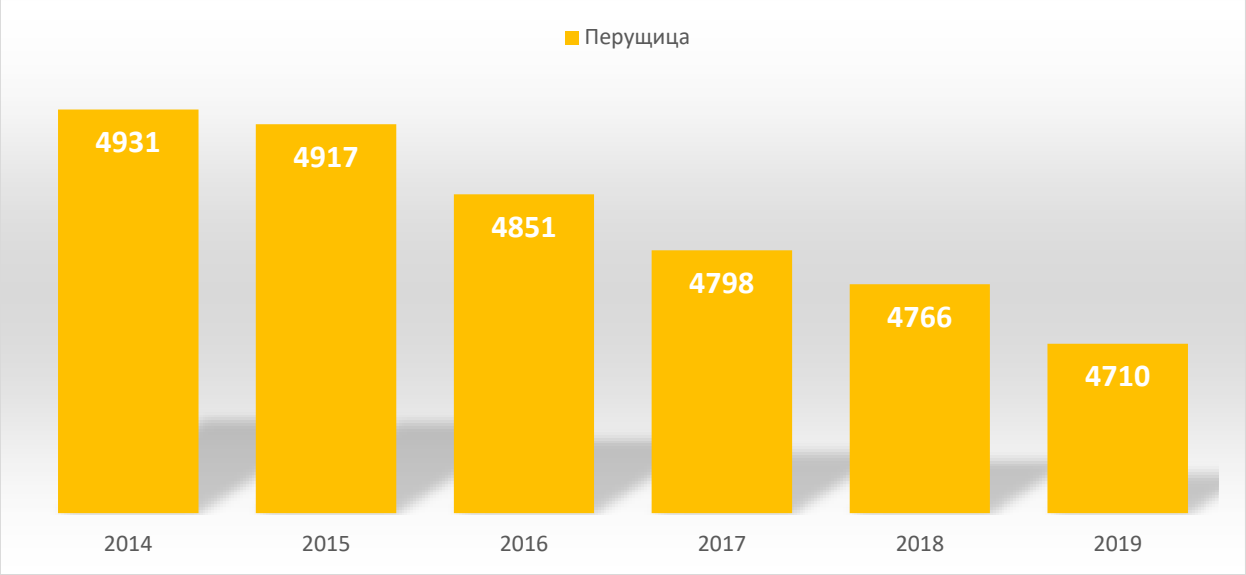

Източник: НСИ

Спрямо 2014 г. населеното на община Перущица намалява с 4,7 процентни пункта. Наблюдава се изпреварващ темп на намаляване на населението за общината спрямо темпа на намаляване на населението в областта (1%) и в района за планиране (3%). Необходимо е приемането на мерки за забавяне на този процес.

Гъстотата на населението в община Перущица към 31.12.2019 г. е 96,7 д/кв. км, по- гъсто населена спрямо средната гъстота за ЮЦР (63.2 /кв. км) и тази за страната (62.6 /кв. км).

Естествено и механично движение на населението в периода 2014-2020 г.

Тенденцията от последните години на намаляване на населението в общината е в резултат на ниска раждаемост, висок отрицателен естествен прираст, миграционни и емиграционни процеси. Основна причина за миграцията е липсата на професионална реализация на територията за високообразованото население, което е особено остро изразено сред младите хора.

Графика 14 Естествено движение на населението в периода 2014-2020 г.

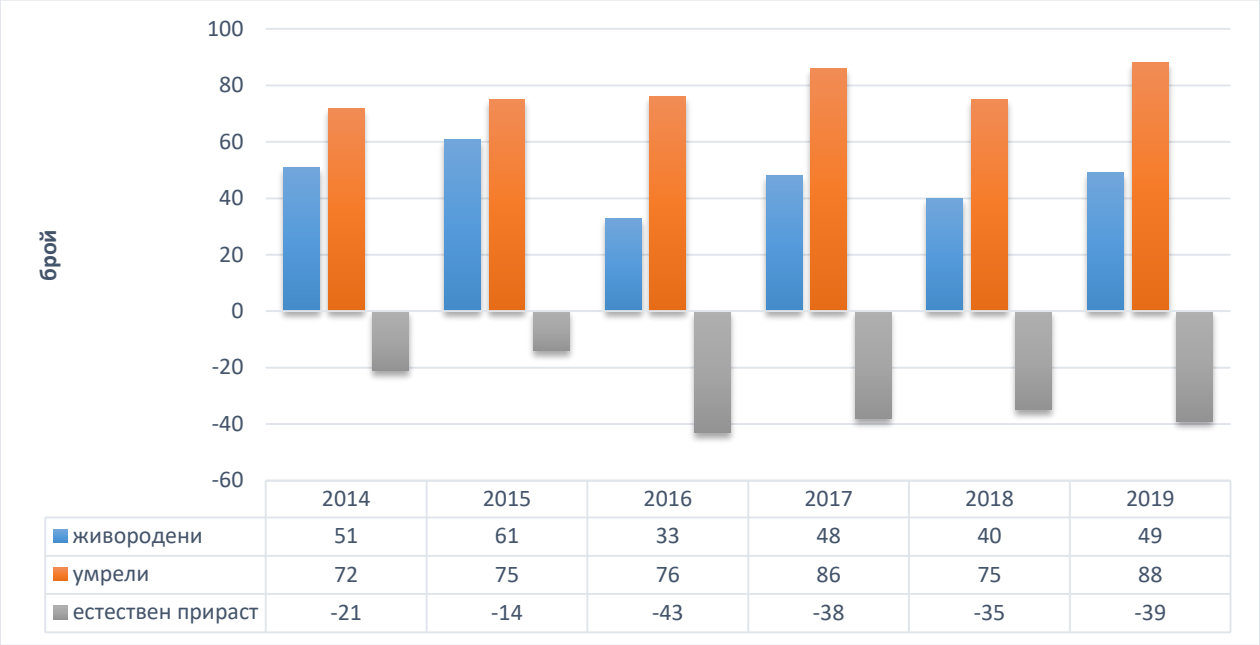

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
живородени	51	61	33	48	40	49
умрели	72	75	76	86	75	88
естествен прираст	-21	-14	-43	-38	-35	-39

Източник: НСИ

Общият брой на живородените през разглеждания период 2014 – 2019 г. е 282 души. В сравнение с него броят на умрелите в общината е значително по - висок: 472 човека. Съотношението на умрелите към родените е около 2 към 1, което е индикатор за високите нива на отрицателния естествен прираст.

Намалението на населението в общината в резултат на отрицателния естествен прираст се дължи на запазващите се високи нива на смъртност, за което показателни са и високите отрицателни стойности на коефициента на естествен прираст (-8,28 ‰ за 2019 г.).

В рамките на изследвания период 2014 – 2019 г . в община Перущица е отчетен отрицателен механичен прираст, като интензитетът на миграцията се увеличава.

Таблица 10 Механично движение на населението на община Перущица в периода 2014-2019 г.

	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2014	51	25	26	59	27	32	-8	-2	-6
2015	46	24	22	46	11	35	0	13	-13
2016	51	18	33	74	30	44	-23	-12	-11
2017	66	28	38	81	35	46	-15	-7	-8
2018	75	26	49	72	20	52	3	6	-3

2019	62	16	46	79	35	44	-17	-19	2

Източник: НСИ

Няма изгледи тенденцията към спад на населението да се измени в близко бъдеще. Коефициентът на механичен прираст на населението показва промяната на броя на населението (за всеки 1000 души) в следствие на разликата в броя на заселилите се и напусналите дадена територия лица. През 2019 г. стойностите на коефициентът на механичен прираст за община Перущица са отрицателни (- 3,6‰). Положителни стойности на коефициента на механичен прираст за областта се наблюдава в общините Пловдив (5.1‰),Марица(1,7‰), Хисаря (3.9‰), Родопи (7.4‰), Калояново (4.2‰), Съединение (8.7 ‰) и Асеновград (1,9‰).

Мотивите за външната и вътрешната миграция през последните години продължават да се свързват с осигуряване на трудова заетост, с по-високи доходи и по-висок жизнен стандарт, като тази мотивация се допълва и от стремежа за образователна и професионална реализация. В голяма степен напускащите общината са млади хора, които след получаване на образование не се завръщат в родните места поради липса на възможности за професионална реализация.

Към 31.12.2019 г. населението в община Перущица в под трудоспособна възраст е 787 души (17%), а над трудоспособна възраст – души 1159 (24%). Населението в трудоспособна възраст в общината е 59,2%.

Графика 15 Население в под, в и над трудоспособна възраст на територията на община Перущица.

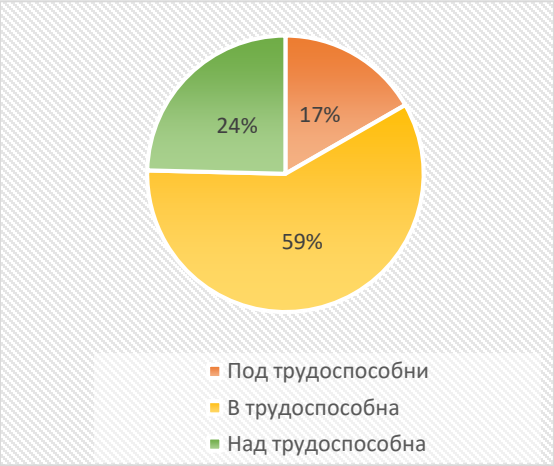

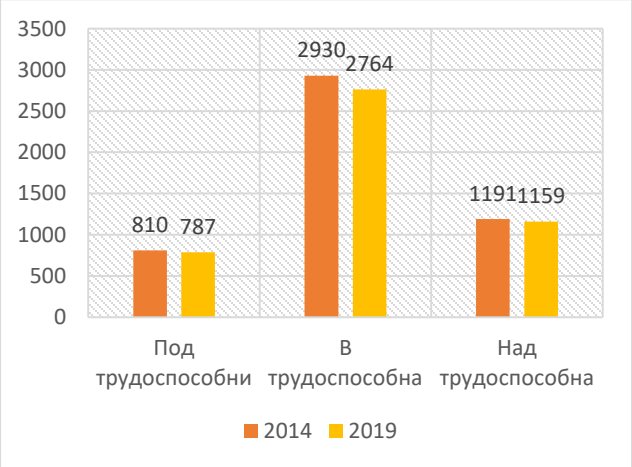

Източник: по данни на НСИ

В периода 2014-2019 г. се наблюдава устойчива тенденция на намаляване на относителния дял на подтрудоспособното население и населението в трудоспособна възраст и увеличаване дела на населението в над трудоспособна възраст. Населението в трудоспособна възраст намалява с изпреварващи темпове, което води до увеличаване на относителния дял на над трудоспособното население. Спрямо 2014 г. темпът на изменение на възрастовите групи в, под и надтрудоспособна възраст е отрицателен. Населението в под трудоспособна възраст намалява с 3%, броят на трудоспособното население намалява с 6%, а това в над трудоспособна възраст намалява с 3%.

Коефициентът на възрастова зависимост показва съотношението между лицата на възраст над 65 години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда и икономическия растеж. Коефициентът на възрастова зависимост на община Перущица в периода 2014-2019 г. се влошава, като в същото време се доближава до стойностите за областта и региона.

Графика 16 Коефициент на възрастова зависимост

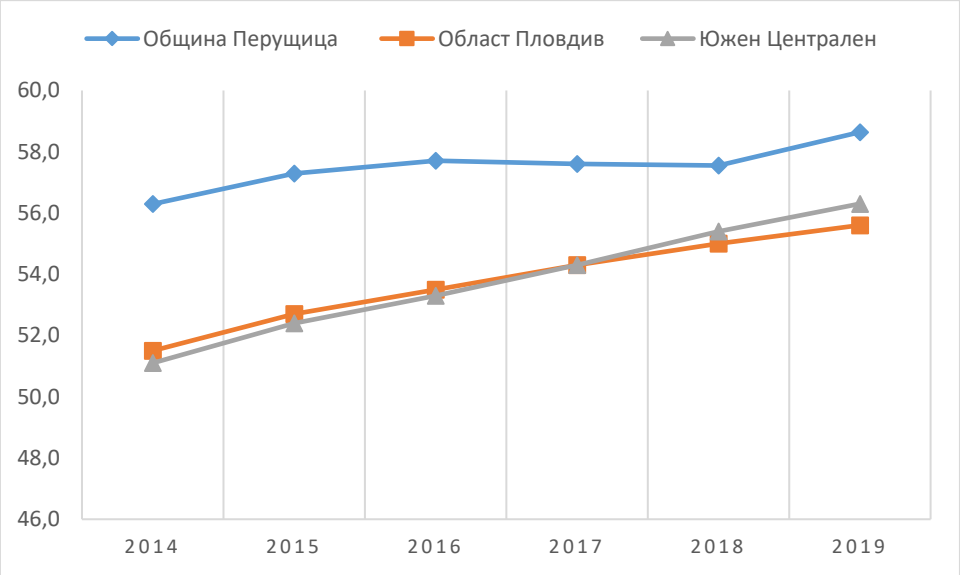

Източник: по данни на НСИ

Намаляването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите поражда необходимостта от непрекъснато повишаване на общия потенциал и учене през

целия живот на работната сила, тъй като днешната структура на населението ще определя възпроизводството на населението и на работната сила през следващите десетилетия.

Етнодемографска характеристика

Един от показателите, характеризиращ демографския процес е етническата структура на населението - размер на малцинствените групи. На територията на общината живее население, различно по етническа принадлежност и вероизповедание.

На доброволния въпрос за самоопределяне по етническа принадлежност при последното преброяване в община Перущица са отговорили общо 4947 души. Най-многобройната етническа общност в община Перущица е българската. Към нея се причисляват 3358 души или 67.9% от отговорилите на доброволния въпрос. Ромският етнос е втори по численост за община Перущица, като към него се самоопределили 1552 души или 31,4 %. Турският етнос в общината наброява едва 7 души от самоопределилите се, като относителния дял на тази етническа група е 0,1%.

Изводи и препоръки:

- Актуалният анализ и оценка на количествената динамика на населението на община Перущица потвърждават прогнозата на НСИ, че при непроменена демографска ситуация населението на община Перущица ще продължи да намалява и през следващите години.
- Ще продължи увеличението на контингента в надтрудоспособна възраст, включително и поради миграции от областния център, но намаляването на относителния дял на населението в подтрудоспособния сегмент постепенно ще се забави.
- Промените в етническия състав ще се дължат на нарастване на относителния дял на ромското население, особено в по-младите възрастови групи.
- В разглеждания период не се предвиждат осезаеми положителни промени в образователната структура на населението на община Перущица, както и в структурата на неговата икономическа активност
- Община Перущица се намира в остра и продължителна демографска криза, която се отразява отрицателно върху нейното социално-икономическо състояние и потенциал. Основният фактор за продължаващото и прогнозирано намаляване на постоянното население на общината е отрицателният механичен прираст.
- Налице е една сравнително нова тенденция на „напускане" на община Перущица, която традиционно се възприема като благоприятно място за живеене.
- Положителната тенденция към повишаване на раждаемостта през последния десетгодишен период не е в състояние да окаже съществено влияние върху възпроизводството на населението и работната сила на общината, поради значително по-високите темпове на коефициента на смъртност сред застарялото население.

- Особено важен социален и икономически фактор в община Перущица е сравнително ниското образователно равнище на населението, особено по отношение на лицата с висше образование, който има връзка с много по-високия от средния за страната и областта относителен дял на ромско население.
- Образователната и социалната инфраструктури ще продължават да изпитват нарастващо натоварване. Тези обстоятелства представлява много важно основание за разработване на целеви проектни инициативи за ромска интеграция. Успехът на социалната, особено образователната, интеграция е абсолютно неотложен и задължителен фактор, който ще влияе върху всички аспекти на бъдещото развитие на община Перущица.

3.2 Пазар на труда

Община Перущица принадлежи към Пловдивския районен пазар на труда. Концепцията за Районите на пазара на труда е утвърдена и широко обсъждана в регионалната география и статистиката както в Европа, така и в България. Това са икономически интегрирани райони, в които се наблюдава концентрация на население и работна сила, дефинирани на базата на данни за ежедневните трудови пътувания до работното място. Идеята е от съществено значение за създаването на функционални райони, моделиращи социално-икономическата ситуация в териториален аспект.

Заетост

Осигуряването на заетост и ограничаването на безработицата са болезнена, но ключова сфера за управление на централно и местно ниво. След години на постепенно подобрение на пазара на труда (2014-2019), свиването на заетостта започна в голям мащаб в следствие на кризата, породена от COVID-19, с което се сложи край на добрите постижения на пазара на труда на областно и общинско ниво през последните няколко години. Липсата на статистически данни не ни позволява да направим детайлен анализ на последствията от кризата и това как тя рефлектира на пазара на труда в община Перущица, затова основните усилия ще бъдат съсредоточени към осъществяване на преглед в предходния период 2014-2019 г.

Икономически активните лица (работната сила) обхваща всички лица на 15 и повече навършени години, които са заети или безработни и по същество определя параметрите на работната сила. По данни от последното преброяване в община Перущица се наблюдава благоприятна структура на населението по икономическа активност, като в община Перущица икономически активното население съставлява повече от половината от общия брой на населението над 15 годишна възраст. Това е индикатор за пълноценното оползотворяване на трудовия потенциал на населението и се явява значима предпоставка за социално-икономическото развитие на общината. По данни на НСИ в периода 2014-2018

г. значително се повишена броят на наетите и заетите в нефинансовите предприятия на територията на общината. **Коефициентът на заетост за област Пловдив** (70,3%) е по-благоприятен от този на ЮЦР (69.1%) и близка до този на страната (70.1%).

Таблица Заети лица на 15 - 64 навършени години и коефициенти на заетост по статистически район и по области през 2019 г.

Статистически райони ***Области***	**Заети лица - хил.**	**Коефициенти на заетост - %**
Страната	**3136.3**	**70.1**
Южен централен	**624.8**	**69.1**
Пловдив	301.6	70.3

Източник: НСИ

По данни на НСИ броят на наетите лица в нефинансовите предприятия на територията на община Перущица е 937, като в рамките на разглеждания период броят им остава сравнително постоянен, като най-висок е в периода 2015-2016 г, което до голяма степен се обяснява и с действащите на пазара на труда програми за субсидирана заетост.[1] Броят на заетите в нефинансовите предприятия към 2018 г. е 890 души, като спрямо 2014 г. броят им се увеличава със 2,6%.[2]

[1] Наети са лицата, които са в трудово правоотношение с работодателя съгласно Кодекса на труда или в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител и по силата на тези правоотношения получават възнаграждение в пари или в натура под формата на работна заплата за извършена в определен обем и качество работа.

[2] Заети са лицата на възраст 15 и повече навършени години, които през наблюдавания период:
- извършват работа за производство на стоки и услуги поне 1 час, за което получават работна заплата или друг доход;
- не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради отпуск, болест, бременност, раждане и отглеждане на малко дете (за периода, през който получават пълния размер на възнаграждението си), родителски отпуск, неблагоприятни климатични условия, стачка или други причини.

Графика 17 Броя на заетите и наетите в нефинансовите предприятия в община Перущица в периода 2014-2020

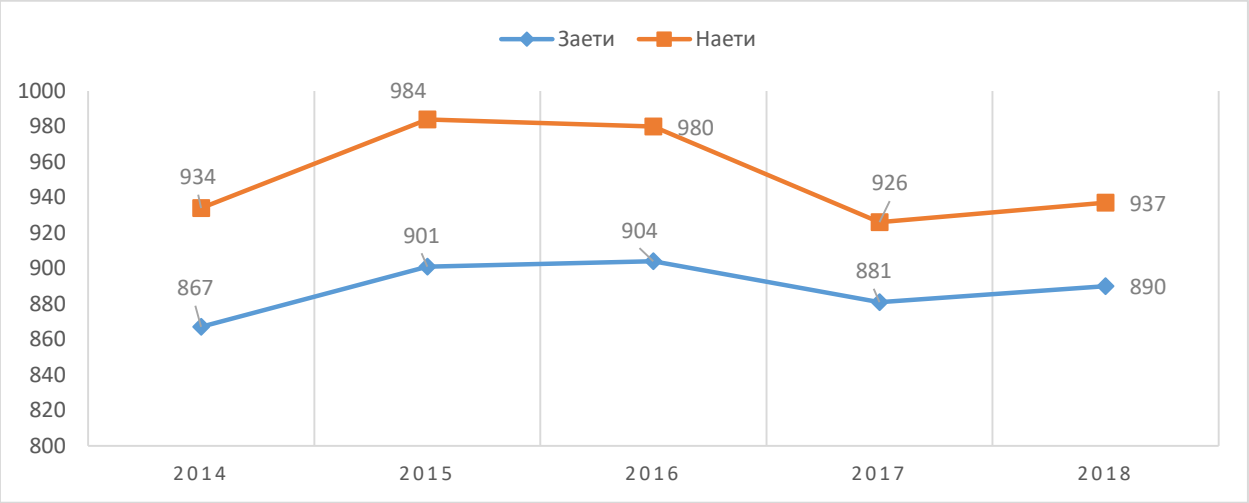

Източник: НСИ

Най-голям брой заети са в сферата на преработващата промишленост- 51,8%.16% са заети в дейностите „Селско, горско и рибно стопанство“, а заетите в търговията са 13,3%.

Графика 18 Брои на заетите в нефинансовите предприятия по икономически дейности

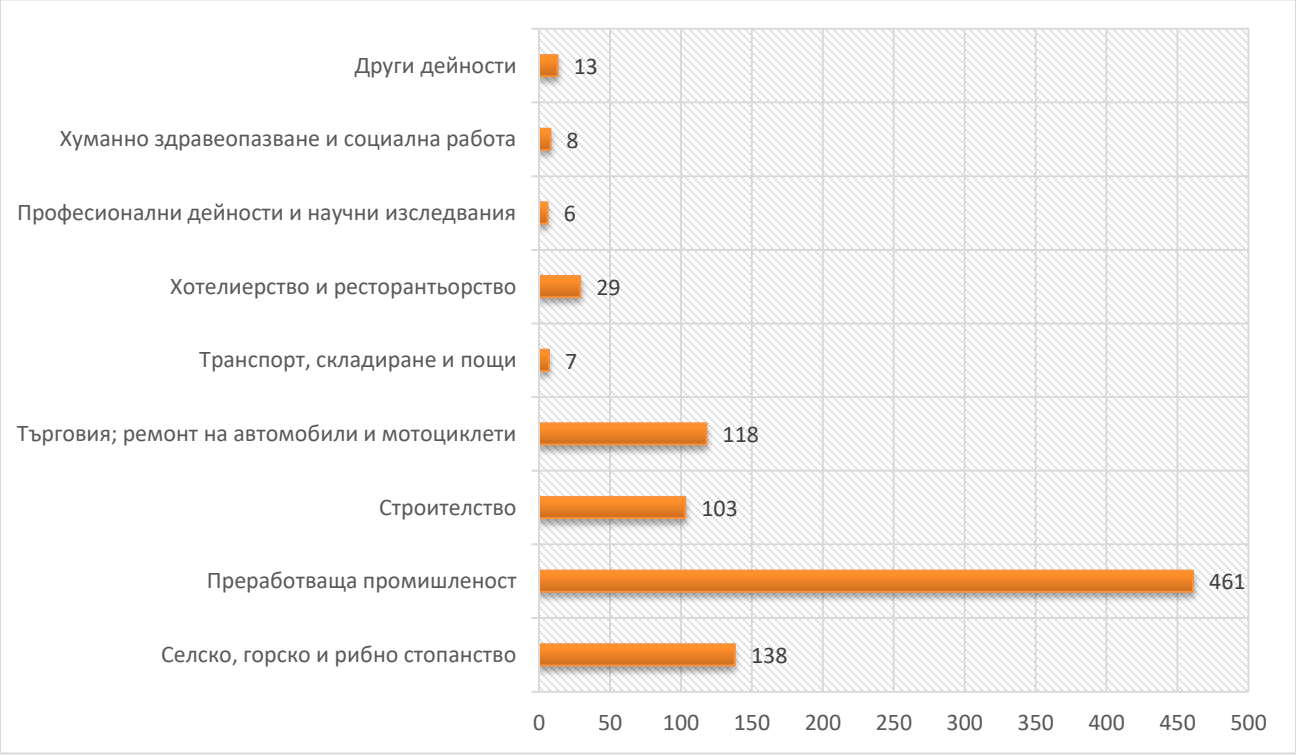

Източник: НСИ

В периода 2014-2018 г. броят на наетите в индустрията намалява както в относително , така и в реално изражение, като към 2018 г. там са заети 56,9 % от общия брой на заетите. Въпреки това именно този сектор предоставя най-висока заетост за местното населението (Графика 19).

Графика 19 Относителен дял на наетите в индустрията в общия брой наети лица

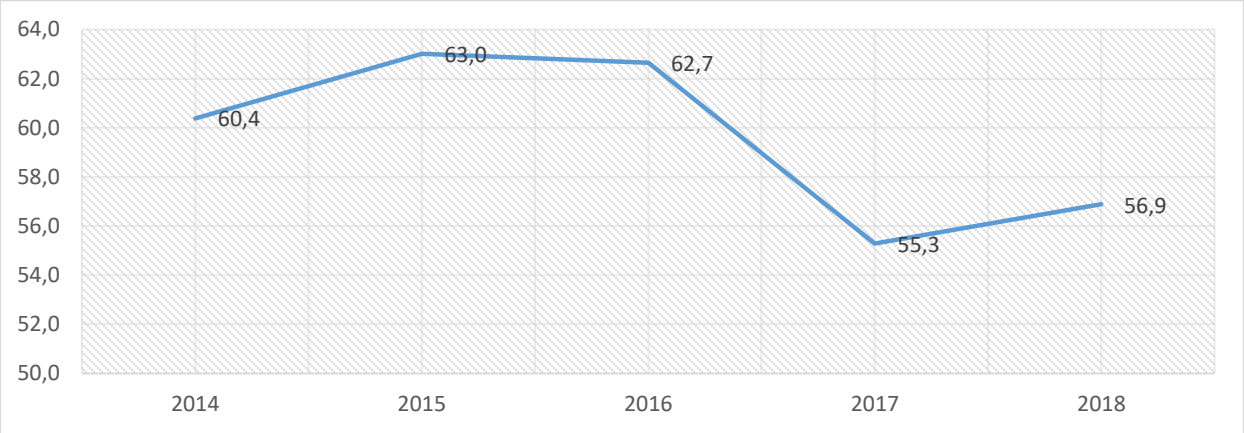

В периода 2014-2018 средната годишна работна заплата на наетите по тредово и служебно правоотношение се увеличава с 34,2%

Графика 20 Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)

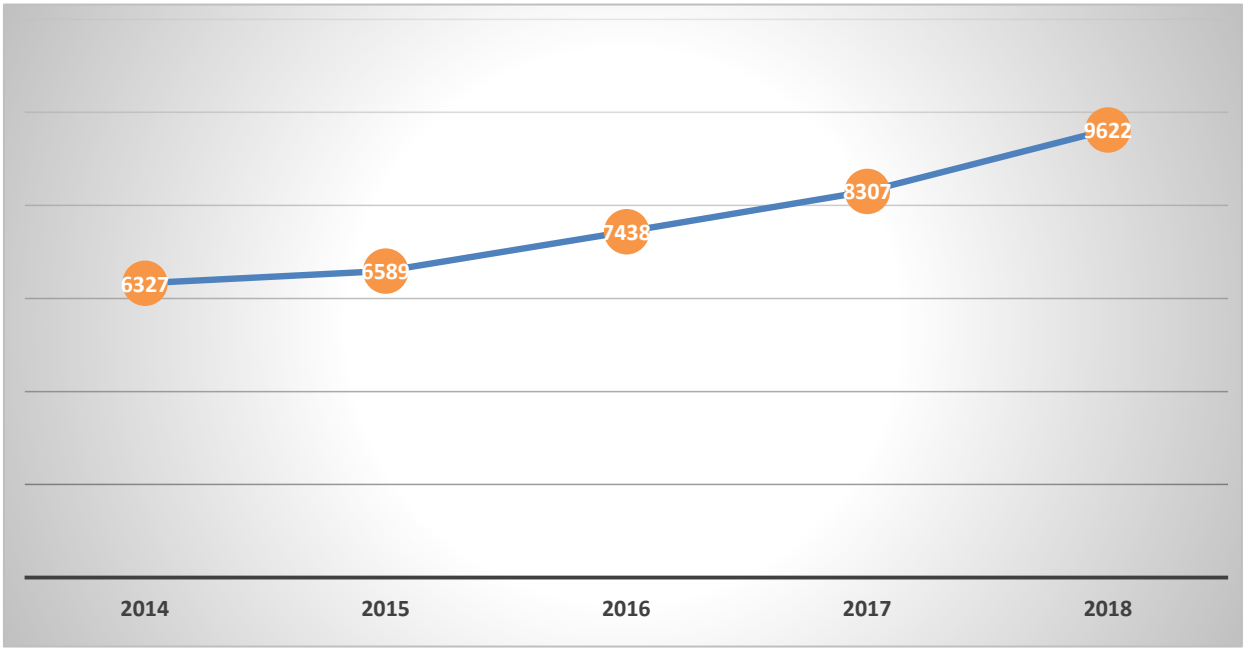

Безработица

Като част от регионалния трудов пазар на Пловдив в следствие на ежедневната трудова миграция в посока Пловдив и Тракия индустриална зона, в периода след 2015 г. община Перущица регистрира значително подобрение на пазара на труда. Периодът от 2014 г. до края на 2019 г. се характеризира с небивал успех на пазара на труда, на който безработицата бележи своето дъно през 2019 г. от 7,3%. Точно поради тази причина ударът от последвалата криза на пазара на труда в следствие на епидемията от Ковид-19 се усеща силно на местния пазар на труда. Най-тежко от кризата са засегнат туристическият бранш, и творческите индустрии, както и свързаните с него транспорт, логистика културни и спортни активности.

Традиционно, равнището на безработица за община Перущица е под средните стойности за област Пловдив, като през последните години се утвърждава като една от общините със значително подобрение на трудовия пазар. С най-добри показатели на областно ниво са Лъки, Сопот и Пловдив.

Таблица 11 Безработицата в периода 2014-2018 (%)

Община	2014	2015	2016	2017	2018
Асеновград	8,8	8,4	7,4	7,1	7,1
Брезово	23,2	22,8	18,8	18,9	15,1
Калояново	14,0	11,4	7,9	6,6	6,4
Карлово	15,6	12,2	8,9	8,6	8,8
Лъки	5,3	6,0	6,4	4,4	2,3
Марица	8,7	7,4	5,6	5,0	4,7
Пловдив	5,6	4,9	3,6	3,1	2,6
Първомай	19,4	16,1	10,6	9,5	6,0
Раковски	15,7	14,4	13,3	12,2	10,2
Родопи	6,8	6,4	5,0	5,3	4,4
Садово	26,2	23,4	12,7	12,5	11,1
Съединение	15,5	14,4	11,3	11,3	9,4
Хисаря	13,8	11,3	8,6	7,3	5,8
Кричим	22,8	21,8	13,9	10,8	7,8

Перущица	**15,3**	**14,5**	**11,6**	**10,5**	**7,3**
Стамболийски	15,9	13,5	6,6	5,9	4,4
Куклен	8,3	9,4	6,0	5,2	5,6
Сопот	6,9	4,1	2,7	3,1	2,8

Източник: Агенция по заетостта, ДБТ „Родопи“ –гр. Пловдив

Община Перущица се отличава с голям дял на самоопределили се роми 31,4 %, а българската етническа група заема 67,9 % от населението. Във връзка с високия контингент на ромско население се наблюдава и по-висок процент на този на областта по отношение на населението с основно, начално, незавършено образование и никога не посещавали училище. Несъмнено образователната структура на безработните оказва съществено влияние върху местния пазар на труда.

Отражението на Ковид-19 на пазара на труда

Два месеца след обявяване на извънредното положение към края на април 2020 ДБТ Родопи отчита ръст от 40% на безработицата за общината. Очаквано най-голямо влияние извънредното положение оказва в сферата на услугите.

Динамиката на пазара на труда трябва да се анализира с ясната уговорка, че субсидиите за запазване на заетостта (т.нар. мярка „60/40“, както и „80/20“ за някои дейности) ограничават броя на отчетените безработни и представлява сериозен интерес за местния бизнес. В наблюдението на работната сила, заетите през второто тримесечие на 2020 г. са по-малко от тези през същия период на 2019 г., което се отразява и в голям спад на коефициента на заетост за лицата между 20 и 64 г. Половината от спада обаче отразява ефекта на намалена икономическа активност, което е лесно обяснимо с отказа на много хора да търсят работа в среда на сериозни ограничения, и то – в секторите с висок оборот на работни места като ресторантьорство, хотелиерство и търговия.

Таблица. Отражение на Ковид-кризата на пазара на приза през 2020 г.

2020 г.	**Брой регистрирани лица в ДБТ- Родопи**	**Безработица %**
януари	197 лица	9,1 %
февруари	205 лица	9,5%
март	207 лица	9,6 %
април	238 лица	11,0%
май	234 лица	10,8 %

- Пазарът на труда е динамичен, изискванията на бизнеса се повишават, за да отговорят на промените, и всичко това налага да се развиват и модернизират публичните системи с фокус към нови механизми за подкрепа на социално уязвимите групи на пазара на труда, вкл. хората с увреждания.
- Дигитализацията, технологичният прогрес и новите форми на заетост следва да създават благоприятна основа за подпомагане на трудовата реализация и редица оптимални възможности в подкрепа на заетостта.
- Следва да бъде осигурена възможност за предоставяне на специализирани обучения, насочени към придобиване на ключови компетентности, вкл. на дигитални умения, потребни на пазара на труда.

3.3 Социални програми услуги и дейности

В период на икономически растеж до началото на 2020 г., бързо увеличение на средните трудови възнаграждения и жизнен пазар на труда с рекордно ниска безработица броят на обхванатите от социалното подпомагане остава постоянен. Независимо от изключително благоприятните стопански показатели обаче, значителен дял домакинства продължават да са в риск от бедност и да страдат от сериозни материални лишения.

В сферата на социалната защита община Перущица реализира редица инициативи в борбата с неравенствата, дискриминацията и социалното включване. С промените в Закона за социалното подпомагане, приоритет бе даден на развитието на услугите в общността, като алтернатива на институционализацията.

Законът за социално подпомагане и Правилникът за прилагането му въвеждат законодателна рамка в развитието на социалните услуги чрез планиране на разкриването, закриването, промяната на капацитета и предоставянето им на общинско и областно ниво на базата на анализ на потребностите от социални услуги. Промените в основните документи, определящи държавната социална политика, имат за цел осигуряване на равен достъп до качествени социални услуги на хората от различните рискови групи. В настоящия етап община Перущица няма действаща стратегия за развита на социалните услуги.

Общата оценка за напредъка по изпълнение на дейностите за развитие на социалните услуги на територията на община Перущица за периода на действие на областната стратегия 2016 - 2020 е много добра. Община Перущица е една от общините в областта с добре

изградена социална инфраструктура. Предлаганите услуги са адекватни на нуждите на потребителите и съобразени с националните стратегии за деинстотионализация на децата и възрастните. Към 2020 г. община Перущица реализира следните услуги

Таблица 12 Предоставяни социални услуги в община Перущица към юли 2020 г.

Услуга, вид	Цел	брой места/ капацитет	години	Местополо-жение	Целева група
Домашен социален патронаж	Приготвяне и доставяне на храна по домовете на потребителите	86-90 90	2015 2016 2017 2018 2019	Общинско предприятие „Социален патронаж“ от 1603.2015 г. преди тази дата от община Перущица	Лица с трайни увреждания; Възрастни хора с ограничения или невъзможност зе самообслужване;
Домашен санитар по проект – до 31.03.2014 г.	Предоставяне на грижи в домашна среда	общо 132 потребителя 26 домашни санитари	2014	община Перущица	Лица с трайни увреждания и възрастни хора с ограничения или невъзможност за самообслужване
Компаньон по проект „Подкрепа за по-добър живот“ – до 31.03.2014 г.	Предоставяне на грижи в домашна среда	общо 100 потребителя 3 компаньона	2014	община Перущица	Лица с трайни увреждания и възрасни хора с ограничения или невъзможност за самообслужване
Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа“	Предоставяне на грижа в домашна среда	22 потребителя 20 лични асистенти	2015-2016	община Перущица	Хора с увреждания с ограничения или невъзможност за самообслужване; хора над 65 г. с ограничения и невъзможност за самообслужване

По „Независим живот за гражданите на Перущица“ и продължение по ПМС до края на 2019 г. ***-личен асистент;*** ***-социален асистент;*** ***-домашен помощник***	Предоставяне на грижи в домашна среда	Общо 117 потребителя 16 лични асистенти 12 социални асистенти 8 домашни помощника	2016- 2019	община Перущица	Хора с увреждания и техните семейства и хора над 65 г. с ограничения или в невъзможност за самообслужване
Обществена трапезария по проект „Предоставяне на топъл обяд на територията на община Перущица“	Приготвяне и предоставя-не на топъл обяд	Общо 120 потребителя	2016- 2019	община Перущица	Лица и семейства на месечно подпомагане по реда и условията на чл.9 от ППЗСП и самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии – за осигурителен стаж и възраст; за инвалидност; наследствени пенсии; пенсии, несвързани с трудова дейност

Източник: Общинско предприятие „Социален патронаж“, гр. Перущица

14% е относителния дял на свободните места в услугата Домашен социален патронаж през 2019 г. В община Перущица е най-високият относителен дял на населението, което ползва услугата Домашен социален патронаж в област Пловдив - 1,8%. Към 2019 г. заетите места в услугата домашен социален патронаж са 86 места. Броят потребители на предоставяне на

предоставяне на грижа в домашна среда на 100 хил. души към ноември 2020 г. е 380 души, като по този показател община Перущица отново се нарежда на първо място в областта.

Приоритетните целеви групи, към които следва да се насочат социалните услуги и мерки за социално включване в общината са:

- Деца и семейства, вкл. деца със СОП;
- Необхванати от социалната система възрастни лица с психически разстройства;
- Възрастни лица с психически разстройства, ползващи институционален тип грижа;
- Самотно живеещи стари хора със затруднения в самообслужването;
- Хора в риск, живеещи в изолирани малки населени места, без достъп до социални и др. услуги;

От направеният преглед могат да бъдат направени следните изводи и препоръки:

- ☞ Като недостатък пред развитието на социалните услуги следва да се отбележи, че както в общината, така и в областта все още няма достатъчно добре развити неправителствени организации, които биха могли да бъдат доставчици на услуги;
- ☞ Въпреки разкритите услуги в общността, деинституционализацията при лицата с увреждания и възрастните хора се забавя;
- ☞ Липсват услуги за кризисно настаняване и работа със семейства в криза;
- ☞ През новият програмен период е необходимо да бъде направено детайлно проучване и анализ на нуждите на рисковите групи, така че да се гарантира разкриването на социални услуги, които да отговорят на конкретните потребности на хората от целевите групи;
- ☞ Приоритетно развитие и увеличаване на броя на предлаганите социални услуги в общността, подобряване на тяхното качество, гарантиране на стабилност и финансова устойчивост на социалните услуги, както и на процеса на деинституционализация;
- ☞ Увеличаване на броя на ползвателите на социални услуги, в т.ч. „Домашен социален патронаж" (вкл. социални кухни) в отговор на базови потребности от храна и грижа, особено на хората в малките и отдалечените от областния център населени места;
- ☞ Увеличаване на броя на услуги, насочени към превенция на рисковете в семейството; Осигуряване на равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на областта;

- Приоритетно развитие на комплексни социални услуги за преодоляване на рисковете от отпадане от образователната система, в това число подкрепа на децата за осъществяване на онлайн обучение, както и дейности насочени към преодоляване на рисковете пред здравословното развитие на децата, вкл. работа с деца със СОП;
- Обмяна на опит и добри практики от други общини и възможности за предоставяне на социални услуги;
- Познаване на възможностите за финансиране на проекти в социалната сфера от външни източници;
- Предвижда се разкриване на социален дом за възрастни хора в южната част на градската структура, която е с териториална насоченост извън границите на община Перущица, с идеята да задоволи потребностите на контактните общини и да създаде база за развитие на третичния сектор от икономиката на общината.

Препоръките са съобразени и с нагласите и очакванията, както на различните участници в предоставянето на услугите, така и на настоящите и потенциалните ползватели - рискови групи и индивиди, за които са предназначени социалните услуги и мерки за социално включване:

- Като приоритетно направление за развитие на социалните услуги, трябва да се включи и развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск, с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите и намаляване рискът от трайна институционализация на големия брой деца, поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата;

- Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.
- Повишаване капацитета и услугите за родители на деца с увреждания.
- Необходимо е постигане на устойчивост на предлаганите услуги в общността, финансирани по различни национални/европейски програми. Формите на социална подкрепа в общността като „Личен асистент“, „Социален асистент“, „Домашен помощник“ все още са зависими от отпускания финансов ресурс, а не от наличните потребности в общините.
- Необходимо е да се доразвие и разшири дейността на Домашния социален патронаж в насока поддържане на жилищната хигиена, закупуване на вещи от първа необходимост, заплащане на ел. енергия, вода, телефон и др. административни услуги;

- Разработване и въвеждане на специфични дейности в подкрепа на рискови групи, като е необходимо да се планират мерки, насочени към осигуряване на профилактика, диагностика, лечение, рехабилитация и грижи за деца със специални потребности; осигуряване на домашно лечение на пациенти с хронични заболявания. Целевите групи са деца, хора с увреждания, хора с хронични заболявания, възрастни самотни хора, психично болни и др.
- Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел: развитие на капацитета на екипите в звената, ангажирани с управлението на социалните услуги; изследване на потребностите, планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск; финансово планиране и ефективно управление на ресурсите;
- Във връзка с кризата COVID 19 Министерството на труда и социалната политика, ще включи 2 мерки в пакета от мерки за финансиране от REACT-EU по ОПРЧР 2021-27:
    - Патронажни услуги за най-уязвимото население, вкл. и в контекста на безпрецедентните предизвикателства, свързани с COVID 19, както и за осигуряване на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги;
    - Подкрепа на ефективното и ефикасно реформиране и предоставяне на социалните услуги в условията на пандемия, вкл. чрез въвеждането на нови дигитални форми на социални услуги и тяхното управление.

Равният достъп до качествени и ефективни услуги за уязвимите групи е решаващ за тяхното ефективно социално включване и участие в живота на обществото. Утвърждаването на модела на регионално планиране на услугите ще гарантира разкриването на социални услуги, отговарящи на конкретните потребности на хората от целевите групи. Друго важно предизвикателство е премахването на институционалния модел на грижа, процес, който ще продължи и в следващия програмен период.

3.4 Здравеопазване

Здравеопазването в община Перущица е приведено в съответствие със законовите изисквания и здравната реформа. Организирано е само в едно направление - лечебни заведения за доболнична помощ, която се осъществява от: четири практикуващи лекари, шест стоматологични практики и лаборатория за медицински изследвания, а болнична помощ се предоставя в областния център- Пловдив.

В общината има две аптеки (ЕТ „Деница – Милка Букова" и „Лайф Медифарма 2015" ЕООД). Към дейността по здравеопазване се отнасят детските ясли, част от ОДЗ „Тракийче" и „Радост", с по една яслена група във всяка ясла.

Таблица 13 Болнични заведение на регионално ниво

	Болнични заведения					
	Общо		**Многопрофилна болница**		**Специализирана болница**	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Южен централен район	72	11653	45	8849	22	2239
Област Пловдив	34	6 570	22	5 238	9	887
Община Перущица	-	-	-	-	-	-

Източник: НСИ

Осигуряването с лекари в община Перущица е по-добро от средното за страната. През 2017 г. на един общопрактикуващ лекар се падат 343 души при средно за страната 1673 души, а на една аптека в общината се падат 1192 души.

Доболнично обслужване

Кризата на общественото здраве от последните месеци изведе на преден план редица проблеми на здравната система. Сред тях е и осигуреността с подходящи кадри и равният достъп до здравеопазване. На територията на община Перущица има една медицинска лаборатория, в която се извършват тестове за COVID-19 в делнични дни от 7:30 до 12:00. Липсата обаче на достъпност до лекари, които да се погрижат за болните от коронавирус в община Перущица създава проблеми и би могла да бъде причина за фатални последици. Пациентите от Перущица биват транспортирани до спешното отделение в Пловдив от спешен екип.

Екипът на ИПИ разработва индекс, който оценява достъпа до лекари-специалисти в различните области на страната. Индексът се основава на данните за териториалното разпределение на 17 групи лекари-специалисти към края на 2019 г., съотнесени като брой лекари от конкретната специалност на човек от населението. Оценката на отделните области е представлява отстоянието от областта с най-широк достъп до лекари от конкретната специалност, а общият индекс на достъпност (Фиг.21) – на усреднената стойност на оценките за отделните стойности за областта.

Графика 21 Индекс на достъпност до лекари-специалисти по области, 2019 г. (по-ниското е по-добро)

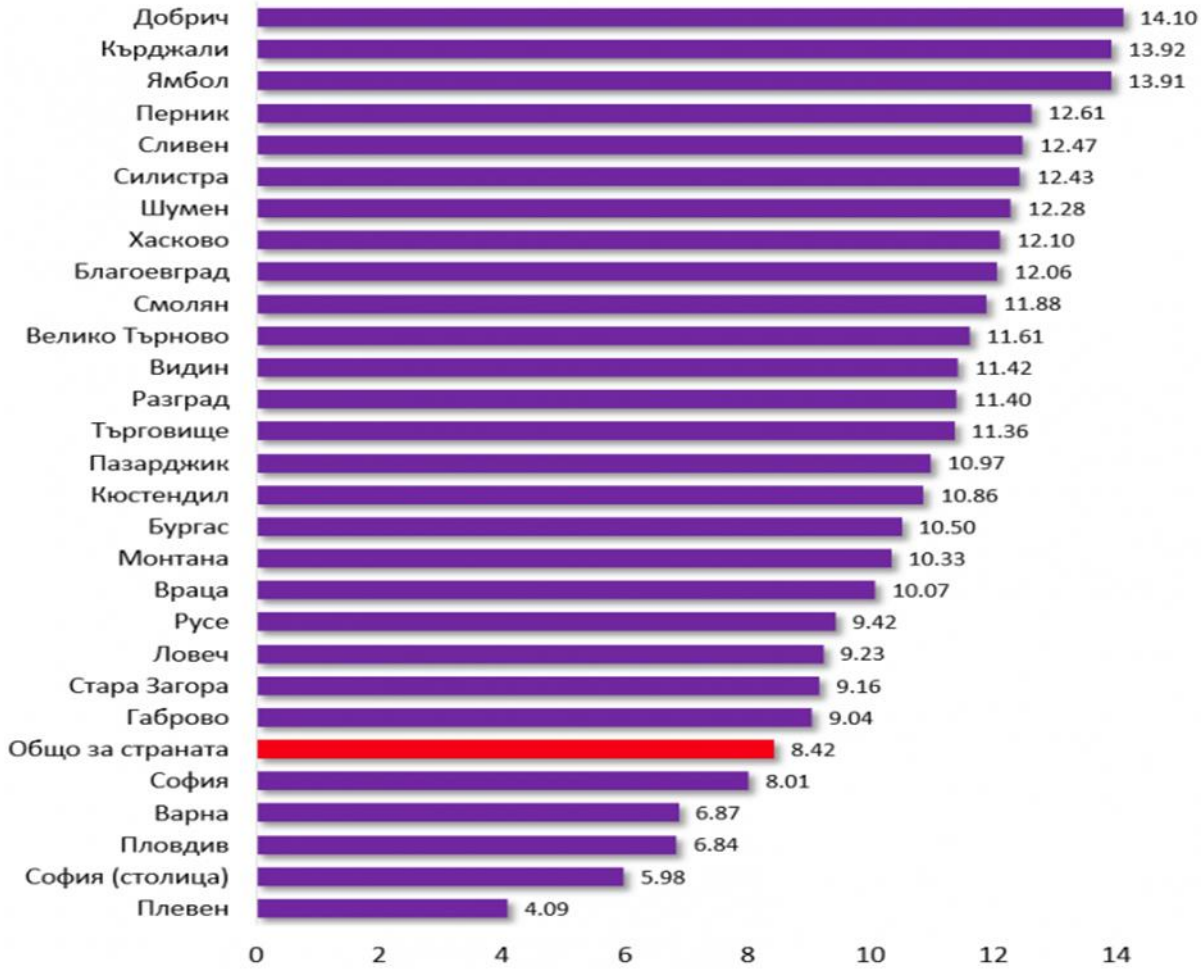

Според приложения подход, достъпът до лекари-специалисти в областите с големи медицински университети е по-лесен. Извън водещите области, повечето имат относително сходна стойност на индекса. Поради наличието на медицински университет в град Пловдив, както и наличието на 7 болнични заведения в град Пловдив и още 3 в Асеновград, Първомай и Карлово, индекса на достъпност на лекари- специалисти за област Пловдив е по-висок от средния за страната.

Материално - техническата база в сектора здравеопазване е в незадоволително състояние. Необходими са средства за закупуване на съвременно оборудване и подобряване състоянието на сградата на бившата поликлиника. Пред сектора здравеопазване стои необходимост от повишаване нивото на здравното обслужване, повишаване квалификацията на медицинския персонал и разнообразяване на предоставяните здравни услуги.

Ежегодно в община Перущица се провежда акция за кръводаряване на БЧК, както и профилактични прегледи за уязвимото население, които са съобразени с план-програмата на РЗИ-Пловдив. През 2019 г. са проведени комплексни профилактични преглед за остеопороза.

В община Перущица е назначен здравен медиатор, който извършва патронаж на рискови семейства, бременни и млади майки, като се работи съвместно с Дирекция „Социално подпомагане“ – Стамболийски, отдел „Закрила на детето“. Работи се целенасочено за превенция на отпадане на учениците от училище и стимулиране на децата и младежите от ромския етнос да продължат своето образование, като съвместно с ръководството на ОУ „Петър Бонев“ и ПГЛВ „Христо Ботев” информиране за здравно-осигурителните права и задължения на лицата, консултиране.

3.5 Образование

Образователна структура на населението

По данни от последното преброяване образователната структура на населението на община Перущица е значително по-неблагоприятна за развитието на територията в сравнение с образователната структура на страната.

При последното преброяване относителният дял на лицата, които никога не са посещавали училище е 2.6%. Основен проблем в образователната структура на общината остава и ниското образователно равнище на населението от малцинствените групи. Най-голям е делът на лицата със завършено средно образование (38.8 %), такава тенденция се наблюдава както в областта, така и в страната. Делът на лицата, които са прекъснали образованието си преди да завършат IV клас е 2.6%, като този дял е значително по-висок от този за страната (1,2%) и област Пловдив (1%). Относителният дял на неграмотните лица (умението да се чете и пише) в общината е рекордно висок за цялата област (6.4 %), като по този показател след община Перущица се нареждат общините Лъки (4.8%) и Кричим (4.7%). По-висок процент от неграмотното население в община Перущица на възраст от 9 и повече години заемат жените (58.9 % от неграмотните), което е 4% от общото население на общината.

Увеличаването на неграмотността и влошаването на образователната структура особено сред младите би имала изключително неблагоприятно въздействие върху бъдещото демографско развитие на територията на община Перущица, тъй като неграмотността в редица случаи се съпровожда със социални рискове – безработица, бедност, липса или недостатъчни грижи за здравето и образованието на децата, отклоняващо се понякога поведение.

Графика 22. Образователна структура на населението в %

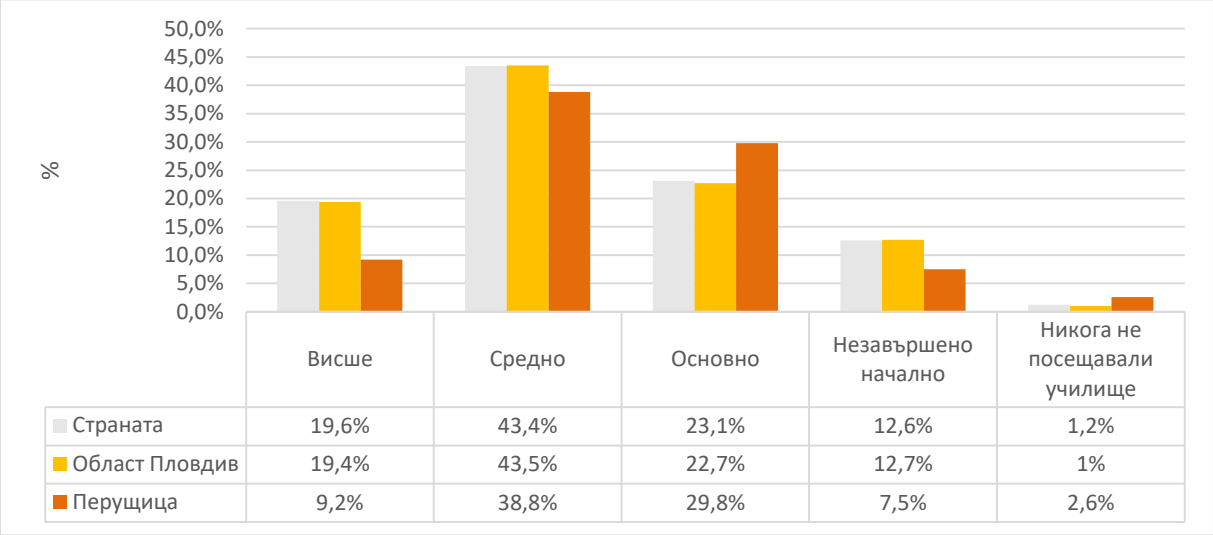

	Висше	Средно	Основно	Незавършено начално	Никога не посещавали училище
Страната	19,6%	43,4%	23,1%	12,6%	1,2%
Област Пловдив	19,4%	43,5%	22,7%	12,7%	1%
Перущица	9,2%	38,8%	29,8%	7,5%	2,6%

Преброяване 2011

Продължава и тенденция на ежегодното отпадане на млади хора от училище без завършен 8 клас. Преобладаващата част от тях са предимно от ромски произход. Това предопределя по-ниския образователен и квалификационен статус на общността в дългосрочен план, а оттук – и по-големия дял на безработните и изпадналите от пазара на труда роми и през следващите десетилетия, което предполага мерки за тяхното обучение и квалификация.

Образователната инфраструктура в община Перущица се състои от едно основно училище- ОУ „Петър Бонев“, две обединени детски заведения и една професионална гимназия- ПГ по лозарство и винарство "Христо Ботев". Общият брой на учениците в общообразователното училище към 2019 г. е 293., като спрямо 2014 година броят им е спаднал с 18,6% (335 ученици). Учениците от I до IV клас са с целодневна форма на обучение.

Таблица 14 Показатели за развитие на образованието

Показател	2019 година
Брой ученици в общообразователно училище	293
Брой ученици в професионалното училище	227
Средна оценка на ДЗИ по БЕЛ	2.94
Средна оценка на НВО по математика след 7 клас	3.2

Източник: ИПИ по данни на МОН

Образователните резултати в община Перущица са рекордно ниски за страната. Средната оценка от ДЗИ по БЕЛ от юнската сесия през 2020 е 2.94, а през 2019 е била 2.91 като на територията на страната няма данни за по-ниска средна оценка. Средната оценка за областта по БЕЛ е 4.33 (при 4.20 средна за страната). Нито един учащ в последните години е избрал да държи свободноизбираема матура по математика.

Броят на напусналите ученици от I- VII клас за 2018/2019 година е 16 ученици, което прави 5.5 % от общия брой ученици за общината. Наблюдават се ежедневни пътувания от страна на гимназисти в общината към пловдивски училища.

Учебна година	Училища	I - IV клас			V - VII клас			
		паралелки	учители	учащи	паралелки	учители	учащи	завършили
2014-2015	1	8	9	180	6	9	132	27
2015-2016	1	8	9	190	7	10	134	24
2016-2017	1	9	10	195	6	10	140	23
2017-2018	1	9	19	194	6	10	126	59
2018-2019	1	9	10	175	6	10	118	37
2019-2020	1	7	15	151	6	10	112	41

Източник: НСИ

Училището ОУ „Петър Бонев“ разполага с богата материално-техническа база. Обзаведени са специализирани кабинети за обучението по информатика, английски език - по един кабинет за начален и прогимназиален курс, изобразително изкуство, домашна техника и икономика, готварство, СИП ромски фолклор, история, четири кабинета за извънкласни занимания по интереси, от които една кино зала и три игротеки. В училището има модерно оборудвана лекционна зала с мултимедия и интерактивна дъска, библиотека. За обучението по физическо възпитание и спорт има два физкултурни салона. През 2019г. в ОУ „Петър Бонев“ е извършено изграждане на WI FI мрежа, като е създадена информационно-комуникационна система в училището. Създадени са 9 клуба по интереси, проект „Заедно в различията можем повече“, проект „Повишаване квалификацията на учителите на територията на общината“. Училището притежава много добра материално-техническа база, която осигурява електронен достъп във всички класни стаи за работа с компютри, интерактивни дъски и мултимедии. Учителите и родителите работят активно и тясно

сътрудничеството, така че да няма отпаднали ученици. По данни на училището в периода 2019-2020 г. няма отпаднали ученици в ОУ "Петър Берон".

Професионалната гимназия по лозарство и винарство „Христо Ботев” е държавно училище към Министерството на земеделието и храните. Учебното заведение предлага обучение по специалност в лозаро-винарство, механизация на селското стопанство, трайни насаждения. Основано е като приемник на Държавното допълнително земеделско училище, което е закрито през 1946 год. В гимназията се обучават 227 ученици, като през последните 3 години броят им остава стабилен, но броят на учителите в общообразователното и основното училище в Перущица е намалял с 6 души. В ПГЛВ „Христо Ботев” продължава действието по програмата „Еразъм +” по проект „ Равен шанс за европейска кариера в лозаро-винарството” и 14 ученика от специалност „Лозаро-винар”. Проведени викторини, обучения, спортни празници и състезания, образователни, социални и здравни мероприятия.

Предучилищното обучение (възпитание) в община Перущица е представено чрез функциите на изградената мрежа от 2 общински детски заведения - Обединените детски заведения („Радост“ и „Тракийче“) се посещават от общо 171 деца през учебната 2019-2020.

ДГ „Тракийче” е открита през 1987 г. Детското заведение разполага с голям физкултурен салон и музикален кабинет. Дворът на детската градина разполага с кътове за игра за всяка възрастова група. В помощ на младите родители, за децата от 10 месеца до 3 години, се приготвя храна в детска млечна кухня. Недостигът на финансови средства на ДГ „Тракийче” се дължи на факта, че капацитетът на детската градина е по-висок от записаните деца.

В ДГ „ Радост” е създадена през 1976 г. За децата от 10 месеца до 3 години, които не посещават детското заведение, също се приготвя храна в детска млечна кухня. ДГ „Радост” разполага с физкултурен салон, музикален кабинет, функционално обзаведени занимални и спални помещения.

В ДГ „Радост” и ДГ „Тракийче” са направени освежаващи ремонти, закупени съгласно утвърдените им бюджети необходими консумативи и помагала. На сградите не е правено обаче енергийно обследване, необходимо е предприемането на действия за подобряване на тяхната енергийна ефективност, както и закупуването на интерактивна техника и екокътове на открито. От страна на родителите има интерес към въвеждане на Монтесори педагогика в обучителния и възпитателния процес на децата. За целта е необходимо учителите на преминат предварителна квалификация, вкл. осъществяване на обмяна на опит с други детски градини в областта. Необходимо да е бъде извършено задължително обследване и диагностика на децата от логопед, така че да се осъществи навременна грижа за деца със затруднения в комуникацията, като за целта е целесъобразно и изграждането на детски център към младежкия дом, където да имат възможност да получат подкрепа и деца със СОП.

Средният брой деца на един учител в детските градини е приблизително 9, което показва, че обезпечеността с педагогически кадри в детските градини е по-висока от тази в страната, където средния брой деца на един учител е приблизително 12. Детските градини са основен фактор за осигуряване на висококачествено и икономически достъпно образование и грижи в ранна детска възраст. Повишаването на качеството на предучилищното образование ще бъде солидна основа за по-нататъшно учене и ще допринесе за превенцията на отпадането от училище и за увеличаване на ползите при завършване и достигане общото ниво на овладени умения. На 100 деца в детските градини има 101 свободни места.

Таблица 15 Капацитет на датските градини на територията на община Перущица

	Детски градини	Деца		Места		Педагогически персонал		Детски групи
Учебна година		общо	в т.ч. момичета	общо	на 100 деца	общо	в т.ч. детски учители	
2014-2015	2	250	116	198	79.2	20	18	9
2015-2016	2	224	106	198	88.4	20	18	9
2016-2017	2	186	94	198	106.5	18	16	8
2017-2018	2	166	83	188	113.3	19	17	8
2018-2019	2	187	90	188	100.5	18	16	8
2019-2020	2	171	81	200	117.0	19	17	8

Източник: НСИ

Училищата и детските градини в община Перущица не разполагат с психолог, логопед и ресурсен учител, което изключително много затруднява работата по осигуряване на допълнителна подкрепа. На територията на общината няма център за подкрепа на личностното развитие. По данни на общината общият брой на децата със СОП е 2 бр., деца в риск - 3бр., деца с хронични заболявания - 16, брой деца с изявени дарби - 25.

Един от най-големите градове в страната, Пловдив предлага обучение в много и различни специализирани училища – математически, езикови, търговски и хуманитарни. В града има общо 9 университета – два специализирани в сферата на земеделието и управлението на земеделието, два икономически, медицински университет и академия по изкуствата, както и филиал на софийския Технически университет. С най-широк профил е Пловдивският университет, който подготвя кадри в области от физиката и химията до психологията и теологията. Голяма част от учениците в Перущица още след 5 клас продължават обучението в град Пловдив.

Инфраструктурата на общото образование в общината

Инфраструктурата на общото образование в общината (сгради, брой класни стаи и учебни кабинети и др.) е с капацитет, отговарящ на броя на децата. Както по отношение на предучилищната, така и на училищната инфраструктура необходимите мерки за оптимизация не следва да бъдат насочени към закриване, а към ремонт, реконструкция, въвеждане на нови ИКТ в образованието, обновяване и ефикасно управление на материално-техническата база, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и подобряване на достъпа на деца със специални образователни потребности, включително чрез създаване на подкрепяща архитектурна среда. Особено в училищното образование следва да бъдат предприети целенасочени действия за предоставяне на добра на условия за детско-юношеска двигателна активност и спорт посредством подобряване на спортната инфраструктура в училищата на територията на община Перущица.

Община Перущица подпомага дейността на Спортните клубове – „Баскетбол“ и „Респект“ и клубове по силови спортове и футбол. Тренировките се провеждат в отлични условия в Мултифункционална спортна зала „Перущица“ и НЧ „Просвета-1862”. В учебните заведения се провеждат спортни празници и състезания с цел здравословен живот и превенция на правонарушения и престъпления сред младите хора. С цел подобряване на спортната база за подрастващите следва да се подобри спортната инфраструктура на открито в Професионалната гимназия по лозарство и винарство „Христо Ботев”. Ежемесечно в Мултифункционална спортна зала "Перущица" се провеждат национални и регионални спортни събития. Спортът е сфера, която е важна и трябва да се развива във всяка община, защото той подпомага възпитанието на децата и тяхното развитие и допринася за задържането на младите хора в малките населени места. Важно е децата и младежите да бъдат подкрепяни и стимулирани, за да растат силни личности. През 2020 г. е сключен договор за отдаване под наем на залата, като децата от Перущица си запазват правото да тренират в залата безплатно.

От мащабни мерки за модернизация се нуждае местния стадион и басейнът към него, който могат с внушителните си размери да се превърнат в притегателен център.

Анализът на съществуващото състояние на системата на образованието в община Перущица дава възможност за систематизиране на следните по-важни изводи:

- Повишава се интересът към дуалното обучение в професионалните училища;
- Има значителен напредък в интеграцията на ромите в образователната система, като през последните години няма данни за отпаднали ученици;
- Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до

качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения;

- Необходимо е да бъдат направени допълнителни инвестиции в подобряването на енергийната ефективност и обновяването на училищните сгради и детските градини. Необходими са допълнителни ресурси за подобряване на базите с иновативни инструменти/ инструментариум за осигуряване на условия за изграждането на адекватна учебна и изследователска среда, отговаряща на нивото на съвременните технологии;
- Необходимо е извършване на реконструкция, модернизация и на места цялостно изграждане на спортната база към образователните обекти на база на оценка за състоянието на съществуващата спортна база;
- Обучение на родители в подкрепа на учениците, обучавани от разстояние;
- Създаване на Центрове за обучение от разстояние, чрез изграждане и оборудване на STEM кабинети в училищата;
- Обучение на ученици в STEM кабинети от представители на бизнеса, науката и технологиите;
- Създаване на младежки центрове за личностно развитие, стимулиращи предприемаческата и младежката активност;
- Работа с деца със специални образователни потребности, включително масов скрининг на подрастващите.
- Необходимо е разкриването на Център за подкрепа за личностно развитие на територията на община Перущица

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Транспортна инфраструктура и състояние на пътната мрежа

Град Перущица е разположен в близост до гр. Кричим, на 24км. югозападно от областния център - град Пловдив, на 12 км. южно от гр. Стамболийски, граничи на юг и изток с Община Родопи, а на запад – с Община Кричим. Община Перущица има за местоположението си добра транспортна инфраструктура. Осигурени са връзки до Областен център Пловдив, съседни населени места, автомагистрала „Тракия" и железопътна линия – София – Бургас. Чрез усъвършенстването на транспортната инфраструктура ще се осигури устойчиво развитие на територията и подобряване на качеството на живот, като и дългосрочна финансова и икономическа ефективност чрез разумно териториално-устройствено планиране. Община Перущица има много добро разположение и бърза транспортна връзка чрез Общински път 86212 до гр. Стамболийски и чрез републикански път 8005 до главна

пътна артерия отстояща на около 19 км, а именно АМ „Тракия" А1 (Е–80) „Граница Югославия-София-Пловдив-Свиленград-граница Турция". Автомагистралата е част от транспортни Паневропейски коридори № 4 и 8. Общоевропейският транспортен коридор № 4 (Дрезден/Нюрнберг-Прага-Виена /Братислава-Гьор-Будапеща-Арад-Констанца/ Крайова-София-Солун/ПловдивИстанбул) провежда международните потоци между Румъния, България и Гърция посредством българския участък Видин-София-ГКПП Кулата, а транзитните потоци към Турция се провеждат по направлението София-Пловдив-Свиленград-ГКПП Капитан Андреево.

Републикански път III-8602 „Пловдив - Злати трап - Брестовица - Перущица - Устина – Кричим" е с дължина на територията на общината 4,35км. – от км. 11+000 до км. 15+350, съгласно извършеното през 2003г. километриране на пътища от третокласната републиканска пътна мрежа. Дължина на съществуващ републикански път – 4350м. Общински път 86212 „с. Чурен – с. Скобелево – гр. Перущица - гр. Стамболийски" преминава през територията на община Перущица с обща дължина 21,15 км. Чрез него се осигурява достъп и до хижа Върховръх. В границите на Община Перущица попадат 17,80 км. от общински път 86212. Уличната мрежа в град Перущица се състои от второстепенни улици – събирателни и обслужващи. Общата дължина на уличната мрежа е 21 800м., като дължината на събирателните улици е 5 800м., а на обслужващите улици е около 16 000 м. На територията на града няма обществен градски транспорт. Северозападно от град Перущица е разположено селскостопанско летище /нефункциониращо към момента/. Пистата е в посока югозапад – североизток. В ОУП се предвижда изграждането на модерен подход към бъдещото разширение и развитие на намиращото се в съседство летище и превръщането му с съвременно транспортно съоръжение за обслужване на малки самолети.

Карта 4 Транспортна достъпност и пътна мрежа в ЮЦР

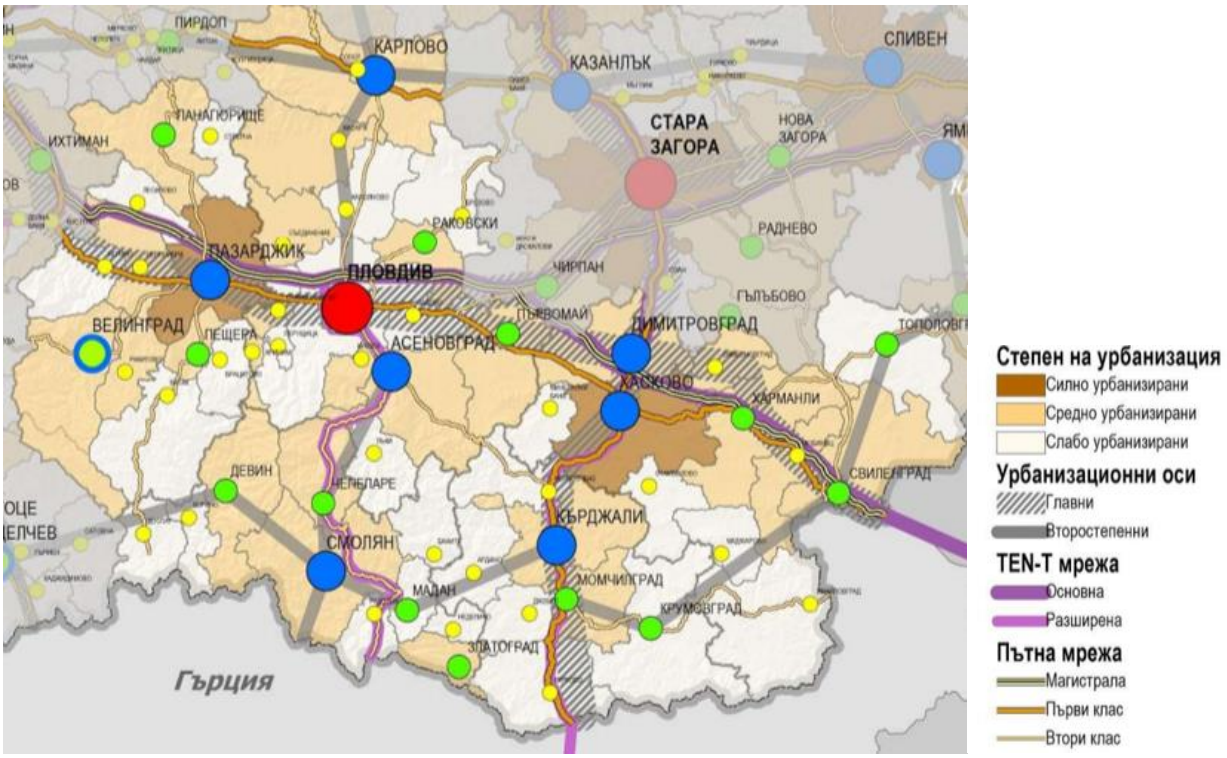

Източник: Национален център за пространствено развитие

Републикански път **III** - 8602 Пловдив - Злати трап - Брестовица - Перущица - Устина - Кричим е с дължина на територията на общината 4.35 км. Общински път PDV /1323-866/ с. Йоаким Груево - гр. Перущица - с. Скобелево. Второстепенните улици са с обща дължина 21.800 м., събирателните улици са 5.800 м.. а на обслужващите 16 000 м.На територията няма обществен, градски транспорт и ЖП мрежа. Състоянието на уличната мрежа не е добро, поради което са изготвени проекти за ремонт и рехабилитация на уличната мрежа, които ще се реализират след ремонта и рехабилитацията на ВиК мрежата.

Извършва се текущ ремонт на улиците чрез запълване на дупки в Перущица. Изкърпени са дупките по пътната настилка по улиците “Рила”, “Спас Гълъбов”, “Ал. Стамболийски”, “Проф. Константин Гълъбов” и площад “Кочо Честименски”. Същото е направено и по общински път Скобелево-Перущица-Йоаким Груево. Необходим е цялостен ремонт на този път, но към момента няма осигурено външно финансиране за това, а със собствени средства на Общината е невъзможно това да се случи, поради стойността на необходимите строително-ремонтни дейности.

Карта 5 Транспорта свързаност

Източник: ОУП на община Перущица

По главните входове и изходи на града, както и обществени места с концентрация на нарушения е изградено от края на 2020 г. видеонаблюдение.

От направеният преглед могат да бъдат направени следните **изводи и препоръки:**

- Съществуващата пътна мрежа обезпечава в достатъчна степен транспортната достъпност до и от Община Перущица.
- Републикански път III-8602 преминава през центъра на общинския град, необходимо е провеждане на изследване за обходен /околовръстен/ път като част от републиканската пътна мрежа с цел освобождаване на населеното място от транзитно движение.
- Да се сведе до минимум отнемането на плодородни земеделски земи за нуждите на урбанизацията и друго строително усвояване;
- Да се създадат устройствени възможности за използване на природния и културно-исторически ресурси за развитие на отдиха и туризма, при съблюдаване режимите на опазването им;

- ☞ Да се осигури необходимата инфраструктура за превръщането на паметниците в обекти на масово посещение – приемна и информационна инфраструктури, благоустрояване, условия за транспортен и пешеходен достъп и др.
- ☞ Да се предвиди двустранно улично озеленяване по новопроектирани улици към селищни образувания със стопанско предназначение, разположени в близост до територии за обитаване. Да се предвиждат необходимите площи за защитни насаждения.

4.2 ВиК инфраструктура

Водоснабдяване

Перущица се водоснабдява от два водоизточника. Първият водоизточник е каптиран извор „Червената църква“, намиращ се в близост до раннохристиянската базилика „Червената църква“, североизточно от града. Капацитетът на водоизточника е 25л/сек. Вторият водоизточник са два броя шахтови кладенци, изградени в терасата на р. Въча, на около 4км западно от града. Общият дебит на двата кладенеца е 57л/сек. Първият водоизточник се обслужва от помпена станция „Перущица 1“. Последната е оборудвана с четири броя помпи: - 2 бр. вертикални помпи. Обеззаразяването на водата се реализира на място чрез хлор-газ, съхраняван в бутилки. Вторият водоизточник се обслужва от помпена станция „Перущица 2“. Около двата водоизточника са организирани санитарно-охранителни зони. Наличен е трети, не особено съществен, водоизточник – съществуващ каптаж с дебит 3,5л/сек. Това е стар водоизточник, намиращ се на около 5,5км южно от града, по поречието на р.Стара река. Ниският дебит, трудният достъп и трудоемката му експлоатация дефинират неговата елиминация като водоизточник.

Качествата на подпочвената вода се следи от Оператора – „ВК“ ЕООД – гр. Пловдив и се води необходимата документация. Съществени отклонения не са регистрирани. Особеност на водоснабдителната система на града е, че при два основни водоизточника имаме три довеждащи водовода до града.

Водоснабдителната мрежа на града се дели на ниска зона и висока зона. Високата зона от своя страна се дели на две части, като всяка част се обслужва от отделен водоем. Ниската зона на града няма напорен водоем. Приблизителните граници на всяка отделна зона са: - ниска зона от 245м до 280м - първа висока зона към R300 от 270м до 310м - втора висока зона към R700 от 270м до 320м. Напорът във всяка една зона е в границите на норматива.

Разпределителната водопроводна мрежа на града е 23 618м. Изпълнена е от етернитови, манесманови, стоманени галванизирани тръби и малка част чугунени и PEHD тръби. Като цяло мрежата е силно амортизирана. Същото важи и за сградните водопроводни

отклонения. От всички видове тръби, в добро състояние са манесмановите, чугунените и PEHD тръби. Останалите са амортизирани, с чести аварии и големи загуби на вода. Изключително тревожна е информацията за загубите на вода, в т.ч. загуби, кражби и неплатена услуга от страна на значителното на брой ромско население. Други два негативни факта, характеризиращи моментното състояние на водопроводната мрежа са броят на работещите спирателни кранове и пожарни хидранти. Нормативното изискване е пожарните хидранти да бъдат през 150м разстояние.

По данни на ВиК –Пловдив загубите по пренос на вода по общини са между 60-75% за територията на общината, като липсата на мащабни инвестиции в подобряването на ВиК инфраструктурата в периода 2014-2019 г. са предпоставка общината значително да влоши този показател спрямо останалите общини в областта, ако такива не бъдат извършени. (**Карта 6**)

Карта 6 Загуба при пренос на вода по общини (%), 2018 г.

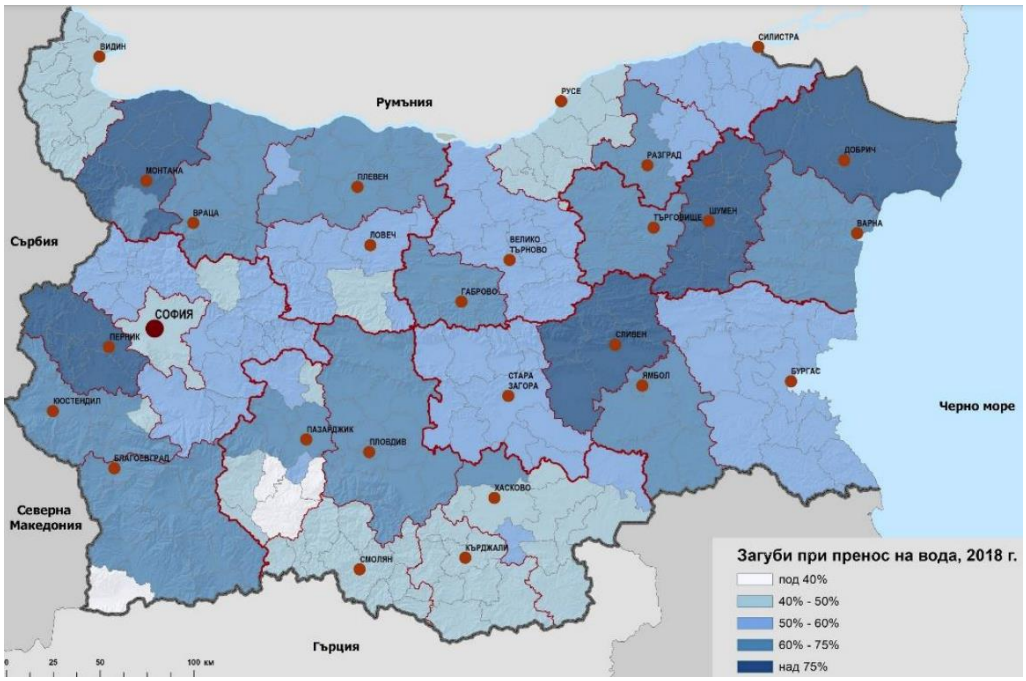

Източник: ОПРР

Съществуващата градска водопроводна мрежа осигурява необходимото питейно-битово водоснабдяване на промишлените предприятия, а противопожарното им водоснабдяване – не напълно. Някои от работещите производствени фирми имат изградено собствено водоснабдяване – консервната фабрика, някои цехове в стопанския двор. Този вид собствено водоснабдяване подлежи на контрол от страна на Басейнова дирекция за управление на водите, РИОКОЗ и други държавни органи.

Общинска администрация има входиран проект „Строителство и рехабилитация на водопроводна мрежа на град Перущица“ в Предприятието за управление на дейностите по

опазване на околната среда. Проектът има за цел да изгради и рехабилитира значителна част от вътрешната водопроводна мрежа на град Перущица, която е почти напълно амортизирана. Дължината на водопроводната мрежа в проекта е 8 225 метра /около 1/3 от цялата водопроводна мрежа на града/ и обхваща части от тринадесет улици в зона Перущица запад и деветнадесет в Перущица изток.

Изводи:

- Градът е осигурен с питейна вода в количествен и качествен аспект.
- Градът не е нормативно осигурен с вода за противопожарни нужди, поради липса на достатъчен брой пожарни хидранти
- Налице са недопустимо големи загуби във водопроводната мрежа поради напредналата амортизация на тръбите
- Съществено внимание трябва да се отдели на водовода към кв. Пастуша, за който названието „довеждащ водовод“ е иронично. Вярно е, че кв. Пастуша не е гъсто населен, няма интензивен живот, а промишлените субекти урегулират сами водните си проблеми. Но тези факти не оправдават многогодишния застой в развитието на водопроводната мрежа на този квартал.
- Водопровдна мрежа покрива 100% територията на града, но само 21% от дължината на мрежата е в добро състояние – това са манесмановите, чугунените и PEHD тръби. Аналогично е състоянието на сградните водопроводни отклонения.
- Броят на спирателните кранове е недостатъчен и осъществяването на изолация по време на аварии е трудно. Броят на пожарните хидранти е крайно недостатъчен и това е предпоставка за непълноценна борба с евентуални пожари.
- Водопроводната мрежа на Община Перущица е с изтекъл срок на годност. Финансирането на този процес трябва да се търси по всички възможни финансови пътеки.
- Целесъобразно е да се прилага т.нар. „интегриран подход“, при който се подменя старата водопроводна мрежа заедно с изграждането на новата канализация по съответната улица.
- Подмяната на водопроводната мрежа включва подмяна на сградните водопроводни отклонения, нови и достатъчни на брой спирателни кранове и надземни пожарни хидранти.

Канализационна система

Изграждането на канализацията на града започва през 60-те години на миналия век, като най-голям процент от нея е изграден през 70-те и 80-те години. Към настоящия момент, по данни от „Генерален план за развитието на водния сектор на Област Пловдив“, гр.Перущица

има изградени 18 880м канализация. Може да се приеме, че към 2014 г около 70% от територията на града е канализирана, респ. около 90% населението се обслужва от канализационната мрежа. ВиК инфраструктурата е стара и са предприети мерки по обновяването й. Малка част от населението не е свързано с обществена канализация-ул. Крайречна, ул. Марица. ул. Тутракан, част от ул. Искър и част от ул. Драговец. Внесен е и проект за ПСОВ на гр. Перущица.

Кв. Пастуша, който е отделен от компактния град, няма канализация. Към настоящия момент съществуващата канализация обслужва 95 ха от площта на урбанизираната територия. Неканализираните улици са предимно в южната/планинска/ част на града, югоизточната също планинска част. Неканализирани улици има и в равнинната част на града: около стадиона и по левия бряг на р. Стара река/р. Перущинска/, в нейното долно течение. Не е добро състоянието на ревизионните шахти. Те са с изцяло амортизирани стоманени стъпала, а тези които са изградени от тухлена зидария имат напреднала ерозия на стените. Не е добро състоянието и на дъждоприемните шахти.

Към настоящия момент има проектна готовност – работен проект за Главен колектор II на града, който е ситуиран покрай р. Перущинска и неговата реализация ще премахне голям брой нерегламентирани заустявания на отпадъчни води в реката. В новите проекти, изготвени през последните десетина години са предвидени дъждопреливници към главните колектори на града, които чакат своята реализация. Довеждащият колектор до ПСОВ, който се явява Главен колектор на кв. Запад/ромската махала/ е изграден до района на бъдещата ПСОВ. В момента той е заустен в р. Перущинска, в непосредствена близост до бъдещата площадка на ПСОВ. Дължината му е около 1км, а диаметъра

Пречиствателна станция за отпадъчни води все още няма изградена, но има проектна готовност за реализация. Битовите отпадъчни води от промишлените предприятия /Електроапаратурния, Стопанския двор/ са заустени в градската канализация. Промишлените отпадъчни води, ако отговарят на изискванията за включване в градската канализация, също могат да бъдат включени в нея. В противен случай, стопанските субекти са длъжни да изградят собствени пречиствателни съоръжения за технологични отпадъчни води. Консервната фабрика и винзавода в кв. Пастуша имат собствени пречиствателни съоръжения. Тъй като в този квартал няма изградена градска канализация, пречистените отпадъчни води от тези предприятия се включват в близкото дере, респ. в р. Въча.

- Съществуващата канализация представлява 70-80% от необходимата.
- В оставащите 20-30% за доизграждане се включва Главен колектор II на града. За този колектор има изготвен работен проект. Той е особено важен, защото е ситуиран по брега на р. Перущинска и когато бъде изграден, всички сега вливащи се в реката канали ще бъдат превключени в него. По този начин рязко ще се подобри

екологичното състояние на реката, особено през летния сезон.

- ☞ Друг важен момент при доизграждането на канализацията е да се обърне съществено внимание на улавянето и отвеждането на дъждовния отток.
- ☞ Строителството на канализацията на кв. Пастуша трябва незабавно да започне след доизграждането на тази в компактния град.
- ☞ Налице са голям брой нерегламентирани заустявания на битови отпадъчни води в реката.
- ☞ Строителните мероприятия могат да се подредят в следния оперативен порядък. - Изграждане на Главен колектор II - Доизграждане преливници на Главен колектор I - Изграждане на Довеждащ колектор до ПСОВ - Изграждане на ПСОВ - Изграждане на канализация по улиците, където няма такава, вкл. тази на кв. Пастуша - Изграждане на охранителни канали и канавки - Окончателно изграждане корекцията на р. Перущинска. Второто предизвикателство е обслужването на новите урбанизирани територии с канализация. Като обем тази задача е по-малка. Нейна съществена характеристика е, че новите територии няма да се усвояват едновременно и в голям обем.

4.3 Енергийна инфраструктура. ВЕИ. Енергийна ефективност.

Община Перущица е разположен на 26km югозападно от град Пловдив. На територията на Община Перущица няма разположени понижаващи захранващи подстанции 110/20kV. Електрозахранването на общината и самият гр. Перущица е осъществено на напрежение 20kV от въздушни електропроводи 20kV. Основен захранващ източник е ВЛ 20kV "ЕЛПРОМ", която е извод от подстанция 110/20kV на ВЕЦ "Въча" разположена на територията на Община Кричим. През територията на община Перущица в посока изток-запад преминават въздушни линии 110kV "Кадиево", двоен въздушен електропровод 110kV (две въздушни линии на една стълбовна линия) "Каблешков" и "Устина", въздушен електропровод 220kV "Първенец" и въздушен електропровод 400kV "Родопи".

На територията на община Перущица няма изградени възобновяеми енергийни източници. Данните за териториалното разпределение на пряката слънчева радиация дават основание да се твърди, че в района съществува потенциал за използването на слънчевата енергия в качеството й на възобновим източник на енергия - районът разполага с ресурси в границите на 4 kWh/m2/дневно или 1450 kWh/m2/ годишно12. Предвид на благоприятните почвени и климатични условия възможност съществува и по отношение на добива на култури (рапица, соя, слънчоглед и др.) за производство на биогорива.

Цялостното развитие на електрозахранването на територията на община Перущица се предвижда да става посредством инвестиции на електроразпределителното дружество ЕВН България Електроразпределение ЕАД. Планувани са подмяната или полагане на нови два броя кабели НН с изтичащ срок на експлоатация, като общата им дължина възлиза на 350m.

Също така се предвижда и подмяна на два броя кабели СрН(20kV), като тяхната дължина възлиза на 1,4km. 109 Стартирана е и процедура за изграждане на 5броя нови трансформаторни постове

Изводите на база на прогнозата за демографското и икономическото развитие на община Перущица за периода 2021-2027 г. показват, че не се налага разширение на преносната мрежа и енергийните мощности, а само подобряване на тяхната ефективност. Оразмерявана във време на по-големи товари, мрежата в района се характеризира с добро състояние и има капацитет да поема натоварвания, което се явява потенциално благоприятно условие в процеса на икономическото развитие на общината. Перспективното развитие на електроенергийната инфраструктура в община Перущица е насочено към повишаване на качеството на електрозахранване и намаляване на технологичните загуби. Това е свързано с изграждане на нови кабелни линии и подмяна на кабелни линии средно напрежение с изтичащ срок на експлоатация; изграждане на нови трансформаторни постове и/или възлови станции, подмяна на съществуващи с изтичащ срок на експлоатация.

Енергийна ефективност

Състоянието на общинския сграден фонд, сградния фонд в жилищния сектор, водогрейните котли, уличното осветление, както и промишлените системи в община Перущица са със сравнително висока енергоемкост и не се различават от тези в страната. Основните причини за това са:

- морално остарели технологии в строителството – над 5 пъти по - големи топлинни загуби в сравнение с нормите за ново строителство през външните стени на повечето стари сгради; липса на топлоизолация на сутеренните и таванските плочи; огромни топлинните загуби (до 50%) през прозорци и врати;
- енергоинтензивна структура – използване високоенергийни машини и технологии в производствения сектор;
- големи енергийни разходи на системата за улично осветление в населените места и др.

Повече от половината сгради общинска собственост са сгради за образование и наука (52%).Потреблението на енергия в общинския сграден фонд показа 60% дял на горивата (нафта, пелети и въглища).Електроенергията е около 40%, но трябва да се има предвид, че и нейният дял е електропотреблението както за отопление, така и за други цели.

Таблица Потребление на енергия и енергийни ресурси в общинския сграден фонд,MWh

Потребление на енергия

Ел. енергия	Нафта	Въглища	Пелети	Общо
254	**70**	**12**	**294**	**630**

По данни на ОбА

Енергия за отопление

Ел енергия	Топлинна енергия			Общо
39	70	12	294	415

В резултат на промяната на горивната база при отопление на сградите на ОДЗ „Тракийче“ и ОУ „Петър Бонев“, където нафтовите котли са заменени с високоефективни котли на пелети, за следващите 4 години над 70 % от енергията за отопление вече е от пелети, което определя и по-ниските стойности на CO 2 отделяни при отопление.

Реализирания през 2018 г. проект за изграждане на улично осветление включва инсталирането на нови LED улични лампи, захранвани с улична енергия. В резултат на това е постигната по-комфортна и безопасна среда за придвижване през тъмната част на денонощието, без да се натоварва общинския бюджет с разходи за новоизграденото осветление. Осъществен е и демонтаж на съществуващите конзоли и осветителни тела и монтаж на енергоспестяващи LED осветителни тела.
Общината трябва съсредоточи усилия за да подобри състоянието на сградния си фонд. Следва да бъдат направени обследвания за енергийна ефективност с предписани енергоспестяващи мерки, които да осигурят гарантирано намаление на енергийните разходи. На част от сградите предписаните енергоспестяващи мерки са изпълнени, като това са предимно сгради със социален статут – административни сгради, училища, детски ясли и градини, общинска болница и др. В голям степен обаче тези енергоспестяващи мерки са изпълнени частично. Това е предпоставка за ново енергийно обследване и предлагане на допълнителни енергоспестяващи мерки, след изпълнението на които ще се реализира още по- голяма икономия на енергия и средства.

Общият извод, който може да се направи е, че е налице потенциал за:

- изготвяне на енергийни обследвания на сгради общинска собственост;
- прилагане на препоръчани в енергийно обследване мерки за енергийна ефективност в община Перущица свързани със сградния фонд общинска собственост;

- прилагане на енергоефективни мероприятия, свързани с доказване на количеството спестена енергия (доклад от обследване за енергийна ефективност, протокол за оценка на енергийни спестявания, сертифициране);
- прилагане на мониторинг на потреблението на енергия.

Изграждането на цялостна газоразпределителна мрежа на територията на общината е едно съвременно решение, което би довело да намаляване на енергийните разходи и отделяните в атмосферата вредни емисии. Предпочитанията към този вид гориво са свързани с малките разходи и нисък коефициент на екологичен еквивалент - 202gCO_2/kW.

Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) е лицензирала СИТИГАЗ БЪЛГАРИЯ ЕАД за доставка на природен газ до крайни потребители в Газоразпределителен район Тракия, който включва и община Перущица. Продължава дейността по разширяване на мрежата и присъединяване на нови абонати, но тъм този момент няма планове за разширяване на газоразпределетилната мрежа на територията на община Перущица. Липсва газификация за битово и производствено потребление към настоящия момент, а това е важно направление, което може да подпомогне общинската икономика и населението за по-енергоефективно и нисковъглеродно потребление на енергия.

Карта 7 Относителен дял на домакинствата, използващи газ

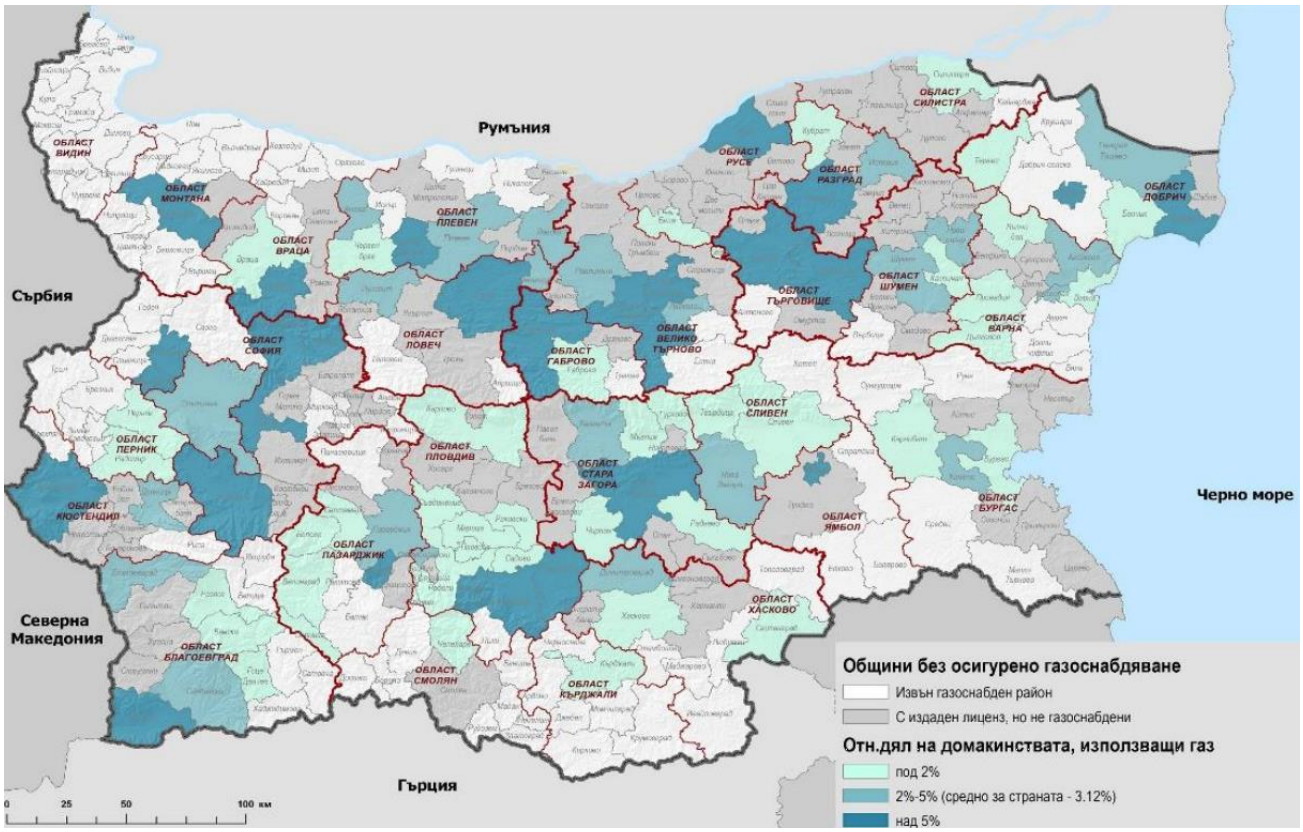

Поставената цел в Енергийната стратегия до 2020 г. за създаване на условия за достъп до газоразпределителна мрежа на 30% от домакинствата е недостижима към този момент. Необходима е целенасочена политика както за стимулиране на търсенето от страна на потребителите, така и за изграждане на довеждащи газопроводи чрез подходящи регулаторни механизми .

В бъдеще в община Перущица приложение могат да намерят използването на ВЕИ, както и градските битови отпадъци за производство на енергия.
При извършените проучвания е установено, че община Перущица има следния теоретичен потенциал от ВЕИ, а именно:

4.4. Комуникации и интернет

Резултатите от проведеното изследване за използване на информационни и комуникационни технологии в домакинствата и от лицата показват, че през 2020 г. 79.9% от домакинствата в област Пловдив имат достъп до интернет в домовете си, като е отбелязан спад от 0.8 процентни пункта спрямо предходната година. Средната стойност за страната по този показател е 78.9%. По дял на домакинствата с достъп до интернет областта е на 9-то място в страната. Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет в област Пловдив за периода 2010 – 2020 г.

Графика 23 Относителен дял на лицата на възраст 16 - 74 навършени години, които редовно използват интернет в област Пловдив за периода 2010 - 2019 година

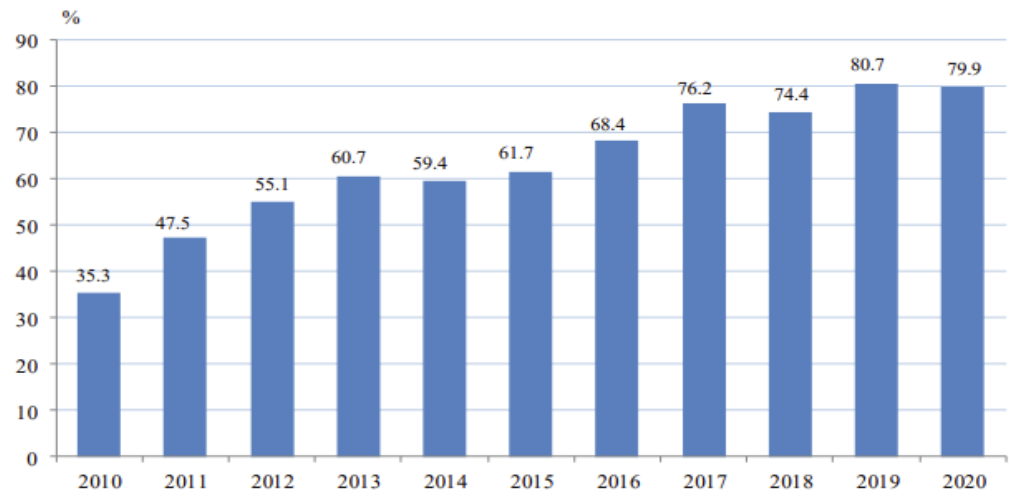

Източник: НСИ

През 2020 г. 69.5% от населението на възраст 16 - 74 навършени години се възползват от удобствата на глобалната мрежа всеки ден или поне веднъж седмично. В регулярното използване на интернет от лицата в сравнение с предходната година е регистриран спад от 0.9 проценти пункта, а в сравнение с 2010 г. - ръст от 30.5 проценти пункта.

Графика 24 Относителен дял на лицата на възраст 16 - 74 навършени години, които редовно използват интернет в област Пловдив за периода 2010 – 2020 г.

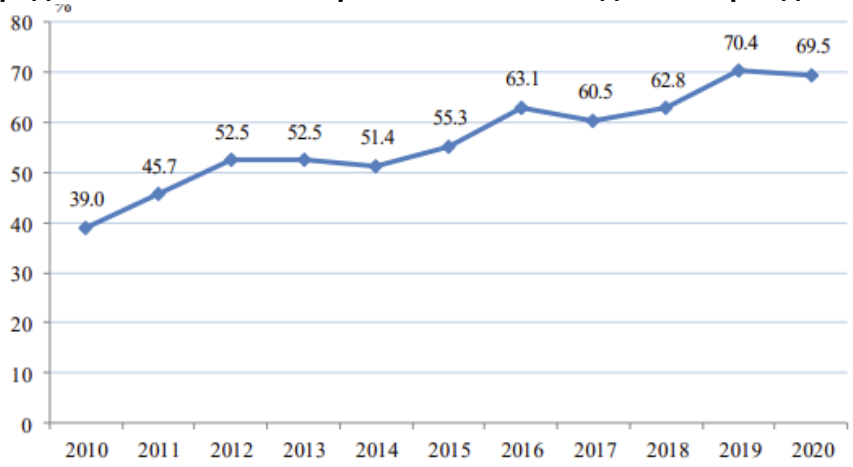

Развитието на широколентовия достъп е в пряка връзка с темпа на цифровизацията, като се предлагат предимно xDSL технологии. На пазара много добре са представени кабелните оператори и LAN/WLAN операторите, което заедно с наличието на предлаганите от мобилните оператори услуги за пренос на данни практически прави възможен достъпа до интернет от всяка точка.

Широколентово покритие

Широколентовият е един от основните инструменти за подобряване на икономическото и социално благосъстояние на населението. Той се превръща във все по-важен фактор не само за конкурентоспособността на предприятията, но и за подпомагане на социалното приобщаване, като едновременно разширява възможностите за развитие и използване на услугите, базирани на цифрови технологии, вкл. услуги на електронното управление. Разширяването на достъпа до високоскоростен интернет в селските райони ще е важна предпоставка за развитието на проекти за умно и устойчиво земеделие, стимулирайки местната икономика и подобрявайки качеството на живота. Правителствената подкрепа в тази насока ще се изрази и в разширяването на обхвата на висококачествените безжични широколентови услуги чрез освобождаването на радиочестотен спектър и активно участие в инициативи за предоставяне на безплатен публичен Wi-Fi. Необходимо е ИКТ проектите в селските региони да бъдат фокусирани върху обезпечаване на широколентов достъп до

Интернет, отговарящ на изискванията на новите комплексни електронни услуги, върху съдържание, съобразено с интересите на населението в тези региони, и услуги, насърчаващи ползването на Интернет и развиване на нови компютърни умения за ползване на Интернет и електронни услуги. Проекти, съчетаващи трите аспекта, се оказват най-ефективни. Доброто управление на проектите, както и икономическите, политическите и социалните фактори са решаващи за успеха на ИКТ проектите в селските райони и могат да гарантират тяхната по-голяма адекватност на нуждите на местната общност и да повлияят положително на цялостната свързаност на териториалните единици в държавата.

По отношение на интернет достъпа, територията на община Перущица попада в териториите, в които няма население, попадащо в зони без инфраструктура за широколентов достъп, т.нар. „бели зони“, което е благоприятен фактор за развитието на ИКТ. (Карта 7)

Карта 8 Интернет достъп. Относителен дял на населението, попадащо в „бели зони“

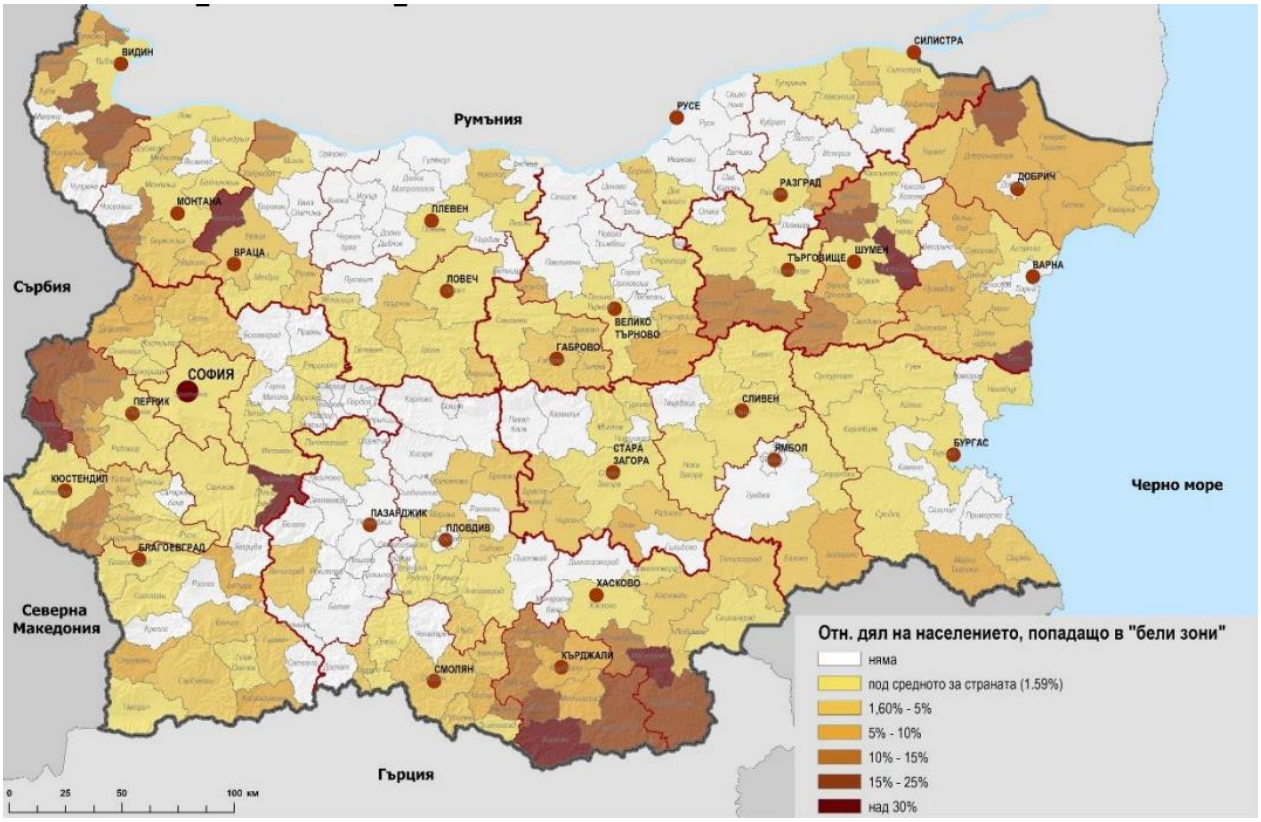

Община Перущица вече е започнала процеса по изграждане на мрежа за високоскоростен безжичен интернет на обществени места в рамките на инициативата WiFI4EU. WiFi връзката може да се ползва на следните публични места: сградата на Общината, читалище

"Просвета", поликлиниката, Историческия музей, централния парк, както и на автобусните спирки за Пловдив и Кричим. Точките за свободен достъп следва да се разширят и училищата, както и в на местата с потенциал за привличане на туристи.

От направения преглед могат да бъдат направени следните изводи и препоръки:

- Дигиталните услуги навлизат все повече в ежедневието на населението от общината. Осигуряването на условия за разширяване на проникването на ИКТ и в по-малките селски общини, като Перущица ще създаде възможности за по-широк достъп до услуги и информация за населението и бизнеса и ще спомогне за преодоляване на регионалните различия в достъпа до електронни услуги;
- Повече съсредоточаване върху разгръщането на широколентовия достъп до интернет в селските райони, съчетано с повече обучение за придобиване на цифрови умения и по-нататъшно развитие на цифровите услуги биха били от полза за цялостната свързаност на общините и регионите;
- Осигуряването на съвременни електронни услуги за бизнеса и гражданите и постигане на т.нар. цифров растеж изисква разгръщане и развитие на мрежите за достъп до високоскоростен и свръх-високоскоростен интернет. Дисбалансите по отношение на широколентовото покритие водят до ниско търсене и използване на интернет и електронни услуги.
- Допълнителното съсредоточаване върху разпространението на широколентов достъп до интернет в периферните и селски райони, както и върху развитието на умения и услуги в областта на цифровите технологии ще повлияе положително на цялостната свързаност на общината.
- Електронното управление все повече ще навлиза в предоставянето на услугите от общината и нейното ориентиране към т.нар. развитие на „умна община” и „умен град” следва да продължи.

5. Екологично състояние и рискове

5.1 Налични замърсявания и антропогенни въздействия върху компонентите на околната среда

Въздух

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух се уреждат условията, редът и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число– подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на определените норми.

За качествата на атмосферния въздух на община Перущица определящи са: фоновото замърсяване; количеството на изпусканите замърсяващи вещества от съответните обекти-източници в пределите на общината и конкретните микроклиматични условия, обуславящи възможностите за саморазсейване на замърсителите.

Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух няма свои стационарни пунктове за наблюдение в общината. Същевременно градът не попада в РОУКАВ, което е свидетелство, че не са установени превишения на нормите за вредни вещества в атмосферния въздух.

Най-важните източници на замърсители на атмосферния въздух в община Перущица са промишлените предприятия, битовият сектор използващ твърди горива за отопление, локалните парокотелни инсталации и автомобилният транспорт.

През студеното полугодие нараства делът на *битовият сектор*, като основен източник на атмосферно замърсяване. През студените зимни месеци неговият дял надхвърля този на промишлените източници. При изгарянето на масово употребяваните в домакинството твърди горива емисиите са с ниска височина и ниска емисионна температура.

Автотранспортът оказва влияние за нарастване нивото на азотните окиси и оловните аерозоли и ФПЧ като резултат на нарастване броя на личните МПС и състоянието на автомобилния парк.

Предвид на гореизложеното може да се направи извода, че за община Перущица няма данни, които да показват системно замърсяване на въздуха, изразено с наднормени концентрации на вредни газове и прах. Поради липса на крупни източници на емисии, атмосферният въздух в района може да се окачести като незамърсен и с добро качество. Не са отчетени превишения на Пределно допустимите концентрации по действащото българско законодателство. Преносът на замърсяване от съседни или близки, силно натоварени територии като комплексът „Марица изток” също не създава проблеми.

За подобряване качествата на атмосферния въздух е целесъобразно предприемането на следните действия:

- Разработване и внедряване на проекти, свързани с повишаване на енергийната ефективност;
- Съобразяване на всички проектни решения с развитието на зелена система;
- Подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво с алтернативни форми на отопление.

Води

Водните ресурси, с които разполага Община Перущица, включват река Перущинска, разположеният югоизточно от града микроязовир „Батен", „Горнокричимският", „Долнокричимският" и „Южнобългарският" напоителни канали, карстов извод - на 1,5 км от гр. Перущица и подземни води в терасата на р. Въча. На територията на общината няма потенциално - опасни хидротехнически съоръжения. На територията на общината няма градски пречиствателни станции за отпадъчни води.

Два обекта на територията на община Перущица формират отпадъчни води и ги заустват във водни обекти. РИОСВ осигурява ежегоден контрол на тяхната дейност. Няма стопанските субекти, които с отпадъчните си води емитират приоритетни и приоритетно опасни вещества.

Подземните води в община Перущица са част от Подземно водно тяло BG3G00000P041 /Карстови води - Централно Родопски масив, обхваща карстов масив Перущица – Огняново, Михалковски карстов басейн, Куклен-Добростански карстов басейн, карстов басейн Лъки-Хвойна, разположено е по северната периферия на Западни Родопи и част от Централни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден основно от мрамори, амфиболити, шисти, калкошисти, гнайси с протерозойска възраст. Цялото ПВТ има площ – 612 кв.км. Подхранването е от инфилтриралите се валежи там, където мраморите се разкриват на повърхността, от подземния поток в алувиалните отложения (там където алувия заляга върху мраморите). Химичното състояние на подземните води на територията на общината е определено като добро, съгласно Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 година на РИОСВ – Пловдив.

Земи и почви

Под дългогодишното влияние на почвообразуващите фактори - климат, растителност и дейност на човека на територията на община Перущица са се формирали следните видове почви: хумусно-карбонатни, алувиално-ливадни, песъчливо- каменисти. Извършените наблюдения в периода 2018-2019 г. позволяват да се направи заключение, че почвите в община Перущица са в добро екологично състояние, както по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, така и по отношение замърсяване с тежки метали, металоиди и нитрати. Няма регистрирани почвени замърсявания с устойчиви органични замърсители.

Площта на ерозиралите земи в община Перущица възлиза на 230 дка. Ерозията е процес, който механично увреждa почвите, като унищожава хумусния слой, което води до намаляване на почвеното плодородие ежегодно. В периода 2014-2020 г. не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които се изпълняват на контролираната от РИОСВ - Пловдив територия.

Шум

Основни източници на шум са свързани с вътрешно селищния и транзитен автомобилен транспорт, както и различните дейности на населението с промишлен характер, работилници, търговски обекти и др. Във връзка с шумовото замърсяване контролираните обекти са 3 на брой. В района на общината не са констатирани превишения на емитираните замърсители от обектите с точкови източници.

Основните причини за шумово замърсяване в района са автомобилният трафик и лошокачествена настилка на някои улици. Все пак няма данни за трайно превишаване нивата на шума в жилищните зони. Малкото производствени обекти са изградени при спазване на действащото законодателство и са под контрол на РЗИ Пловдив. През територията на общината преминават трасета на електропреносни въздушни линии, източник на електромагнитни полета, които са рисков фактор за увреждане здравето на хората. Изградената енергийна мрежа отговаря на нормативните изисквания. В хигиенно защитната зона на линията не се допуска по никакъв повод урбанизация. Производствени и др. дейности, източници на радиационно замърсяване на територията на общината няма. Радиационния фон се движи в нормални граници - 0.20 до 0.25 μSv/h. Не са регистрирани наднормени концентрации на естествени и техногенни радионуклиди, съгласно Наредба за основни норми за радиационна.

5.2 Управление на отпадъците

Кметовете на общини са отговорни за разработването и изпълнението на програми за управление на дейностите по отпадъците за територията на съответната община. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда и се разработват, приемат и отчитат по реда на Глава четвърта от Закона за опазване на околната среда. Община Перущица има актуална Програма за управление на отпадъците в съответствие с целите и периода на действие на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) до края на 2020 г.

За изпълнението на мерките, заложени в програмите за управление на отпадъците за територията на съответната община, кметовете следва да създадат условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да бъде обслужван, като за целта се осигурява закупуването и разполагането на съдове за събиране на битовите отпадъци. Община Перущица има приета наредба, с която се определят условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на своя територия.

Битови отпадъци

До средата на 2009 г. общината депонира битовите отпадъци, генерирани на територията на общината, на общинско депо за битови отпадъци, разположено в имот № 000617, представляващ сметище с площ 31,282 дка в местността Манолеви ниви, община Перущица. Експлоатацията на депото се преустановява със Заповед на Директора на РИОСВ Пловдив от 16.07.2009 г., поради несъответствие с нормативните изисквания на европейското и на националното законодателство. В Заповедта РИОСВ постановява също да се осъществи рекултивация на депото.

Още през 2013 г. е изготвен Работен проект „Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци на община Перущица, находящо се в местност „Манолеви ниви“, в землището на гр. Перущица. Проектът е внесен за одобрение и финансиране пред ПУДООС, съгласно Правилата за подаване на проекти по реда на ПМС 209/20.08.2009г. Общата стойност на проекта е 1 471 577,03 лв. Извършено е геодезическо заснемане на парцела. Общия обем на натрупаните отпадъци е 83 625 куб.м. Изготвени са геоложки и хидроложки проучвания. При реализирането на проекта ще се премахнат всякакви предпоставки за замърсяване на околните терени и подземни води. Ограничава се неблагоприятното въздействие върху околната среда от натрупаните отпадъци. Към настоящия момент проект не е одобрен за финансиране. Площта на имота е 31,282 дка. Приемът на отпадъци на негова територия е започнал през далечната 1970 година. При получаване на финансиране община Перущица ще има задължението да извършва биологична рекултивация за период от 3 години. С предвидените рекултивационни мероприятия ще се осигури защита срещу разпространение на вредните емисии и подобряване на ландшафта на района. В ОУР на община Перущица е заложена идеята сметището да се рекултивира и да изпълнява защитна и мелиоративна функция с възможност за прерастване в еко образователен парк.

Теренът на депото, предвидено за рекултивация не попада в границите на защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, както и в границите на защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие. Най-близко разположена е защитена зона BG 0001033 „Брестовица“ за опадване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007г. на Министерския съвет. За население към 31.12.2016 от общо 4 851 души, нормата на натрупване на генерираните битови отпадъци съгласно отчетните данни се равнява на 264,28 кг/човек/година.

Населението на община Перущица е 100% обхванато от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване. 100 % от населението на община Перущица е включена в организираната система за събиране и транспортиране на битови отпадъци, която се извършва самостоятелно от общината.

Графика 25 Брой обслужено население в периода 2013-2019 г.

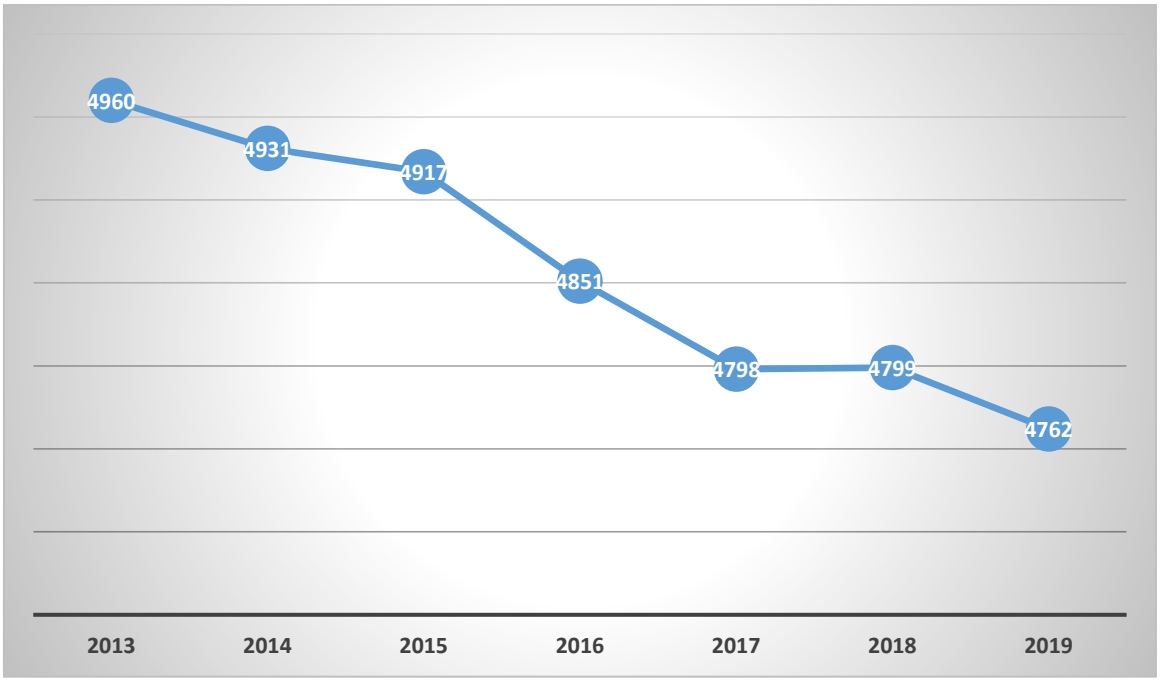

Смесените битови отпадъци се събира и извозва със специализиран автомобил - сметосъбирачна машина „Мерцедес", рег. № РВ 3485 МК, собственост на община Перущица.

Обезвреждането на твърдите битови отпадъци, извозвани в рамките на общинската система за сметосъбиране се извършва в Регионално ДТПО, Цалапица.

Общината е изградила ефективна система за организирано сметосъбиране в населеното място, обхващаща 100% от населението. Сметосъбирането и сметоизвозването за територията на общината се извършва организирано, съгласно график, целогодишно, на седем дни.

Таблица 16 Количество събрани битови отпадъци в периода 2008-2019 г.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Количество на събраните битови отпадъци (тона)	**1823,6**	**1786,14**	**1541,42**	**1172**	**1203**	**1106**	**1261**

Количество на събраните битови отпадъци-динамика (%, предх.год =100)	**98%**	**86%**	**76%**	**103%**	**100**	**100**	**100**
Събрани отпадъци (кг/ж/год)	**367,7**	**362,3**	**313,5**	**241,6**	**241,6**	**241,6**	**241,6**

Източник: Общинска администрация

С Решение № 82, Взето с Протокол № 12 от 17.12.2020 г. на Общински съвет-Перущица е приета план-сметката за такса битови отпадъци за 2021г. по дейности сметосъбиране, сметоизвозване, обезвреждане на битови отпадъци и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване. От 2021 г. план-сметката е съставена по нов начин, като обслужването е планирано да се извършва от външна фирма, излъчена чрез процедура по ЗОП. Договорът с избрания изпълнител, който вече е факт, е със срок за 1 година, така че ако този начин не доведе до подобряване на услугата, ще бъде преразгледан или прекратен. Остава в сила начинът на определяне на таксата - върху данъчната основа или на брой съд, за тези, които са заявили това писмено в определения срок.

Почистването на обществените територии ще продължи да се извършва от Община Перущица, като с дейността са ангажирани две метачки, двама общи работници и един шофьор.

От 2011 г. общините са задължени да превеждат отчисления към РИОСВ-гр. Пловдив, в размери, определени с наредба, които ежегодно нарастват и съответно това води до увеличение на разходите в дейност „Чистота“. През 2013г. отчисленията са били 15 лв/тон, през 2019г. - 62,98 лв./тон, през 2020г. бяха 74,98 лв./тон, а за 2021г. те вече са 82 лв./тон. Значителното увеличение на размера на посочените отчисления по чл.64 от ЗУО е основната причина за нарастване на разходите от такса битови отпадъци. Увеличен е размерът и на минималната работна заплата, поради което се увеличават разходите за персонал и работни заплати. Поради това таксата на брой съд кофа тип МЕВА е увеличена от 114 лева през 2020г. на 168лева, а на контейнер тип БОБЪР от 1 140 лева през 2020г. на 1 680 лева, поради по-малкия брой от посочените съдове.

Предложената схема на организация на сметосъбирането и сметоизвозването в община Перущица предвижда извозване на отпадъците веднъж седмично, а за определени търговски обекти и заведения за обществено хранене два пъти седмично. Това се налага

поради естеството на дейността им и генерирането на по-голям обем отпадъци. Разбира се, това ще се отрази на такса битови отпадъци за тях. Заложено е и закупуване на 100 броя съдове за смет тип МЕВА. Задължение на всеки гражданин е да почиства сам пред дома си и да не изхвърля отпадъци на нерегламентирани места.

Перущица има сключен договор от 26.02.2008г. с „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ“ ЕООД, подизпълнител на „Папир БГ“ АД, обхващаща 100% от населението на общината
Системата за разделно събиране е обхванала 4 798 жители (по данни на НСИ към 2017) от общината. На територията на община Перущица са разположени и се обслужват общо 45 пластмасови контейнера с обем 1,5 куб.м., тип „Иглу” Контейнерите се обслужват съгласно следния график:

- сини контейнери - два пъти месечно
- жълти контейнери - два пъти месечно
- зелени контейнери - един път месечно

Таблица 17 Разделно събрани отпадъци

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Хартиени и картонени опаковки	12,65	9,17	9,908	7,935	8,34	9
Пластмасови опаковки	6,54	4,84	5,142	4,465	4,06	6
Стъклени опаковки	18,71	12,08	10,58	16,4	9,36	12
Общо	37,9	26,09	25,63	28,8	21,76	27

По данни на ОбА

Третиране на строителни отпадъци

Към момента строителните отпадъци, които се извозват от общината, изцяло се депонират на депо за неопасни отпадъци в Цалапица. На територията на РДНО е разрешено да се приемат до 50 000 т./г. строителни отпадъци с код и наименование: 17 01 01-Бетон; 17 01 02 -тухли;17 01 03-керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; 17 05 04- почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; 20 02 02 - почва и камъни, с цел тяхното оползотворяване при изграждането на газовите кладенци, покриващи слоеве, временни пътища за достъп и рампи и система за повърхностно покритие, както и при рекултивацията на депото.

Много често населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отпадъците от строителна и строително - ремонтна дейност не се отделят регулярно и няма конкретни данни за количествата и състава им. По принцип се декларират само количествата, за които строителни фирми и инвеститори се обръщат към общината за посочване на място и условия за депонирането им. В този случай количествата се определят на база на вместимостта на товарните автомобили и няма конкретни данни и замервания. Общината няма ангажимент да извозва строителен отпадък, но е недопустима практиката същият да се изхвърля на полето. Всеки, който извършва ремонтни дейности е длъжен сам да осигури извозването на сметище за строителен отпадък, като това в с. Първенец. Хвърляйки такъв вид отпадъци в контейнерите се чупят и развалят сметосъбиращите машини, защото не са пригодени за подобен вид отпадъци, от което съответно се нарушава графикът за сметосъбиране. Това води до проблеми с чистотата, замърсяване и препълване на кошовете в целия град.

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Перущица са предимно от юридически лица- фирми, изпълняващи строителна дейност по инфраструктури и обекти публична собственост- ремонт пътища, подмяна на В и К мрежа, спортни площадки, саниране и др. Малка част от тях са формирани от физически лица вследствие на ремонтни дейности.

Достигането на целите за третиране и оползотворяване на строителните отпадъци може да се осъществи, чрез изграждане на необходимата инфраструктура за това.

В годишния отчет на регионално сдружение РСУО- Пловдив за 2019 година в което членува и община Перущица, няма информация за количество в тонове, както и за оползатворяване и обезвреждане на строителните отпадъци.

В законодателството няма поставени конкретни изисквания за изграждане от страна на Общината на площадки за третиране на тези отпадъци, но същевременно с това изискванията за третирането им са такива, че ако няма наличие на изградени площадки от частни лица, които и Общината да ползва, то тя за да изпълни задълженията си е длъжна да изгради своя собствена и/или да привлече инвестиции на територията си.

Биоразградими отпадъци

На 27.05.2020 г. между Главна дирекция Оперативна програма „Околна среда“ в Министерство на околната среда и водите и Община Кричим в партньорство с Община Перущица е подписан административен договор №Д-34-47/27.05.2020 год. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 год.“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд на

Европейския съюз по процедура чрез директно предоставяне BG 16M1OP002-2.005 „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци“ по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2014 2020 год.“ Проектът включва проектиране и изграждане на инсталация за разделно събирани зелени и/или биоразградими отпадъци генерирани на територията на община Кричим и община Перущица. Компостиращата инсталация ще се изгради на територията на община Кричим в местността „Сух дол“, в която ще се обработват генерираните зелени отпадъци от населението и обществените паркове на територията на двете общини, с цел производство на висококачествен продукт „компост“. Инсталацията ще се проектира с капацитет 2300т/г. В рамките на проектното предложение ще бъде закупено мобилно оборудване, включително и камион за разделно събиране на зелени отпадъци с капацитет 16 куб.м., обслужващ единствено инсталацията, като по този начин се създава гаранция за чистотата на входящия поток зелени отпадъци. Срокът за изпълнение на дейностите по проекта е 24 месеца, считано от датата на влизане в сила на договора. Общата стойност на проекта е 3 445 095,84 лв., от които 2 194 572,19 лв. от Европейския фонд за регионално развитие; 387 277,46 лв. национално съфинансиране от държавния бюджет на Република България; 297 429,52 лв. собствен принос на Бенефициента и 565 816,67 лв. недопустим разход (възстановим ДДС). Проектното предложение е подадено през миналия мандат /на 28.05.2018 г./ като бенефициент е община Кричим, с участие 73 %, а община Перущица е партньор с участие 27% в проектните дейности. Стойността на проекта е 3 445 095,84 лв. с ДДС. Двете общини ще трябва да осигурят съфинансиране на проекта, в съответствие с частта, с която участват и в тази връзка съфинансирането за община Перущица възлиза на 80 305,97 лв.

РИОСВ-Пловдив извърши контрол във всички общини по населени места за наличие на нерегламентирани сметища, във връзка с писмо на МОСВ по искане на ВАП. За почистване на установените нерегламентирани сметища са дадени предписания на общини сред които и на община Перущица.

Изводи и препоръки:

- Необходимо е да бъде разширена системата на разделно събиране на отпадъците, като за целта за приложи пилотно проекта „От врата до врата“;
- Целесъобразно е изграждането на екокътове, за разделно събиране на отпадъците с ограничен достъп само за живущите от определени квартали;
- Приоритетен е проектът за рекултивация на старото депо, както и изграждане на еко образователен парк на негово място;
- Работата с обществеността по въпросите на управлението на отпадъците е необходима и полезна, тъй като концентрира вниманието на хората върху възникналите проблеми и води до подобряване на отношението и повишаване на активността им за реализацията на предлаганите проекти;

- С проекта за изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци община Перущица прави крачка към налагане на модела на кръгова икономика в общината. Предстои да бъдат поставени съдове за биоразградими отпадъци;
- Проблем за общината продължават да бъдат малки нерегламентирани сметища. Увеличаването им води до замърсявания на земите, водите и почвите, засилване на ерозията, намаляване на естетическата стойност и привлекателността на района и намаляване на потенциала за развитие на туризъм;
- Във връзка с възникналата необходимост от наличие на площадка за строителни отпадъци следва да бъдат определени терени, на които да бъде осигурена възможност за преработката на строителните отпадъци до фракции, използваеми в строителството и благоустройството и комуналното стопанство на общината. Обособяването на регламентирани места за временно депониране на строителните отпадъци до тяхната преработка във фракции, използваеми за нуждите на общината, ще е принос към ликвидиране на проблема с нерегламентираните сметища;
- Общината следва да начертае дългосрочен план за Нулеви отпадъци, който да обхваща освен горепосочените и разделното събиране на текстилните отпадъци;
- Следва да бъдат предприети мерки за повишаване на контрола и прилагане на ефективни санкции върху всеки, изхвърлил отпадък извън предназначените за това места, включително и извън контейнерите и кофите за смет;
- Във връзка с изграждането на навици за разделно събиране е целесъобразно да бъдат проведени информационни кампании, както сред подрастващите, така и сред живущите в определени квартали, в които се наблюдава по-висока степен на замърсяване.

5.3 Зелена система и отдих

Зелената система на разглежданата територия се състои от различни по вид и категория зелени площи, гори, горски паркове, защитени територии, лесозащитни пояси, трайни насаждения, водни площи, изолационна зеленина и др. Те са основни елементи на зелената система на общината, като формират комплексна среда за отдих и спомагат за подобряване на микроклиматичните условия на района. Условно зелените площи могат да бъдат разделени на два вида:

в границите на урбанизираната територия;

в рамките на землището.

В урбанизираната територия зелените площи предполагат широко обществено ползване, улично озеленяване, зелени площи с ограничено ползване (дворищно озеленяване, озеленяване на публични пространства и площади, озеленяване в обекти на комплексното обществено обслужване) и зелени площи със специфично предназначение (такива в

границите на града са съществуващите гробища). Зелена система играе ефективна роля върху редица екологични и микроклиматични фактори - пречистването на въздуха, влажност, подобряването на микроклимата, туширане на шума, естетизация на заобикалящото ни пространство и комфорта на обитаване, като цяло. Подходящата зелена система играе ефективна роля върху пречистването на въздуха, подобряването на микроклимата, туширане на шума, естетизация на заобикалящото ни пространство и комфорта на обитаване. Постигането на определен екологичен комфорт чрез една добре изградена и функционираща зелена система е най-практичния и важен от здравословна гледна точка аспект. Абсорбацията и филтрацията на вредни газове, фини прахови частици и други физически примеси във въздуха на утежнената градска среда е от огромно значение. Като количествени показатели в строителните граници на града са важни зелените площи за широко обществено ползване - парковете и градините. От нормативна гледна точка се преизпълняват показателите за тези зелени площи, където 8 м²/об. е необходимият законен минимум. Съществуващото гробище в източната част на града се разширява. Терените предвидени за гробище са 2,5 ха или по 3,05 кв м/об. Зелените площи за широко обществено ползване са концентрирани в пет големи парка, които са свързани чрез по-малки зелени площи, зелени ивици и улично озеленяване в единна зелена система, обслужваща населението на гр. Перущица. Предвижда се масирано озеленяване покрай реката преминаваща през урбанизираната територия. На определени места (при влизането на реката в града, в централната градска част и при излизането на река Перущенска от града) ще се случат зелени "избухвания" на зелени зони и паркови площи, които ще придадат специфичен облик на тази територия. Вторият вид /извън урбанизираните територии/зелени площи в Община Перущица са всички зелени площи, гори, горски паркове, защитени територии, лесозащитни пояси, трайни насаждения, водни площи, изолационна зеленина, тематични извънградски паркове, които са основен елемент на Зелената система на общината и формират комплексна среда за отдих и спорт.

5.4. Биологично разнообразие на Национална екологична мрежа /НЕМ/

5.4.1 Биоразнообразие

Районът е със ясно изразен антропогенен характер в северната част на общината, където коренната растителност е силно органичена17. В родопските склонове най-голямо разпространение има растителността на габъро-горуновия пояс. Наблюдават се полидоминантни съобщества от мизийски бук (Fageta moesiacae), зимен дъб (Querceta dalechampii), воден габър (Ostryeta carpinifoliae), сребролистна липа (Tilieta tomentosae), черен бор (Pineta nigrae). На по-висока надморската височина (до 1100-1500 м) се развиват съобществата на обикновения бук (Fageta sylvatica). Важно място в структурата на растителните съобщества заемат пасищата и ливадите, тук представени от типове Chrysopogon gryllus и Agrostis capillaris. Бозайниците са представени с ограничен брой от

благородния елен (Cervus elaphus), сърната (Capreolus capreolus), дивата свиня (Sus scrofa). Сред птиците най-многобройни са представителите на пойните птици, дневните грабливи, дъждосвирци и кълвачови.

5.4.2 Защитени територии по ЗЗТ, места по НАТУРА 2000

В община Перущица има две защитени зони по Натура 2000 и една защитена територия.

Защитена зона по местообитания - BG0000424 Река "Въча-Тракия"

Защитена зона по местообитания - BG0001033 Брестовица

И двете защитени зони са с цел: ⎪Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона. ⎪Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата. ⎪ Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Защитена местност „Перестица“

Защитена местност "Перестица" - обявена със Заповед № 173/09.03.1983 г. на КОПС при МС за историческо място. Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-331/31.03.2003 г. на МОСВ, с цел опазване гнездово местообитание на черен щъркел и характерен ландшафт с обща площ от 6,1 ха. Стопанисва се и се охранява от ДЛ – Кричим, под контрола на РИОСВ – Пловдив. Със Заповед № РД-935/28.12.2007 г. е актуализиран режима на защитената местност и е намалена площта й на 60,465 дка. Територията на защитената местност включва скален масив, разположен на юг от гр. Перущица и вековна буково-дъбова гора. Скалния масив представлява местообитание и място за гнездене и хранене на черен щъркел (Ciconia ciconia), както и на редица видове дневни и нощни птици. Територията се намира в землището на гр. Перущица, община Перущица и с. Устина, община Родопи, област Пловдивска. Стопанисва се и се охранява от ДГС – Кричим, под контрола на РИОСВ – Пловдив. Целта на обявяването е да се запази гнездовото местообитание на черен щъркел и характерния ландшафт за местността. Намира се в землището на гр. Перущица, община Перущица и с. Устина, община Родопи, област Пловдивска. Територията на защитената местност включва скален масив,

разположен на юг от гр. Перущица и вековна буково-дъбова гора. Скалния масив представлява местообитание и място за гнездене и хранене на черен щъркел, както и на редица видове дневни и нощни птици. Територията се стопанисва и охранява от община Перущица и община Родопи под контрола на РИОСВ-Пловдив.

Режим на дейности:

Забранява се извеждане на сечи, с изключение на санитарни;

Забранява се осъществяване на горско- и ловно-стопански дейности в периода от 1.III до 15.VII;

Забранява се използване на скалния комплекс за скално катерене и практикуване на екстремни спортове;

Забранява се паша и бивакуване на хора и домашни животни;

Забранява се палене на огън;

Забранява се замърсяване с отпадъци;

Забранява се строителство;

Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;

Забранява се разрушаване на скалните образувания.

Защитената територия няма приет план за управление.

Защитени зони:

Североизточната част от територията на община Перущица влиза в обхвата на **защитена зона Брестовица** – 33 по директивата за местообитанията(обща площ 2670.58

ха).

Цели на опазване

Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;

Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;

Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване: Природни местообитания - Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior, Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-

Sedion albi; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик(FestucoBrometalia). Псевдостепи с житни иредногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea; Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества; Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Дъбово-габърови гори от типа Galio-Carpinetum; Източни гори от космат дъб; Балкано-панонски церово-горунови гори; Гори от Platanus orientalis;

Бозайници: Широкоух прилеп, Видра, Дългоух нощник, Дългопръст нощник, Лалугер;

Земноводни и влечуги: Жълтокоремна бумка, Ивичест смок, Обикновена блатна костенурка, Шипобедрена костенурка, Шипоопашата костенурка, Голям гребенест тритон;

Безгръбначни: Ручеен рак, Бисерна мида, Лицена, Обикновен сечко, Бръмбар рогач, Буков сечко, Алпийска розалиа.

Основните рискове за биологичното разнообразие са свързани със загубата на местообитания в резултат на развитието на инфраструктурата, неустойчивото селско стопанство и експлоатацията на видовете от икономическо значение.

Във връзка с опазването на защитените зони и местообитания е необходимо предприемането на следните действия:

Запазване на естественото състояние на природните местообитания на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;

Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитените зона.

Продължава да се влошава състоянието на рибните ресурси в река Марица и притоците й;

Наблюдава се ниската лесистност и тенденцията за ограничено развитие на зелената система на града. Необходимо е да бъдат предприети стъпки за изграждане на адекватни на съвременните разбирания биокоридорни връзки между Източните Родопи и Сакар с долината река Марица.

Съществува опасност от засилено антропогенно усвояване на площи около автомагистралата, главния и второкласния път, включени в защитените зони и създаване на предпоставки за невъзможност за възстановяване на горите около основното водно течение и двата леви притока.

Да се потърсят реални възможности за възстановяване на крайречните заливни гори при запазване и прецизиране на системата за защита от вредното въздействие на водите

Необходимо е да бъде осигурена актуална информация за състоянието на екосистемите, екосистемните услуги и зелената инфраструктура на територията на мрежата Натура 2000, която влиза в пределите на община Перущица;

5.5 Рискове от природни бедствия и аварии

Територията се отличава с изразителна денивелация и производен на нея ефект на контрастност в природните характеристики на северната и на южната част на общината. Налице е повишена динамика на естествените природни процеси на границата планина/низина, което следва да се вземе предвид при изграждането и поддържането на стопанска и селищна инфраструктура. Територията се определя като потенциално сейзмично активна. Това крие определени рискове за населението и стопанството на Общината и следва да бъде предмет на целенасочено планиране за защита от бедствия. Характерни за района са склонови срутища и свлачища. Специално внимание изисква поддържането на подножните участъци в общината, податливи на свлачищни деформации. Според картата на геоложката опасност, на територията на община Перущица се наблюдава и едно затихнало свлачище, което се намира южно от кв. Запад на гр. Перущица. Сипеи и срутища в района не са установени.

Единственото населено място в Общината – град Перущица, е разположен в подножието, което от гледна точка на комплексните природно-географски и ландшафтно-екологични анализи е най-уязвимата част от територията. Необходимо е прецезиране на антропогенното натоварване в селищна среда във високите подножни сектори на прехода към склона. Необходимо е увеличаване на процента на дървесна растителност в тази буферна зона. Климатичните режими по територията като цяло благоприятстват комфорта на населението. В същото време следва да се отбележи наличието на условия за проява на редица неблагоприятни за стопанската практика явления – изразителни засушавания, дефицит на атмосферна и почвена влажност, мъгли, температурни инверсии, екстремни температури, задържане на замърсители във въздуха. Основна роля за омекотяване на негативните ефекти има естествената растителност. Поддържането ѝ би имало и превантивна роля по отношение на зачестилата проява на обилни денонощни валежи в страната, с висок риск от провокиране на наводнения и деструкция на земите. Анализите показват, че районът се характеризира с добри водни ресурси, но в условията на високо изпарение и висок потенциален риск от наводнения (в непосредствена териториална близост от обхвата на община Перущица). На това основание важно значение за стопанската практика имат хидромелиоративните защитни средства и завиряванията. Пресните води, използвани за питейно-битово водоснабдяване в Общината, се формират от подземните порови и карстови води, което изисква повишено внимание към опазването на водите поради опасността от замърсявания в земеделието.

Предвид на комплексните природно-географски условия почвите в обхвата на общината са уязвими на засушаване (северна низинна част) и ерозия (южна планинска част), което е основен проблем за ефективното усвояване и опазване на почвените ресурси. Естествената растителност има функциите на основен фактор за формирането на водните и почвените ресурси в Общината, за предотвратяване на наводненията и смекчаване на негативните ефекти от ерозията и гравитационната денудация. На това основание е необходимо нейното поддържане и опазване в близки до естествените й характеристики, както и ограничаване на антропогенизацията в горски условия за недопускане на процеси на фрагментация и деструкция.

Разглежданата територия от началото на неогена до днес е подложена на равномерно издигане, което благоприятства развитието на изветрителните и ерозионните процеси. От представените в района геоложки разновидности най-засегнати от ерозия са слабосвързаните палеогенски седименти. Значително по-слабо ерозионните процеси се отразяват в терените, изградени от метаморфни скали. В тях ерозията засяга най-силно тектонските зони, където скалите са силно натрошени и изветрели.

Плътността на **горските пожари** показва, че в горските територии на област Пловдив възникват по 0,19 пожара на площ от 1000 ha. От скалата за определяне степента на риска, рискът от горски пожари за област Пловдив се определя като среден. В основата на намаляването на риска от пожари е събирането и разпространението на информация за добрите практики във връзка с успешното развитие на пълноценни политики в тази област. Информираността на отговорните институции гарантира лесното използване на добрите практики в планирането на превантивните мерки и мероприятия, а информираността на населението улеснява изпълнението им.

Други два негативни факта, характеризиращи риска от пожари са броят на работещите спирателни кранове и пожарни хидранти. Пожарните хидранти са 33 бр., т.е. един брой на 715 м улична мрежа. Нормативното изискване е пожарните хидранти да бъдат през 150 м разстояние.

От друга страна броят на пожарните хидранти е крайно недостатъчен и това е предпоставка за непълноценна борба с евентуални пожари. При наличие на снежна покривка, откриването и ползването на хидрантите отнема ценно време, необходимо за своевременно погасяване на пожара

Сред превантивните мерки, които е препоръчително да бъдат предприети са:

- Изготвяне на общински авариен план за бедствия и аварии;
- Определяне на задълженията и отговорностите на всеки от участниците в ликвидирането пожари;

- Разработване и реализация на система за обучение и подготовка на целевите групи за опазването на горите от пожари;
- Изготвяне на указания - правила за поведение и действия на населението при пожар;
- Подбор на подходящи технически и лесоустройствени мероприятия за намаляване на риска от горски и полски пожари;
- Изграждане на системи, включително и чрез иновативни решения, за наблюдение, прогнозиране, реалистично моделиране, ранно предупреждение и оповестяване на населението и органите на изпълнителната власт;

Риск от наводнения

Този вид природни бедствия не са обичайни за гр. Перущица. Основната част на града е високо над коритото на реката. Самото корито е добре оформено и частично коригирано. Потенциална опасност има за отделни стопански сгради, изградени на самият бряг на реката. Най-общо наводненията могат да се провокират от: - интензивен дъжд над града - висока вълна в р. Перущинска. Силните интензивни дъждове не могат да предизвикат наводнение, тъй като теренът на града е с изразен наклон от планината към равнината и водната маса не може да се акумулира на едно място. Евентуални поражения може да има от скоростния напор на водата по улиците и по сградния фонд, който се окаже на пътя на водата. Определено може да се твърди, че настоящото състояние на канализацията на града не може да му помогне в случай на високоинтензивни валежи. Наводнение на крайречните квартали на града от висока вълна в р. Перущинска също е под въпрос. „Стогодишната вълна“ не може да предизвика наводнение в центъра на града. „Хилядната вълна“ обаче не може да бъде поета от реката. През 2019 г. е изпълнен проект за изграждането на подпорна стена по коритото на река Перущенска.

Към рисковата точка трябва да се спомене наличието на микроязовир „Батен“ (отдаден на концесия) в земеделските земи, източно от града. Техническа документация за това съоръжение – липсва. Липсва и документация за мониторинг, което ще рече, че микроязовирът е оставен без контрол. На този етап е ясно само това, че водите му се ползват частично за напояване. Необходимо е да бъдат дадени указания за необходимите процедури по управлението на това съоръжение.

Карта 9 Обхвата на териториите с малка, средна и голяма вероятност от наводнения ИБР

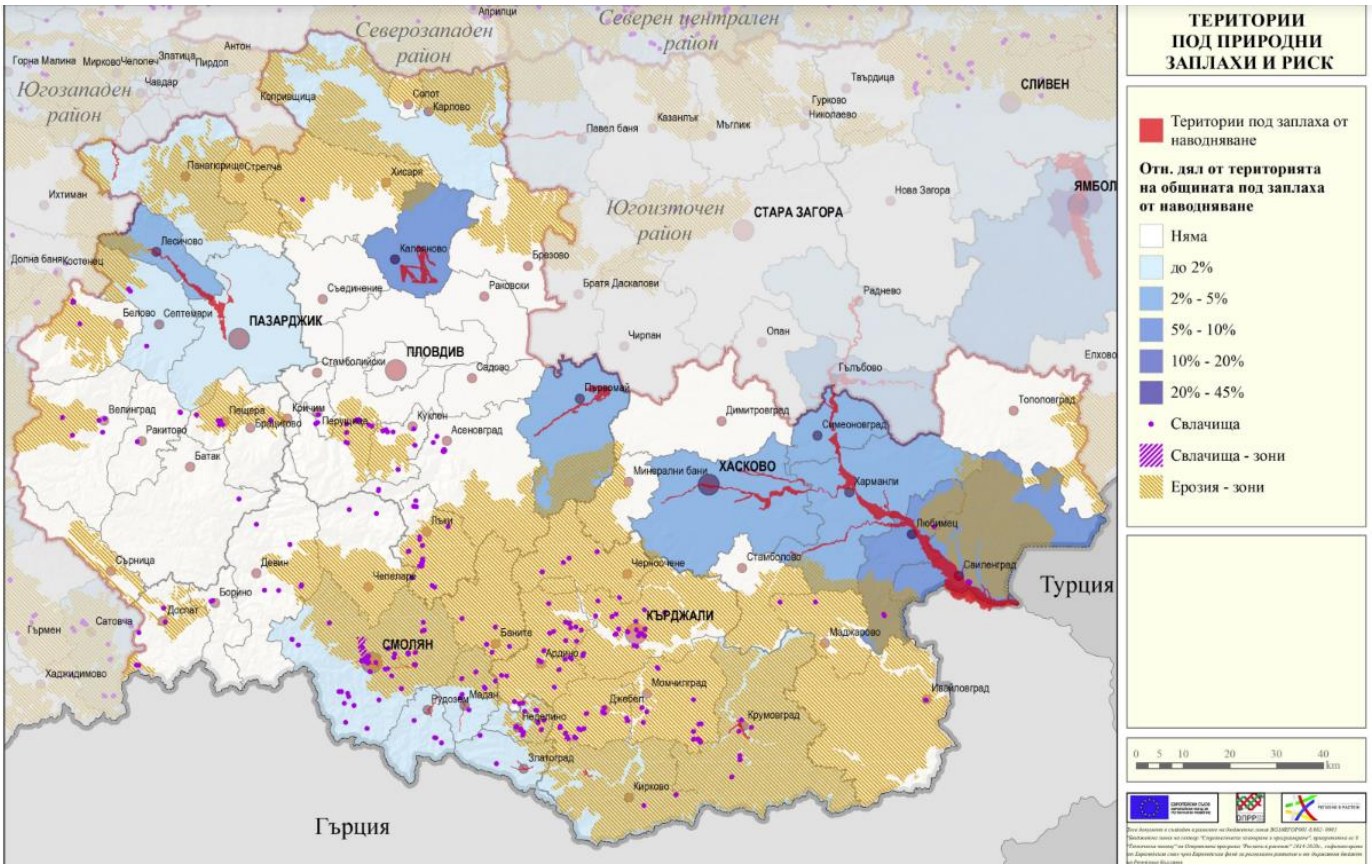

Източник: ИТСР на ЮЦР

6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО, както и необходимостта от укрепването му

Община Перущица има изграден капацитет за управление на проекти, с европейски средства и други донори. Преодоляването на част от трудностите, свързани с усвояването на средства от Европейския съюз и други финансови инструменти, е довело до положителни резултати. Сред тях са натрупан опит, който ще бъде ползван в следващи периоди, развит добър диалог с икономическите и социалните партньори на местно общинско, национално и трансгранично ниво, прилагане на добри практики в областта на планирането, подготовката и реализирането на проекти. Посочените положителни резултати ще благоприятстват усвояването на безвъзмездни средства в рамките на следващия планов период 2021-2027 г., като основните усилия следва да бъдат насочени към изграждане на система за енергоефективен мениджмънт в административната структура, както и прилагане на принципите на обслужване на гражданите на едно гише.

За да се повиши качеството на административния капацитет и модернизира управлението за предоставяне на висококачествени публични услуги за гражданите и бизнеса, е необходимо да се използват възможностите, които ще се предоставят по „Оперативна програма за електронно управление и техническа помощ“ за програмния период 2021-2027 г. в направлението: цифрова трансформация на публичния сектор в полза на обществото. В рамките на това направление ще бъдат финансирани дейности, свързани с осигуряване на мрежова и информационна сигурност на общините, разработване и внедряване на инструменти и онлайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво и като част от концепции за ИТИ, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни, ефективността и ефикасността на публичната администрация; предоставяне на качествени услуги на гражданите и бизнеса и развитие на електронното управление; ефективно и ефикасно усвояване на средствата от ЕС.

За оптимизация и по-ефективно управление на работата на администрацията е целесъобразно въвеждане на Общата рамка за оценка (Common Assessment Framework - CAF). Това е общоевропейски модел за усъвършенстване качеството на организацията в ОбА. Обученията се провеждат от Института по публична администрация. Моделът CAF има за цел да бъде катализатор на процеса за цялостно подобряване на организацията. Той е инструмент за управление на качеството чрез самооценка. Основава се на предпоставката, че отличните резултати, свързани с работата на организациите, гражданите/потребителите, хората и обществото, се постигат чрез лидерство, което управлява стратегии, планове, хора, партньорства, ресурси и процеси. Моделът разглежда организацията едновременно от различни ъгли, т.е. прилага цялостен подход към анализа на организационното изпълнение.

Внедряването на CAF ще подпомогне усъвършенстването на дейността и принципите на цялостно управление на качеството в администрацията, посредством изграждане и развитие на капацитета на служителите. Целта е да се осигурят по-добри услуги, тъй като прилагането на CAF спомага за подобряването качеството на услугите за потребителите и така повишава удовлетвореността на гражданите. В България 68 администрации вече са внедрили Общата рамка за оценка (CAF), а в света – повече от 4 000 публични организации в 52 държави прилагат модела успешно.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление на Фондация „Програма достъп до информация“ се базира на резултатите от ежегодно проучване на фондацията чрез оценяване на интернет страниците и подаване на електронни заявления до административните структури в системата на изпълнителната власт. Оценката на всяка отделна област представлява среднопретеглената оценка от рейтингите на влизащите в

нейния обхват общини. В картата на прозрачността за община Перущица този показател е оценен на 83%, като на областно ниво по ниво на прозрачност е изпреварена единствено от община Хисаря. [3]

През 2016 г. община Перущица приключи процедурата по разработване и одобрение на Общ устройствен план. Документът обхваща устройството на цялата територия на общината и има стратегическо значение за развитието ѝ. Общият устройствен план на общината е главният инструмент за осъществяване на дългосрочните цели за пространствено развитие на общината в 20-годишен период. Планът допринася за развитието на местната територия, като дава възможности за проектиране и инвестиране, с което инвестиционните намерения на бизнеса и общината могат да се изпълняват в кратки срокове. Всичко това улеснява значително проектирането и изграждането на нови благоустройствени обекти. Общият устройствен план дава законодателна възможност да се строи извън регулационните граници на населените места. С приемането му, в чертите на града ще се включат нови територии, които вече се използват от населението.

Община Перущица има добре изграден капацитет в областта на стратегическото планирате и осъществяването на мониторинг и контрол на местните политика. В периода 2014-2020 г. са разработени и приети от Общински съвет всички изисквани стратегически документи и програми, като ОбА следва методология за мониторинг, контрол и оценка на изпълнението на политики, а във връзка с прилагането и са проведени обучения на служителите на администрацията. През целия период на разработване на ПИРО е спазван принципа за консултиране на политиките, обект на стратегическо планиране на общинско ниво, с всички заинтересовани страни, посредством провеждането на фокус групи, работни срещи, анкетни проучвания и обществени обсъждания.

Съобразно спецификата и традициите в общината, основните канали за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на Общински план за развитие 2014-2020 г. са актуализиране на информацията в сайта на общината и публикации в регионални медии и вестници и електронни издания. В рамките на публикувана информация се получават данни за важните дейности и моменти от обществения живот в община Перущица, основна информация за дейността на общинската администрация – права и задължения на гражданите , достъп до информация, административно обслужване, решения и нормативни актове на ОбС - Перущица, заседания на Общински съвет, пресконференции за запознаване и информиране на местната общност и заинтересованите страни, в т.ч. целевите групи, за даден проект, основните му дейности,

[3] https://data.aip-bg.org/surveys/Y3Q966/map

резултати, постижения .
При всички проекти се спазват стриктно изискванията на съответната програма за информираност и публичност.

Поради ограниченият брой неправителствени организации, както и липсата на представителни организации на бизнеса на местно ниво, основните партньори в изпълнението и наблюдението на ОПР са: Общинската администрация, Общинският съвет, училищни настоятелства, медии и групи от хора.

Ежегодно се провежда квалификацията на човешките ресурси и подобряване на професионалната компетентност чрез обучения в администрацията на община Перущица. В периода 2014-2020 средногодишно се обучават над 10 служителя на общината, а в областта на управлението на проекти обучението се извършва както от служители на общината, така и от външни експерти.

В последните години динамиката по отношение размера на бюджета на общината е в посоката на увеличение. По приходната част Общината полага всички усилия за да постигне по-високи показатели по отношение на администрирането на собствените приходи. Тенденцията е към покачване на събираемостта на същите, както и към обвързване на качеството с цените на предлаганите услуги. Въпреки това, Общината има потенциални приходоизточници, доразвиването на които ще гарантира по-добро функциониране на бюджетния процес. Капиталовите разходи на общината на човек от населението са 109 лв. за 2019 г. За сравнение на община Марица са 447, на община Пловдив 120, а на община Родопи едва 28 лв. Собствените приходи на общината на човек от населението за същата година са 208 лв. . Общинските разходи през 2019 г. са 5 млн. лв., като спрямо 2016 г. се увеличават с 28%.

Графика Общински разходи 2016-2019 –млн.лв

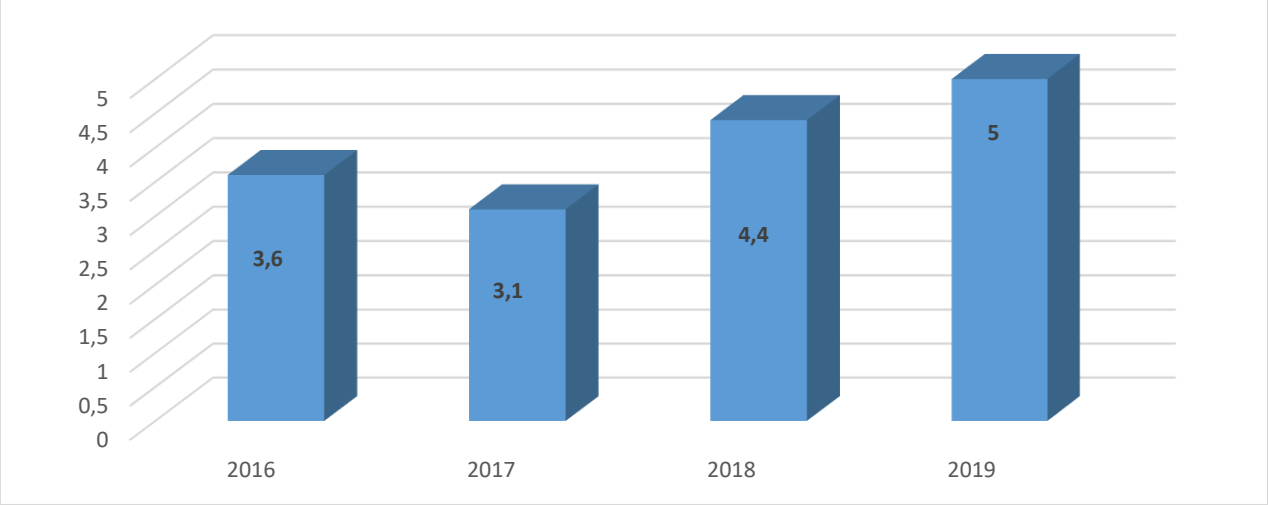

По данни на НСИ, изчислено от ИПИ

По използване на европейски средства на човек от населението с напрупване към 2020 г. община Перущица се нарежда на едно от водеците места в областта- 1359 лв. на човек от населението, като по този показател изпреварва община Пловдив (1093 лв.).

Във връзка с подобряването на административните услуги в общината е необходимо общината да разшири предлаганите електронни услуги за гражданите. От 2019 г. перущенци могат да плащат дължимите към общината данъци на касите на Изипей или чрез интернет системата Ипей в страната и целия свят бързо, евтино и лесно. Интернет плащането става след регистрация на платформата Ипей и следване на всички указани стъпки в нея. Регистрацията е еднократна и постоянна. Платформата има версия и на английски език и може да се ползва от чужденци.

7. Анализ на културно-историческото наследство

При оценката на потенциала на територията се вижда богатството на археологическите обекти, които не са добре проучени и не е разкрита истинската им стойност. Тракийската долина е богата на надгробни могили, но само на територията на община Перущица те са 29 на брой. Провеждането на пълни археологически проучвания биха създали сериозни предпоставки за оформянето на културни маршрути, като се интегрира културния с други видове туризъм. Някои от предложените идейни проекти, заложени в ОУП са три маршрута: „Културно-исторически и природен комплекс Перущица”, „По пътя на изчезналия град Драговец” и „Община Перущица - неделима част от историята, културата и бъдещето на Европа”. Интегрирането на археологическото и архитектурното наследство в тематични паркове и микро зелени пространства от система от локални туристически

маршрути е гаранция за експлоатиране на качествен туристически продукт. За целта е необходимо да се изготви цялостен план на информационната и транспортна инфраструктура от и до туристическите обекти, забележителностите и защитените територии. След извършване на пълни археологически проучвания и определяне потенциала на всеки обект следва да се предложат необходими комуникации. Предварителните проучвания ще даде възможност за създадените нови вело маршрути с обща дължина 9750 м, които ще стимулират изграждането на депа за общински велосипеди, които всеки турист може да използва срещу минимален депозит.

7.1 Нематериално културно наследство

Нематериалното културно наследство е основен символ на националната идентичност. Към него принадлежат устната традиция и език, обичаите, обредите, празненствата, ритуалите, вярванията, музиката, песните, танците, кулинарните и еноложки традиции, народните занаяти, народната медицина и народните игри и спортове. В България този вид културно наследство се опазва по силата на 4 закона: Конвенция за нематериалното културно наследство, закон за културното наследство – урежда опазването и закрилата на културното наследство на Република България, закон за народните читалища, закон за закрила и развитие на културата.

Традиции, обичаи, обреди, празненства и вярвания

- **Къпанки 20 януари** – уникален за Перущица обичай, просъществувал от незапомнени времена. На този ден в определен вир в реката се къпят младоженците от предходната година. Те скачат в ледените води на реката с котел вино, окичен със здравец и чимшир за здраве, за да бъде крепко младото семейство. С котела се носи вода от вира у дома и се сипва в ръкава на булката, за да ражда здрави и силни деца.
- **Ден на родилната помощ „Бабин ден“ – 21 януари – Ритуал „бабуване“**
- **Трифон Зарезан 14 февруари** - много тачен от перущенци. Народът излиза на централния площад и всеки носи от своето – вино, ракия, сушено грозде и различни продукти от грозде, за да се похвали и да почерпи. Провежда се и конкурс за най-добро домашно вино – бяло и червено. Тържествена процесия начело със свещеника поема към лозята по пътя към Брестовица за обрядното зарязване на лозята. Зарязаните лози се поливат с вино, за да е богата новата реколта.
- **Тодоровден – март** - перущенци се събират в местността на манастира „Св. Тодор Тирон” на обща трапеза, перущенско вино и местните музикални таланти.

- **Великден** - третият ден на Великден се отбелязва със събор, курбан и Великденско хоро при „Червената църква”.
- **„Мъртвият празник” 9 май** - годишнина от Априлското въстание, най-големият местен празник, на който се почитат героите от перущинската епопея 1876 г. Перущенци от цяла България, че и от странство си идват в този ден, за да се поклонят в храма „Св Арахангел Михаил”и да участват в богатата културна програма.
- **Събор Върховръх 2 август** – областен събор на връх Върховръх.

По предложение на местната общност се планира организиране на **Празник на родолюбието,** който да се утвърди като ежегоден празник в празничния културен календар на общината.

7.2. Материално недвижимо културно наследство

Недвижимото културно наследство включва археологическите, историческите, архитектурно-строителните, художествените, урбанистичните и етнографските недвижими културни ценности, образци на парковото и градинско изкуство, културните ландшафти и културните маршрути.

Обекти на обществено обслужване, направление култура:

- **Музейна мрежа Музейното дело в Перущица**

има своите корени в периода на българското възраждане. След Априлското въстание , през 1896г. по инициатива на гражданите на Перущица е създаден комитет „27-ми Април 1876”, който има за цел съхранение и опазване паметта на загиналите перущенци, герои от Априлската епопея 1876г. На 5-ти март 1955г. е създаден и учреден „Исторически музей” гр . Перущица , експозицията е открита в деня на 80 годишнината от Априлското въстание в двуетажна общинска сграда. На 10-ти май 1969г. на същото място е открита нова музейна сграда, в която е уредена експозиция, обхващаща историята на града от създаването му до днес. Историческият музей е създаден и учреден през 1955 год. Днес комплексът включва четири зали. Експозицията в сградата на музея проследява хода на развитие на селището от неолита (VI хил. пр.Хр.) до съвременния му облик. Етнографската експозиция запознава с бита на населението: оръдия на труда, облекло, съдове, накити. Част от музея е църквата „Св. Архангели Гавраил и Михаил”, в която по време на Априлското въстание местното население са се криели и са се сражавали за живота и свободата си. Извършен е основен ремонт, финансиран по Проект: ”Обновяване на исторически музей - Перущица”, по мярка 313 „Насърчаване на туристическата дейност” от ПРСР 2007-2013г., подкрепен от

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Храм „Св. Анастасий" – старата църква в Перущица е построена между XV и XVI век. В нея е поставено началото на Априлското въстание в този край. В резултат на бунтовните събития църквата е изгорена до основи. По време на Априлското въстание църквата е служила като най-добра защитна позиция. След Освобождението на България църквата „Св. Анастасий" е възстановена и използвана като първата стационарна болница в Перущица. Параклис „Св. Преподобна Петка" - разположен в южната част на Перущица в местност, носеща същото име. Храмът е построен преди 2000г. на място, където е имало естествена пещера, служеща като параклис на светицата. На другия бряг на реката е бил разположен женският метох към манастира „Св. Тодор". Картинна галерия „Дановo училище" е построено през 1850 г. със средства на перущинци. Първият учител в него е бил известният български възрожденец Христо Г. Данов. Той преподава 3 години в Дановото училище, като въвежда светско образование по взаимоучителния метод Бел-Ланкастер. В сградата на училището се е помещавало и Народното Читалище „Просвета", основано от Христо Г. Данов и редица други участници в Априлското въстание. През 1869 г. в сградата на училището Васил Левски основава местния таен революционен комитет в Перущица. Днес в бившето училище се помещава картинна галерия. В сградата е показана сбирка от артефакти с историко-етнографски характер. В общината се полагат дейности насочени към облагородяване на културната инфраструктура и обогатяване на културния живот, отделят се средства за участие на художествени състави от община Перущица в регионални и областни изяви.

- **НЧ "Просвета 1862"** .

На територията на общината функционира – Народно читалище "Просвета 1862". Читалището е основно през 1862 год. по инициатива на Петър Бонев. Сградата е добре поддържана, разполага с голяма концертна зала с полу-професионална сцена, камерни зали, гримьорни, аудио-визуална техника, компютри, което създава добри условия за развитие на културна и творческа дейност. В читалището има библиотека с библиотечен фонд над 20 000 тома литература. В читалището функционира и самодеен театър, който е носител на златни и сребърни медали от републикански фестивали. Активно работят и 65 младежка формация по модерен балет, детско-юношеска театрална студия, литературен клуб, детски танцов ансамбъл.

- **Мемориален паметник на трите поколения град Перущица**

Паметникът е открит през 1976 г. в памет на няколкото поколения перущенци загинали за свободата на Отечеството и по случай 100 годишнината от участието на града в Априлското въстание. Той е изграден на историческия връх „Власевица" – лобното място на тримата старци парламентьори от Перущица, загинали по време на въстанието. От „Дановото училище" започва естакада от стълби, водеща до комплекса. С тази символика се изразява

възвисяването на Перущица от Възраждането до днес. През 2020 г. обособен с предпазни парапети паметника. В момента той е в рушащо се състояние. В момента общината е възложила разработване на технически проект за възстановяването на паметника. В рамките на проектната идея е предвидено и благоустрояването на околните пространства, както и изграждане на съпътстваща туристическа инфраструктура и осветление.

- **АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ И КОМПЛЕКСИ**

Селищна могила - 1

Местоположение - северно от Перущица, кв. Пастуша. Регистирана в Археологическата карта на България № АКБ - 2100041. Получават статут на НКЦ с разпореждане №1714/2.10.1962г. на Министерски съвет и са обявени по реда на чл.4, ал.1 от ЗПКМ (отм.) и съгласно §10, ал.1 от ЗКН Категорията на НКЦ е от национално значение. Селищната могила е датирана в периода от ранния неолит до ранната бронзова епоха. Могилата се намира в кв. Пастуша в близост до карстовия извор Пастуша и скално светилище, върху което е построена по-късно Червената църква. Добрите условия за духовно и материално развитие около извор Пастуша довело до разрастване на селището и увеличаване на броя на населението му, а впоследствие и до разселвания и основаване на други праисторически селища в близката околност – района на Пастуша, Перущица и Брестовица.

Селищна могила - 2

Местоположение: северозападно от Перущица, до Кричимския канал. Регистрирана в Археологическата карта на България № АКБ - 2100042. Получават статут на НКЦ с разпореждане №1714/2.10.1962г. на Министерски съвет и са обявени по реда на чл.4, ал.1 от ЗПКМ (отм.) и съгласно §10, ал.1 от ЗКН Категорията на НКЦ е от национално значение. Селищната могила е просъществувала от късния неолит до ранния енеолит.

Селище - 1

Местоположение: северно от Перущица, кв. Козбен. Регистрирана в Археологическата карта на България № АКБ - 2100045. Получават статут на НКЦ с разпореждане №1714/2.10.1962г. на Министерски съвет и са обявени по реда на чл.4, ал.1 от ЗПКМ (отм.) и съгласно §10, ал.1 от ЗКН Категорията на НКЦ е от национално значение. Селището е с площ от 5 дка.

Надгробни могили – 6 бр.

Местоположение: северно от Перущица. Получават статут на НКЦ с разпореждане №1714/2.10.1962г. на Министерски съвет и са обявени по реда на чл.4, ал.1 от ЗПКМ (отм.) и съгласно §10, ал.1 от ЗКН Категорията на НКЦ е от национално значение. Надгробните могили са тракийски от римската епоха. Разположени са в местностите: Керена, Старите

лозя, Пресечената могила, до Кричимския канал, Ибрямова могила, м. Селището. По неофициални данни на територията на Община Перущица има 29 могили, сред които най-известните са Духовата, Бановата, Горката, Андреева могила, Пресечената, Ибрямската и т.н.. Надгробните могили са се издигали преди всичко на племенните владетели – царе, принцове и на хората около тях, които имали власт. Колкото по-знатен бил покойникът, толкова по-внушителна била могилата му. Необходимо е да се извършат пълни археологически проучвания и да се определи ценността на намерената субстанция.

Плосък некропол

Местоположение: северно от Перущица, кв. Пастуша. Регистриран в Археологическата карта на България № АКБ – 2100048 Получава статут на НКЦ с разпореждане №1714/2.10.1962г. на Министерски съвет и са обявени по реда на чл.4, ал.1 от ЗПКМ (отм.) и съгласно §10, ал.1 от ЗКН Категорията на НКЦ е от национално значение. Плоският некропол е открит в югоизточно от Перущица. Намерени са равномерно разпръснати керамични находки от желязната епоха. До този етап не са направени пълни археологически проучвания на некропола – има извършени само теренни обхождания.

Червената църква

Местоположение: на 2км североизточно от Перущица. Регистриран в Археологическата карта на България Раннохристиянска базилика, обявена за народна старина в ДВ бр.69/1927г. и за архитектурно-строителен НКЦ в ДВ бр.36/1966г. В писмо №3861 от 02.12.2008г. са определени граници и режими. Категорията на НКЦ е от национално значение. Археологическите проучвания показват, че изграждането на внушителния храм е започнало около IV-V в. сл. н.е., което я прави една от най-старите църкви в България. Построена е върху древно скално светилище. Изследователите са установили, че върху тракийското светилище е бил изграден хероон на неизвестен засега воин или цар, а с навлизането на християнството в България мястото е започнало да се използва като мартирий, където са съхранявани мощите на мъченици за Христовата вяра. Първите сведения за Червената църква датират от 19 век. Началото на археологическите проучвания е поставено през 1915г. През 1921г. изследванията са продължени и е извършено детайлно заснемане на църквата и стенописите. Последните 71 археологически проучвания са направени през 80-те години на 20 век, когато са изяснени хронологическите периоди на сградата и са разкрити части от прилежащия некропол. Червената църква е от типа на четириконхалните куполни сгради с обиколен коридор и два притвора, портик с монументално стълбище, баптистерий и параклис. Установени са 3 строителни периода. Първоначално сградата е представлявала мартирий, изграден през 4 век. Края на 5 век и началото на 6 век е втория строителен период, когато сградата е превърната в църква. Тогава са построени нартексът, екзонартексът и параклисът. Третият строителен период е

през 11 век, когато е бил направен портикът от запад. От този период са и много допълнителни преправяния на сградата. През този период около църквата възниква Средновековен некропол. Запазената стенописна украса, принадлежаща към втория и третия период. През 1965-1966г. е извършено първото технико-конструктивно изследване на състоянието на руината и е изготвен цялостен архитектурен и конструктивен проект за стабилизиране на суперструкцията. През 1967г. е извършена частична реконструкция и реинтеграция на тухления градеж. В периода 1975-1976г. отново е осъществена частична реинтеграция по градежа. През 1992г. е направено конструктивно укрепване на голямата арка на северната конха. През 1994-1995г. е изготвен проект, по който е извършена частична реинтеграция на източната част на апсидата. С заповед №РД 09-754/01.12.2008г. на Министъра на културата са определени териториалния обхват на НКЦ, територията на охранителната му зона и предписания за опазването им. През 2013 година Червената църква беше открита след около двугодишна реставрация по проект на Министерството на културата и с помощта на оперативна програма „Регионално развитие“ и програма „Подкрепа за паметници на културата с национално и световно значение, допринасящи за устойчивото развитие на туризма“. Освен реставриране на самия храм са взети и мерки, които ще позволят включването на историческия обект в различни културни маршрути. При Червената църква е изградена туристическа инфраструктура: информационна сграда с битови помещения. Все още не е осигурен асфалтиран път и няма паркинг за автомобили и автобуси.

Средновековна крепост м. Калето

Местоположение: 1,55 км югоизточно от Перущица. Регистриран в Археологическата карта на България № АКБ – 2100723 Обявена за архитектурно-строителен НКЦ в ДВ бр.36/1966г. Категорията на НКЦ е от национално значение. Крепостта е датирана от Втората българска държава. От югозапад, запад и северозапад местността е недостъпна, защитена естествено от отвесни скали Разположена е на приблизителна площ от около 4 дка. От крепостта са намерени стени и равномерно разпръснати находки. Извършени са само археологически теренни издирвания.

Средновековна крепост м. Горките

Местоположение: 1,55 км югоизточно от Перущица. Регистриран в Археологическата карта на България № АКБ – 2100722 Обявена за архитектурно-строителен НКЦ в ДВ бр.36/1966г. Категорията на НКЦ е от национално значение. В северозападния край на местността „Горката“ се намират останките от стара крепост, датирана от Средновековието. Тя е разположена е върху плато с площ от около 7 дка, което доминира над околната равнина. От крепостта са намерени стени и 72 равномерно разпръснати находки. Извършени са само археологически теренни издирвания.

Средновековна крепост Перистица

Местоположение: 4км южно от Перущица. Средновековната крепост Перистица се намира в непосредствена близост до някогашния манастир „Свети Тодор". По всяка вероятност крепостта е строена от византийския император Юстиниян I (527 – 565 г.). За първи път името й се споменава през XIII век и се свързва с името на българския цар Михаил II Асен. Крепостта Перистица се издига върху висок, скалист, естествено недостъпен връх. От някогашната внушителна крепостна стена, дебела повече от два метра, сега са останали само основите, обрасли с храсталаци. В скалистата част на крепостта били изкопани дълбоки резервоари за вода. В западната й част още личат стъпалата от стълбището, което отвеждало до върха на крепостта.

Светилището Перистица

Местоположение: 4км южно от Перущица Средището на светилището е там, където впоследствие е била изградена и самата крепост. То включва грандиозен скален стълп-фалос и прилежащо скално плато осеяно със съответните култови кладенчета, всякакви скални изсичания, някои от които са възможни евентуални знаци и прилежаща към всичко това голяма звездна карта.

Защитена местност Перистица

Местоположение: 4км южно от Перущица. Обявена е със заповед № 173/09.03.1983 г. на Комитета по опазване на природната среда при Министерски съвет за историческо място. Местността „Перистица" е обявена за защитена местност. Прекатегоризирана в една от 175 - те защитени местности със Заповед № РД-331/31.03.2003 г. на МОСВ, с цел опазване гнездово местообитание на черен щъркел. Със Заповед № РД-935/28.12.2007г. на МОСВ. Категорията на НКЦ е от местно значение. Цел на обявяването: да се запази гнездовото местообитание на черен щъркел и характерния ландшафт за местността. Местоположение: Намира се в землището на гр. Перущица, община Перущица и с. Устина, община Родопи, област Пловдивска. Местността „Перестица" е обявена като историческо място със Заповед № 173/09.03.1983г. на КОПС при МС, с площ 6,1ха. Съгласно изискванията на Закона за защитените територии, историческото място е прекатегоризирано в защитена местност със Заповед № РД-331/31.03.2003г. на Министъра на околната среда и водите. Със Заповед № РД-935/28.12.2007г. на МОСВ, площта на защитената местност е актуализирана на 5,888 ха. Територията на защитената местност включва скален масив, разположен на юг от гр. Перущица и вековна буково-дъбова гора. Скалния масив представлява местообитание и място за гнездене и хранене на черен щъркел, както и на редица видове дневни и нощни птици. Територията се стопанисва и охранява от община Перущица и община Родопи под контрола на РИОСВ-Пловдив.

Манастир „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат”

Местоположение: 5км южно от Перущица. Регистриран в Археологическата карта на България № АКБ – 2100721 Обявена за архитектурно-строителен НКЦ в ДВ бр.36/1966г. Категорията на НКЦ е от местно значение. В местността „Манастира“ над Перущица, се намират останките на средновековна монашеска обител, наричана от местното население „Св. Тодор“. В продължение на 73 няколко века той е бил част от един внушителен комплекс от няколко български манастира в северните поли на Родопите, наречени Родопската Света гора. Според изследователите „Св. Тодор“ е основан през втората половина на Средновековието, в края на VI-ти и началото на VII-ми век. Според исторически сведения е бил разрушаван няколко пъти. Първият погром на тази монашеска обител е бил през XIV век, при завладяването на България. Вторият е през 1657 год., третия е през 1778 год. И последния на 27 април 1876 год., по време на Априлското въстание. В момента манастирът е трудно достъпен, няма път – останали са само руини със самораслеци. Много трудно се различава археологичната субстанция. На обекта са правени теренни издирвания – няма пълни археологически проучвания. Прекрасната природна среда дава условия за пълноценно експониране и възможност за създаване на културен ландшафт. Манастирът попада в горски фонд и не са предприети действия по попълване на кадастралната карта и изработване на ПУП, което възпрепятства кандидатстването по проект.

Местност с развалини от манастира „Свети Тодор“

Местоположение: 5км южно от Перущица. Обявена за исторически НКЦ в ДВ бр.43/1971г. Категорията на НКЦ е за сведение. Необходимо е точно идентифициране на границите на обектите върху археологическия кадастър, за да се отложат коректно границите и да се изготвят режимите за опазване. Тракийски, античен, късноантичен и средновековен град – Драговец. Местоположение: части от територията на Община Перущица, Община Кричим и Община Родопи. Има хипотеза, че град Перущица някога е попадал на територията на древния град Драговец, който по всяка вероятност е бил разположен на 2-3 километра северно от днешните му граници. Предполага се, че е бил съставен от пет части, на разстояние половин час една от друга. Всички заедно можели да се обиколят за десет часа. Първата част на този град е била на това място, на което сега е Кричим. Втората част и най-голямата е била разположена на тези места, които обхващат Куртово, Селище и Стара Пастуша. Третата част се е разполагала в околностите на днешна „Пастуша” (село от 20 къщи българи). Четвъртата част е била отдалечена на юг от третата, от която три четвърти сега са лозя, ниви на перущенци, а една четвърт от нея обхваща Перущица – село от 250 къщи. Тук се виждат много къщи и развалини. Петата част е била разположена около Устинско блато и на мястото на днешна Устина. Установено е, че в радиус 5 км. от Драговец се намирали 10 крепости, които са пазели подстъпа до града от всички страни: 1. Калето (Перущица); 2.

Перистица (Перущица); 3. Момино кале (Перущица); 4. Света Юстина (Устина); 5. Калето при Мечека; 6. Асеновата крепост или Иванково Кале (Кричим); 7. Малкото кале (Кричим); 8. Клисурата; 9. Калето под Свети Илия; 10. Веевица. Селището и прилежащите му отбранителни съоръжения продължили живота си и през Средновековието. Тогава укрепленията в планината, като крепостта „Перистица“, са били важна част от севернородопския отбранителен щит. По време на Второто българско царство (XII-XIV в.) тези крепости са играели важна роля при сблъсъците между Византия и България и са преминавали ту в едни, ту в други ръце. Историческите извори сочат, че през този период Драговец е голям български град. Според византийския хронист Георги Акрополит: „живущите там били българи и отхвърляли игото на чуждоплеменниците (т.е. Византийците)”. 74 Драговец е разрушен от ордите на турския пълководец Лала Шахин през 1364 година. Опитите на турците да помохамеданчат местното население не успели. През XV век тук се заселили бежанци – българи от най-западните предели на Балканския полуостров (днешни Албания и Епир). По-късно селището било ограбено и опожарено отново през 1794 година от кърджалиите на Мехмед Синап.

Карта 10 Археологическите обекти на територията на община Перущица

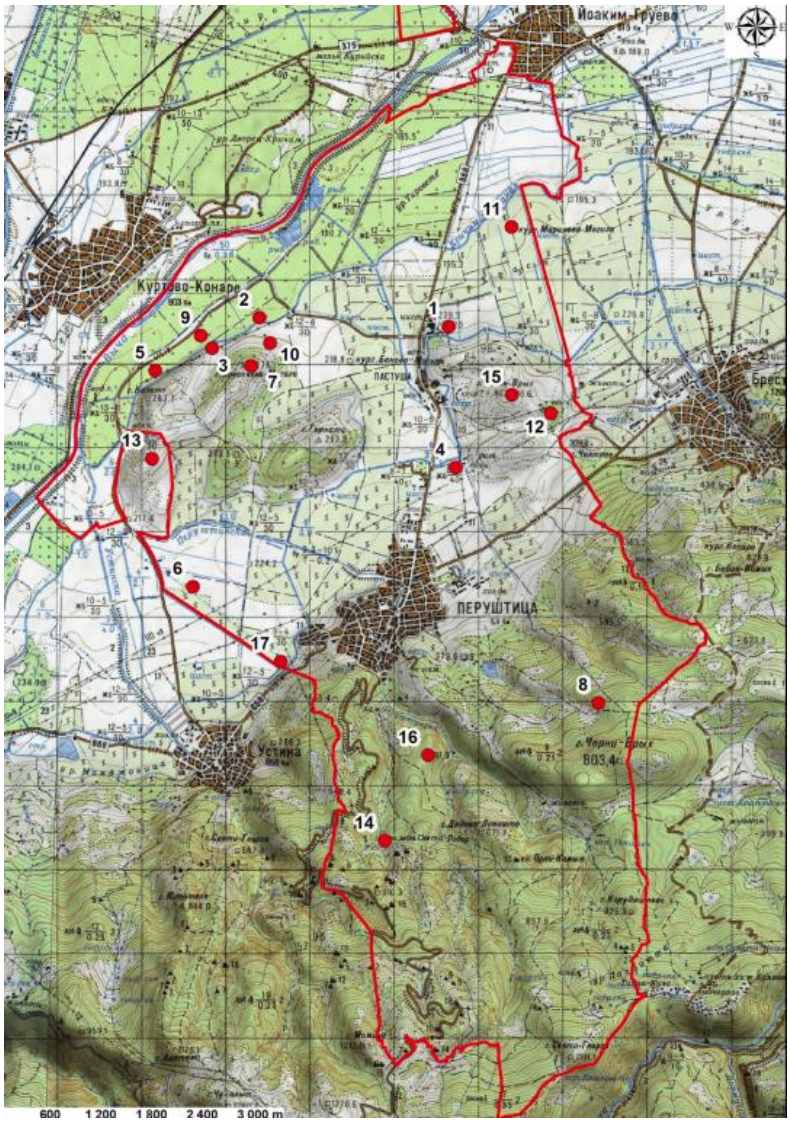

АРХИТЕКТУРНИ ОБЕКТИ И КОМПЛЕКСИ

Църквата „Св.Архангел Михаил“

Местоположение: в центъра на гр. Перущица Обявена за исторически и архитектурно-строителен НКЦ в ДВ бр.43/1971г. и писмо №4399 от 20.11.1981г. Категорията на НКЦ от национално заначение. Историческата църква „Св. Архангел Михаил“ е строена през 1847 – 1848 год. от брациговски майстори, изцяло с дарение на перущенци и е осветена на 8-ми ноември 1849 год (Архангелов ден). Тя представлява трикорабна едноапсидна църква, с каменна зидария и засводена с тухлена сводове. Настилката е от неправилни каменни плочи. В нея е имало икони изписани от известния творец Станислав Доспевски. Църквата е

била последното убежище на въстаналите за свобода перущенци през април 1876 год. срещу османското господство. Мнозина от нейните защитници са сложили край на живота си, вместо да попаднат живи в ръцете на озверелите нередовни турски войски. След неколкодневна обсада и артилерийски обстрел, църквата пада в ръцете на турците на 1 май 1876 г. Малцината оцелели нейни защитници и много жени, деца и старци от Перущица са отведени в Пловдив. През 1966г. е поставен каменният саркофаг в църквата, а през 1971 г. е обявена за архитектурен паметник на културата. През 2007 е извършена консервация на десният кораб на църквата. През 2021 г. е извършена реконструкция на покрива, като средствата са осигурени от Министерство на културата и те са 109 287,50лв.

Дановo училище

Местоположение: в центъра на гр. Перущица. Обявена за исторически НКЦ в ДВ бр.43/1971г. Категорията на НКЦ е от местно значение. Дановo училище е построено през 1850 год. със собствени средства на родолюбивите и жадни за просвета и свобода перущенци. Първият учител в него е известния с по-късната си книжовна и издателска дейност, български възрожденски деец Христо Груев Данов (1828-1911). Той въвежда светско образование по взаимоучителния метод (Бел-Ланкастерски метод), открива неделно училище и се бори за образование на момичетата. В сградата на училището през 1869г. Васил Левски основава местния таен революционен комитет, чиято дейност е възобновена през 1876г. от Георги Бенковски. През 1876 г. училището е превърнато в болница, функционираща със средствата на лейди Емили Странгфорд (английска общественичка, която организира събирането на помощи за пострадалото българско население след потушаване на Априлското въстание). Към момента в бившето училище се помещава картинна галерия. През 2020 г. в Дановото училище е създаден и „Център за образователни инициативи и високотехнологични визуализации“.

Жилищни сгради от Възрожденския период и Следосвобождението

Местоположение: в центъра на Перущица. Категорията на НКЦ е от местно значение. Собственост: частна собственост Къщата на Радю Лакин на ул.“Д-р Георги Кътев“ (УПИ II-871, кв.66) е в изключително лошо конструктивно състояние. През 2011 г. е проведена комисия по чл.72 ал.2 от Закона за културното наследство и със Заповед №45/23.12.20011г. на Кмета на Община Перущица е забранен достъпа във и в непосредствена близост до сградата до изясняване възможностите за укрепване, възстановяване или премахване на сградата, съгласувано с НИОНКЦ. Къщата, дадена на ОбНС за музей през 1991г., ул.“Бр.Тилеви“3, се е самосрутила. Необходимо и да се предприемат действия по стартиране на процедури с цел възстановяване на сградата в оригиналния й вид и обем. Сградите са със значително променен и обезличен архитектурен образ. Повечето от сградите – културни ценности са с нарушена автентичност, в следствие на извършени преустройства в екстериора и

интериора. Напълно е загубена традиционната среда на обекта. Констатират се сериозни екстериорни проблеми от различни видове окабеляване. Сградите не са обследвани за енергийна ефективност.

ИСТОРИЧЕСКИ ОБЕКТИ

Лобни места: м. “Бабата“, Лобномясто, на Петър Бонев, м. “Пазлъка“

Местоположение: 3,5км северно от Перущица, 0,5км североизточно от Перущица, в центъра на гр. Перущица, 0,2км югозападно от Перущица. Категорията на НКЦ е от местно значение. Възпоменателни знаци Декларирани за исторически НКЦ . Възпоменателните знаци са от войните от 1885г., 1912-1913г. 1915-1918г., 1944- 1945г. Основание за обявяването им за недвижими културни ценности е отношението на тези обекти към значими събития от българската история, тяхната съхранена идентичност, историческа документалност и художествена стойност.

Братска могила

Местоположение: в центъра на гр. Перущица. Обявена за исторически НКЦ в ДВ бр.20/1969г. Партиен клуб Обявена за исторически НКЦ в ДВ бр.20/1969г. Категорията на НКЦ е от местно значение Военни паметници На територията на Община Перущица се намират 5 бр. военни паметници, фигуриращи в анкетните карти на Министерство на отбраната на Република България.

Възможности за развитие на културен туризъм

Според Международната харта за културен туризъм на ИКОМОС (Мексико, 1999), културният туризъм е вид туризъм, който използва като ресурс наследството – културните и природните ценности на средата, съхраняващи колективната памет на обществото.

Културните маршрути интегрират духовни и икономически връзки, природни и културни ценности, в цялостни културно-туристически системи (именно такъв е Santiago de Compostela). За да могат да се превърнат в регионални туристически продукти на различни нива, е необходимо да се осигури публична инфраструктура (туристическа, пътна и информационна).

Един от обектите на **културния коридор Виа Диагоналис** е Червената църква, Недвижима културна ценност от национално значение. „Виа Диагоналис преминава през Югоизточна Европа, свързвайки Европа с Азия. Този културен коридор е една от най-древните артерии с трансконтинентално и дори световно значение. Навлизайки от Централна Европа в Словения, поема последователно през Хърватска, Босна и Херцеговина, Сърбия и Черна гора, България и Турция, за да продължи към Далечния изток. Той е културна ос на древни тракийски царства, седалища на римски провинции, на империи (Римска, Византийска,

Османска), на княжества и на държави (Сръбска, Българска, Латинска, Лидийска, Хетска). Именно оттук, през Мала Азия се разпространяват християнството, монашеството, а по късно и ислямската култура в Европа. През Средните векове от Западна Европа на изток по Диагоналния път започват до навлизат влиянията на католицизма. Диагоналният път е силна връзка с поклонническите пътища в Европа.“ - сайт на Асоциацията за културен туризъм.

В приетият от Министерски съвет Стратегически план за развитието на културния туризъм в България са дефинирани 13 интегрирани пилотни проекта. В един от тях е включен като обект „Червената църква“.

За територията на Община Перущица до сега не са проведени самостоятелни културни маршрути. Общината има проектна готовност за реализация на проект: „Реализиране на етап от маршрут „Културно-исторически и природен комплекс Перущица“. Проектът ще включва: Енеолитно селище край Перущица, Духова могила, Банова могила, Разсечена могила, Раннохристиянска базилика ”Червената църква”, исторически паметници в самата Перущица (църквата „Св. Архангел Михаил”, храм „Св .Атанасий”, Исторически музей-Перущица, Даново училище), Паметник на трите поколения, манастира „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат”, крепостта ”Перистица”, с. Скобелево, Върховръх, с. Чурен, Комаров камък и Тъмраш. По друг реализиран проект: „Община Перущица – неделима част от историята, културата и бъдещето на Европа“, са разработени 5 маршрута на туристически пътеки, три от които са реализирани със средства по мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности“ от ПРСР 2007-2013 год. И трите маршрута са с направление от центъра към южните околности на гр. Перущица. В Към момента състоянието на съпътстващата инфраструктура не е добро, необходимо е да бъдат маркирани отново туристическите маршрути с табели и подходящи съоръжения за отдих на преминаващите туристи.

Изводи и препоръки:

- Необходимо е недвижими културни ценности и съществуващите туристически пътеки да се привържат към цялостни културни маршрути и предвид принадлежността на Червената църква към Източно европейския културен коридор „Виа Диагоналис“, да се свържат и този културен коридор.
- Не са изготвени проекти за интегриране и експониране на недвижимите културни ценности. Не е осигурена необходимата туристическа инфраструктура.
- Устройството на ландшафта е в следствие на дейността по формиране на жизнената среда – няма дефинирани зони с културен ландшафт и формирани културни пейзажи. Територията има потенциал за създаване на културни пейзажи, който не е използван. От изключителна важност за естетическите,

екологичните и пространствените взаимодействия на пейзажа са величествените скални образувания и горските масиви.

- Защитените местности и зони на територията на Община Перущица обхващат сравнително малка територия и това определя изискването за максимално опазване на природните ландшафти.
- Изключително неблагоприятно е, че археологическите НКЦ не са извършвани пълни археологически проучвания, не са определени и режими за опазване, в които да е посочена териториалния обхват, съгл. чл.79 ал.1 и ал.2 от Закона за културното наследство.
- Не са изготвяни планове за опазване и управление на недвижими културни ценности.
- Няма изготвени устройствени схеми и устройствени планове на защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство и специфични правила и нормативи към тях;
- Не са извършени мероприятия, целящи социализация на археологическите НКЦ.
- Необходимо е да се извърши актуализиция, тъй като много от сградите са със значително променен и обезличен архитектурен образ. Традиционната среда на обектите е напълно е загубена.
- Към момента липсва подробен консервационен план с цялостно решени силуети по улици с НКЦ и указани зони, правила и степен на намеса.
- Необходимо е извеждане на система от устойчиви ценности, които да бъдат водещи при вземането на решения за консервационно-реставрационни работи, за подмяна на остарял сграден фонд с нов, за префасадиране и цялостно експониране.

8.Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор

Съгласно Наредба № 14 от 01.04.2003 г. за определяне на населените места в селски и планински райони, издадена от министъра на земеделието и горите и министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 35 от 16.04.2003 г. община Перущица е определена като община от обхвата на селските райони в България.

Функционалната категоризация на населените места, отчита броя на населението като фактор, но се основава и на още 3 ключови фактора: урбанизационен, инфраструктура и селищно-административни и културни функции. Според Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. (обн. ДВ, бр. 66, 28.08.2012 г., неофициален раздел) на МРРБ за

категоризацията на населените места, община Перущица (PDV40) е определен за 5-та категория община, а гр. Перущица е определен за град от 4-то йерархично ниво.

Съгласно Наредба № 7 на МРРБ/22.12. 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видови територии и устройствени зони, по отношение на градоустройствената класификация на населените места, град Перущица, се определя като „ много малък град“.

Община Перущица попада в списъка на 178- те общини на Република България, които са извън градските агломерационните ареали, независимо от факта, че попада в зоната на активно влияние на областният център – гр. Пловдив. Със своето население от 4 710 души (по данни НСИ/ 2019г.) и площ от 48,7 кв. км. тя е сред най- малките в страната административни единици от този тип.

Йерархична система от населени места Общината е представена от град Перущица, който е общински център попадащ в 4-то ниво на йерархичната система от градове-центрове /много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответната община/.
Като част от системата от полюси на растеж той е градивен елемент от макропространствената структура в полицентричната урбанистична мрежа на областта. Територията на община Перущица се намира в Южен централен район на планиране NUTS 2, част от административните граници на област Пловдив NUTS 3. В националната категоризация на населените места град Перущица попада в „четвърта“ категория град, докато съседните населени места, които се намиран в съседство са от по-ниска категория.

Карта 11 Урбанитичен модел на Р България

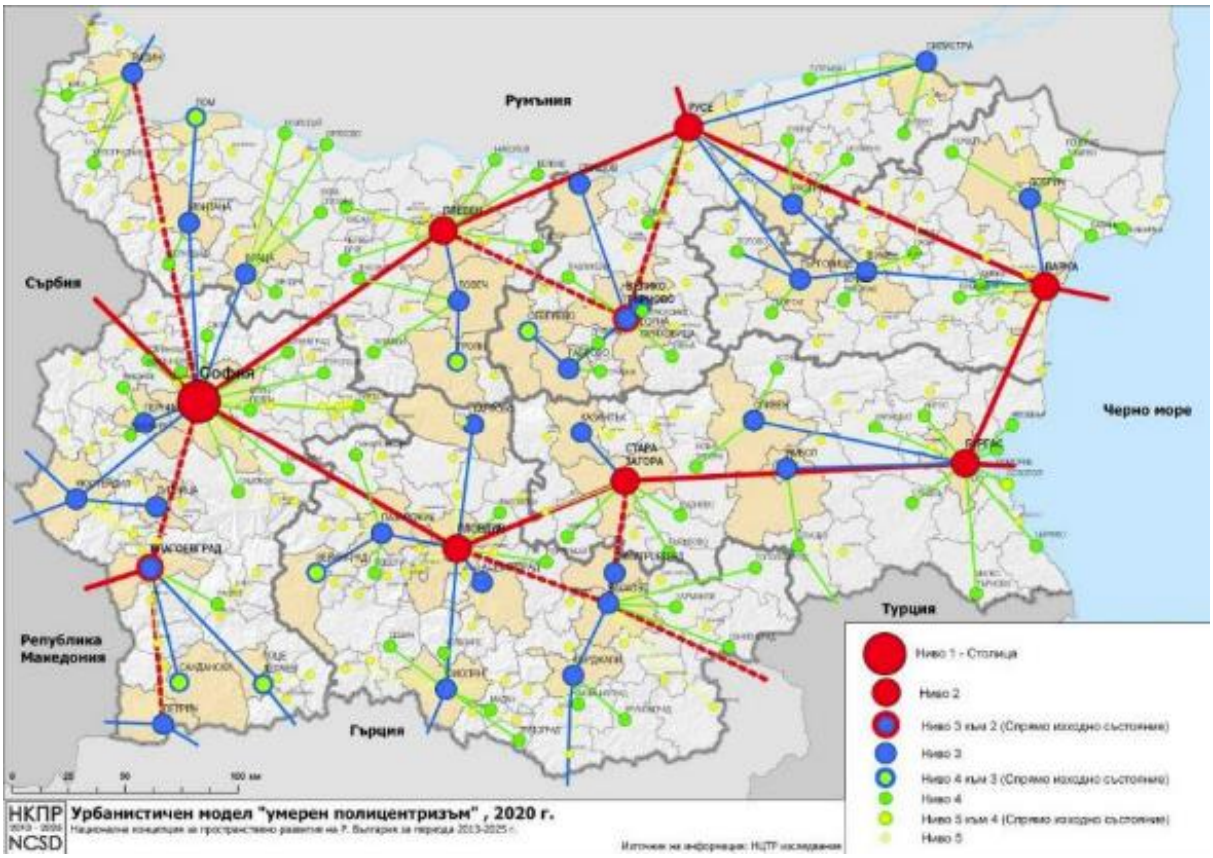

Урбанизацията е дългосрочен процес, който се характеризира както с увеличаване на населението, което живее в градовете, така и с разширяване на градските зони. Той включва различни етапи /урбанизация, деурбанизация или контраурбанизация и реурбанизация/, които засягат страните в различни епохи – според географската и историческата ситуация. Темпът на урбанизация представлява увеличаването на пропорцията на гражданите за определен период. Процесът на урбанизация на даден регион има отчетливи ефекти върху икономиката и екологията му. Има различни форми (или модели) на урбанизация или на концентрация на човешки дейности, на населени места и социална инфраструктура (моноцентрични и полицентрични населени места, компактни градове, предградия и др.). Териториалната структура на община Перущица според вида територия се дели на урбанизирана, земеделска, горска, защитени територии, нарушени територии за възстановени и друг вид територии /територия заета от води и водни обекти, територия на транспорта и територия за добив на полезни изкопаеми/. Правилното използване на териториалните ресурси и природните дадености във всички аспекти и сфери на човешката дейности биха помогнали за развитие на общината. Географско местоположение, осигурява условия за сътрудничество със съседните териториални общности. Баланса на територията

осигурява нормално функциониране на основните градски системи: обитаване, труд, комплексно обслужване, градска среда и транспорт. Град Перущица заема площ от 141,1 хектара, в т.ч. промишлена зона – 7,1 хектара, зелени площи – 4,25 хектара, жилищно застрояване – 86,33 хектара, други – около 43,42 хектара. Териториалната организация на града показва висок относителен дял на терените за жилищно застрояване – 61,18 на сто, а от друга страна се вижда ниския относителен дял на терените за отдих – 3,01 на сто. Жилищните квартали са застроени с нискоетажни жилищни сгради. Междужилищното пространство в града не е добре оформено. В центъра на града има пустеещи площи, подходящи за озеленяване. Уличната мрежа е с дължина 27 км и е трасирана в съответствие с действащия Застроително-регулационен план. Спортните съоръжения включват градски стадион и спортни площадки в училищата. Същите не са в добро състояние, изискват ремонт. Гробищният парк на град Перущица се състои от християнско гробище.
Действащият в момента Застроително-регулационен план на град Перущица е утвърден през 1989 година. По данни на НСИ за 2019 г. броя жилища е 2315.

Графика 26 Брой жилищни сгради към 31.12.

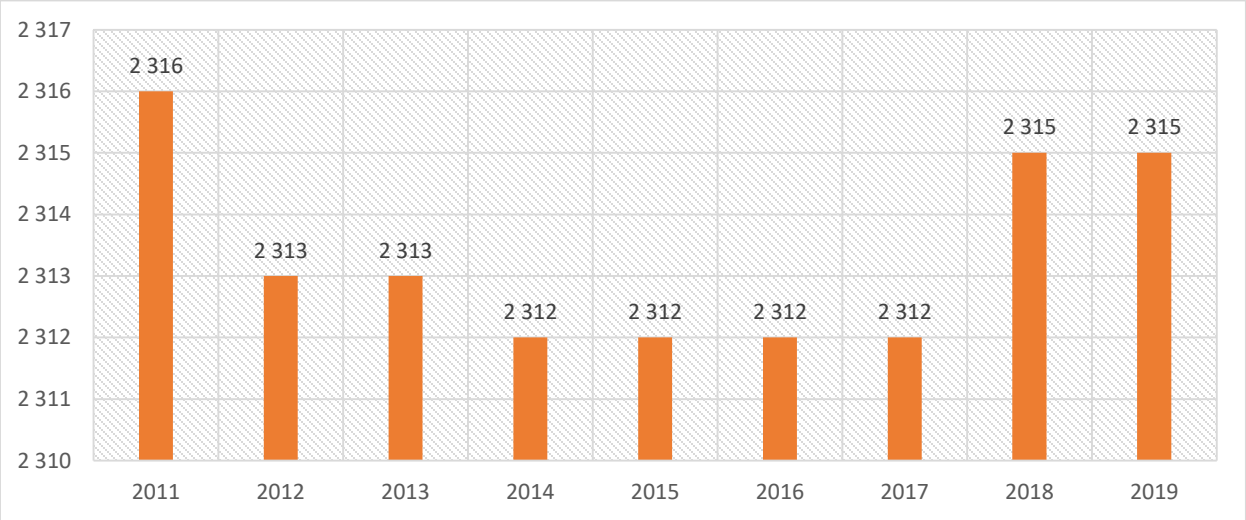

Източник: НСИ

Строителството е било най-активно в годините между 1960 и 1989 г., като много малка част от жилищния фонд е остатъчен от периода малко след Втората световна война. Най-малобройни са сградите, изпълнявани с едропанелни строителни системи, което е обусловено от факта, че строителството е предимно нискоетажно, а териториалното разпределение на жилищните ресурси е благоприятно. Макар и малко на брой – 7, те се нуждаят от цялостно конструктивно обследване, обследване за енергийната ефективност и подмяна на инсталациите. Жилищните сгради по вид на конструкцията общо са 2006 бр. , от които:

- Стоманобетонни – едропанелни – 7 бр.;
- Стоманобетонни – скелетни – 29 бр.;
- Масивни 1884 бр.

Към 31.122019 г. по данни на НСИ жилищната площ е 148 617, като се увеличава значително спрямо 2011.

Графика 27 Жилищна площ към 31.12

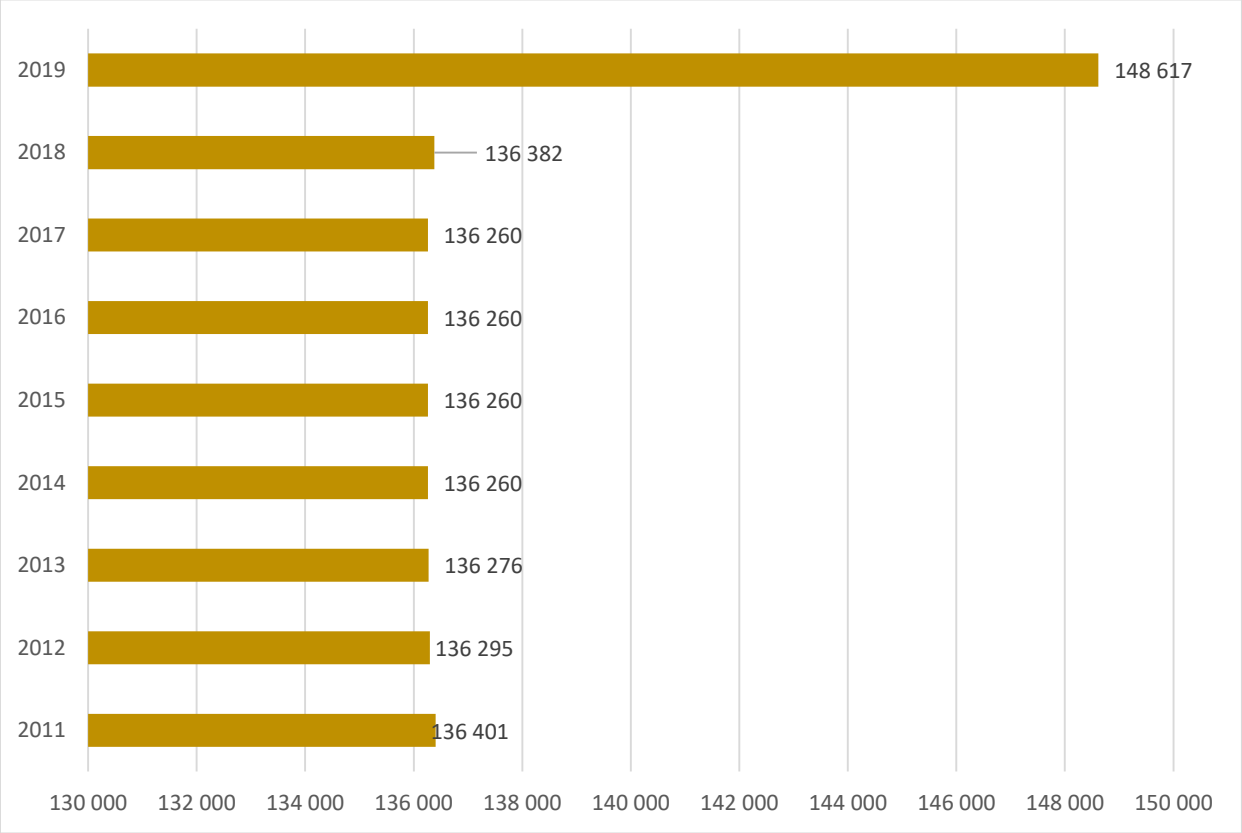

Източник: НСИ

Броят на жилищата е 2315 по данни на НСИ от 2019г. и има 8871 жилищни помещения с полезна площ 135509 кв.м. Строителството в Община Перущица е в устройствени зони с преобладаващо застрояване с малка височина и плътност, като кота корниз е до 10м. Застрояването е в унисон с природната среда. Структурните елементи на града, отделните райони, са в унисон помежду си и градоустройственото решение предполага адаптивност на селищната структура с характерния релеф.

Жилищната задоволеност се характеризира с показателя брой жилища на 1 000 души население. Този индикатор за удовлетвореността от жилищния фонд като количество и неговата достатъчност или нужда от нови е показателен за силно развити в икономическо отношение страни, където пазара на имоти и жилища е балансиран. Тук за община

Перущица този показател е недостатъчен за да се прецени количеството наличен фонд, тъй като е деформиран от множеството необитавани сгради. От общо 2006 жилищни сгради, обитавани са 1493 сгради. 354 са необитавани. 159 са сгради за временно обитаване.

Свободният жилищен фонд е база за развитие на туризма като отрасъл. Множеството необитавани сгради могат да се реновират и адаптират за семейни хотели, леглова база за отдих. В заключение, съществуващият жилищен фонд има нужда да бъде обновен, като се направи стратегия необитаваните жилищни сгради да бъдат адаптирани към нови функции и да се осигурят социални жилища за маргиналните групи. За момента пазарът е стабилен, но следва да се предприемат конкретни мерки, с които общината да играе ключова роля в пазара на имоти, за да може сходни дейности да се ситуират в логистични и производствени бази и да не нарушават качеството на средата в града.

Наблюдава се непропорционално увеличаване на броя на ромското население върху територия с лимитирана площ, с минимални възможности за разширение на фона на привидно висок „стандарт“ на обитаване в останалата територия, дължащ се на запазваща се тенденция към намаляване общият брой на населението, разположено върху останалата територия на града. Изразено в цифри – 31% от населението обитава 10% от територията. Включване в границите на урбанизираната територия на нови 19,215ха, от които 17,312 ха са усвоени като терени за жилищно застрояване, но са извън границите на урбанизираната територия и 1,903 ха – напълно нови, неусвоени. Включване в границите на селищното образувание, намиращо се на изток от кв. Пастуша на земеделски територии с обща площ 17ха – с предвидена възможност за смяна на предназначението за вилно застрояване. Терените са необработваеми земи, в по-голямата си част общинска собственост.

Нето жилищните терени при съществуващото положение са 86, 33 ха или 863, 30 дка при общ брой на имотите 2071, което прави 416, 85 м2 на имот, или по 2,4 обитатели на имот. При семейна структура 3,3 души по данни от НСИ очевидно съществува обезлюдяване в настоящия момент на имотите.

Основни изводи

- Благоустрояването на населените места и подобряване на градската среда е от важно значение за привлекателността й за обитаване, както и инвестиции.
- На територията на града се отчита необходимост от изграждане на допълнителни спортни салони към училищата, игрища и площадки, за да се постигнат целите на политиката на община Перущица за подобряване на спортните условия и превръщането на града в атрактивно място за младите хора; В тази връзка е необходимо и откриването на младежки център за личностно развитие;

- Пространственото развитие следва да запази традиционната жилищна среда с обновяване на жилищния фонд и социалната инфраструктура;
- Според анкетното проучване като важни насоки за подобряване на градската среда поради тяхната все още незадоволителна изграденост се определят:
  - Удобство за майки с колички и за хора в неравностойно положение;
  - Състояние на пешеходните зони (алеи, тротоари и т.н.), както и необходимостта от подобряване на състоянието на централния градски площад;
  - Възможности за безопасно пресичане;
  - Поддръжка на зелените пространства и разширяване на зеления пояс на града;
  - Необходимост от подобряване на състоянието на междублоковите пространства, вкл. тревните площи;
  - Състоянието на детските площадки.

9. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните й граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината

Община Перущица попада в списъка на 178-те общини на Република България, които са извън градските агломерационните ареали, независимо от факта, че попада в зоната на активно влияние на областният център – гр. Пловдив. Със своето население от 7710 души (по данни НСИ/ 2019г.) и площ от 48,7 кв. км. тя е сред най-малките в страната административни единици от този тип и се квалифицира, като много малка община. Характеризирането на община Перущица, като „Много малка община“ и фактът, че попада в зоната на активно влияние на Пловдив предполага действия по сдружаване с други общини, формиращи агломерационният ареал на Пловдив за общи действия в сферата на социално-икономическото развитие, опазването на околната среда, транспортната и създаване на съвместни туристически продукти.

Исторически формираните социално-икономически и пространствени връзки на град Перущица, като град-център със съседни населени места и селищни образувания: селата Чурен, Скобелево, Брестовица, и Устина, курорта Върховръх, обуславят безспорният факт,

че описаните населени места попадат в зоната на активно влияние на гр. Перущица, паради това е целесъобразно предприемане на ИТИ именно със съседните на общината общини-община Родопи, община Стамболийски, община Кричим. Друга особеност е, че община Перущица е обградена от идентични като профил, но по-слабо урбанизирани общини, които имат сходен потенциал за развитие на устойчиво земеделие, както и интегриран туристически продукт на основата на местните ресурси (чиста околна среда, природни дадености, културно наследство). Това от своя страна предполага търсенето на общ модел за териториално развитие за цялата група, който би позволил постигането на кумулативен растеж, ефект на мултипликатора /синергичен ефект/, при ефективното ползване на ресурсите, потенциалите и сравнителните предимства, както на община Перущица, така и на съседните общини, а също и тези, с които няма обща граница.

Графика 28 Градове – центрове на растеж

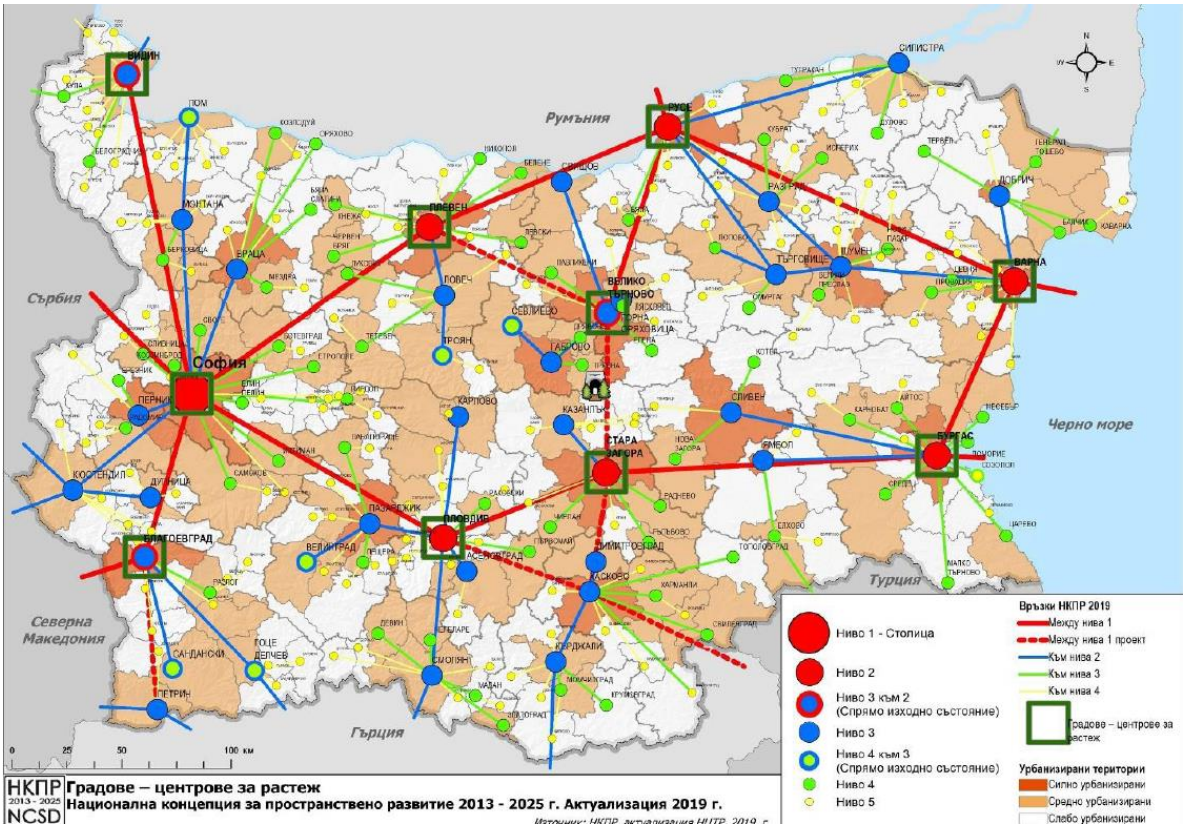

Източник: НКПР

По степен на урбанизация община Перущица принадлежи към много слабо урбанизираните общини. Такива са още и съседните общини Родопи, Кричим, Стамболийски. Осите на урбанистично развитие се формират чрез интегрирането на агломерационните ядра и техните агломерационни ареали, с транспортно-комуникационните направления или транспортните коридори на страната. Общината е

разположена на основна исторически традиционна ос, която преминава през територията на страната и ЮЦР по културния коридор Виа Диагоналис. По нейното направление в ЮЦР са разположени основните градове, които формират агломерационни ядра и ареали – Пазарджик, Пловдив (с Асеновград) и Хасково (с Димитровград). Поради близостта на областния град и Тракия индустриална зона населението на община Перущица извършва ежедневна трудова миграция в посока Пловдив. Населението използва обслужващите функции на областния град в областта на образованието и здравеопазването, като ежедневно ученици от пети до дванадесети клас пътуват до гр. Пловдив. Оживеният обмен и пътникопоток между двете общини, както и стратегическото местоположение, което заема гр. Пловдив, както установените добри контакти между общинските и областните администрации са предпоставка за реализация на съвместни проекти в областта културата и туризма.

В новия програмен период се предвижда всеки регион за планиране от ниво 2 да разполага с определен бюджет от европейските фондове за периода 2021-2027 г., който да бъде насочен за реализиране на ИТИ. В подкрепа на изпълнението на съответната стратегия за развитие на региона ще се подават концепции за ИТИ, като концепциите, които ще получат подкрепа, ще се подбират от Регионалните съвети за развитие (РСР), в зависимост от приноса им за изпълнение на стратегията и съответствието с предварително разработени и утвърдени на национално ниво критерии за подбор.

Във фокуса на инвестициите ще бъде развитието на функционални зони на база на идентифицираните възможности в интегрираните териториални стратегии и в тази връзка приоритетно ще се насърчават интервенции, допринасящи за засилване на функционалните връзки между отделните територии и населени места.

Всяка концепция ще включва комбинация от взаимосвързани и допълващи се проекти, насочени към изпълнението на конкретна цел или приоритет от интегрираната териториална стратегия (ИТС) за развитие на съответния регион за планиране от ниво 2. Видът на проектите може да се различава според вида на инвестициите, бенефициентите, обхванатите територии или източниците на финансиране. Задължително условие за получаване на подкрепа за конкретен проект от концепцията по програмите, съфинансирани от ЕСИФ, е предвидените в проекта дейности да бъдат допустими по съответната програма.

Потенциални възможности за сътрудничество със съседните общини

В предходната точка бе направен анализ, с който се разгледаха връзките на общината със съседните общини и какви са центровете на влияние. Поради идентифицираните общи

предизвикателства на общините от ниво 5 на АНКПР могат да се поставят и евентуални възможности за коопериране с други общини за изпълнение на съвместни проекти.

В този смисъл, екипът изготвил ПИРО, предлага следните подходящи оси за съвместно сътрудничество и коопериране на община Перущица:

- ***Ос селски общини от област Пловдив – област Пловдив***– това са общините, които са обект на подпомагане по ПРСР 2021-2027. На територията на област Пловдив това са всички общини без населено място с население над 15 хиляди жители.

Карта 12 Йерархична структура на градове-центрове

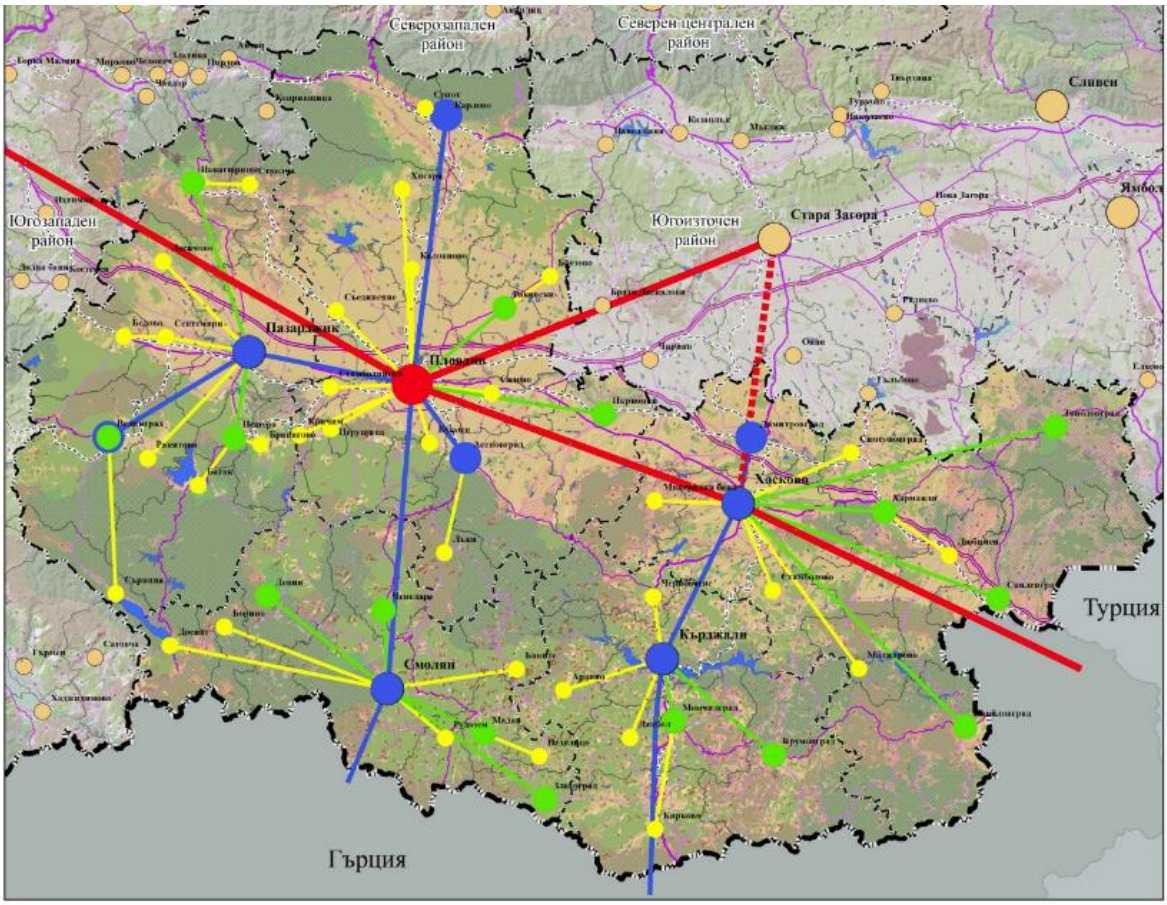

Източник: Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮЦР

Концепциите за ИТИ условно биха могли да се разделят на два вида: с териториална или със секторна насоченост.

Видовете мерки, които могат да бъдат подкрепени по ПРСР, са в следните области:

Програма за развитие на селските райони (ПРСР) и Стратегически план по общата селскостопанска политика 2021-2027 г. (СПОСП): Предвид закъснението в разработване на

регламентите по ОСП, за периода 2021-2027 г. се предвижда преходен период, в който инвестициите ще се осъществяват по правилата на ЕЗФРСР за текущия период. Предвижда се в рамките на интегрирания териториален подход ПРСР и СПОСП да участват с инвестиции за дребна по мащаби инфраструктура и базови услуги за населението в селските райони, но изпълнявани на територията на селските общини.

Във фокуса на концепция за ИТИ може да бъде поставена и територията на една или няколко пътни отсечки, подобряващи градско-селските връзки и насърчаващи трудовата мобилност, като осигуряват свързаност и достъпност на населението от по-малките населени места до по-големи административни или икономически центрове, какъвто е град Пловдив, който е притегателен център за трудовите ресурси от съседните общини. В зависимост от конкретната територия и нейните потенциали такива инвестиции могат да бъдат включени в концепция за ИТИ като се комбинират с мерки, свързани с индустриална зона, туристически атракции, образование, здравеопазване, социални услуги и др.

Концепции за ИТИ, свързани със специфичен потенциал на територията на няколко селски общини с големи горски територии, могат да включват от една страна мерки за насърчаване на туризма (екопътеки, обозначаване на планински туристически маршрути, велотрасета), а от друга страна – мерки за оползотворяване на икономическия потенциал на горите и опазване на околната среда чрез подпомагане на местни предприятия, създаване на планове за устойчиво управление, мерки за защита от пожари и т.н. В подготовката и изпълнението на такава концепция могат да се включат както общини, така и регионални органи, отговорни за управлението на съответните горски територии (когато те са част от национален парк), НПО и др.

Освен че могат да бъдат насочени към оползотворяване на потенциала на териториите концепции за ИТИ могат да адресират и конкретни нужди на населението. Така например във връзка с необходимостта от осигуряване на адекватна грижа за възрастни хора в рамките на обща концепция може да се предвиди изграждане на нова или обновяване на съществуваща инфраструктура (включително мерки за енергийна ефективност), ситуирана на подходящо място, с цел предоставяне услуги от резидентен тип за възрастни хора от няколко близко разположени населени места или общини. По този начин реализация може да намери домът за възрастни хора в гр. Перущица, като такива домове ще бъдат разкрити и в други общини от областта, включително и в други области от ЮЦР. Концепцията може да включва няколко обекта в целия регион или дори в няколко региона с цел цялостно решаване на проблема с липсата на старчески домове. За осигуряване на персонал (рехабилитатори, социални работници и др.) за изпълнението на услугите в новоизградената/обновената инфраструктура могат да бъдат предвидени програми за

стаж, които да се изпълняват съвместно със съответните учебни заведения, както и да се предвидят програми за преквалификация съвместно с Бюрата по труда.

В концепция за ИТИ би могло да се предвиди модернизирането на образователна инфраструктура на територията на няколко населени места, общини или области, чиито ученици да се възползват на разменни начала от подобрената инфраструктура. Като меки мерки биха могли да се включат дуално обучение, квалификация на персонала, разработване на единна мрежа в т.ч. и електрони платформи, споделянето на учебни материали и добри практики, включително в областта на монтесори педагогиката. В партньорство за концепция от подобен тип биха могли да участват общини, училищата, НПО, АСП, МОН, РУО-Пловдив и др..

Допустими бенефициенти в рамките на ПРСР 2021-2027 са партньорства, включително някои или всички от изброените по-долу:

- държавни органи, областни администрации и общински власти;
- представители на гражданското общество - неправителствени организации, организации на работодатели и на синдикати, фондации;
- бизнес - представители на големи предприятия, представители на малки и средни предприятия и др.;
- научна общност - представители на университети, Българска академия на науката, Селскостопанската академия и др.;
- сдруженията на собствениците на жилища в многофамилни жилищни сгради;
- други заинтересовани страни на местно ниво.

Процесът на подбор на концепции за ИТИ ще се осъществява от Регионалните съвети за развитие (РСР) на два етапа въз основа на делегирани правомощия от страна на Управляващия орган на съответните програма. Първата фаза на подбора ще се извършва от експертния състав на РСР и включва следните елементи: степен на обществената подкрепа на концепциите за ИТИ и административно съответствие, допустимост и качеството на концепциите за ИТИ. Втората фаза на подбора се извършва от широкия състав на РСР, в който участват и представители на заинтересованите страни от съответния регион по определени критерии и гласуване с „да“ или „не“ за всяка концепция.

Концепция за ИТИ за подобряване на здравното обслужване на населението може да включва проекти за подобряване на здравна инфраструктура или меки мерки за здравните работници, съчетани с мерки за осигуряване на свързаност и достъп на населението до съответните здравни обекти, осигуряване на хосписи, мерки за подобряване на здравната култура на маргинализирани групи, меки мерки за обмяна на опит или провеждане на публични кампании по здравни въпроси.

Неоползотворени пространства могат да бъдат поставени и във фокуса на концепция за ИТИ за подобряване на физическата активност на населението, рекреационни мерки или туристическа атрактивност на областта, насочени към територията и населението на няколко общини от областта, като се финансира регенерация на площите и превръщането им в паркови пространства и/или спортна инфраструктура. Тези мерки могат да се съчетаят с подобряване на достъпността чрез мерки за насърчаване на социалното включване чрез осигуряване на средства за спортни активности на деца и младежи или хора от уязвими групи, мерки за осигуряване на достъп до спортните съоръжения на училища от няколко различни населени места.

Наличието на стара неизползвана производствена база или други неоползотворени урбанизирани територии, като селскостопански Двор 1 и 2, която се характеризира с незадоволителна физическа среда могат да се окажат потенциал за развитие, като се поставят във фокуса на концепция за изграждане и обновяване на няколко индустриални зони в областта, които може да облагодетелстват територията на цялата област и които ще облагодетелстват населението и бизнеса на няколко общини и/или области. Такава концепция може да включва инвестиции в инфраструктура за създаване на нови производства, облагородяване на територията и обновяване или изграждане на необходимата техническа инфраструктура, включително електро-, газо- или водоснабдяване, подкрепа за образователни институции за осигуряване на необходимите кадри, осигуряване на транспортна свързаност, включително рехабилитация на пътища или осигуряване на градски и междуградски транспорт за насърчаване на трудовата мобилност и градско-селските връзки, подкрепа за научно-изследователска дейност, свързана с производствата в зоната, подкрепа за обучения или за наемане на кадри, подкрепа на социални предприятия за производствена дейност или търговия във връзка с наличните производства в зоната.

- **Ос Перущица - съседни селски общини**

Това могат да бъдат проекти с цели за опазване на културно-историческото наследство, за развитието на селските райони (създаване на МИГ-ове, за развитие на селското стопанство и иновациите в него) и други. Споменатите общини имат традиция и съвместен опит в областта на управлението на отпадъците. По Програмата за околна среда ще са допустими мерки в сферата на отпадъците за осигуряване на подготовка за повторна употреба и поправка на отпадъци – изграждане на центрове за повторна употреба, включително площадки за строителни отпадъци, което е много необходимо за територията на общините. Мерки за реализация чрез ИТИ са идентифицирани и за биологично разнообразие, за

превенция и управление на риска от наводнения и свлачища, зелени мерки в градска среда и др.

Осъществяването на съвместни проекти и инициативи между периферните общини могат да подобрят качеството на живот и работната среда, достъпа до основните услуги и създават нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие.

Карта 13 Възможности за сдружаване на общини за прилагане на интегрирани териториални инвестиции

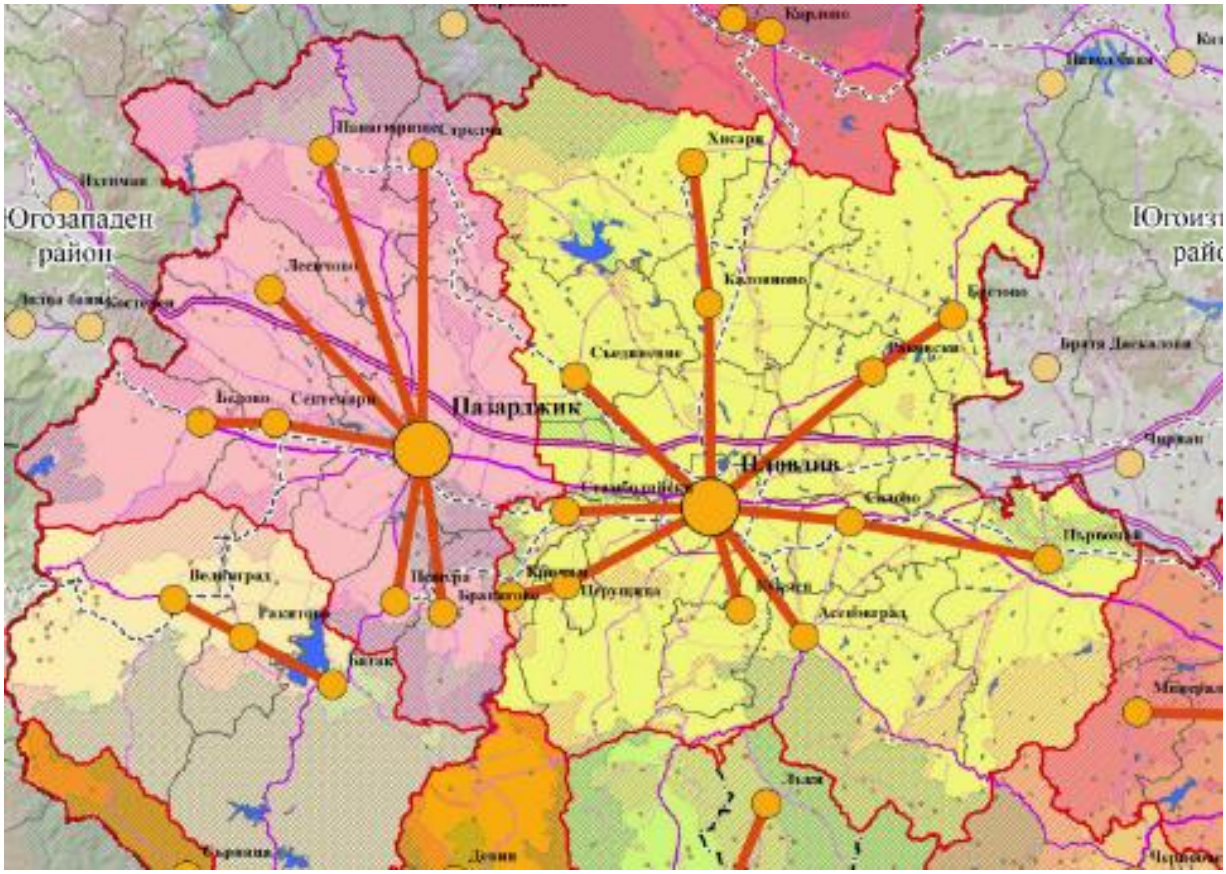

Източник: Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮЦР

10. SWOT-анализ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на съответната територия и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието. Изискването за съблюдаване на принципа на интегриран подход по отношение на разработването на

всички части от ПИРО в пълна степен важи и за аналитичната част на документа и влиза в действие при разработването на SWOT анализа – отделните елементи на анализа са разгледани в тяхната цялост и взаимодействие. Приложима е общата матрица за този вид анализ, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни), и външните фактори (възможности и заплахи); освен на базата на документално проучване SWOT-анализът е изготвен и въз основа на резултатите от проведени фокус групи и анкетни/теренни проучвания.

Силни страни	Слаби страни
✓ **Съхранена природна среда с богато биологично разнообразие;** ✓ **Богато културно-историческо наследство, вкл. паметници с национално значение;** ✓ **Наличие на традиции, които запазват активността и идентичността на местните общности;** ✓ **Добре изградена социална инфраструктура;** ✓ **Добри практики в развитието на лозарството и винарството;** ✓ **Няма големи промишлени замърсители, районът е екологично чист;** ✓ **Благоприятни климатични, териториални и почвени условия за развитие на интензивно и многопрофилно земеделие;** ✓ **Наличие на индустриални терени с потенциал за развитие;** ✓ **Високо ниво на административен капацитет;** ✓ **Богато културно-историческо наследство;** ✓ **Нарастване на инвестиционната активност в периода след 2014 г;** ✓ **Подобряване на градската среда в общината;**	✓ **Неблагоприятна демографска картина;** ✓ **Неразвита промишленост;** ✓ **Недостатъчно оползотворен природен потенциал за земеделие;** ✓ **Разпокъсаност на земеделските земи;** ✓ **Малко на брой действащи преработвателни предприятия;** ✓ **Липса на интегрирани туристически продукти;** ✓ **Недостатъчна предприемаческа култура в местната общност;** ✓ **Ниско технологично и иновационно равнище на част от производствата в общината;** ✓ **Неблагоприятна образователна структура на населението;** ✓ **Липса на работни места за висококвалифицирани млади хора;** ✓ **Недостатъчно използван потенциал на биологичното земеделие, вкл. и за валоризацията му като обект на туристически интерес;** ✓ **МСП са със затруднен достъп до финансиране, имат ниска норма на печалба и не създават достатъчен брой работни места;** ✓ **Затруднено здравно обслужване при спешни състояния;**

✓ Електроенергийната мрежа 110 кв. се характеризира с добро състояние и капацитет да поема натоварвания;	✓ Непълна изграденост на канализационната мрежа и липса на ПОСВ; ✓ Изоставане от процесите по дигитализация и цифровизация на икономиката; ✓ Ограничени цифрови умения на голяма част от населението; ✓ Инфраструктурата за отвеждане и пречистване на отпадъчните води липсва; ✓ Липсата на канализация в населените места, земеделието, нерегламентираните сметища влошават химичното състояние на подземните води;
Възможности	**Заплахи**
✓ Ефективно използване на възможностите на европейските фондове за развитие на общината; ✓ Ефективно използване на възможностите за финансиране на дейности от Плана за възстановяване и развитие, като инструмент за преодоляване на последствията от кризата, причинени от Ковид 19; ✓ Повишено търсене на продукти на биоземеделието; ✓ Политики за финансиране на енергоспестяващи мерки по енергийна ефективност в обществения сектор; ✓ Политика за декарбонизация на икономиката и стимулиране развитието на кръговата икономика; ✓ Нова политика в областта на земеделието за насърчаване на малките земеделски стопанства и късите вериги на доставка;	✓ Невъзможност за преодоляване на негативните последствия, породени он кризата с Ковид -19; ✓ Невъзможност здравната система да издържи на прекомерното натоварване, породено от кризата с Ковид 19; ✓ Липса на достатъчно пазари за селскостопанска продукция на територията; ✓ Висока конкуренция и по-ниски цени на вносната продукция; ✓ Рискове, причинени от промените в климата, вкл. от високи щети при природни бедствия и аварии. ✓ Рискове от продължаващото битово замърсяване поради употребата на твърди горива и замърсяване на отпадните води заради липсата на канализация и пречиствателни станции. ✓ Проблеми със спиране или забавяне на финансирането от ЕСИФ; ✓ Задълбочаване на негативните демографски процеси и емиграцията

✓ Подобряване на мрежата за широколентов интернет, подобряване на достъпа до интернет базирани услуги и електронно управление на публични услуги; ✓ Политики за насърчаване на местните МСП; ✓ Развитие на туризма като структуроопределящ отрасъл и на туристическата инфраструктура; ✓ Подобряване на социалната инфраструктура в областта на здравеопазването, образованието и социалните услуги чрез разширяването на обхвата и капацитета им; ✓ По-нататъшно развитие на политиките за деинституционализация и десегрегация чрез включване на застрашени общности в проекти и използване на програми за заетостта; ✓ Създаване на нови работни места чрез реализация на проекти по европейските фондове и ОП, както и по програмите за заетост и чрез собствено финансиране в публичния сектор. ✓ Подобряване на местната и междуселищна инфраструктура – пътища и канализация чрез използване на различни финансови механизми по ОП; ✓ Развиване на алтернативен туризъм – екотуризъм, ловен, лозаро-винарски, приключенски, религиозен и особено на селския туризъм, който ще създаде нови работни места и ще задържи хората в тях;	като предизвикателство пред местното развитие; ✓ По-добри възможности за реализация на младите хора извън общината; ✓ Подценяване на необходимостта от обучение за придобиване на цифрови умения и задълбочаване на „цифровата изолация“; ✓ Неглижиране на регламентирането на необходимите превантивни мерки срещу последствията от климатичните промени; ✓ Липса на капацитет за стартиране и развитие на устойчив бизнес; ✓ Липса на достатъчно финансов ресурс сред предприемачите; ✓ Непознаване на финансовите схеми и инструменти за подпомагане на бизнеса. ✓ Липса на мотивация и активност на гражданите; ✓ Липса на граждански контрол върху местната власт и представителство на гражданите в местната власт

✓ **Разширяване на проникването на ИКТ и в по-слабонаселените места от общината;** ✓ **По-нататъшно развитие на цифровите услуги;** ✓ **Подмяна, ремонт и реконструкция на водопроводната мрежа за намаляване на загубите при транспортирането на водата;** ✓ **Проектиране на защитни диги от наводнения и укрепване на потенциални свлачища;** ✓ **Успешно прилагане на мерки на кръговата икономика;** ✓ **Успешно включване в „Зелената сделка”** ✓ **Възможност за развитие на модерно лозаро-винарство и овощарство** ✓ **Възможност за внедряване на нови технологии в селското стопанство и за развитие на устойчиво земеделие** ✓ **Възможностите за развитие на туризъм с комбиниране на туристически пакети със съседни общини** ✓ **Разширяване на производството в съществуващите предприятия от преработващата промишленост – по-нататъшно обвързване между земеделски и преработвателни фирми**	

11. Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така се и дават прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите. Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил. Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието. Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показалите, които са използвани в ПИРО Перущица за откроряване на местните характеристики. Това спомага за сравнението на част от изводите направени в Анализа на районите и този за целите на ПИРО. Допълнително по отношение на демографските показалите, при изготвяне на ПИРО Перущица, са съпоставяни с тези на областно и национално ниво, за да могат да се проследят взаимовръзките между тях. В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО Перущица. Този подход дава възможност за бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за Перущица са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Перущица са по-негативни или обратното – благоприятни).

Таблица 18 Взаимовръзки между заключенията от Анализа на ЮЦР и ПИРО

Заключения от Анализа на районите	Взаимовръзка
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.	Общината е със същите характеристики, но с по-добри показатели. Въпреки миграцията на млади хора през последните години се забелязва заселване на млади семейства на територията на общината, които са заети главно в сферата на услугите.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,5% (2017 г.)	Тук е изцяло градско, поради селищната особеност на община Перущица
Намаляване на дела на населението в трудоспособна възраст	Общината е със същата характеристика като на национално ниво
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете	В общината няма села, но в темпът на намаляване на населението е по-бърз от този на областно ниво.
Коефициентът на икономическа активност нараства.	Общината е с противоположна характеристика от тази на национално ниво.
Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) бележи съществен ръст на национално ниво в периода 2014-2017 г.	
Коефициентът на безработица намалява	Общината е със същата характеристика като на национално ниво към 2018 г.
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни, при които над 50% от населението е в населени места от 5 до 50 хил. жит. или общините са с център град от 5 до 50 хил. жит.) и слабо урбанизирани (периферни).	Община Перущица е определена като слабо урбанизирана и периферна община
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСР на ЮЦР община Перущица попада в агломерационен ареал на Пловдив и под влиянието на Тракия икономическа зона. Според анализите за целите на ПИРО община Перущица има потенциал да образува ареал със съседните ѝ общини, попадащи под влиянието на икономическото развитие на Пловдив

БВП и БВП на глава от населението нараства.	Общината е със сходна характеристика като на национално ниво. На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Пловдив показателят нараства. В същото време в община Перущица се наблюдава увеличаване на произведената продукция на 1 работник.
Нараства производителността на труда	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 92.47% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	Общината е със сходна характеристика като на национално ниво. Липсват големи предприятия.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност	Община Перущица притежава редица движими и недвижими културни ценности, които могат да се използват за развитие на туризма, които все още не са валоризирани
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина	Общината е с по-лоша характеристика от националното ниво
Броят на учениците в страната намалява ежегодно с близо 1,5%. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Общината е със сходна характеристика като на национално ниво
Въпреки че се наблюдава макар и символично намаляване на дела на преждевременно напускащите училище, все още този дял е твърде висок - 2,96%	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво. За 200 г. няма отпаднали ученици.
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Неравномерното териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини, неподходящата материална база.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво. Социалните услуги в общината не са достатъчни за задоволяване на нуждите на населението, спорадични са и се предоставят само при осигурено еврофинансиране.
Насърчаването на интермодалността, като възможност за прехвърляне на товари към По- екологосъобразните видове транспорт,	Приложимо в автомобилния транспорт, както и при подмяна на автобусния парк обслужващ ежедневно населението;

е една от основните мерки за устойчиво и балансирано развитие на транспортната система.	
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Електроенергийната мрежа в общината има достатъчно капацитет за поемане на допълнителни консуматори. Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Перущица, където има издаден лиценз за газификация, но тя не е започнала.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Новият акцент в използването на ВЕИ е да се насочи към децентрализирано производство на енергия от ВИ, предимно за собствени нужди и присъединяване към мрежите с по-ниско напрежение, което ще намали и разходите за пренос.	Няма изградени ВЕИ на територията на общината
Често срещан е проблема с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво. Проблем са честите аварии и амортизираната водопроводна мрежа. Липсва и ПСВО.
Изключително високо ниво на загуби на вода (средно около 60%)	Загубите на вода са около 80% за последните години.
Значително по-големи количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС, ниска степен на рециклиране на битовите отпадъци	Общината е с по-лоши характеристика от националното ниво. Необходимо е повишение на рециклираните количества отпадъци.
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Перущица няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Но проблемът с отоплението на „твърдо“ гориво е характерен и за нея
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната	Състоянието на повърхностните води в общината е добро.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Перущица няма значителни шумови източници. Проблем е шумовото замърсяване само в отделни индустриални производства.

Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици	Общината привлича все повече средства от ЕСИФ, което показва повишаването на капацитета й.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти	Проектите, които се реализират от Общината, почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на община Перущица.
Развитието на икономиката, чрез създаване на високопроизводителна индустриална база и модерна иновативна инфраструктура, е заложено във всички райони. Това обхваща изграждане на подходяща научна и иновационна инфраструктура, изследователски центрове за върхови технологии, центрове за технологичен трансфер и технологични паркове.	Всички предложения са отчетени при изготвянето на ПИРО, където приоритетно е отделена зона за икономическо развитие, обхващаща селскостопански Двор 1 и 2.
В ЮЦР се предвижда реализиране на интегрирани териториални проекти за превенция на наводненията от реки и водни съоръжения и защита на населението.	Всички предложения са отчетени при изготвянето на ПИРО, още повече, че община Перущица попада във висока сеизмична зона с предпоставка за свлачища. Предвижда се разширяване на зелените зони, както и изграждането на нови, като превантивна мярка на риска от природни бедствия и замърсявания. Наводненията не са чест проблем, но следва да се предприемат действия за противодействие на наовднения.

ЧАСТ II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Структурата на стратегическата част на ПИР на община Перущица съответства на изискванията на „Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ и на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на община, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и с постановките на кохезионна политика на ЕС за периода 2021-2027 г. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането *„Мисли глобално – действай локално“*. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на Стратегията „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020 г., като ги адаптира към бързо променящите се реалности. Целите на политиката на ЕС до 2050 г. за модерна, ресурсноефективна, конкурентоспособна и климатично неутрална икономика ще окажат силно влияние върху развитието на определени територии от страната поради специфичната насоченост и характеристики на развиващите се там индустриални отрасли. В отговор на тези предизвикателства, ще се работи в посока координация на планираните мерки за подпомагане на най-засегнатите области от енергийния преход (в т.ч. и ангажиментите по Зелената сделка на ЕС и Фонда за справедлив преход) с изпълнението на интегрираните териториални инвестиции на регионално ниво.

Визията, целите, приоритетите и мерките на стратегическата част на ПИР на община Перущица са хармонизирани с Националната програма за развитие „България 2030“ и секторните стратегии в страната. ПИРО се рамкира от Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮЦР за периода 2021-2027 г. В основата на подхода е промяна на фокуса от

подкрепа на населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции. Достойнство на настоящият документ е, че той отчита и доразвива успешните начинания на ОПР Перущица за периода 2014-2020 г. и насочва усилията и ресурсите в посока към надграждане на успешните инициативи и преодоляване на негативните тенденции в социално-икономическото, културното и пространственото развитие на общината. Изборът на актуални идеи се мотивира и от резултатите от анкетното проучване сред местното население, администрация и бизнес в общината, проведено през април-юни 2020 г.

При формулирането на целите на плана са съблюдавани следните основни принципи:

- Отчитане на ситуационната характеристика и оценка, свързани с: формулиране на извод и проблеми в резултат от социалноикономическия анализ на състоянието и потенциалите на община Перущица;
- Формулиране на реалистични цели и необходими действия за прилагане на интегрирани териториални инвестиции и определяне на водещите функции и необходимостта от последваща реализация на проекти и програми за развитие и обновяване на физическата среда;
- Интегриране на всички възможни ресурси (финансови, човешки и др.) за реализация на проектите и програмите – предмет на ПИРО Перущица при отчитане интересите на всички заинтересовани страни;
- Постигане на синергичен ефект от всички действащи, новопредлагани и др. инструменти (документи със стратегически и планов характер, конкретни проекти и др.), водещи до качествено ново урбанистично развитие както на отделните зони на въздействие, така и на цялата територия на община Перущица;
- Реализиране на комбинации от мерки за развитие на инфраструктурата за икономически дейности и публични услуги, енергийна ефективност, градска мобилност, градска среда, туризъм, модернизиране на образователната инфраструктура и др., изпълнението на които цели насърчено развитие и укрепване на култура на партньорство на заинтересовани страни на местно и регионално ниво.

Структура на стратегическата част

Структурата на стратегическата част обединява визията за развитие на общината до 2027 г., три стратегически цели, пет приоритетни области и необходимите конкретни мерки, дейности и инициативи, за осъществяването им. Предложената структура напълно съответства на „Методическите указания...“, като същевременно се позовава на съвременния интегриран подход за планиране. Обединяващата визия на местната общност за желаното състояние на община Перущица през 2027 г. се трансформира в три

стратегически цели, които са формулирани на базата на убеждението, че само с добро управление и активно гражданско участие може да се постигнат очакваните резултати в измеренията на устойчивото развитие.

Стратегическите цели получават продължение в единството на пет приоритетни направления за действие, които съдържат набор от мерки, действия и инициативи и завършват с конкретни проекти. Така очертаната структура на стратегическата част на проекта пояснява, че реализацията на визията за развитие на община Перущица и всяка стратегическа цел ще бъдат реализирани чрез допълване между приоритетните области. По този начин принос към дадена цел ще имат повече от една приоритетна област, които в своята цялост покриват всички измерения на устойчивото развитие.

Визия за развитие

Приетата визия, представлява желаното и постижимо състояние на община Перущица към 2027 г. и определя насоката за структуриране на стратегическата част на плана и рамката за неговото изпълнение:

Община Перущица - предпочитано място за живот и заетост, на основата на конкурентоспособна местна икономика, съхранено културно-историческо наследство и по-чиста околната среда

Така формулираната визия предполага добро управление и широко гражданско участие в процеса на вземането на решенията и тяхното изпълнение за ефективно използване на наличните ресурси и постигане на устойчиви резултати по такъв начин, че община Перущица да повиши икономическата си жизнеспособност и предлаганите услуги.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: РАЗВИТИЕ НА ИНТЕЛИГЕНТНА, УСТОЙЧИВА И КОНКУРЕНТНОСПОСОБНА МЕСТНА ИКОНОМИКА

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: ГРИЖА ЗА ОКОЛНАТА СРЕД И ИЗГРАЖДАНЕ НА БЛАГОУСТРОЕНА ЖИЗНЕНА СРЕДА

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: НАМАЛЯВАНЕ НА СОЦИАЛНИТЕ НЕРАВЕНСТВА И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВЕН ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНИ ПУБЛИЧНИ УСЛУГИ

Схема 1. Стратегическа рамка за развитие на община Перущица в периода 2021-2027

ПРИОРИТЕТ 1: КОНКУРЕНТНОСПОСОБНА МЕСТНА ИКОНОМИКА НА ОСНОВАТА НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ИНОВАЦИИ

Мярка 1.1 Инфраструктура за подкрепа на бизнеса на територията на общината

- Осигуряване на широколентов достъп в общината;
- Подкрепа за модернизация на производствените предприятия, внедряване на цифрови и ИКТ технологии в производството;
- Повишаване на ефективността на производствените процеси посредством прилагане на принципите на кръговото производство;
- Разработване на „Бизнес профил на община Перущица“, съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните инвеститори.
- Подкрепа за създаване на иновативни стартиращи предприятия, приоритетно с основна дейност в преработващата промишленост;
- Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията;
- Привличане на чуждестранни инвестиции
- Прилагане на енергоефективни мерки в промишлените предприятия
- Стимулиране създаването на клъстери, ориентирани към традиционния отрасъл: хранително-вкусовата промишленост и туризъм (в т.ч. семейни винарски къщи)
- Създаване на консултативен център за предоставяне на бизнес услуги

Мярка 1.2 Насърчаване на предприемачеството

- Развитие на STEM средата в училищата, виртуални кабинети с участието на представителите на бизнеса;
- Създаване на младежки центрове за личностно развитие;
- Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда;
- Достъп до финансиране за стартиращи предприемачи
- Обучение на предприемачи в придобиване на бизнес умения по оперативен мениджмънт;
- Развитие на ПЧП за стимулиране на социалното предприемачество

Мярка 1.3. Изграждане на инфраструктура за устойчиво земеделие

- Изграждане и модернизация на хидромелиоративната система
- Подкрепа за сдружаване на производителите

Мярка 1.4 Модернизация на земеделските стопанства

- Внедряване на ИКТ и цифровизация в производствените процеси
- Обучение на земеделски производители за използване на цифрови технологии

- Подкрепа за сертификация на площи за биологично земеделие
- Популяризиране на стандарти и добри практики за биологично производство
- Закупуване на екологосъобразна и енергоефективна техника

Мярка 1.5. Въвеждане на ресурсно ефективни и екологосъобразни технологии и иновации и практики в предприятията

- Осигуряване на здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето
- Въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението
- Реорганизация на производствения процес с въвеждане на принципите на кръговата икономика - рециклиращи технологии, стандартизиране в областта на околната среда и насърчаване на екоиновациите
- Въвеждане на енергийно ефективни мерки на производствените сгради, включително прилагане на иновативни ресурсно ефективни подходи при използването на енергия, вкл. слънчеви колектори и ВЕИ
- Газифициране на промишлените предприятия
- Разработване на фирмени стратегии и мерки за управление във връзка с възрастта (активно остаряване)

ПРИОРИТЕТ 2.РАЗВИТ ТУРИЗЪМ НА ОСНОВАТА НА СЪХРАНЕНА ПРИРОДНА СРЕДА И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

Мярка 2.1. Подобряване на туристическата инфраструктура и внедряване на ИКТ при тяхното експониране и интерпретация

- Осигуряване на условия за достъп на хора в неравностойно положение в културно – историческите обекти с туристически потенциал - "Исторически музей Перущица" и "Картинна галерия Даново - училище
- Проучване, съхранение и интерпретация на археологическото богатство на територията на общината
- Поставяне на указателни табели, единна маркировка и система за представяне на допълнителна информация посредством QR код до културните паметници
- Подобряване на туристическата маркировка и изграждане на съпътстваща инфраструктура на съществуващите пет туристически маршрута
- Създаване на интерактивен посетителки център в Младежки дом, където гражданите на град Перущица и гостите ще имат възможност да опознаят науката и технологиите отблизо

- "Ремонт, оборудване и обзавеждане на Туристически информационен център, в УПИ VIII, кв.65 гр. Перущица"
- Създаване и популяризиране на Веломаршрут към Брестовица, община Родопи
- Ремонт, оборудване и обзавеждане на Туристически информационен център, в УПИ VIII, кв.65 гр. Перущица

Мярка 2.2 Стимулиране на културно-историческите и творческите индустрии на основата на иновации и внедряване на ИКТ при тяхната интерпретацията и социализация

- Реставрация, консервация и експониране на обекти на недвижимото културно наследство
- Обогатяване на културния календар на общината и провеждане на ежегодни общински фестивали/културни събития
- Подпомагане на местните творци и таланти
- Утвърждаване и популяризиране на Дановото училище и като интерактивна зона за обучение
- „Благоустрояване на прилежащи пространства и сградата на Картинна галерия-Даново училище, в УПИ II-музей, църква-паметник, картинна галерия от кв.65 по ЗРП на гр. Перущица"

Мярка 2.3. Обновяване на съществуващата база за настаняване и нейното адаптиране към изискванията на разлчините туристически сегменти

- Увеличаване на броя на къщите за гости
- Разкриване на висококатегорийна настанителна база
- Създаване на екоселище в местността "Свети Никола". Надграждане на проект "Изграждане на обществена туристическа инфраструктура – еко кът за отдих в местността „Свети Никола", в землището на община Перущица"
- Обособяване на места за къмпингуване във вилна зона "Панов връх"

Мярка 2.4 Създаване на разнообразни туристически атракции и тематични маршрути

- Разработване на пакет от туристически услуги, предоставяни от ТИЦ-Перущица.
- Разработване на туристически атракции за селски туризъм с акцент върху винопроизводството съвместно с "Виноград" и "Вила Юстина"
- Инсталиране на атрактивно декоративно осветление на културно-историческите обекти и Паметника на трите поколения
- Развитие на екстремни въздушни спортове на бившето селскостопанско летище

Мярка 2.5 Подобряване на маркетинга на туристическата дестинация

- Организиране на проучвания свързани с развитието на туризма
- Анкетно допитване сред туристите и анализ на удовлетвореността им
- Излъчване на прес-съобщения до медиите за развитието на дестинацията
- Организиране на познавателни турове за туристическите агенции
- Изграждане и актуализиране на уеб-сайта на дестинация Перущица
- Изготвяне на подробен рекламен план свързан с основните целеви пазари
- Изготвянето и публикуване на тематични материали
- Участие на национални и регионални туристически борси
- Обогатяване на културния и събитийния календар
- Включване на Червената църква в инициативата „Златна България“, чрез колекционирането на монетите от различни дестинации

ПРИОРИТЕТ 3. СОЦИАЛНА И КУЛТУРНАТА СРЕДА ЗА ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ

Мярка 3.1 Подобрена социална среда и висока заетост за приобщаващ растеж

- Стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, регистрация в ДБТ;
- Специфична подкрепа за самостоятелна заетост на младежи и други групи в неравностойно положение на пазара на труда;
- Насърчаване на участието на жените, самотните и многодетни родители на пазара на труда;
- Насърчаване участието на по-възрастното население в пазара на труда
- Предоставяне на трудово консултиране и професионално ориентиране
- Създаване на социално предприятие за насърчаване на младежката заетост

Мярка 3.2 Социално включване и равни възможности

- Подкрепящи услуги в общността за деца и младежи
- Разкриване на дом за възрастни хора
- Полагане на неформална грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и възрастни
- Подкрепа на лица, жертви на насилие
- Подкрепа за лица със СОП, хронични болести и проблеми с усвояването на учебния материал
- Приемна грижа за изоставени възрастни хора и деца

Мярка 3.3 Оказването на подкрепа за нуждаещите се

- „Подпомагане с пакети хранителни продукти и хигиенни материали“
- „Топъл обяд“

- „Пакети за новородени деца“
- „Детска кухня“
- “Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 3” „Асистентската подкрепа“ - почасово-мобилни интегрирани здравно-социални услуги

Мярка 3.4 Превенция на здравето и здравната култура

- Провеждане на кампании за утвърждаване на здравословния начин на живот и повишаване на сексуалната култура, с приоритет върху малцинствени групи от населението
- Осигуряване на мобилни екипи за извършване на профилактични прегледи и изследвания на възрастни и трудноподвижни лица
- Организиране на масова кампания за очни прегледи в училищата

Мярка 3.5 Подкрепа за интеграция на маргинализирани общности

- Прилагане на модерни подходи за обучение и мотивация на младежи
- Изготвяне на училищни програми за превенция на ранното напускане на училище
- Обогатяване на формите на интеркултурно образование
- Провеждане на специализирани обучения за учители
- Осигуряване на стажове на местни младежи
- Кампании за толерантност и намаляване на агресията

Мярка 3.6 Професионална квалификация и преквалификация. Учене през целия живот

- Предоставяне на обучение през целия живот от ИПА и НСОРБ
- Осигуряване на достъп до иновативни форми за учене през целия живот
- Подкрепа за практики за насърчаване професионалната и географската мобилност на заети лица

Мярка 3.7 Качествено образование за всеки

- Занимания по интереси за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения
- Интеркултурното и екологично образование
- Провеждане на скрининг на детското развитие от квалифицирани логопеди и психолози;
- Индивидуална и групова работа при установени затруднения в усвояването на учебния материал и установяване на специфични потребности;
- Оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети

- Насърчаване на междуучилищния обмен и мобилността на ученици и учители
- Разработване на индивидуални учебни планове и програми
- Осигуряване на училищен превоз за децата от кв. Запад до образователните институции – училище и детска градина

Мярка 3.8 Модернизация на учебния процес

- Цифровизиране на учебното съдържание с отворен достъп
- Развиване на цифрови умения на всички участници в образователния процес
- Разкриване на високотехнологични езикови кабинети и лаборатории
- Подкрепа за дистанционно обучение
- Изграждане на WiFi достъп в училищата

Мярка 3.9 Подкрепа за иновативни детски градини и училища

- Обучение на иновативни учители
- Разработване на иновативни програми
- Въвеждане на Монтесори педагогиката в детските градини

Мярка 3.10 Разнообразен културен живот и възможности за изява

- Утвърждаване на традиционните читалищни дейности и търсене на нови
- Участие на читалищните състави и индивидуални изпълнители в общински, регионални, национални и други конкурси и фестивали
- Създаване на самодейни състави, кръжоци, клубове и други форми на художествено-творческа дейност

Мярка 3.11 Младите хора – социалния капитал на община Перущица

- Развитие на младежко доброволчество
- Поощряване и популяризиране изявите на талантливи младежи
- Подкрепа за създаване на младежки неправителствени организации

ПРИОРИТЕТ 4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ ЗА ПОДОБРЕНА ЖИЗНЕНА И БИЗНЕС СРЕДА

Мярка 4.1 Подобряване на достъпа и свързаността

- „Реконструкция на обект: Път PDV /1323 III-866/ Йоаким Груево-Перущица (от км. 0+000 до км. 5+916) Перущица-Скобелево (в землището на Община Перущица от км. 7+670 до км.11+599 и от км. 14+158 до км. 20+658), с подобект „Рехабилитация и

реконструкция на ул. Иван Вазов от регулацията на гр. Перущица до път III-8602, част от IV то класната пътна мрежа”

- Рехабилитация на пътя до Върховръх
- Проучване относно нуждата и възможностите от изграждане на обходен околовръстен път
- Разширяване на достъп до 5G мрежа

Мярка 4.2. Вода за населението с по-малко загуби

- Строителство и рехабилитация на водопроводната мрежа на град Перущица
- Първи етап от реконструкция но водопроводната мрежа на гр. Перущица, община Перущица, област Пловдив.
- „Реконструкция на водопровод по ул.“3 ти март“, ул.“Спас Гинов“, ул.“Преслав“, ул.“Цар Симеон I“ и реконструкция на канализация на ул.“Оборище“ на гр. Перущица.
- Проектиране, подмяна на водопровод и изграждане на канализация на ул."Марица"

Мярка 4.3 Образователна и социална инфраструктура за качествени услуги

- Благоустрояване на прилежащи дворни пространства в училищата и детските градини;
- Подобряване на енергийната ефективност на ОДЗ „Радост“ в УПИ I –детско заведение, от кв.46 по ПРЗ на гр. Перущица, състоящо се от: Подмяна на горивната база в съществуващо котелно помещение на тръбната мрежа на отоплителната инсталация в сградата и изграждане на соларна инсталация за БГВ.
- Подобряване на енергийната ефективност на ОДЗ „Тракийче“ в УПИ I –детско градина, от кв.20 по ПРЗ на гр. Перущица, състоящо се от: Подмяна на горивната база в съществуващо котелно помещение на тръбната мрежа на отоплителната инсталация в сградата и изграждане на соларна инсталация за БГВ.
- Създаване на Кризисен център
- Основен ремонт и преустройство в „Многофункционална, обществена зала“
- Проектиране и изграждане на Клуб на пенсионера и хората с увреждания в непосредствена близост до Туристически информационен център
- Основен ремонт и прилагане на мерките на ЕЕ в сградата на Младежки дом гр. Перущица

Мярка 4.4 Подобряване на здравната инфраструктура

- Внедряване мерки за енергийна ефективност, включително нова система за отопление в поликлиниката
- Закупуване на апаратура за нуждите на поликлиниката
- Разкриване на денонощен спешен център

Мярка 4.5 Културна инфраструктура и културни паметници

- Основен ремонт и благоустрояване на Историческа църква паметник“ в УПИ II-зеленина, исторически музей, историческа църква, картинна галерия, кв. 65, гр. Перущица
- Изготвяне на проект за възстановяване на Паметника на трите поколения и осъществяване на цялостна реконструкция на обекта, вкл. подобряване достъпа и облагородяване на прилежащите пространства

Мярка 4.6 Отвеждане и пречистване на отпадни води

- Пречиствателна станция на отпадни води в УПИ I-2053 в местност „Малкото кладенче“ в землището на гр. Перущица, довеждащ водопровод и външно ел. захранване
- Актуализация на Довеждащ колектор до ПСОВ, Главен колектор I от от 51 до кроя на регулацията и Главен колектор II от от 48 до бул.“Иван Вазов“, град Перущица“
- Доизграждане на канализационната мрежа
- Проектиране, подмяна на водопровод и изграждане на канализация на ул. “Марица”

Мярка 4.7 По-ефективно и ефикасно управление на отпадъците

- Регулярна подмяна на съдовете за смет
- Разширяване обхвата на разделното събиране, вкл. пилотно въвеждане на разделно събиране „от врата до врата“
- Изграждане на съвместна площадка със съседните общини за строителни отпадъци, вкл. инсталация за рециклирането им
- Информационна кампания и провеждане на обучение за изграждане на умения за компостиране на биоразградими отпадъци

- „Проектиране и изграждане на територията на община Кричим на компостираща инсталация за разделно зелени и/или биоразградими отпадъци, генерирани от община Кричим и община Перущица, включително осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци"
- Премахване на незаконни сметища
- „Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци на община Перущица, находящо се в местност „Манолеви ниви“ ПИ№ 000617 по КВС за землището на гр. Перущица.“
- Изграждане на нови еко кътове за разделно събиране на отпадъци
- Внедряване на интелигентна система за отчитане на отпадъците с цел стимулиране на разделното събиране и контрол на сметосъбирането и сметоизвозването

Мярка 4.8 Превенция, идентифициране, мониторинг и оценка на рисковете от бедствия на общинско ниво

- Залесяване на неземеделски земи
- Укрепване на бреговата ивица на реката
- Почистване от растителност и отпадъци в речните корита
- Актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на системи за ранно предупреждение на рискове и аварии

Мярка 4.9 Улични мрежи и улично осветление

- Рехабилитация на улична мрежа в град Перущица
- Рехабилитация и реконструкция на ул. Иван Вазов от регулацията на гр. Перущица до път III-8602, част от IV то класната пътна мрежа”
- Изграждане на велоалея в градската част
- Разширяване на видеонаблюдение
- Изграждане на фотоволтаична система на покрива на многофункционална спортна зала в гр. Перущица.
- Полагане на асфалтова настилка по ул.”Трети март”

Мярка 4.10 Обществени зелени площи, площади и паркове

- Основен ремонт на площад “27-ми Априлий”
- Проектиране, обновяване и благоустрояване на жилищното пространство в кв. Западна - паркинг, зелени площи, детски и спортни площадки;

- Изграждане на екокът в местността „Св. Никола“/ местността „Орехите“
- Благоустрояване на прилежащи пространства и сградата на Картинна галерия-Даново училище, в УПИ II-музей, църква-паметник, картинна галерия от кв.65 по ЗРП на гр. Перущица
- Благоустрояване на гробищния парк

Мярка 4.11 Подобряване на спортната инфраструктура

- Ремонт на покрива на многофункционалната спортна зала
- Основен ремонт на "Стадион Перущица" находящ се на ул."Трети март" № 25. С площ на имота от 28 092 дка. и двата плувни басейна.
- Изграждане на мини голф игрище
- Изграждане на голф игрище. (Изграждане на голф игрище с 18 дупки в поземлен имот 55909.240.218 в местността "Горката" на площ от 5 300 кв.м)
- Изграждане на две спортни площадки на открито – за баскетбол и футбол
- Разкриване на фитнеси на открито
- Ремонт и оборудване на помещение в имота в ОУ “Петър Бонев” за многофунционална спортна зала за фитнес

Мярка 4.12 Повишаване на ЕЕ в жилищния сграден фонд, държавни и общински сгради за обществено обслужване (административна, културна и спортна инфраструктура)

- Обследване на ЕЕ на административна, културна и спортна инфраструктура
- Технически паспорти на сградите общинска собственост
- Дейности за СМР за ЕЕ и ВЕИ
- Внедряване на мерки за ЕЕ и близко до нулевото потребление, т.е. енергийна независимост на сградата на ОПБО

ПРИОРИТЕТ 5. МЕСТЕН КАПАЦИТЕТ ЗА РАЗВИТИЕ

Мярка 5.1 Дигитализация на общинските регистри

- Дигитализация на актовете за гражданско състояние, личните регистрационни картони (ЛРК) и семейните регистри (СР), създадени преди 2000 год. и съхранявани на хартиен носител.
- Дигитализация на емлячните регистри, които се съхраняват безсрочно
- Дигитализация на ведомостите на заплатите на служителите
- Дигитализация на документацията в техническите архиви на общината

Мярка 5.2 Доизграждане на единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) чрез изграждане на нова пасивна инфраструктура

- Разполагане на активно оборудване за свързаност в общинския център.

Мярка 5.3 Електронни услуги и системи за управление

- Разширяване обхвата на услуги прилагани по електронен път
- Подобряване техническото оборудване и обзавеждане на общинска администраци я /компютри, софтуер, сървъри и др./
- Внедряване на Електронна система за подаване на инвестиционни проекти и получаване на разрешения за строеж.

М 5.4 Повишено ниво на компетентност, мотивация и ангажираност на служителите

- Подобряване на квалификацията и компетентностите на служителите от общинската администрация, чрез участие в специализирани обучения
- Обучения на служителите в общинска администрация Пловдив, от ИПА с платформата за електронно обучение, обучения от НСОРБ
- Внедряване на система за оценка и развитие на човешките ресурси в общинска администрация

Мярка 5.5 Транснационално сътрудничество

- Техническо побратимяване с органи на местната власт от други страни
- Реализиране на транснационални проекти за обмяна на опит, по-добро, ефективно и ефикасно управление на местно ниво

Мярка 5.6 Стратегическо планиране и изпълнение на политики

- Разработване на нови стратегически документи
- Прилагане на подхода ВОМР и разработване на Стратегия за водено от обществото местно развитие съвместно със съседните на община Перущица
- Прилагане на практики за мониторинг, контрол и оценка на изпълнението на политики

ЧАСТ III. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на общината (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на МРРБ, в ПИРО следва да се определят приоритетните зони за въздействие. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Те следва да се определят на база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, стратегическите документи на общината, както и ОУП на общината. Това изискване е свързано с водещия принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“.

По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е „пространствено обособена територия с определени характеристики и състояние на физическата среда , социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове“. Зоните следва да са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие.

Съгласно АНКПР гр.Перущица е класифициран в 5-то йерархично ниво, което съгласно Методическите указания, неналага задължително дефиниране на „градски зони за въздействие“. Въпреки това, отчитайки необходимостта от фокусиране на интервенциите, в ПИРО е определена такава градск зона и една зона със специфични характеристики. Към момента на изготвяне на ПИРО, община Перущица има приет ОУП, което позволязва обвързването на устройственото планиране със стратегическото такова. При определянето на зоните е отчетена и изготвената концепция за пространствено развитие, в рамките на ПИРО, както и направените изводи и препоръки от социално-икономическия анализ.

За определянето на приоритетните зони за въздействие са взети предвид няколко фактора: населението, което ще се възползва от направените инвестиции; резултатите от анализа на територията на общината и обобщения SWOT анализ; броят заявени проекти и идеи за развитието на конкретната територия; проектната готовност на предвидените интервеции за конкретна територия, както и заявеният инвестиционен интерес от различни стопански субекти.

Отчитайки тези фактори са определени няколко приоритетни зони за въздействие, върху които в най-силна степен ще се реализира прилагането на интегриран подход.

В настоящия ПИРО са групирани 2 зони за въздействие, които могат да се обособят в **две големи групи:**

I.Градска зона за въздействие;

II.Зони за въздействие със специфични характеристики

I.Градски зони за въздействие

Зона 1. Централна- градска част (зона със смесени функции – административни жилищни бизнес)

Поради липса на достатъчно одобрени проекти в периода 2014-2019 г. в централна градска част по- голяма част от инвестициите за благоустрояване не са осъществени. В участъка следва да бъдат изпълнени основни ремонтни дейности, като, подмяна ва ВиК мрежата, изграждане на прилежащи съоръжения, площадки и паркоустройство, както и прилагане на ЕЕ мерки в сгради общинска собственост (Младежки дом, ТИЦ, читалище и ремонт на централния градски площад.)

Общината има проектна готовност с идеен проект за благоустрояването на площада „27-ти Април“. Проектът предвижда главната улица да стане модерна и красива пешеходна зона със светлинни атракции. Изпълнението на този проект е и сред големите проекти, които в рамките на анкетното проучване сред гражданите е определен като приоритетен. С постановление на Министерски съвет община Перущица получила в края на 2020 г. финансов ресурс за реализацията на проектната идея.

Предвижда се благоустрояване и озеленяване на градското пространства, ремонт на улици и смяна на тротоари, както и изграждане на детски и многофункционални площадки.

В ЦГЧ следва да бъде доизградена системата на видеонаблюдение, както и обособяване на повече точки с безплатен WiFi. В ЦГЧ се планира да бъде изграден и дом за възрастни, както и център за личностно развитие.

В областта на подобряването на инфраструктурата в здравеопазването се планира внедряване на мерки за енергийна ефективност, включително нова система за отопление в поликлиниката, както и разкриването на спешен център. Задно с това се планира да бъдат приложени меки мерки сред медицинските работници за справяне със стреса и усъвършенстване на условията за работа в безопасна условия на труд.

В областта на образователната инфраструктура ще бъдат приложени мерки за енергийна ефективност и ново отопление в детските градини, както и внедряване на нови педагогически практики и системи на обучение и възпитание, включително сертификация на иновативни учители и прилагане на принципите на Монтесори педагогиката.

Предвиждат се дейности по облагородяване на дворните пространства на детските градини, разкриване на екокътове за разделно събиране на отпадъци и др. Всяка една от групите следва да разполага със собствена детска площадка за игра. Предвижда се допълнителна работа с деца в бъдещия център за личностно развитие, включително работа и консултации с психолог и логопед.

В рамките на училищното образование се предвижда разширяване на свободния WiFi достъп, както и подобряване на спортно-техническата база, изграждане на многофункционална спортна зала, облагородяване на външните игрища, както и модернизация на физкултурния салон, както и разкриване на скейт площадка. Заедно с изпълнението на дейностите по модернизация се предвижда повишаване на квалификацията на учителите прилагане на подходи за работа в STEM, както и изграждане на STEM кабинет.

Предвиждат се и мерки за подобряване техническото оборудване и обзавеждане на общинска администрация /компютри, софтуер, сървъри и др./, както и ремонтни дейности в сградата на общинска администрация. Във връзка с внедряването на съвременни технологии за оптимизация на административно - техническо обслужване се предвижда разполагане на активно оборудване за свързаност в общинския център, с което да се доизгради единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) чрез изграждане на нова пасивна инфраструктура.

II. Зона със специфични характеристики

Зона 2. Зона за развитие на туризъм на основата на богатото културно-историческо наследство

Зоната предвижда извършване на допълнителни археологически проучвания, както и дейности по реставрация, консервация и социализация на културно-исторически паметници. Зоната е концентрирана около Червената църква. Освен дейности по консервация следва да бъдат предприети мерки за социализация на обекта и неговото опазване от посегателства.

Друг голям инфраструктурен обект, в който ще бъдат съсредоточени инвестиционните намерения на общината е свързан с Паметника на трите поколения. Предвижда се цялостна реконструкция, обновяване и обезопасяване на обекта, включително чрез изграждане на светлинни атракции. Проектът е свързан и с благоустрояване на околните пространства, както и изграждане на съпътстваща туристическа инфраструктура.

Културните обекти на общината ще бъдат обвързани в общ проект (туристически продукт) със съседните общини – Родопи и Кричим. В рамките на интегрирания териториален проект

(инвестиция) продукта ще бъде разработен веломаршрут с Брестовица, както и продукт на основата на винен туризъм.

ЧАСТ IV. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ И ПРИНЦИПИ ЗА ПАРТНЬОРСТВО, ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО

Настоящата Комуникационна стратегия се изготвя на основание Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.. Главна цел при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Необходимо е да се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Трябва да се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО.

Заинтересованите страни следва да бъдат всеобхватно анализирани, индивидуализирани и включени както в етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на целите и приоритетите, заложени в плана. Ангажимент на общината е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

Общата цел на комуникационната стратегия е да осигури прилагането на принципа на партньорство и сътрудничество за интегрирано устойчиво развитие, прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност и да мотивира, популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите и положителните ефекти от изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Специфични цели:

- Да осигури подкрепата на цялата общественост по приоритетните направления, мерки и дейности на всички заинтересовани страни и да осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество;
- Да се привлече общественото внимание и да се повиши чувствителността на обществото към хората от различните уязвими групи, към техните потребности и

възможности за решаване на проблемите им, за толерантност, социална интеграция, равни права и равен достъп на всеки до възможности за развитие;

- Да осигури подкрепа за изграждане на облик на общината като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление, като по този начин допринася за по-активни действия от страна на заинтересованите страни на местно ниво;
- Да стимулира съпричастността и участието на населението и структурите на гражданското общество, развиващи дейност на територията на общината, за формиране на доброто и прозрачно управление и превенция на корупцията;
- Да осигурява канали за комуникация между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса;

Ефективното приложение на настоящата комуникационна стратегия зависи от равнището на координация между усилията на Общината, Общинския съвет и останалите институции на държавното управление, медиите и гражданското общество. Структурата и организирането на дейността на община Перущица способства за постигането на необходимата степен на субординация при ръководството и оценяването на ефективността на стратегията.

Организирането и реализацията на подобна стратегия предполага наличието на определени критерии за ефективност, които да бъдат прилагани при оценката на всяка от фазите и етапите от нейната реализация. Тези критерии трябва да отразяват обхвата на достигнатите аудитории спрямо целите, които включва стратегията. В конкретен план това означава да бъде оценен обемът от информация и относителните дялове на целевите аудитории, до които следва да достигнат основните послания на стратегията. Постигането на тези цели ще бъде реализирано чрез изграждането на система от критерии за количествен и качествен анализ и оценки, които ще бъдат прилагани в рамките на мониторинга за изпълнение.

Достъпът до различните аудитории и целеви групи, определени в настоящата комуникационна стратегия, предполага различен интервал от време и специфични средства. Позицията и значението на Общината предполага преди всичко изграждането на устойчиви партньорски отношения на организационно равнище. В този смисъл, дори при максимално интензивни действия, видимият ефект върху общественото мнение няма да се прояви незабавно.

От друга страна, всички органи на местно самоуправление са заинтересовани от постигането на максимално ефективна координация, както в непосредствената си дейност, така и в своята публична комуникация.

Основната мониторингова дейност, която ще се осъществява съгласно настоящата Комуникационна стратегия е ежегодно изготвяне, публикуване и комуникиране на Отчетен доклад за напредъка по ПИРО.

Практическото приложение на настоящата Комуникационна стратегия предполага разгръщането на серия от документи, притежаващи по-висока степен на конкретност, както и реализирането на отделни проекти в рамките на всеки от нейните модули. Динамиката на общественото развитие през следващите години ще наложи някои от нейните подцели да бъдат актуализирани, а други ще загубят острата си актуалност, но необходимостта от изграждането на авторитета и достойнството на Общината остава неизменен приоритет.

План за действие при изпълнение на комуникационната стратегия в хода на реализация на План за интегрирано развитие на община Перущица за периода 2021-2027 година – ПРИЛОЖЕНИЕ .....

ЧАСТ V. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027

Политиката в областта на туризма, надгражда съществуващите програмни документи на Община Перущица и включва насоките за развитие на този стопански сектор в Община Перущица, съобразно плановите и стратегически документи на регионално и национално равнище. В програмата са заложени цели и дейности, чиято реализация се основава на възможностите за финансиране на проекти по оперативни програми и в частност Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 и продължението и в периода 2021-2027 г., както и по подхода ВОМР чрез финансирана Стратегия на МИГ „Перущица-Родопи“. Програмата отразява туристическата политика в предходните планови периоди в развитието на туризма на територията на Община Перущица и стратегическата рамка и карта в туризма, разработени от Министерство на туризма. Програмата търси баланс между икономическите, екологичните и социо-културните аспекти на туристическото развитие и отчита основните принципи на устойчивост съобразени с местната реалност. С приемането на програмата се приемат европейските и национални ангажименти по отношение на устойчиво развитие и се предоставя план за постигането им в сферата на туризма в Община Перущица.

Визията за развитие на туризма на територията на община Перущица е: добре развита и популярна дестинация за алтернативен туризъм, предлагаща висококачествени и разнообразни туристически продукти.

Политиката в тази област е насочена към развитие на устойчив, икономически ефективен и конкурентноспособен туризъм на базата на богатото културно наследство, екологично и социално отговорно използване на наличните ресурси, активен маркетинг и добро управление на дестинацията, основано на взаимодействие и партньорство.

Основните принципи, върху които се основава развитието на туризма в община Перущица са:

- Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения;
- Координация вътре в управленските звена и между тях на всички равнища, за постигане на очакваното състояние на развитието на туризма в областта към хоризонта на планирането;
- Концентрация на усилията, човешките ресурси и финансовите средства за осъществяване на набелязаните в стратегията цели;
- Тясно обвързване и взаимозависимост на действията, заложени в различните приоритети и дейности за постигане на комплексен социално-икономически ефект и усилване на позитивните влияния от развитието на туризма в областта;
- Непрекъснат мониторинг и оценка на изпълненото на компонентите на стратегията, осигуряване на неотложна обратна връзка и внасяне на необходимите корекции и промени в процеса на непосредственото реализиране на стратегията.
- Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения и цели към бързо променящите се условия на средата, в която ще се реализира стратегията.

Общинската политика в сектора на туризма е базирана на три стратегически цели:

1. Валоризация на богатите природни и антропогенни ресурси на територията за развитие на различни форми на туризъм

2. Ново качеството на туристическото предлагане на основата на повишен капацитет на човешките ресурси и подобрена институционалната рамка за развитие на туризма

3. Увеличаване приноса на туризма в местната икономика, посредством задълбочаване на териториалното кооперирание и осъществяване на ефективна маркетингова политика

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Валоризация на богатите природни и антропогенни ресурси на територията за развитие на различни форми на туризъм

Специфична цел 1: Развитие на съществуващите и на нови туристически продукти, при спазване на принципите за поетапното им разработване, взаимното им допълване и

интегрирането на новите продукти, съоръжения и услуги към традиционно предлаганите в областта

Мярка 1. Разработване на интерпретативни и анимационни програми, социализиране на културно-исторически обекти, модернизиране на експозиции, въвеждане на технически средства за туристическа интерпретация и др.

Мярка 2. Подобряване на качеството и конкурентоспособността на селския и екотуризма, в т.ч. създаване на нови локализации на базата на съществуващия опит и мрежа на селскостопански производители, предлагащи условия за селски туризъм:

Мярка 3. Развитие на съществуващите и създаване на нови продукти на приключенския и хоби туризъм, в т.ч. усъвършенстване специализираната инфраструктура и развитие спортове със състезателен и екстремен характер.

Мярка 4. Усъвършенстване и налагане на продукта на образователния и научно-познавателния туризъм.

Мярка 5. Формиране на нови продукти на спортния туризъм, чрез развитие на спортната инфраструктура и активно използване на възможностите за включването им в националния календар на спортните прояви.

Специфична цел 2: Развитие на културния туризъм, културните и творчески индустрии

Мярка 1. Обогатяване на културния календар на общината

Мярка 2.Увеличаване броя на иновативни събития/фестивали/атракции

Мярка 3. Възстановяване на традиционни техники за производство, занаяти и обичай

Мярка 4. Възстановка на празнична обредност и честване на традиционни празници

Мярка 5.Стимулиране провеждането на значими културни прояви с местно, регионално, национално и международно значение

Мярка 6.Увеличаване и подобряване ефективността на музейната мрежа

Специфична цел 3: Подобряване на достъпа до туристическите обекти и съпътстващата инфраструктура и услуги за туристите

Мярка 1. Подобряване на инфраструктурата за достъп до отделните туристически центрове и обекти

Мярка 2. Изграждане/реконструкция на базата за провеждане на културни мероприятия в НЧ- Просвета 1862 (концертни зали, изложбени зали, сцени и т.н.).

Мярка 3. Адаптиране на туристическата инфраструктура за нуждите на хората в неравностойно положение увреждания, изграждане на парапети, рампи и др.

Мярка 4. Изграждане, облагородяване и поддържане на адекватна допълваща инфраструктура, необходима за туристическия бизнес и за задоволяване на потребностите на туристите (туристически пътеки и алеи (еко и велопътеки), места за пикник, указателни табели, посетителки информационни центрове, детски площадки, съоръжения за отдих и спорт с нестопанска цел, паркинги, тротоари, зелени площи, тоалетни, осветление, малки съоръжения за събиране на отпадъци и др.).

Мярка 5. Развитие на инфраструктурата за туризъм в защитените територии и развитие на природни туристически атракции;

Мярка 6. Изграждане на привлекателна, функционална и безопасна жизнена среда, съхранявайки автентичния архитектурен облик

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Ново качеството на туристическото предлагане на основата на повишен капацитет на човешките ресурси и подобрена институционалната рамка за развитие на туризма

Специфична цел 1: Подобряване на квалификацията и уменията на заетите в туризма и популяризиране на концепцията за устойчивото туристическо развитие сред местното население

Мярка 1. Осигуряване на обучение и преквалификация на кадрите в туризма (в т.ч. специализирани курсове за екскурзоводи и аниматори, чуждоезиково обучение, компютърни умения, комуникационни умения и др.)

Мярка 2. Организиране на информационни срещи за разясняване на новостите в нормативната уредба на туризма и възможностите за финансиране на проекти по различни програми.

Мярка 3. Запознаване на местния бизнес и местната общност и принципите на устойчивото развитие на туризма в дестинацията и възможностите за сертифициране

Мярка 4. Обмяна на опит и запознаване с добри практики в областта на туризъм

Мярка 5. Създаване на база данни на квалифицирани кадри по основни и специфични професии

Специфична цел 2: Развитие на капацитета на администрацията и неправителствения сектор за планиране и управление на туризма на ниво дестинация

Мярка 1. Практически ориентирани семинари и обучения за изграждане на умения за работа в екип, взаимодействие и партньорство

Мярка 2. Практически ориентирани семинари, обучения и дискусии в областта на туристическото планиране и управлението на дестинации

Мярка 3. Практически ориентирани семинари, обучения и дискусии за разработване и изпълнение на проекти в областта на туризма

Специфична цел 3. Укрепване на институционалната рамка за партньорство в областта на туризма

Мярка 1. Създаване на работна група към общинската администрация за координирано разработване на туристически проекти – неформална или като структура на общинската администрация.

Мярка 2. Създаване на публично-частни партньорства за по-ефективно стопанисване на туристическите обекти и съоръжения

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Увеличаване приноса на туризма в местната икономика, посредством задълбочаване на териториалното кооперииране и осъществяване на ефективна маркетингова политика.

Специфична цел 1. Поддържане на актуална база данни за наличните и потенциалните туристически ресурси и продукти на територията на общината

Мярка 1. Регулярно актуализиране на наличните данни за природните и антропогенните ресурси

Мярка 2. Извършване на периодична оценка на природните и антропогенните ресурси

Специфична цел 2. Създаване туристически продукти съвместно със съседните общини

Мярка 1. Разработване на съвместни проекти между най-малко три общини от областта за създаване на нови тематични и смесени туристически маршрути/пакети/програми, включващи разнообразни ресурси и атракции в района.

Мярка 2. Координирано планиране и изграждане на туристически съоръжения и атракции, обслужващи туристите, включително и в съседни туристически центрове и общини

Специфична цел 3. Подобряване на информационната осигуреност за развитието на туристическия сектор и стимулиране на туристическото потребление

Мярка 1. Регулярни проучвания на българските и чуждестранните посетители, така че да бъде установен на техния профил, предпочитания и удовлетвореност от наличното предлагане в дестинацията.

Мярка 2. Проучване на потенциалния интерес към традиционните и новите продукти на дестинацията, в т.ч. чрез регулярни допитвания до туроператорите, обслужващи вътрешния и международния пазар за масови и специализирани пътувания

Мярка 3. Регулярно събиране и поддържане на актуална информация относно туристическото предлагане, включително и на конкурентни дестинации в България и чужбина

Мярка 4. Обновяване на ТИЦ-а – в т.ч. въвеждане на стандарти за работа, подобряване на качеството и обмена на информация, предоставяне на туристическа информация за съседните общини, съсздаване на интерактивен център.

Мярка 5. Активно включване на новите технологии в информационното обслужване на туристите

Мярка 6. Създаване на интерактивни картографски приложения (уеб и за основните платформи за смартфони – Android, iOS и Windows 10), съпътствани с снимков материал и подробна информация за туристическите обекти на английски и български език.

Мярка 7. Разработване и въвеждане на механизми за стимулиране посещението на повече туристически обекти и ползването на повече допълнителни услуги в дестинацията

Специфична цел 4. Провеждане на регулярни комуникационни кампании за представяне и позициониране на общината като туристическа дестинация на избрани целеви пазари

Мярка 1. Издаване на качествени рекламно-информационни печатни и електронни материали на различни езици, представящи разнообразието на ресурсния

потенциал и наличното предлагане на територията на общината, в т.ч. тематично по видове туризъм (брошури, дипляни, пътеводители, карти, рекламни клипове и др.)

Мярка 2. Активизиране на участията и представяне на общината на туристически форуми в България и чужбина (изложения, панаири и борси)

Мярка 3. Организиране на събития и промоционални прояви в района за представяне на възможностите за туризъм - в т.ч. контактни борси и изложения, дискусии, журналистически и експедиентски турове

Мярка 4. Активизиране на PR дейностите за представяне на общината като туристическа дестинация - в т.ч. регулярно подготвяне на медийни съобщения за туризма в областта, въз основа на информация от всички общини, своевременна актуализация на културния календар, организиране на пресконференции и интервюта и др.

Мярка 5. Активно включване на новите технологии в представянето на дестинацията на потенциалните пазари - в т.ч. изработване и техническа поддръжка на уеб страница за туристическото предлагане на територията та община Перущица, като туристическа дестинация или модернизиране на интернет страницата с интегриране на ГИС-базираната система за туристическа информация позволяваща интуитивно запознаване с обектите и планиране на потенциални посещения; ефективно използване на социалните мрежи и други съвременни форми на комуникация.

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Настоящото изменение на климата на планетата променя света. През последните две десетилетия бяха регистрирани 18-те най-топли години, откакто съществуват измервания, и екстремни метеорологични явления като горски пожари, големи горещини и наводнения, които зачестяват все повече в Европа и на други места.

Учените предупреждават, че без спешни действия глобалното затопляне вероятно ще надхвърли до 2060 г. с 2°C нивата от периода преди индустриализацията, а към края на века може дори да достигне 5°C.

Подобно повишаване на температурата в световен мащаб ще има опустошително въздействие върху природата, което ще доведе до необратими промени на много екосистеми и до последваща загуба на биологично разнообразие. По-високите температури и по-интензивните метеорологични явления ще доведат също до огромни разходи за икономиката на ЕС и ще възпрепятстват способността на страните да произвеждат храни.

Изменението на климата е глобално предизвикателство, което изисква глобален отговор. ЕС е една от организациите, подписали Парижкото споразумение, целта на което е да се ограничи глобалното затопляне значително под 2°C и да се положат усилия за ограничаването му до 1,5°C.

Карта 14 Потенциално влияние на промените на климата

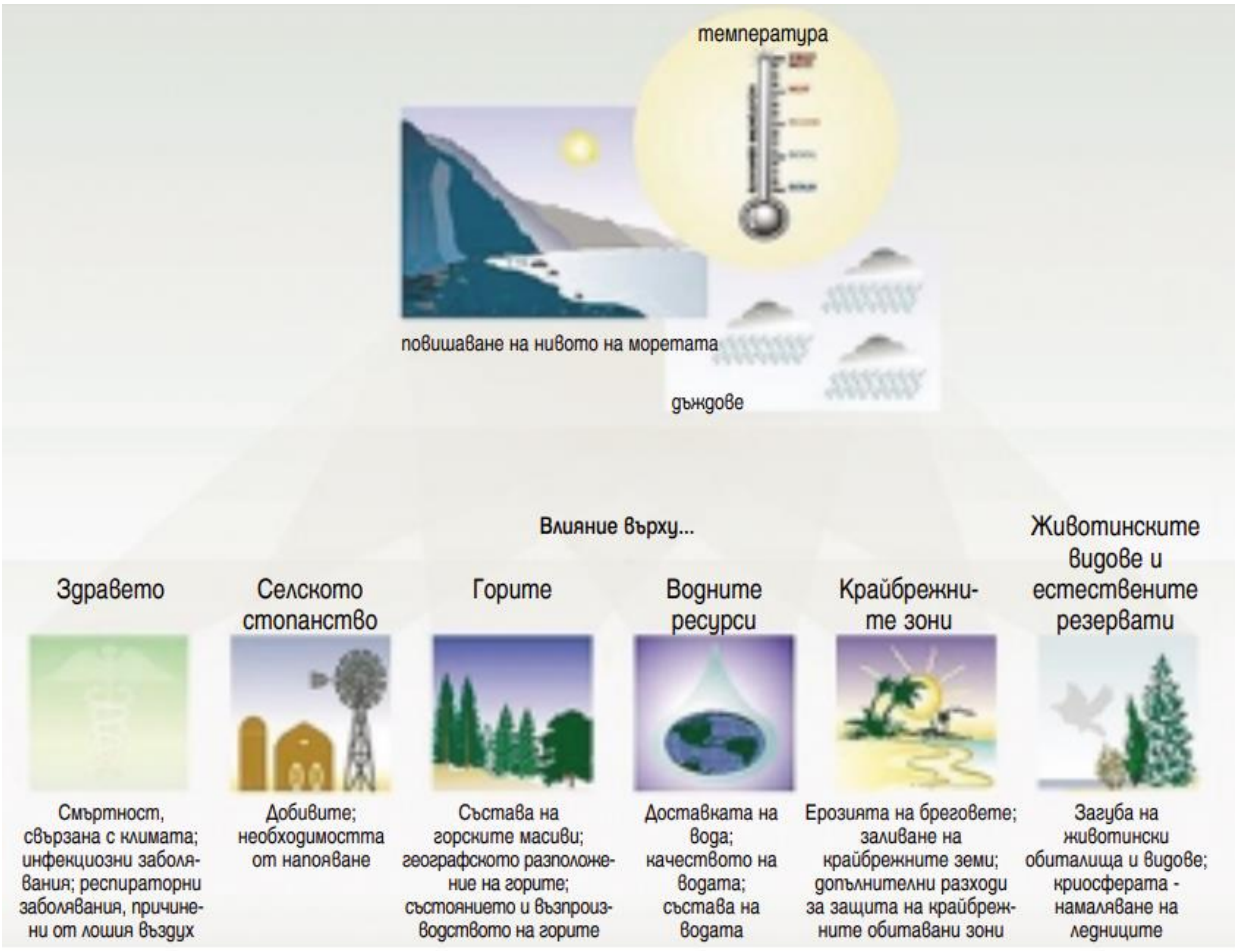

Държавите от ЕС одобриха целта до 2050 г. да бъде постигната неутралност по отношение на климата в съответствие с Парижкото споразумение. Постигането на тази цел ще изисква

трансформация на обществото и икономиката на Европа, която ще трябва да бъде икономически ефективна и справедлива, а така също и социално балансирана.

Всичко това очертава централното място, което ще заема в предстоящите години темата за изменението на климата, смекчаване на негативните последици **и** адаптацията към тези изменения. Доколкото това изменение дава пряко и непосредствено отражение, както в икономическия и социален живот на хората, така и върху човешкото здраве и качеството на живот, следва да се постигне синергия и интегриран подход при очертаването на планове и политики, като те бъдат съобразявани с основно набелязаните цели за ограничаване на негативните последици от климатичните промени. **Основните инвестиционни насоки на ЕС** относно финансирането по линия на политиката на сближаване за периода 2021-2027 г. за България по Цел на политиката 2: Нисковъглеродна и по-зелена Европа (чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, адаптиране към изменението на климата и превенция на риска), са във връзка с набелязани нужди от инвестиции с висок приоритет с цел насърчаване на мерките за енергийна ефективност, подобряване на ефективността на ресурсите и управлението на отпадъците и насърчаване на прехода към кръгова икономика. И по-специално:

- подкрепяне на мерките за енергийна ефективност, насочени предимно към намаляване на замърсяването на въздуха;
- подобряване на енергийната ефективност в промишлените малки и средни предприятия, включително техните помещения, инсталации и процеси;
- подобряване на енергийната ефективност на сградите - с основен акцент върху обществените сгради;
- преминаване към най-високите стъпала на йерархията на управление на отпадъците, включително инфраструктурата: предотвратяване на генерирането на отпадъци, повторно използване и рециклиране на отпадъците и разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци;
- повишаване на ефективността на ресурсите и насърчаване на кръговата икономика, включително разработване на алтернативи на суровините и използване на рециклираните материали като суровини;
- подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали;
- повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и относно съпътстващите ги мерки с акцент върху икономическите инструменти.

Без политики за допълнително намаляване на емисиите средната температура в световен мащаб се очаква да се увеличи между 1,1°C и 6,4°C в течение на този век. Човешките дейности като използването на изкопаеми горива, обезлесяването и селското стопанство водят до емисии на въглероден диоксид (CO2), метан (CH4), двуазотен оксид (N2O) и флуор въглеводороди. Тези парникови газове улавят топлината, която се излъчва от земната

повърхност, и ѝ пречат да се освободи в космическото пространство, като причиняват по този начин „глобално затопляне".

Глобалното затопляне доведе и ще продължава да води до повече екстремни метеорологични явления (като наводнения, суша, обилни валежи и горещи вълни), горски пожари, недостиг на водни ресурси, изчезване на ледници и покачване на морското равнище, промени в структурата на разпространение и дори изчезване на фауна и флора, болести и вредители по растенията, недостиг на храна и питейна вода и миграция на хора, бягащи от тези опасности. Науката показва, че рисковете от необратима и катастрофална промяна силно ще се увеличат, ако глобалното затопляне се повиши с повече от 2°C или дори с 1,5°C в сравнение с нивата преди индустриализацията.

Действията за адаптиране към изменението на климата варират от леки и нескъпоструващи мерки (опазване на водните ресурси, сеитбооборот, използване на устойчиви на суша сортове, обществено планиране и повишаване на информираността на обществеността) до скъпоструващи мерки за защита и преместване (увеличаване на височината на диги, преместване на пристанища, промишлени центрове и хора далеч от ниско разположени крайбрежни зони и алувиални долини). Стратегията на ЕС за адаптация към изменението на климата има за цел Европа да стане по-устойчива на климатичните изменения. Тя насърчава по-добра координация и по-голям обмен на информация между държавите членки и способства за интегриране на мерките за адаптиране във всички съответни политики на ЕС.

Усилия на ЕС за борба с изменението на климата

Чрез своята рамка в областта на климата и енергетиката до 2030 г., която представлява също така неговите ангажименти по Парижкото споразумение, ЕС се ангажира със следните цели, които да бъдат постигнати до 2030 г.

Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;
Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС;
Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки

България в контекста на европейската политика по предотвратяване изменение на климата и адаптация към промените в климата

- **НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ БЪЛГАРИЯ 2030 (НПРБ)**

НПРБ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, като основна ос на развитие е посочена „Зелена и устойчива България“.

В рамките на тази ос са определени три национални приоритета:

- **Кръгова и нисковъглеродна икономика**
- **Чист въздух и биоразнообразие**
- **Устойчиво селско стопанство**

- **ИНТЕГРИРАН НАЦИОНАЛЕН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА**

С цел осигуряване на координиран и съгласуван подход в целия ЕС и изпълнение на стратегията на Енергийния съюз, Министерството на енергетиката, съвместно с Министерството на околната среда и водите изготвиха Интегриран национален план в областта на енергетиката и климата - в съответствие с изискванията на Регламент(ЕС) 2018/19999.

Към 2015 г. повече от 74% от емисиите парникови газове са от енергийния сектор, трансформацията на този сектор има ключова роля за намалението на ПГ като цяло. Значителен принос за намаляването на емисиите на парникови газове имат мерките, водещи до увеличаване на ЕЕ в производството на енергия, промишлеността и домакинствата, ВЕИ в производството на енергия и ВЕИ в транспорта, както и промените, предвидени във вътрешния енергиен пазар.

Резултатите от моделирането показват, че нивата на парникови газове в енергийния сектор намаляват с около 19% до 2030 г. в сравнение с базовата година за моделиране - 2015 г. Това може да се обясни със значителния спад в производството на първична енергия от твърди горива, запазващата се роля на производството на първична енергия от ядрено гориво, използването на природен газ и увеличаване на възобновяемите енергийни източници (като слънчева енергия, вятърна енергия и биомаса), съчетани с повишена енергийна ефективност в жилищния, промишления и енергийния сектор.

Очакваният принос на България за постигане на целите на Европейския съюз до 2030 г. е обобщен в таблицата по-долу:

Възобновяеми енергийни източници

Национална цел за дял на енергия от ВИ в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г.	27.09%
ВИ -Е	30.33%
ВИ –транспорт	14.20%
Енергийна ефективност	
Намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007	27.89%
Намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007	31.67%
Първично потребление на енергия	17466 ktoe
Крайно потребление на енергия	10 318 ktoe
Национална цел за намаляване на емисиите на ПГ до 2030 г. спрямо 2005 г. за секторите извън ЕСТЕ (сграден фонд, селско стопанство, отпадъци и транспорт), съгласно Регламент (ЕС) № 2018/842 за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021-2030 г.	0%
Национална цел в сектор Земеползване, промените в земеползването и горското стопанство, съгласно Регламент (ЕС) № 2018/841 за включването на емисиите и поглъщанията на парникови газове от земеползването, промените в земеползването и горското стопанство в рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г.	за периодите 2021—2025 г. и 2026—2030 г. емисиите на ПГ да не надхвърлят поглъщанията, изчислени като сбора на общите емисии и на общите поглъщания на нейна територия общо във всички отчетни категории площи (№-debit commitment)
Ниво на междусистемна електроенергийна свързаност	15%

Сектор „Транспорт“

Основните цели на политиката за намаляване на емисиите на парникови газове в сектор Транспорт са:

- Насърчаване на производството и потреблението на електрически и други екологични превозни средства;
- Ускорено разгръщане на инфраструктурата за зареждане на електрически и хибридни автомобили;
- Насърчаване на научноизследователски и развойни дейности, свързани с екологични превозни средства;
- Организиране на кампании за повишаване на осведомеността, изграждане на капацитет на заинтересованите страни по отношение на развитието на устойчивата мобилност.
- поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;

Мерките в транспортния сектор с непосредствено действие са, както следва:

- Рехабилитация и модернизация на съществуващата пътна инфраструктура за осигуряване на оптимална скорост и оптимални режими на управление на автомобилните двигатели;
- Въвеждане на интелигентни транспортни системи по националната и градската пътна мрежа;
- Увеличаване дела на обществения електрически транспорт - железопътен, тролейбусен, трамваен, метро;
- Разработване и изграждане на интермодални терминали за комбиниран транспорт;
- Увеличаване на дела на биогоривата.
- Интелигентните транспортни системи (ИТС) обхващат широка гама от технически решения, предназначени да подобрят транспорта, като подобрят мобилността и повишат безопасността на движението по пътищата. Телематиката (комбинация от телекомуникации и информатика) използва усъвършенствани технологии, за да отговори на нуждите на транспорта. Интелигентните транспортни системи и телематичните решения спомагат за подобряване на безопасността по пътищата, насърчават ефективността на използваната съществуваща инфраструктура и допринасят за намаляване на замърсяването на околната среда чрез контролиране на трафика и управление на обема на трафика;
- Интелигентните транспортни системи в градските условия могат да включват интегрирано управление на таксите за обществен транспорт, засилено управление на взаимоотношенията с клиентите, прогнози за трафика, подобрено управление на трафика, информация за пътниците и събиране на пътни такси.

Сектор „Индустрия“

Мерките в индустриалния сектор са насочени към:

По-висока енергийна ефективност в промишлеността и намаляване на топлинните загуби;

- Увеличаване използването на природен газ в промишлеността чрез нова газова инфраструктура;
- Използване на алтернативни горива;
- Създаване на технологичен парк - въвеждане на стимули за насърчаване на частния сектор да инвестира в научноизследователска и развойна дейност и иновации на широко използвани производствени методи, насочени към оптимална ефективност на ресурсите;
- Насърчаване на обмена на добри практики между предприятията по отношение на ефективното използване на суровините в производството;
- Системи за мониторинг за използване на енергия в промишлеността;
- Одити за енергийна ефективност и изпълнение на предписаните мерки.
- Освен Европейската схема за търговия с емисии, така и европейското законодателство относно промишлените емисии (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването), намаляване на флуорираните парникови газове и контролиране на веществата, които разрушават озоновия слой, също допринасят за намаляване на емисиите на ПГ и вредни вещества във въздуха.

Сектор „Селско стопанство“

- Законът за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП) регламентира държавната подкрепа за земеделските производители по отношение на изпълнението на мерките, включени в Националния план за развитие на земеделието и селските райони. Помощта се предоставя на земеделски производители, които оперират и са регистрирани в райони в неравностойно положение или в райони, обхванати от мрежата "Натура 2000".
- ЗПЗП регламентира някои от дейностите, чрез които могат да бъдат приложени мерките, предвидени за селското стопанство, както и дейностите, свързани с производството на биогорива.
- ЗПЗП е законът, който регламентира основния финансов механизъм за управление на селскостопанските дейности. Повечето от предложенията за въвеждане на добри практики и иновативни решения могат да бъдат приложени чрез финансовите механизми, регулирани от ЗПЗП.
- Законът за защита на земеделските земи позволява промяна на предназначението на земеделската земя само в определени специфични случаи.
- Изгарянето на стърнища и други растителни остатъци в земеделските земи е забранено. Потребителите на земеделска земя са отговорни за изгарянето на стърнища и други растителни отпадъци на земеделската земя и трябва да участват в тяхното гасене.

- Собствениците и ползвателите на земеделска земя имат право на данъчни и кредитни преференции при изпълнение на задължителното ограничаване на използването на земеделските земи, както и при изпълнение на проекти за възстановяване и подобряване на плодородието на земеделските земи.
- Едно от основните предизвикателства, пред които е изправена ОСП, е намирането на решение на все по-влошените производствени условия в селското стопанство поради изменението на климата и необходимостта земеделските стопани да намалят своя дял от парниковите газове, да играят активна роля за смекчаване на изменението на климата и за предоставяне на енергия от възобновяеми източници.

Въз основа на анализа на основните източници на емисии в селското стопанство се определят следните **две основни цели**:

- Намаляване и/или оптимизиране на емисиите от селскостопанския сектор;
- Повишаване на осведомеността и познанията както на фермерите, така и на администрацията по отношение на действията и въздействието им върху изменението на климата.

До тези основни цели се отнасят следните приоритети:

- Намаляване на емисиите от земеделска земя;
- Намаляване на емисиите на метан от биологичната ферментация в животновъдството;
- Подобряване управлението на оборския тор;
- Оптимизиране на използването на растителни остатъци в селското стопанство;
- Подобряване на управлението на оризовите полета и технологиите за производство на ориз;
- Подобряване на познанията на земеделските стопани и администрацията по отношение на намаляването на емисиите от сектора на селското стопанство.

Мерките, предвидени в Третия национален план за действие за изменение на климата, които са предвидени да продължат до 2030 г., и Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г., включват:

Стимулиране използването на подходящи сеитбообороти, особено с азотфиксиращи култури;

Управление на деградирали земеделски земи чрез:

- биологична рекултивация с типични за региона тревни видове и прилагане на мерки за контрол на ерозията и методи за обработка на почвата;
- въвеждане на технологии за напояване и спестяване на вода и енергия, насърчаване на екстензивното земеделие;
- мерки за намаляване на метановите емисии от биологичната ферментация в животновъдството;

- подобряване на управлението и използването на оборския тор;
- въвеждане на нисковъглеродни практики за обработка на оборски тор, напр. компостиране, превръщане на оборския тор в биогаз при анаеробни условия;
- подобряване на осведомеността и знанията на земеделските производители относно възможната употреба на растителни остатъци и заплахите, породени от изгарянето на стърнища;
- прилагане на Правила за добра селскостопанска практика за контрол на емисиите на амоняк, изпускани във въздуха от селскостопански източници, въз основа на Рамковия кодекс на ИКЕ на ООН за добра селскостопанска практика за намаляване на емисиите на амоняк:
- добри практики за прилагане на торове/оборски тор с ниски емисии и засилване на прилагането на Директивата за нитратите);
- добри практики за управление на животински тор.

Сектор „Управление на отпадъците“

Мерките от Третия национален план за действие за изменение на климата 2013 -2020 г., които се предвиждат да бъдат продължени и надградени до 2030 г.

- Продължаване и увеличаване на разделното събиране на „зелени“ отпадъци в общините;
- Улавяне и изгаряне на биогаз във всички нови и съществуващи регионални депа;
- Улавяне и изгаряне на биогаз в стари общински депа за затваряне;
- Оценка на енергийния потенциал на биогаза от депата, които се планират да бъдат затворени;
- Въвеждане на анаеробна стабилизация на утайки с улавяне и изгаряне на биогаз в нови инсталации и инсталации в процес на реконструкция в населени места с над 20000 еквивалента на населението;
- Изграждане на общински съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци, с производство на енергия и компост;
- Въвеждане на диференцирани такси за генерираните отпадъци.

Основните цели в сектора са изложени подробно в Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г., както и в подробните програми и мерки за постигане на целите. Предвижда се планът и конкретните програми да бъдат актуализирани, а изпълнението на ключовите цели да бъде продължено и засилено в периода 2021-2030 г.

Основните цели предвиждат значително увеличение на процента на отпадъците за оползотворяване и рециклиране през годините, използване на значителния потенциал в България за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците.

Предполага се, че изпълнението на следните програми от мерки ще продължи като част от изпълнението на националния план:

- Национална програма за предотвратяване на отпадъците;

- Програма за постигане на целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло;
- Програма за постигане на целите за биоразградими отпадъци;
- Програма за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци;
- Програма за подобряване на йерархията на управление на други потоци от отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата.
- Изпълнение на количествените цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци.

Целта е да се намалят депата на биоразградими отпадъци и да се ограничи количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци, като е предвидено да бъдат разширени и модернизирани.

Сектор „Енергетика“

Поради големия обем от мерки и политики в областта на използване на енергия от ВЕИ и енергийна ефективност , тези две направления от сектор „Енергетика“, ще бъдат разгледани самостоятелно.

Други мерки

Мерки по Трети национален план за действие за изменение на климата (2013-2020 г.) - удължени до 2030 г.:

- Реконструкция на когенерационни инсталации и котли за централно отопление с турбини на природен газ;

- Намаляване на загубите от разпределителните и преносните мрежи;

- Намаляване на загубите в топлопреносните мрежи;

-Заместване на горивата -от въглища на природен газ;

- Увеличаване на високоефективното комбинирано производство;

- Увеличаване на дела на отоплението и охлаждането въз основа на възобновяеми енергийни източници;

- Подобряване на ефективността на производството в съществуващите въглищни електроцентрали.

Обобщени политики и мерки за битовия и обществен сектор:

- Газоснабдяване на домакинствата;
- Монтаж на слънчеви колектори;

- Изпълнение на мерките в Националната програма за ускорена газификация (НПУГ) в България;
- Обновяване (саниране) до определения годишен процент на обществените и държавни сгради (с обща площ над 250 квадратни метра) след влизането в сила на Директивата за енергийна ефективност;
- Въвеждане на задължителна схема за енергийна ефективност (намаляване на потреблението на гориво и енергия в консумацията на крайно потребление на енергия);
- Ускоряване на датата, на която да влезе в сила Регламентът за екодизайна 2015/1185 и въвеждане на задължително, ускорено прекратяване на традиционните замърсяващи отоплителни уреди (печки) в съответствие с Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.;
- Въвеждане на стандарт за качество на горивата за въглища (в национален мащаб), сурогатни мерки за намаляване на съдържанието на влага в дърва за огрев, използвани в общини, които не отговарят на критериите за качество на въздуха PM10 и, евентуално, на максимален стандарт на съдържание на влага за дърва за огрев, в съответствие с Националния контрол на замърсяването на въздуха Програма 2020-2030 г.;
- Домакинствата, засегнати от задължителното прекратяване на традиционните печки за преминаване към отопление с природен газ (повторно свързване и нови връзки), централно отопление (повторно свързване и нови връзки) или отоплителни уреди, отговарящи на екодизайна), в съответствие с Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.

Сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“

- **Закон за горите.** Горските дейности са обект на планиране. Планирането на горите се осъществява на три нива и включва Национална стратегия за развитие на горите и стратегически план за развитие на горите, областни планове за развитие на горските територии и горските планове и програми. Плановете и програмите за управление на горите определят допустимото ниво на използване на горските ресурси и насоките за постигане на целите за управление на горите за период от 10 години. ЗГ забранява намаляването на общия процент на горската земя в страната. Промяната на използването на земята в горските територии е възможна само в определени конкретни случаи.
- **Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013-2020 г.** Стратегическият документ отразява европейските и национални политики и стратегически документи, свързани с горите и горското стопанство в България.

Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г. (СПРГС) Този план залага следните оперативни цели:

- Оперативна цел 1: „Увеличаване на горската площ, дървесните запаси и запасите от въглерод в горските територии“;
- Оперативна цел 2: „Подобряване на управлението и използването на горите“;
- Оперативна цел 3: „Повишаване ефективността на предотвратяването и борбата с горските пожари и незаконните дейности в горите“;
- Оперативна цел 4: „Увеличаване на устойчивостта и адаптивността на горските екосистеми към изменението на климата“

Мерки за предотвратяване изменението на климата, приложими в община Перущица.

С оглед на значителния обем от приложими нормативни актове на вътрешното и общностно право и богат инструментариум от мерки за постигане на поставените цели на ЕС в областта на ПИК, към настоящия документ са разработени набор от приоритетни, ефективни и реалистични мерки за ПИК, приложими на ниво община. Същите са базирани на глобалните и европейски тенденции, но отчитат финансовия ресурс и капацитет в общините, поради което са концентрирани към основен набор от мерки, които, предприети в краткосрочен порядък, ще окажат своето положително въздействие върху климата и околната среда.

Местните власти имат ключова роля в насърчаването на хората да се адаптират към изменението на климата. Държавите членки на ЕС, региони, общини и общности биха могли да преодолеят информационната празнина чрез обмен на знания и най-добри практики относно мерките за адаптация.

Мерки	Очакван резултат
Енергийни обследвания (ЕО) и сертифицирано на сгради - общинска собственост;	Подобряване комфорта на обитаване в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри на средата за отопление и осветление;
Реконструкция и обновяване на съществуващата общинска социална, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети от енергоспестяващи мерки;	Оптимизиране на бюджетните разходи, в резултат на постигнатите икономии на енергия от изпълнените енергоефективни мерки, спрямо нормативно определените за предходни периоди;
Подобряване на системите за контрол и мониторинг на потреблението на енергия от сградния фонд – общинска собственост;	Удължен експлоатационен срок на публичната инфраструктура и на инсталации и съоръжения;

Мерки	Очакван резултат
Периодични проверки за ефективността на работата на енергийните котли и климатични инсталации	Намаляване на въглеродните емисии от публичната инфраструктура.
Изготвяне и изпълнение на проект за ремонт на съществуващото и изграждане на ново енергийно ефективно улично осветление;	Подобряване на качеството и ефективността на уличното осветление и привеждането му в съответствие с хигиенните норми;
Поетапно изграждане на автономно енергоспестяващо улично осветление в проблемни жилищни райони и участъци;	Намаляване на бюджетните разходи за електроенергия за улично осветление;
Разработване на ефективни системи за поддържане и експлоатация на уличното осветление, включително и с участието на гражданите.	Подобряване на безопасността и физическите характеристики на градската среда; Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от уличното осветление
Изготвяне и изпълнение на проект за ремонт на съществуващото и изграждане на ново енергийно ефективно улично осветление;	Подобряване на качеството и ефективността на уличното осветление и привеждането му в съответствие с хигиенните норми;
Поетапно изграждане на автономно енергоспестяващо улично осветление в проблемни жилищни райони и участъци;	Намаляване на бюджетните разходи за електроенергия за улично осветление;
Обновяване на автобусния парк на обществения транспорт;	Подобряване на качеството на транспортното обслужване в общината;
Въвеждане на система за интегрирано управление на трафика в градски условия;	Намаляване разходите за енергия в областта на транспорта;.
Подобряване на съществуващата и изграждане на нова транспортна инфраструктура;	Намаляване броя на пътуванията с лични превозни средства;
Изграждане на система от велосипедни маршрути, свързваща основни градски зони и общественозначими пространства;	Създаване на условия за безконфликтно придвижване на автомобилисти, велосипедисти и пешеходци.

Мерки	Очакван резултат
Обновяване на автобусния парк на обществения транспорт;	Подобряване на качеството на транспортното обслужване в общината;
Въвеждане на система за интегрирано управление на трафика в градски условия;	Намаляване разходите за енергия в областта на транспорта;.
Подобряване на съществуващата и изграждане на нова транспортна инфраструктура;	Намаляване броя на пътуванията с лични превозни средства;
Изграждане на система от велосипедни маршрути, свързваща основни градски зони и обществено значими пространства;	Създаване на условия за безконфликтно придвижване на автомобилисти, велосипедисти и пешеходци.
Оптимизиране на системата за паркиране;	
Използване на алтернативни горива - биодизел, биоетанол;	
Съгласуване на оптимални маршрути и контрол за спазване на договорите с фирмите за обществен транспорт	
Монтиране на слънчеви колектори за осигуряване на битово горещо водоснабдяване в обекти;	Подобрени енергийни характеристики на общинския сграден фонд и подобрен топлинен комфорт на обитаване;
Монтиране на фотоволтаични панели на покриви и фасади на сгради – общинска собственост, за производство на електроенергия за собствени нужди (off-grid system);	Подобряване качеството на услугите, предоставяни от Общината;
Разработване и прилагане на мерки за въвеждане на хибридно улично осветление.	Намаляване разходите за енергия за отопление и осветление в публичния сектор;
Разработване на механизми за публично-частно партньорство за изграждане и за използване на ВЕ на територията на общината	Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от публичния сект

Мерки	Очакван резултат
Монтиране на слънчеви колектори за осигуряване на битово горещо водоснабдяване в обекти;	Подобрени енергийни характеристики на общинския сграден фонд и подобрен топлинен комфорт на обитаване;
Монтиране на фотоволтаични панели на покриви и фасади на сгради – общинска собственост, за производство на електроенергия за собствени нужди (off-grid system);	Подобряване качеството на услугите, предоставяни от Общината;
Създаване на база данни и система за отчитане, анализ и контрол на енергопотреблението на територията на общината;	Структуриране на информация за енергийната ефективност във формат, удобен и достъпен за потребителите;
Разработване на краткосрочни и дългосрочни общински програми за ЕЕ в съответствие с националната енергийна стратегия	Повишаване на знанията на обществеността относно енергийната ефективност;
Организиране и провеждане на информационни кампании относно ефективното отопление и класовете енергийни уреди	Намаляване разходите за енергия за отопление и осветление в публичния сектор;
Създаване на база данни и система за отчитане, анализ и контрол на енергопотреблението на територията на общината;	Структуриране на информация за енергийната ефективност във формат, удобен и достъпен за потребителите;
Разработване на краткосрочни и дългосрочни общински програми за ЕЕ в съответствие с националната енергийна стратегия	Повишаване на знанията на обществеността относно енергийната ефективност;
Разпространение на информация за възможности за намаляване количеството на отпадъците;	Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от публичния сектор. ;
Разработване и въвеждане на програма за обучение в училищна и извънучилищна среда;	Повишаване на квалификацията и познанията на администрацията и

Мерки	Очакван резултат
	гражданите в областта на енергийната ефективност;
Обособяване на структурно звено за координация, планиране, реализация и мониторинг на устойчиви енергийни политики на местно ниво; **Организиране на лекции относно измененията в климата, очакваните отражения върху живота и икономическите дейности, международните инициативи, програми и задължения, факторите, които причиняват;** **Курсове за повишаване на местните умения и възможности за устойчиво енергийно развитие;** **Създаване на информационна система за потенциални източници на финансиране - структурни фондове, международни и национални Програми, включително ЕСКО;** **Установяване на информационен телефон за съвети върху енергоефективно поведение на потребителите, рационално използване на енергията, предпочитани източници и енергоносители;** **Създаване на Общински информационен център за енергийна ефективности др.**	Постигане на устойчив прогрес в областта на прилагане на енергийната ефективност
Извършване на обследвания за енергийна ефективност на жилищните сгради на територията на общината;	Подобрени енергийни характеристики на жилищния сграден фонд и подобрен топлинен комфорт на обитаване; План за действие за устойчиво енергийно развитие на общината
Въвеждане на пакети от мерки за енергийна ефективност в жилищните	Намаляване на годишните финансови разходи за енергия на домакинствата;

Мерки	Очакван резултат
сгради на територията на общината, приоритетно на многофамилните жилищни сгради;	
Разработване и прилагане на местни финансови механизми в подкрепа на въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради;	Удължен живот на енергийно обновените сгради и на техните инсталации и съоръжения; Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от частния жилищен сектор;
Въвеждане на пакети от мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради на територията на общината, приоритетно на многофамилните жилищни сгради;	Намаляване на годишните финансови разходи за енергия на домакинствата;
Извършване на обследвания за енергийна ефективност на жилищните сгради на територията на общината;	Подобрени енергийни характеристики на жилищния сграден фонд и подобрен топлинен комфорт на обитаване; План за действие за устойчиво енергийно развитие на общината
Въвеждане на пакети от мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради на територията на общината, приоритетно на многофамилните жилищни сгради;	Намаляване на годишните финансови разходи за енергия на домакинствата;
Организиране и провеждане на информационни кампании, основани на принципа на социалния маркетинг;	Повишено ниво на информираност и изградена положителна нагласа сред обществеността за енергийно ефективно поведение;
Изграждане на партньорства с местни и регионални структури на гражданското общество, медиите и бизнеса за провеждане на съвместни инициативи за популяризиране на мерки за енергийна ефективност в бита;	Изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в бита;
Разработване и въвеждане на програма за обучение в училищна и извънучилищна среда.	Намаляване потреблението на енергия и респективно емисиите на парникови газове.

Мерки	Очакван резултат
Организиране и провеждане на информационни кампании, основани на принципа на социалния маркетинг;	Повишено ниво на информираност и изградена положителна нагласа сред обществеността за енергийно ефективно поведение;
Изграждане на партньорства с местни и регионални структури на гражданското общество, медиите и бизнеса за провеждане на съвместни инициативи за популяризиране на мерки за енергийна ефективност в бита;	Изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в бита;
Организиране и провеждане на информационни кампании, които да популяризират използването на енергия от възобновяеми източници в частни жилищни сгради – природен газ, биомаса, енергия от слънцето – слънчеви колектори и фотоволтаични инсталации;	Създадена подходяща информационна среда за стимулиране на инвестиции в производството на енергия от възобновяеми източници;
Създаване на консултативен механизъм за техническа помощ за реализиране на проекти за оползотворяване потенциала от ВЕИ;	Намаляване разходите за енергия на домакинствата и редуциране на въглеродните емисии в резултат на въведени ВЕИ системи в жилищните сгради.
Организиране и провеждане на информационни кампании, които да популяризират използването на енергия от възобновяеми източници в частни жилищни сгради – природен газ, биомаса, енергия от слънцето – слънчеви колектори и фотоволтаични инсталации;	Създадена подходяща информационна среда за стимулиране на инвестиции в производството на енергия от възобновяеми източници;
Разработване и прилагане на ефективни информационни модели за популяризиране на европейското, национално и местно законодателство в областта на възобновяемите енергийни източници.	

Мерки	Очакван резултат
Актуализация на общинската транспортна схема и пътната маркировка;	Намаляване на времето за шофиране до определена крайна точка;
Оптимизиране на системата за паркиране чрез въвеждане на «SMS зона» за платен паркинг в центъра на града;	Намаляване разходите за енергия в областта на транспорта;.
Разпространение на информация за екологично шофиране чрез курсове за шофьори;	Намаляване на вредните емисии;
Разпространение на информация за автомобили, използващи алтернативни горива, чрез курсове и работни срещи	Повишаване информираността на гражданите за новите екологичносъобразни технологии в областта на транспорта.
Актуализация на общинската транспортна схема и пътната маркировка;	Намаляване на времето за шофиране до определена крайна точка;
Оптимизиране на системата за паркиране чрез въвеждане на «SMS зона» за платен паркинг в центъра на града;	Намаляване разходите за енергия в областта на транспорта;.
Монтиране на зарядна станция за електромобили	
Използване на високоефективни системи за отопление на биомаса в малки и средни предприятия;	Създадена подходяща информационна и подкрепяща среда за стимулиране на инвестиции в зелена икономика на местно ниво;
Изграждане на партньорства за разработване и прилагане система от услуги за консултиране на малки и средни предприятия за въвеждане на пакети от енергийно ефективни мерки и оползотворяване на енергия от възобновяеми източници;	Увеличен дял на бизнес инвестициите в технологии за въвеждане на енергийно ефективни мерки и изграждане на ВЕИ системи.
Използване на високоефективни системи за отопление на биомаса в малки и средни предприятия;	Създадена подходяща информационна и подкрепяща среда за стимулиране на

Мерки	Очакван резултат
	инвестиции в зелена икономика на местно ниво;
Изграждане на партньорства за разработване и прилагане система от услуги за консултиране на малки и средни предприятия за въвеждане на пакети от енергийно ефективни мерки и оползотворяване на енергия от възобновяеми източници;	Увеличен дял на бизнес инвестициите в технологии за въвеждане на енергийно ефективни мерки и изграждане на ВЕИ системи.
Използване на високоефективни системи за отопление на биомаса в малки и средни предприятия;	Създадена подходяща информационна и подкрепяща среда за стимулиране на инвестиции в зелена икономика на местно ниво;
Изграждане на партньорства за разработване и прилагане система от услуги за консултиране на малки и средни предприятия за въвеждане на пакети от енергийно ефективни мерки и оползотворяване на енергия от възобновяеми източници;	Увеличен дял на бизнес инвестициите в технологии за въвеждане на енергийно ефективни мерки и изграждане на ВЕИ системи.
Разработване на механизми за публично-частно партньорство за изграждане на ВЕИ инсталации на територията на общината;	
Организиране на информационни кампании, конференции, бизнес закуски, семинари и други срещи, предназначени за представители на бизнеса в общината;	Повишено ниво на информираност и изградена положителна нагласа сред бизнеса за интелигентно енергийно поведение;
Административно стимулиране на промишлеността и бизнеса за използване на енергия от възобновяеми източници чрез напр. данъчни преференции, специализирано административно обслужване и други стимули;	Изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в промишлеността;
Създаване на енергийна информационна база за инсталираните енергийни	Установяване на трайни публично-частни партньорства на регионално ниво.

Мерки	Очакван резултат
мощности от възобновяеми източници на територията на общината;	
Организиране на информационни кампании, конференции, бизнес закуски, семинари и други срещи, предназначени за представители на бизнеса в общината;	Повишено ниво на информираност и изградена положителна нагласа сред бизнеса за интелигентно енергийно поведение;
Административно стимулиране на промишлеността и бизнеса за използване на енергия от възобновяеми източници чрез напр. данъчни преференции, специализирано административно обслужване и други стимули;	Изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в промишлеността;
Създаване на енергийна информационна база за инсталираните енергийни мощности от възобновяеми източници на територията на общината;	Установяване на трайни публично-частни партньорства на регионално ниво.
Организиране на информационни кампании, конференции, бизнес закуски, семинари и други срещи, предназначени за представители на бизнеса в общината;	Повишено ниво на информираност и изградена положителна нагласа сред бизнеса за интелигентно енергийно поведение;
Административно стимулиране на промишлеността и бизнеса за използване на енергия от възобновяеми източници чрез напр. данъчни преференции, специализирано административно обслужване и други стимули;	Изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в промишлеността;
Обособяване на структурно звено в общинската администрация, което поема отговорността за координирането на цялостния процес на планиране, реализация и мониторинг на устойчиви енергийни политики на местно ниво;	Повишен капацитет на общината за планиране, реализация и мониторинг на местни политики за устойчиво енергийно развитие;
Въвеждане на подходяща система за обучение на експерти в местната администрация от ресорните звена, ангажирани с планирането, изпълнението	Повишено ниво на информираност и изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската администрация;

Мерки	Очакван резултат
и контрола на капиталовите инвестиции и политиките по териториално развитие;	
Обособяване на структурно звено в общинската администрация, което поема отговорността за координирането на цялостния процес на планиране, реализация и мониторинг на устойчиви енергийни политики на местно ниво;	Повишен капацитет на общината за планиране, реализация и мониторинг на местни политики за устойчиво енергийно развитие;
Въвеждане на подходяща система за обучение на експерти в местната администрация от ресорните звена, ангажирани с планирането, изпълнението и контрола на капиталовите инвестиции и политиките по териториално развитие;	Повишено ниво на информираност и изградена култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската администрация;
Усъвършенстване на системата за отчитане, контрол и анализ на енергопотреблението на територията на общината;	
Създаване на международни партньорства, подготовка и изпълнение на партньорски проекти в областта на енергийната ефективност.	
Възлагане изготвянето на проучвания за потенциала на територията на общината по отношение наличието и използваемостта на енергия от възобновяеми източници; **Разработване на енергиен баланс на общината на основата на установения потенциал на енергия от възобновяеми източници;**	Създадени предпоставки за оползотворяване на потенциала на ВЕИ; Енергиен баланс, съставен на основата на потенциала на ВЕИ на територията на общината и на стратегическата цел за постигане на енергийна независимост;
Проучване на местните нужди от техническа помощ в областта на енергийната ефективност и ВЕИ;	Идентифицирани финансови източници и инструменти за финансиране на проектите и дейностите от енергийната стратегия на общината;

Мерки	Очакван резултат
Проучване на алтернативни възможности за финансиране на енергийни проекти.	Създадена Енергийна информационна база на общината
Възлагане изготвянето на проучвания за потенциала на територията на общината по отношение наличието и използваемостта на енергия от възобновяеми източници; **Разработване на енергиен баланс на общината на основата на установения потенциал на енергия от възобновяеми източници;**	Създадени предпоставки за оползотворяване на потенциала на ВЕИ; Енергиен баланс, съставен на основата на потенциала на ВЕИ на територията на общината и на стратегическата цел за постигане на енергийна независимост;
Проучване на местните нужди от техническа помощ в областта на енергийната ефективност и ВЕИ;	Идентифицирани финансови източници и инструменти за финансиране на проектите и дейностите от енергийната стратегия на общината;
Подобряване на организацията на събирането и затваряне на нерегламентирани сметища;	Предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци, включително на замърсяването;
Ефективно третиране на отпадъците - сепариране и преработка, инвестиране в екоиновации и публично-частни партньорства за реализирането им;	Подобряване и разширяване на разделното събиране на отпадъци, включително на биоотпадъци;
Изграждане на инсталации за биоразградими и зелени отпадъци;	Доближаване до европейските стандарти и изисквания;
Определяне на минимални стандарти за разделно събиране, за да се гарантира висока степен на улавяне на годните за рециклиране отпадъци;	Обучение и информираност на гражданите в областта на управление на отпадъците и кръговата икономика;
Затваряне на нерегламентирани сметища;	Предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци, включително на замърсяването;
Въвеждане на относими икономически инструменти, например принципа „плащаш повече, ако изхвърляш повече“;	Повишаване на капацитета и познанията на администрацията и бизнеса в областта на УО и кръговата икономика;

Мерки	Очакван резултат
Разпространение на информация за възможности за намаляване количеството на отпадъците; **Разработване и въвеждане на програма за обучение в училищна и извънучилищна среда;** **Курсове, обучения, лекции за повишаване на местните умения в областта на управление на отпадъците и кръговата икономика**	
Подготовка за изпълнение на изискванията на Директива (ЕС) 2019/904;	Информираност за актуалните проблеми по предотвратяване изменението на климата;
Изготвяне на анализ на предстоящите забрани за използване на определени пластмасови продукти за еднократна употреба и ефекта върху местната икономика;	Превантивни действия за подготовка за изпълнение на предстоящите нормативни забрани;
Подготовка за изпълнение на изискванията на Директива (ЕС) 2019/904;	Информираност за актуалните проблеми по предотвратяване изменението на климата;
Създаване на повече зелени зони;	Благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части и предпоставки за активен спорт и здравословен начин на живот;
Създаване на повече зелени зони;	Благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части и предпоставки за активен спорт и здравословен начин на живот;
Подобряване на транспортната ситуация;	Подобряване на качеството на атмосферния въздух;
Стимулиране на устойчиви и нисковъглеродни форми на транспортно придвижване;	Превенция и намаляване на редица заболявания на дихателната система;

Мерки	Очакван резултат
Изграждане на инсталации за ограничаване на вредните емисии от производствата;	Изграждане на устойчива, здравословна и екологично чиста градска среда;
Поставяне на съоръжения за защита от шума по протежението на улиците с най-интензивен трафик;	Повишаване на интереса от инвестиции в общината;
Подобряване на транспортната ситуация;	Подобряване на качеството на атмосферния въздух;
Поетапно изваждане от употреба на отоплителните уреди на твърдо гориво; **Ако има такива-извеждане на производства в извънградска среда-индустриална, промишлена зона;** **Контрол на строителството, снабдяването с материали от тежки машини, изхвърляне на строителните отпадъци на определените за това места, вкл. разкриване на площадка за строителни отпадъци, поддържане и почистване на строителните площадки и прилежаща площ от строителни отпадъци.**	Повишаване на интереса за заселване в общината

ЧАСТ VIII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. Описанието на тази система и на действията, които ще осигурят нейното ефективно функциониране, са част от структурата на ПИРО.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво

местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г. са посочени в матрица на индикаторите - **Приложение № 3.** За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021 -2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.
Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат.

Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерват и постигането на мерките, но не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект - включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация. В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Индикаторите за наблюдение и резултат са разработени в отделен документ, приложение №3 към настоящия план.

ЧАСТ IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение №1. Програма за реализация на ПИРО на община Перущица за периода 2021-2027 г.: Описание на предвидените мерки и дейности

Приложение №1А. Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Перущица за периода 2021-2027 г.

Приложение №2. Индикативна финансова таблица

Приложение №3. Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО на община Перущица за периода 2021-2027 г.

Приложение №3А. Списък на общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г. (Съгласно проекта на Регламент за ЕФРР за периода 2021-2027)

Приложение №4. План за действие при изпълнение на комуникационната стратегия в хода на реализация на План за интегрирано развитие на община Перущица за периода 2021-2027 година

Приложение №5. Обобщени резултати от проведено анкетно проучване във връзка с разработването на План за интегрирано развитие на Община Перущица, 2021 - 2027

Приложение № 1

Програма за реализация на ПИРО на община Перущица за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
ПРИОРИТЕТ 1: КОНКУРЕНТНОСПОСОБНА МЕСТНА ИКОНОМИКА НА ОСНОВАТА НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ИНОВАЦИИ								
Приоритет 1	**Мярка 1.1**	**Инфраструктура за подкрепа на бизнеса на територията на общината**						
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.1	Осигуряване на широколентов достъп в общината;	Цялата територия на общината	500	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2022-2027	ДАЕУ/общинска администрация
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.2	Подкрепа за модернизация на производствените предприятия, внедряване на цифрови и ИКТ технологии в производството;	Цялата територия на общината	3000	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2022-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.3	Повишаване на ефективността на производствените процеси посредством прилагане на принципите на кръговото производство;	Цялата територия на общината	1500	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2023-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.4	Разработване на „Бизнес профил на община Перущица", съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните	Цялата територия на общината	20	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.5	Подкрепа за създаване на иновативни стартиращи предприятия, приоритетно с основна дейност в преработващата	Цялата територия на общината	850	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.6	Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията;	Цялата територия на общината	3000	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.7	Привличане на чуждестранни инвестиции	Цялата територия на общината	150	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.8	Прилагане на енергоефективни мерки в промишлените предприятия	Цялата територия на общината	1000	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.9	Стимулиране създаването на клъстери, ориентирани към традиционния отрасъл: хранително-вкусовата промишленост и туризъм (в т. ч. семейни винарски къщи)	Цялата територия на общината	150	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП, НПО
Приоритет 1	Мярка 1.1	Дейност 1.1.10	Създаване на консултативен център за предоставяне на бизнес услуги	Цялата територия на общината	50	Национално финансиране, ЕСИФ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	**Мярка 1.2**	**Насърчаване на предприемачеството**						
Приоритет 1	Мярка 1.2	Дейност 1.2.1	Развитие на STEM средата в училищата, виртуални кабинети с участието на представителите на бизнеса	Цялата територия на общината	75	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	Общинска администрация, Предприемачи, Училища
Приоритет 1	Мярка 1.2	Дейност 1.2.2	Създаване на младежки центрове за личностно развитие;	Цялата територия на общината	120	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	Общинска администрация, Училища
Приоритет 1	Мярка 1.2	Дейност 1.2.3	Насърчаване на предприемаческото сред уязвимите групи на пазари на труда;	Цялата територия на общината	300	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	ДБТ, общинска администрация
Приоритет 1	Мярка 1.2	Дейност 1.2.4	Достъп до финансиране за стартиращи предприемачи	Цялата територия на общината	1200	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП, МИГ
Приоритет 1	Мярка 1.2	Дейност 1.2.5	Обучение на предприемачи в придобиване на бизнес умения по оперативен мениджмънт;	Цялата територия на общината	9	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП, МИГ
Приоритет 1	Мярка 1.2	Дейност 1.2.6	Развитие на ПЧП за стимулиране на социалното предприемачество	Цялата територия на общината	350	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 1	**Мярка 1.3**	**Изграждане на инфраструктура за устойчиво земеделие**						
Приоритет 1	Мярка 1.3	Дейност 1.3.1	Изграждане и модернизация на хидромелиоративната система	Цялата територия на общината	1500	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	Напоителни системи/земеделски производители
Приоритет 1	Мярка 1.3	Дейност 1.3.2	Подкрепа за сдружаване на производителите	Цялата територия на общината	250	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	Общинска администрация/земеделск и производители
Приоритет 1	**Мярка 1.4.**	**Модернизация на земеделските стопанства**						
Приоритет 1	Мярка 1.4	Дейност 1.4.1	Внедряване на ИКТ и цифровизация в производствените процеси	Цялата територия на общината	2250	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.4	Дейност 1.4.2	Обучение на земеделски производители за използване на цифрови технологии	Цялата територия на общината	35	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП, МИГ
Приоритет 1	Мярка 1.4	Дейност 1.4.3	Подкрепа за сертификация на площи за биологично земеделие	Цялата територия на общината	70	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП/Общинска администрация
Приоритет 1	Мярка 1.4	Дейност 1.4.4	Популяризиране на стандарти и добри практики за биологично производство	Цялата територия на общината	50	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	Общинска администрация, МИГ
Приоритет 1	Мярка 1.4	Дейност 1.4.5	Закупуване на екологосъобразна и енергоефективна техника	Цялата територия на общината	750	Национално финансиране, ЕСИФ,ЧИ	2021-2027	предприемачи/земед.произ в.
Приоритет 1	**Мярка 1.5**	**Въвеждане на ресурсно ефективни и екологосъобразни технологии и иновации и практики в предприятията**						
Приоритет 1	Мярка 1.5	Дейност 1.5.1	Осигуряване на здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето	Цялата територия на общината	750	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.5	Дейност 1.5.2	Въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението	Цялата територия на общината	100	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.5	Дейност 1.5.3	Реорганизация на производствения процес с въвеждане на принципите на кръговата икономика - рециклиращи технологии, стандартизиране в областта на околната среда	Цялата територия на общината	350	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.5	Дейност 1.5.4	Въвеждане на енергийно ефективни мерки на производствените сгради, включително прилагане на иновативни ресурсно ефективни подходи при използването на енергия, вкл.	Цялата територия на общината	400	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
Приоритет 1	Мярка 1.5	Дейност 1.5.5	Газифициране на промишлените предприятия	Цялата територия на общината	1000	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП

Приоритет 1	Мярка 1.5	Дейност 1.5.6	Разработване на фирмени стратегии и мерки за управление във връзка с възрастта (активно остаряване)	Цялата територия на общината	100	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предприемачи/МСП
ПРИОРИТЕТ 2.РАЗВИТ ТУРИЗЪМ НА ОСНОВАТА НА СЪХРАНЕНА ПРИРОДНА СРЕДА И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО								
Приоритет 2	**Мярка 2.1**	**Подобряване на туристическата инфраструктура и внедряване на ИКТ при тяхното експониране и интерпретация**						
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.1	Осигуряване на условия за достъп на хора в неравностойно положение в културно –историческите обекти с туристически потенциал - "Исторически музей Перущица" и [illegible]	ЦГЧ (зона със смесени функции)	45	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.2	Проучване, съхранение и интерпретация на археологическото богатство на територията на общината	Цялата територия на общината	150	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.3	Поставяне на указателни табели, единна маркировка и система за представяне на допълнителна информация посредством QR код до културните паметници	Зона за развитие на туризъм	4	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.4	Подобряване на туристическата маркировка и изграждане на съпътстваща инфраструктура на съществуващите пет туристически маршрута	Зона за развитие на туризъм	3	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.5	Създаване на интерактивен посетителски център в Младежки дом, където гражданите на град Перущица и гостите ще имат възможност да опознаят науката и технологиите отблизо	ЦГЧ (зона със смесени функции)	36	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.6	"Ремонт, оборудване и обзавеждане на Туристически информационен център, в УПИ VIII, кв.65 гр. Перущица"	ЦГЧ (зона със смесени функции)	200	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Дейност 2.1.7	Създаване и популяризиране на Веломаршрут към Брестовица, община Родопи	Зона за развитие на туризъм	1400	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	**Мярка 2.2**	**Стимулиране на културно-историческите и творческите индустрии на основата на иновации и внедряване на ИКТ при тяхната интерпретация и социализация**						
Мярка 2.2	Мярка 2.2	Дейност 2.2.1	Реставрация, консервация и експониране на обекти на недвижимото културно наследство	Цялата територия на общината	500	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Мярка 2.2	Мярка 2.2	Дейност 2.2.2	Обогатяване на културния календар на общината и провеждане на ежегодни общински фестивали/културни събития	Цялата територия на общината	100	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Мярка 2.2	Мярка 2.2	Дейност 2.2.3	Подпомагане на местните творци и таланти	Цялата територия на общината	70	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Мярка 2.2	Мярка 2.2	Дейност 2.2.4	Утвърждаване и популяризиране на Дановото училище и като интерактивна зона за обучение	ЦГЧ (зона със смесени функции)	15	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Мярка 2.2	Мярка 2.2	Дейност 2.2.5	„Благоустрояване на прилежащи пространства и сградата на Картинна галерия-Даново училище, в УПИ II-музей, църква-паметник, картинна галерия от кв.65 по ЗРП на гр.	ЦГЧ (зона със смесени функции)	356	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	**Мярка 2.3**	**Обновяване на съществуващата база за настаняване и нейното адаптиране към изискванията на различните туристически сегменти**						
Приоритет 2	Мярка 2.3	Дейност 2.3.1	Увеличаване на броя на къщите за гости	Цялата територия на общината	1000	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2022-2027	предприемачи, Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.3	Дейност 2.3.2	Разкриване на висококатегорийна настанителна база	Цялата територия на общината	500	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предпроемачи/МСП
Приоритет 2	Мярка 2.3	Дейност 2.3.3	Създаване на екоселище в местността "Свети Никола". Надграждане на проект "Изграждане на обществена туристическа инфраструктура – еко кът за отдих в местността „Свети Никола", в землището на община Перущица"	Зона за развитие на туризъм	1800	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	предпроемачи/МСП
Приоритет 2	Мярка 2.3	Дейност 2.3.4	Обособяване на места за къмпингуване във вилна зона "Панов връх"	Зона за развитие на туризъм	11	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2022-2027	Общинска администрация",предприемачи
Приоритет 2	**Мярка 2.4**	**Създаване на разнообразни туристически атракции и тематични маршрути – базирани на местните дадености и специфики**						
Приоритет 2	Мярка 2.4	Дейност 2.4.1	Разработване на пакет от туристически услуги, предоставяни от ТИЦ-Перущица	Цялата територия на общината	3	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.4	Дейност 2.4.2	Разработване на туристически атракции за селски туризъм с акцент върху винопроизводството съвместно с "Виноград" и [illegible]	Зона за развитие на туризъм	15	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	Общинска администрация, Предприемачи, Училища
Приоритет 2	Мярка 2.4	Дейност 2.4.3	Инсталиране на атрактивно декоративно осветление на културно-историческите обекти и Паметника на трите поколения	Цялата територия на общината	25	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.4	Дейност 2.4.4	Развитие на екстремни въздушни спортове на бившето селскостопанско летище	Цялата територия на общината	250	ЧИ,ОБ	2021-2027	Общинска администрация/предприемачи
Приоритет 2	Мярка 2.5	**Подобряване на маркетинга на туристическата дестинация**						
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.1	Организиране на проучвания свързани с развитието на туризма	Цялата територия на общината	50	ОБ, ЧИ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.2	Анкетно допитване сред туристите и анализ на удовлетвореността им	Цялата територия на общината	10	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.3	Излъчване на прес – съобщения до медиите за развитието на дестинацията	Цялата територия на общината	2	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.4	Организиране на познавателни турове за туристическите агенции	Цялата територия на общината	10	ОБ, ЧИ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.5	Изграждане и актуализиране на уеб-сайта на дестинация Перущица	Цялата територия на общината	10	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.6	Изготвяне на подробен рекламен план свързан с основните целеви пазари	Цялата територия на общината	5	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.7	Изготвянето и публикуване на тематични материали	Цялата територия на общината	7	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.8	Участие на национални и регионални туристически борси	Цялата територия на общината	10	ОБ, ЧИ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.9	Обогатяване на културния и събитийния календар	Цялата територия на общината	15	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 2	Мярка 2.5	Дейност 2.5.10	Включване на Червената пъркви в инициативата „Златна България", чрез колекционирането на монетите от различни	Зона за развитие на туризъм	17	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
ПРИОРИТЕТ 3. СОЦИАЛНА И КУЛТУРНАТА СРЕДА ЗА ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ								
Приоритет 3	**Мярка 3.1**	**Подобрена социална среда и висока заетост за приобщаващ растеж**						
Приоритет 3	Мярка 3.1	Дейност 3.1.1	Стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, регистрация в ДБТ,	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация

Приоритет 3	Мярка 3.1	Дейност 3.1.2	Специфична подкрепа за самостоятелни заетост на младежи и други групи в неравностойно положение на пазара на труда;	Цялата територия на общината	90	ЕСИФ, Национално финансиране	2022-2025	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.1	Дейност 3.1.3	Насърчаване на участието на жените, самотните и многодетни родители на пазара на труда;	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.1	Дейност 3.1.4	Насърчаване участието на по-възрастното население в пазара на труда	Цялата територия на общината	60	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.1	Дейност 3.1.5	Предоставяне на трудово консултиране и професионално ориентиране	Цялата територия на общината	30	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.1	Дейност 3.1.6	Създаване на социално предприятие за насърчаване на младежката заетост	Цялата територия на общината	200	ЕСИФ, Национално финансиране	2025-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.2**	**Социално включване и равни възможности**						
Приоритет 3	Мярка 3.2	Дейност 3.2.1	Подкрепящи услуги в общността за деца и младежи	Цялата територия на общината	100	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.2	Дейност 3.2.2	Разкриване на дом за възрастни хора	ЦГЧ (зона със смесени функции)	1300	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.2	Дейност 3.2.3	Полагане на неформална грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и възрастни	Цялата територия на общината	70	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.2	Дейност 3.2.4	Подкрепа на лица, жертви на насилие	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.2	Дейност 3.2.5	Подкрепа за лица със СОП, хронични болести и проблеми с усвояването на учебния материал	Цялата територия на общината	60	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.2	Дейност 3.2.6	Приемна грижа за изоставени възрастни хора и деца	Цялата територия на общината	70	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	**Мярка 3.3**	**Оказването на подкрепа за нуждаещите се**						
Приоритет 3	Мярка 3.3	Дейност 3.3.1	„Подпомагане с пакети хранителни продукти и хигиенни материали"	Цялата територия на общината	30	дарения	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.3	Дейност 3.3.2	„Топъл обяд"	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.3	Дейност 3.3.3	„Пакети за новородени деца"	Цялата територия на общината	20	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.3	Дейност 3.3.4	„Детска кухня"	Цялата територия на общината	20	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	Мярка 3.3	Дейност 3.3.5	"Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 3" „Асистентската подкрепа" - почасово-мобилни интегрирани	Цялата територия на общината	46	ЕСИФ, Национално финансиране	2022-2027	Общинска администрация, АСП
Приоритет 3	**Мярка 3.4**	**Превенция на здравето и здравната култура**						
Приоритет 3	Мярка 3.4	Дейност 3.4.1	Провеждане на кампании за утвърждаване на здравословния начин на живот и повишаване на сексуалната култура, с приоритет върху малцинствени групи от населението	Цялата територия на общината	20	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.4	Дейност 3.4.2	Осигуряване на мобилни екипи за извършване на профилактични прегледи и изследвания на възрастни и трудноподвижни лица	Цялата територия на общината	35	ОБ	2022-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.4	Дейност 3.4.3	Организиране на масова кампания за очни прегледи в училищата	Цялата територия на общината	10	ОБ	2022-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.5**	**Подкрепа за интеграция на маргинализирани общности**						
Приоритет 3	Мярка 3.5	Дейност 3.5.1	Прилагане на модерни подходи за обучение и мотивация на младежи	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.5	Дейност 3.5.2	Изготвяне на училищни програми за превенция на ранното напускане на училище	Цялата територия на общината	5	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.5	Дейност 3.5.3	Обогатяване на формите на интеркултурно образование	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.5	Дейност 3.5.4	Провеждане на специализирани обучения за учители	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.5	Дейност 3.5.5	Осигуряване на стажове на местни младежи	Цялата територия на общината	15	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.5	Дейност 3.5.6	Кампании за толерантност и намаляване на агресията	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.6**	**Професионална квалификация и преквалификация. Учене през целия живот**						
Приоритет 3	Мярка 3.6	Дейност 3.6.1	Предоставяне на обучение през целия живот от ИПА и НСОРБ	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.6	Дейност 3.6.2	Осигуряване на достъп до иновативни форми за учене през целия живот	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.6	Дейност 3.6.3	Подкрепа за практики за насърчаване професионалната и географската мобилност на заети лица	Цялата територия на общината	15	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.7**	**Качествено образование за всеки**						
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.1	Занимания по интереси за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения	Цялата територия на общината	5	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.2	Интеркултурното и екологично образование	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.3	Провеждане на скрининг на детското развитие от квалифицирани логопеди и психолози.	Цялата територия на общината	10	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.4	Индивидуална и групова работа при установени затруднения в усвояването на учебния материал и установяване на	Цялата територия на общината	15	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.5	Оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети	Цялата територия на общината	30	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.6	Насърчаване на междуучилищния обмен и мобилността на ученици и учители	Цялата територия на общината	25	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.7	Разработване на индивидуални учебни планове и програми	Цялата територия на общината	5	ЕСИФ, Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.7	Дейност 3.7.8	Осигуряване на училищен превоз за децата от кв. Запад до образователните институции –	Цялата територия на общината	35	ОБ	2021-2027	Общинска администрация

Приоритет 3	**Мярка 3.8**	**Модернизация на учебния процес**						
Приоритет 3	Мярка 3.8	Дейност 3.8.1	Цифровизиране на учебното съдържание с отворен достъп	Цялата територия на общината	25	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.8	Дейност 3.8.2	Развиване на цифрови умения на всички участници в образователния процес	Цялата територия на общината	30	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.8	Дейност 3.8.3	Разкриване на високотехнологични езикови кабинети и лаборатории	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.8	Дейност 3.8.4	Подкрепа за дистанционно обучение	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.8	Дейност 3.8.5	Изграждане на WiFi достъп в училищата	ЦГЧ (зона със смесени функции)	50	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.9**	**Подкрепа за иновативни детски градини и училища**						
Приоритет 3	Мярка 3.9	Дейност 3.9.1	Обучение на иновативни учители	ЦГЧ (зона със смесени функции)	15	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.9	Дейност 3.9.2	Разработване на иновативни програми	ЦГЧ (зона със смесени функции)	10	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.9	Дейност 3.9.3	Въвеждане на Монтесори педагогиката в детските градини	ЦГЧ (зона със смесени функции)	40	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.10**	**Разнообразен културен живот и възможности за изява**						
Приоритет 3	Мярка 3.10	Дейност 3.10.1	Утвърждаване на традиционните читалищни дейности и търсене на нови	Цялата територия на общината	20	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.10	Дейност 3.10.2	Участие на читалищните състави и индивидуални изпълнители в общински, регионални, национални и други конкурси	Цялата територия на общината	50	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.10	Дейност 3.10.3	Създаване на самодейни състави, кръжоци, клубове и други форми на	Цялата територия на общината	35	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	**Мярка 3.11**	**Младите хора – социалния капитал на община Перущица**						
Приоритет 3	Мярка 3.11	Дейност 3.11.1	Развитие на младежко доброволчество	Цялата територия на общината	50	ЕСИФ, Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.11	Дейност 3.11.2	Поощряване и популяризиране изявите на талантливи младежи	Цялата територия на общината	14	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 3	Мярка 3.11	Дейност 3.11.3	Подкрепа за създаване на младежки неправителствени организации	Цялата територия на общината	10	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
ПРИОРИТЕТ 4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ ЗА ПОДОБРЕНА ЖИЗНЕНА И БИЗНЕС СРЕДА								
Приоритет 4	**Мярка 4.1**	**Подобряване на достъпа и свързаността**						
Приоритет 4	Мярка 4.1	Дейност 4.1.1	„Реконструкция на обект: Път PDV /1323 III-866/ Йоаким Грево-Перущица (от км. 0+000 до км. 5+916) Перущица-Скобелево (в землището на Община Перущица от км. 7+670 до км.11+599 и от км. 14+158 до км. 20+658), с подобект „Рехабилитация и реконструкция на ул. Иван Вазов от регулацията на гр. Перущица	Цялата територия на общината	10000	Национално финансиране, ЕСИФ	2021-2027	Общинска администрация, АПИ
Приоритет 4	Мярка 4.1	Дейност 4.1.2	Рехабилитация на пътя до Върховъх	Цялата територия на общината	300	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.1	Дейност 4.1.3	Проучване относно нуждата и възможностите от изграждане на обходен околовръстен път	Цялата територия на общината	25	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.1	Дейност 4.1.4	Разширяване на достъп до 5G мрежа	Цялата територия на общината	320	ЧИ	2021-2027	мобилни оператори
Приоритет 4	**Мярка 4.2**	**Вода за населението с по-малко загуби**						
Приоритет 4	Мярка 4.2	Дейност 4.2.1	Строителство и рехабилитация на водопроводната мрежа на град Перущица	Цялата територия на общината	1831	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	Мярка 4.2	Дейност 4.2.2	Първи етап от реконструкция но водопроводната мрежа на гр. Перущица, община Перущица, област Пловдив	Цялата територия на общината	1675	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	Мярка 4.2	Дейност 4.2.3	„Реконструкция на водопровод по ул."3 ти март", ул."Спас Гинов", ул."Преслав", ул."Цар Симеон I" и реконструкция на канализация на	Цялата територия на общината	902	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	Мярка 4.2	Дейност 4.2.4	Проектиране, подмяна на водопровод и изграждане на канализация на ул."Маряца"	Цялата територия на общината	90	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	**Мярка 4.3**	**Образователна и социална инфраструктура за качествени услуги**						
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.1	Благоустрояване на прилежащи дворни пространства в училищата и детските градини.	ЦГЧ (зона със смесени функции)	100	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.2	Подобряване на енергийната ефективност на ОДЗ „Радост" в УПИ I –детско заведение, от кв.46 по ПРЗ на гр. Перущица, състоящо се от: Подмяна на горивната база в съществуващо котелно помещение на тръбната мрежа на отоплителната инсталация в сградата и	ЦГЧ (зона със смесени функции)	189	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.3	Подобряване на енергийната ефективност на ОДЗ „Тракийче" в УПИ I –детско градина, от кв.20 по ПРЗ на гр. Перущица, състоящо се от: Подмяна на горивната база в съществуващо котелно помещение на тръбната мрежа на отоплителната инсталация в сградата и	ЦГЧ (зона със смесени функции)	189	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.4	Създаване на Кризисен център	Цялата територия на общината	32	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.5	Основен ремонт и преустройство в „Многофункционална, обществена зала"	ЦГЧ (зона със смесени функции)	70	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.6	Проектиране и изграждане на Клуб на пенсионера и хората с увреждания в непосредствена близост до Туристически	Цялата територия на общината	72	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.3	Дейност 4.3.7	Основен ремонт и прилагане на мерките на ЕЕ в сградата на Младежки дом гр. Перущица	ЦГЧ (зона със смесени функции)	1800	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.4**	**Подобряване на здравната инфраструктура**						
Приоритет 4	Мярка 4.4	Дейност 4.4.1	Внедряване мерки за енергийна ефективност, включително нова система за отопление в поликлиниката	ЦГЧ (зона със смесени функции)	558	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2025-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.4	Дейност 4.4.2	Закупуване на апаратури за нуждите на поликлиниката	ЦГЧ (зона със смесени функции)	250	Национално финансиране, ОБ	2025-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.4	Дейност 4.4.3	Разкриване на денонощен спешен център	ЦГЧ (зона със смесени функции)	120	Национално финансиране, ОБ	2024-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.5**	**Културна инфраструктура и културни паметници**						
Приоритет 4	Мярка 4.5	Дейност 4.5.1	Основен ремонт и благоустрояване на Историческа първа паметник" в УПИ II-зеленина, исторически музей, историческа	ЦГЧ (зона със смесени функции)	113	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация

Приоритет 4	Мярка 4.5	Дейност 4.5.2	Изготвяне на проект за въстановяване на Паметника на трите поколения и осъществяване на цялостна реконструкция на обекта, вкл. подобряване достъпа и	Цялата територия на общината	810	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.6**	**Отвеждане и пречистване на отпадни води**						
Приоритет 4	Мярка 4.6	Дейност 4.6.1	Пречиствателна станция на отпадни води в УПИ I-2053 в местност „Малкото кладенче" в землището на гр. Перущица, довеждащи	Цялата територия на общината	36/36	Национално финансиране, ЕСИФ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	Мярка 4.6	Дейност 4.6.2	Актуализация на Довеждащ колектор до ПСОВ, Главен колектор I от от 51 до кръз на регулацията и Главен колектор II от от 48 до	Цялата територия на общината	990	Национално финансиране, ЕСИФ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	Мярка 4.6	Дейност 4.6.3	Доизграждане на канализационната мрежа	Цялата територия на общината	1100	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	Мярка 4.6	Дейност 4.6.4	Проектиране, подмяна на водопровод и изграждане на канализация на ул. "Марица"	Цялата територия на общината	520	Национално финансиране, ЕСИФ, ЧИ	2021-2027	ВиК оператор
Приоритет 4	**Мярка 4.7**	**По-ефективно и ефикасно управление на отпадъците**						
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.1	Регулярна подмяна на съдовете за смет	Цялата територия на общината	100	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.2	Разширяване обхвата на разделното събиране, вкл. пилотно въвеждане на разделно събиране	Цялата територия на общината	35	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.3	Изграждане на съвместна площадка със съседните общини за строителни отпадъци, вкл. инсталация за	Цялата територия на общината	900	Национално финансиране, ЕСИФ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.4	Информационна кампания и провеждане на обучение за изграждане на умения за компостиране на биоразградими отпадъци	Цялата територия на общината	12	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.5	„Проектиране и изграждане на територията на община Кричим на компостираща инсталация за разделно събрани в/или биоразградими отпадъци, генерирани от община Кричим и община Перущица, включително осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения	Цялата територия на общината	3445	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.6	Премахване на незаконни сметища	Цялата територия на общината	30	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.7	„Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци на община Перущица, находящо се в местност „Манолеви ниви" ПИ№ 000617 по КВС за землището на гр.	Цялата територия на общината	1915	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.8	Изграждане на нови еко кътове за разделно събиране на отпадъци	Цялата територия на общината	10	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.7	Дейност 4.7.9	Внедряване на интелигентна система за отчитане на отпадъците с цел стимулиране на разделното събиране и контрол на	Цялата територия на общината	30	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.8**	**Превенция, идентифициране, мониторинг и оценка на рисковете от бедствия на общинско ниво**						
Приоритет 4	Мярка 4.8	Дейност 4.8.1	Залесяване на незеделски земи	Цялата територия на общината	300	Национално финансиране, ЕСИФ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.8	Дейност 4.8.2	Укрепване на бреговата линия на реката	Цялата територия на общината	55	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.8	Дейност 4.8.3	Почистване от растителност и отпадъци в речните корита		20	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.8	Дейност 4.8.4	Актуализация на база данни за рискови зони, и изграждане на системи за ранно	Цялата територия на общината	6	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.9**	**Улични мрежи и улично осветление**						
Приоритет 4	Мярка 4.9	Дейност 4.9.1	Рехабилитация на уличната мрежа в град Перущица	Цялата територия на общината	1169	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.9	Дейност 4.9.2	Рехабилитация и реконструкция на ул. Иван Вазов от регулацията на гр. Перущица до път III-8602, част от IV то класната пътна мрежа"	Цялата територия на общината	448	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.9	Дейност 4.9.3	Изграждане на велоалея в градската част	ЦГЧ (зона със смесени функции)	852	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.9	Дейност 4.9.4	Разширяване на видеонаблюдение	ЦГЧ (зона със смесени функции)	22	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.9	Дейност 4.9.5	Изграждане на фотоволтаична система на покрива на многофункционална спортна зала в гр. Перущица	Цялата територия на общината	120	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.9	Дейност 4.9.6	Полагане на асфалтова настилка по ул. "Трети март"	Цялата територия на общината	120	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.10**	**Обществени зелени площи, площади и паркове**						
Приоритет 4	Мярка 4.10	Дейност 4.10.1	Основен ремонт на площад "27-ми Април"	ЦГЧ (зона със смесени функции)	734	Национално финансиране	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.10	Дейност 4.10.2	Проектиране, обновяване и благоустрояване на жилищното пространство в кв. Западна - тенискит, зелени площи, детски и спортни	Цялата територия на общината	200	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.10	Дейност 4.10.3	Изграждане на скейт в местността „Св.Никола"/ местността „Орехите"	Цялата територия на общината	74	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.10	Дейност 4.10.4	Благоустрояване на прилежащи пространства и сградата на Картинна галерия-Даново училище, в УПИ II-музей, пързяна-паметник, картинна галерия от кв.65 по ЗРП на гр.	ЦГЧ (зона със смесени функции)	356	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.10	Дейност 4.10.5	Благоустрояване на гробищния парк	Цялата територия на общината	381	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.11**	**Подобряване на спортната инфраструктура**						
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.1	Ремонт на покрива на многофункционалната спортна зала	Цялата територия на общината	200	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.2	Основен ремонт на "Стадион Перущица" находящ се на ул. "Трети март" № 25. С площ	Цялата територия на общината	1250	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.3	Изграждане на мини голф игрище	Цялата територия на общината	100	ЧИ	2021-2027	Предприемачи
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.4	Изграждане на голф игрище. (Изграждане на голф игрище с 18 дупки в поземлен имот	Зона за развитие на туризъм	5000	ЧИ	2021-2027	Предприемачи
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.5	Изграждане на две спортни площадки на открито – за баскетбол и футбол	Цялата територия на общината	350	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.6	Разкриване на фитнеси на открито	Цялата територия на общината	80	Национално финансиране, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.11	Дейност 4.11.7	Ремонт и оборудване на помещение в имота в ОУ "Петър Бонев" за многофункционални	Цялата територия на общината	70	ОБ, ЧИ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	**Мярка 4.12**	**Повишаване на ЕЕ в жилищния сграден фонд, държавни и общински сгради за обществено обслужване (административни, културни и спортни**						

Приоритет 4	Мярка 4.12	Дейност 4.12.1	Обследване на ЕЕ на административна, културна и спортна инфраструктура	ЦГЧ (зона със смесени функции)	50	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.12	Дейност 4.12.2	Технически паспорти на сградите общинска собственост	Цялата територия на общината	45	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.12	Дейност 4.12.3	Дейности за СМР за ЕЕ и ВЕИ	Цялата територия на общината	1500	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 4	Мярка 4.12	Дейност 4.12.4	Внедряване на мерки за ЕЕ и близко до нулевото потребление, т.е. енергийна независимост на сградата на ОПБО	ЦГЧ (зона със смесени функции)	450	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
ПРИОРИТЕТ 5. МЕСТЕН КАПАЦИТЕТ ЗА РАЗВИТИЕ								
Приоритет 5	**Мярка 5.1**	**Дигитализация на общинските регистри**						
Приоритет 5	Мярка 5.1	Дейност 5.1.1	Дигитализация на актовете за гражданско състояние, личните регистрационни картони (ЛРК) и семейните регистри (СР), създадени преди 2000 год. и съхранявани на хартиен	Цялата територия на общината	45	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.1	Дейност 5.1.2	Дигитализация на семейните регистри, които се съхраняват безсрочно	Цялата територия на общината	20	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.1	Дейност 5.1.3	Дигитализация на ведомостите на заплатите на служителите	Цялата територия на общината	5	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.1	Дейност 5.1.4	Дигитализация на документацията в техническите архиви на общината	Цялата територия на общината	60	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	**Мярка 5.2**	**Долгражданe на единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) чрез изграждане на нова пасивна инфраструктура**						
Приоритет 5	Мярка 5.2	Дейност 5.2.1	Разполагане на активно оборудване за свързаност в общински център	Цялата територия на общината	90	Национално финансиране	2022-2027	ДАЕУ
Приоритет 5	**Мярка 5.3**	**Електронни услуги и системи за управление**						
Приоритет 5	Мярка 5.3	Дейност 5.3.1	Разширяване обхвата на услуги предлагани по електронен път	Цялата територия на общината	40	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.3	Дейност 5.3.2	Подобряване техническото оборудване и обезпечаване на общинска администрация /компютри, софтуер, сървъри и др./	Цялата територия на общината	42	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.3	Дейност 5.3.3	Внедряване на Електронна система за подаване на инвестиционни проекти и получаване на разрешения за строеж	Цялата територия на общината	10	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	**Мярка 5.4**	**Повишено ниво на компетентност, мотивация и ангажираност на служителите**						
Приоритет 5	Мярка 5.4	Дейност 5.4.1	Подобряване на квалификацията и компетентностите на служителите от общинската администрация, чрез участие в	Цялата територия на общината	25	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.4	Дейност 5.4.2	Обучения на служителите в общинска администрация Пловдив, от ИПА с платформата за електронно обучение.	Цялата територия на общината	30	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.4	Дейност 5.4.3	Внедряване на система за оценка и развитие на човешките ресурси в общинска администрация	Цялата територия на общината	15	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	**Мярка 5.5**	**Трансгранично сътрудничество**						
Приоритет 5	Мярка 5.5	Дейност 5.5.1	Техническо побратимяване с органи на местната власт от други страни	Цялата територия на общината	12	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.5	Дейност 5.5.2	Реализиране на трансгранични проекти за обмяна на опит, по-добро, ефективно и ефикасно управление на местно ниво	Цялата територия на общината	70	Национално финансиране, ЕСИФ, ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	**Мярка 5.6**	**Стратегическо планиране и въпълнение на политики**						
Приоритет 5	Мярка 5.6	Дейност 5.6.1	Разработване на нови стратегически документи	Цялата територия на общината	30	ОБ	2021-2027	Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.6	Дейност 5.6.2	Прилагане на подхода ВОМР и разработване на Стратегия за водено от обществото местно развитие съвместно със съседните на община	Цялата територия на общината	980	ЕЗФРСР, Национално съфинансиране	2021-2027	МИГ, Общинска администрация
Приоритет 5	Мярка 5.6	Дейност 5.6.3	Прилагане на практики за мониторинг, контрол и оценка на изпълнението на политики	Цялата територия на общината	10	ОБ	2021-2027	Общинска администрация

** Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.*

***Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната*

Приложение № 1А

Индикативен списък на важни за общината проекти,
включени в ПИРО на община Перущица за периода 2021-2027 г.

		Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)	Допълнителна информация
Приоритет 2	Мярка 2.1	Доставка и монтаж на платформа за изграждане на достъпна архитектурна среда за "Исторически музей Перущица" и "Картинна галерия Даново - училище"	идеен проект	2021-2027	45	
		Поставяне на указателни табели, маркировка и система за предоставяне на допълнителна информация посредством QR код до културните паметници.	идеен проект	2021-2027	4	
		Подобряване на туристическата маркировка и изграждане на съпътстваща инфраструктура на съществуващите пет туристически маршрута	идеен проект	2021-2027	3	
		Създаване на интерактивен посетителски център в Младежки дом, където гражданите на град Перущица и гостите ще имат възможност да опознаят науката и технологиите отблизо.	идеен проект	2021-2027	36	
		"Ремонт, оборудване и обзавеждане на Туристически информационен център, в УПИ VIII, кв.65 гр. Перущица"	пълна проектна готовност	2021- 2027	200	
		Създаване на Вело-маршрут с рекреационна цел към Брестовица, община Родопи. С подкрепата на Агенция пътна инфраструктура.	идеен проект	2021-2027	1 400	
	Мярка 2.2	„Благоустрояване на прилежащи пространства и сградата на Картинна галерия-Даново училище, в УПИ II-музей, църква-паметник, картинна галерия от кв.65 по ЗРП на гр. Перущица"	пълна проектна готовност	2021-2027	256	
	Мярка 2.3	Създаване на екоселище в местността "Свети Никола". Надграждане на проект "Изграждане на обществена туристическа инфраструктура – еко кът за отдих в местността „Свети Никола", в землището на община Перущица"	идеен проект	2021-2027	1 800	
		Обособяване на места за къмпингуване във вилна зона "Панов връх"	идеен проект	2021-2027	11	
	Мярка 2.4	Разработване на пакет от туристически услуги, предоставяни от ТИЦ-Перущица.	идеен проект	2021-2027	3	
		Разработване на туристически атракции за селски туризъм с акцент върху винопроизводството съвместно с "Виноград" и "Вила Юстина"	идеен проект	2021-2027	15	
		Инсталиране на атрактивно декоративно осветление на културно-историческите обекти и Паметника на трите поколения	идеен проект	2021-2027	25	
	Мярка 2.5	Включване на Червената църква в инициативата "Златна България", чрез колекционирането на монети от различни дестинации	идеен проект	2021-2027	17	
		Изграждане и актуализиране на уеб-сайта на дестинация Перущица	идеен проект	2021-2027	10	
Приоритет 3	Мярка 3.1	Стимулиране на неактивните лица за включването на пазара на труда, регистрация в ДБТ.	идеен проект	2021-2027	50	
	Мярка 3.2	Изграждане на дом за възрастни хора.	идеен проект	2021-2027	1 300	
	Мярка 3.3	Подпомагане с пакети хранителни продукти и хигиенни материали	идеен проект	2021-2027	30	
		Топъл обяд	пълна проектна готовност	2021-2027	50	
		Пакети за новородените деца	идеен проект	2021-2027	20	
		Детска кухня	пълна проектна готовност	2021-2027	20	
		Патронажна грижаBG05M9OP001-2.101 - "Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 3"	пълна проектна готовност	2021-2027	46	
	Мярка 3.6	Предоставяне на обучение през целия живот от ИПА и НСОРБ	пълна проектна готовност	2021-2027	10	
		Оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети	идеен проект	2021-2027	30	
	Мярка 3.7	Осигуряване на училищен превоз за децата от кв. Запад до образователни институции-училища и детски градини	идеен проект	2021-2027	35	
	Мярка 3.8	Изграждане на WiFi достъп до училищата.	идеен проект	2021-2027	50	
	Мярка 4.1	„Реконструкция на обект: Път PDV /1323 III-866/ Йоаким Груево-Перущица (от км. 0+000 до км. 5+916) Перущица-Скобелево (в землището на Община Перущица от км. 7+670 до км.11+599 и от км. 14+158 до км. 20+658), с подобект „Рехабилитация и реконструкция на ул. Иван Вазов от регулацията на гр. Перущица до път III-8602, част от IV то класната пътна мрежа"	пълна проектна готовност	2021-2027	10 000	
	Мярка 4.2	Строителство и рехабилитация на водопроводната мрежа на град Перущица	пълна проектна готовност	2021-2027	1 831	
		Първи етап от реконструкция но водопроводната мрежа на гр. Перущица, община Перущица, област Пловдив.	пълна проектна готовност	2021-2027	1 675	
		„Реконструкция на водопровод по ул."3 ти март", ул."Спас Гинов", ул."Преслав", ул."Цар Симеон I" и реконструкция на канализация на ул."Оборище" на гр. Перущица.	пълна проектна готовност	2021-2027	902	
		Проектиране, подмяна на водопровод и изграждане на канализация на ул."Марица"	пълна проектна готовност	2021-2027	90	
	Мярка 4.3	Подобряване на енергийната ефективност на ОДЗ „Радост" в УПИ I –детско заведение, от кв.46 по ПРЗ на гр. Перущица, състоящо се от: Подмяна на горивната база в съществуващо котелно помещение на тръбната мрежа на отоплителната инсталация в сградата и изграждане на соларна инсталация за БГВ.	пълна проектна готовност	2021-2027	189	
		Подобряване на енергийната ефективност на ОДЗ „Тракийче" в УПИ I –детско градина, от кв.20 по ПРЗ на гр. Перущица, състоящо се от: Подмяна на горивната база в съществуващо котелно помещение на тръбната мрежа на отоплителната инсталация в сградата и изграждане на соларна инсталация за БГВ.	пълна проектна готовност	2021-2027	189	
		"Основен ремонт и преустройство в „Многофункционална, обществена зала"	пълна проектна готовност	2021-2027	70	
		Проектиране и изграждане на Клуб на пенсионера и хора с увреждания в непосредствена близост до Туристически информационен център.	пълна проектна готовност	2021-2027	72	
		Основен ремонт и прилагане на мерките на ЕЕ в сградата на Младежки дом гр. Перущица.	идеен проект	2021-2027	1 800	
	Мярка 4.4	Внедряване на мерки за енергийна ефективност, включително нова система за отопление в поликлиниката.	идеен проект	2021-2027	558	
	Мярка 4.5	„Основен ремонт и благоустрояване на Историческа църква паметник" в УПИ II-зеленина, исторически музей, историческа църква, картинна галерия, кв. 65, гр. Перущица"	пълна проектна готовност	2021-2027	113	
		"Изготвяне на проект за възстановяване на Паметник на трите поколения и осъществяване на цялостна реконструкция на обекта, вкл. Подобряване достъпна и облагородяване на прилежащите пространства	пълна проектна готовност	2021-2027	810	

Приоритет 4	Мярка 4.6	„Пречиствателна станция на отпадни води в УПИ I-2053 за пречиствателна станция в местност „Малкото кладенче" в землището на гр. Перущица, довеждаш водопровод и външно ел.захранване"	пълна проектна готовност	2021-2027	3 636	
		"Актуализация на Довеждащ колектор до ПСОВ, Главен колектор I от ОТ 51 до кроя на регулацията и Главен колектор II от ОТ 48 до бул."Иван Вазов", град Перущица".	пълна проектна готовност	2021-2027	990	
	Мярка 4.7	„Проектиране и изграждане на територията на община Кричим на компостираща инсталация за разделно зелени и/или биоразградими отпадъци, генерирани от община Кричим и община Перущица, включително осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци"	в процес на реализация	2021-2027	3 445	В процес на изпълнение. Община Перущица е партньор на община Кричим.
		„Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци на община Перущица, находящо се в местност „Манолеви ниви" ПИ№ 000617 по КВС за землището на гр. Перущица."	пълна проектна готовност	2021-2027	1915	
		Премахване на незаконни сметища.	пълна проектна готовност	2021-2027	30	
		Регулярна подмяна на съдовете за смет	пълна проектна готовност	2021-2027	100	
	Мярка 4.9	Рехабилитация на уличната мрежа в град Перущица	пълна проектна готовност	2021-2027	1 169	
		Рехабилитация и реконструкция на бул. Иван Вазов от регулацията на гр. Перущица до път III-8602, част от IV то класната пътна мрежа	пълна проектна готовност	2021-2027	448	
		Изграждане на велоалея в градската част	идеен проект	2021-2027	852	
		Разширяване на видеонаблюдение	идеен проект	2021-2027	22	
		Изграждане на фотоволтаична система на покрива на многофункционална спортна зала в гр. Перущица.	идеен проект	2021-2027	120	
		Полагане на асфалтова настилка по ул."Трети март"	пълна проектна готовност	2021-2027	120	
	Мярка 4.10	Основен ремонт на площад 27-ми Април	пълна проектна готовност	2021-2027	734	
		Проектиране на детски площадки и спортни площадки в кв. Запад.	идеен проект	2021-2027	200	
		Изграждане на еко-кът в местността "Св.Никола"	пълна проектна готовност	2021-2027	74	
		Благоустрояване на прилежащи пространства и сградата на Картинна галерия - Дановo училище, в УПИ II-музей, църква-паметник,картинна галерия от кв.65 по ЗРП на гр. Перущица	пълна проектна готовност	2021-2027	356	
		Благоустрояване на гробищен парк	идеен проект	2021-2027	381	
	Мярка 4.11	Ремонт на покрив на многофункционална спортна зала	пълна проектна готовност	2021	40	
		Основен ремонт на "Стадион Перущица" находящ се на ул."Трети март" № 25. С площ на имота от 28 092 дка. и двата плувни басейна.	идеен проект	2021-2027	1 250	
		Изграждане на мини голф игрище	идеен проект	2021-2027	100	
		Изграждане на голф игрище. (Изграждане на голф игрище с 18 дупки в поземлен имот 55909.240.218 в местността "Горката" на площ от 5 300 кв.м)	идеен проект	2021-2027	5 000	
		Изграждане на две спортни площадки на открито- за баскетбол и футбол	идеен проект	2021-2027	350	
		Разкриване на фитнеси на открито	идеен проект	2021-2027	80	
		Ремонт оборудване на помещения в ОУ "Петър Бонев" за многофункционална спортна зала за фитнес	пълна проектна готовност	2021-2027	70	
	Мярка 4.12	Обследване на ЕЕ на административна, културна и спортна инфраструктура.	идеен проект	2021-2027	50	
		Технически паспорти на сградите общинска собственост	идеен проект	2021-2027	45	
Приоритет 5	Мярка 5.4	Обучения на служителите в общинска администрация Пловдив, от ИПА с платформата за електронно обучение; обучения от НСОРБ;	идеен проект	2021-2027	30	
	Мярка 5.6	Прилагане на подхода ВОМР и разработване на Стратегия за водено от обществото местно развитие съвместно със съседните на община Перущица	идеен проект	2021-2027	980	
				Общ индикативен бюджет на всички проекти	46 264	

Приложение № 2

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

ПИРО НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

/хил. лв./

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
ПРИОРИТЕТ 1: КОНКУРЕНТНОСПОСОБНА МЕСТНА ИКОНОМИКА НА ОСНОВАТА НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ИНОВАЦИИ	60	0,3%	2783	14,0%	12424	62,5%	4612	23,2%	19879	100,0%
ПРИОРИТЕТ 2.РАЗВИТ ТУРИЗЪМ НА ОСНОВАТА НА СЪХРАНЕНА ПРИРОДНА СРЕДА И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО	582	8,8%	662	10,0%	4369	66,0%	1006	15,2%	6619	100,0%
ПРИОРИТЕТ 3: СОЦИАЛНА И КУЛТУРНАТА СРЕДА ЗА ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ	362	11,9%	392	12,9%	2164	71,2%	122	4,0%	3040	100,0%
ПРИОРИТЕТ 4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ ЗА ПОДОБРЕНА ЖИЗНЕНА И БИЗНЕС СРЕДА	4197	9,1%	5950	12,9%	32700	70,9%	3275	7,1%	46121	100,0%
ПРИОРИТЕТ 5. МЕСТЕН КАПАЦИТЕТ ЗА РАЗВИТИЕ	175	11,8%	181	12,2%	1128	76,0%	0	0,0%	1484	100,0%
ОБЩО	**5376**	**7,0%**	**9968**	**12,9%**	**52785**	**68,4%**	**9014**	**11,7%**	**77143**	**100,0%**

Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО на община Перущица за периода 2021-2027 г.

Индикатори за продукт					
Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане (година)	Базова стойност	Целева стойност
ПЧИ на човек от населението	евро	НСИ, ИПИ	1	631	780
Нефинансови предприятия	брой	Община Перущица, НСИ	1	176	194
Подкрепени предприятия	брой	община Перущица, Агенция по вписвания, ИСУН	1	0	25
Произведена продукция	хил .лв.	НСИ	1	42705	55500
Произведена продукция от дейности в областта на хотелиерство и ресторантьорство	хил. лв.	НСИ	1	479	2395
Приходи от износ на човек от населението	хил. лв.	НСИ	1	3552	5328
Реализиран брой нощувки	брой	община Перущица, НСИ	1	7683	38415
Пренощували чужденци	Брой	община Перущица, НСИ	1	770	3850
Леглова база – брой легла	брой	община Перущица, НСИ	1	238	1190
Приходи от нощувки	хил.лв	община Перущица, НСИ	1	247	1235
Безработица %		АЗ, НСИ	1	7,3	4.5
Наети лица в нефинансовите предприятия	брой	НСИ	1	937	1077
Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение	лв.	НСИ	1	9622	14433
Стартиращи МСП, получили финансова подкрепа	брой	НСИ, ИСУН, ИАМСП	1	0	15
МСП, инвестиращи в нови технологии	брой	НСИ, ИСУН, ИАМСП	1	0	6

МСП в сътрудничество с научно-изследователски институти	брой	НСИ, ИАМСП	1	0	1
МСП с въведени мерки за ЕЕ	брой	община Перущица, ИАМСП	1	0	4
Проведени акции за залесяване	брой	община Перущица	1	0	2
Ремонтирана спортна инфраструктура (стадиони и игрища)	брой	община Перущица, ИСУН	1	0	3
Изградени зони за спорт в училищата	брой	община Перущица	1	0	2
Ремонти на детски градини	брой	община Перущица	1	0	2
Ремонтирани зони за спорт в детските градини	брой	община Перущица	1	0	2
Изградени съоръжения за спорт на открито	брой	община Перущица	1	0	3
Изградени зелени площи, съоръжения за деца и кътове за отдих и почивка	брой	община Перущица	1	0	3
Нови празници в културния календар/ Фестивали	брой	община Перущица	1	0	2
Акции за почистване на речни корита	брой	община Перущица	1	0	5
Реализирани проекти за ремонт на улици в населените места	брой	община Перущица, ИСУН	1	0	4
Изградени икономически зони	брой	община Перущица, ИСУН	1	0	1
Въведени нови възможности в електронната система на общината	брой	община Перущица	1	0	2
Преминали курсове за обучение общински служители	брой	община Перущица	1	0	30[1]
Изпълнени проекти за използване на ВЕИ	брой	община Перущица, НСИ	1	0	3
Изпълнени проекти за ЕЕ	брой	община Перущица	1	0	3
Обществени сгради с внедрени мерки за ЕЕ	брой	община Перущица	1	-[2]	4

[1] Броят на общинските служители, преминали курсове за обучение, е общ, т.е. един служител може да е преминал повече от един курс.

[2] Няма информация.

Загуби по водопреносната мрежа	%	ВиК оператор	1	50	30
Реконструирана водопроводна мрежа	км	община Перущица	1	-	4
Реконструирана канализационна мрежа	км	община Перущица	1	-	5
Изградена нова канализационна мрежа	км	община Перущица	1	-	3
Общински сгради с подменени отоплителни тела	брой	община Перущица	1	-	3
Подменено улично осветление с енергийно ефективно	брой улици	община Перущица	1	-	5
Нововъведени социални услуги	брой	община Перущица	1	0	3
Подобрен достъп до обществени сгради на хора с увреждания	брой	община Перущица	1	0	4
Въведени електронни услуги и продукти, разработени за МСП	брой	община Перущица	1	0	3
Дигитализирани общински регистри	Брой	община Перущица	1	0	3

Индикатори за резултат					
Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане (година)	Базова стойност	Целева стойност
Ниво на безработица	%	НСИ, ДБТ, АЗ		7.3	4.5
Коефициент на естествен прираст на населението	‰	НСИ	1	-8,28	-7.5
Общо финансиране на проекти на общината по оперативни програми на ЕС, Общата селскостопанска политика и др. програми на 1 жител	лв.	ИСУН, НСИ	1	0	25000
Проекти, разработени с други общини	брой	ИСУН, община Перущица	1	0	3
Преки чуждестранни инвестиции с натрупване на 1 жител	евро	НСИ, община Перущица	1	631	780
Общински/обществени сгради с внедрени мерки за ЕЕ	брой	община Перущица	1	0	4
Загуби на вода във водопроводната мрежа	%	ВиК	1	50	30
Дължина на ремонтираната общинска мрежа	км	община Перущица	1	0	4
Дължина на ремонтирани и благоустроени улици	км	община Перущица	1	0	6
Изпълнени проекти за опазване на околната среда	брой	община Перущица	1	0	2
Работни места, създадени от подкрепените МСП	брой	НСИ, ДБТ, АЗ	1	0	35
Потребители на нови цифрови услуги и приложения	брой	НСИ	1	0	1500
Увеличение на туристите	%	НСИ, община	1	0	400
Служители на МСП, преминали курсове за квалификация и преквалификация	брой	община Перущица, ИАМСП	1	0	25
Деца 1-7 клас, отпаднали от училищното образование	брой	община Перущица	1	2	0
Жители, свързани към подобрени системи за снабдяване с вода	брой	ВиК, община Перущица	1	0	2000
Жители, свързани към подобрена канализационна система	брой	ВиК, община Перущица	1	0	2 350
Спестени емисии от CO_2	tCO_2/год.	НСИ, МОСВ	1	0	2500

Индикатори за резултат					
Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане (година)	Базова стойност	Целева стойност
Създадени обществени безплатни WiFi зони	брой	НСИ, община Перущица	1	0	2

Приложение № 3а

Списък на общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г.

(Съгласно проекта на Регламент за ЕФРР за периода 2021-2027)

Таблица 1: Общи показатели за крайния продукт и за резултатите за ЕФРР (по цели „Инвестиции за растеж и работни места“ и „Interreg“) и Кохезионния фонд**

Цел на политиката	Краен продукт	Резултати
(1)	(2)	(3)
1. По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход	RCO[2]01 — Предприятия, получаващи подкрепа (микро-, малки, средни и големи предприятия)* RCO 02 — Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства* RCO 03 — Предприятия, получаващи подкрепа чрез финансови инструменти* RCO 04 — Предприятия, получаващи нефинансова подкрепа* RCO 05 — Стартиращи предприятия, които получават подкрепа* RCO 06 — Изследователи, работещи в подкрепяни обекти за научни изследвания RCO 07 — Научноизследователски институции, участващи в съвместни проекти за научни изследвания RCO 08 — Номинална стойност на оборудването за научни изследвания и иновации RCO 10 — Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции RCO 96 — Междурегионални инвестиции в проекти на ЕС*	RCR[3]01 — Работни места, създадени в подкрепяните структури* RCR 02 — Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа (безвъзмездни средства, финансови инструменти)* RCR 03 — МСП, въвеждащи иновативен продукт или процес* RCR 04 — МСП, въвеждащи иновация в маркетинга или организацията* RCR 05 — МСП, въвеждащи иновация на равнището на предприятието* RCR 06 — Заявка за патент, подадена пред Европейското патентно ведомство RCR 07 — Заявки за марка и дизайн* RCR 08 — Публично-частни съвместни публикации

1 Да се използват за целите „Инвестиции за растеж и работни места“ и „Interreg“ в съответствие с член [12, параграф 1], втора алинея, буква а) и член [36, параграф 2 [предаване на данни], буква б) от Регламент (ЕС) [новия регламент за общоприложимите разпоредби (РОР)], за целта „Инвестиции за растеж и работни места“ — в съответствие с член [17, параграф 3], буква г), подточка ii) от Регламент (ЕС) [новия регламент за общоприложимите разпоредби (РОР)], и за целта „Interreg“ — в съответствие с член 17, параграф 4, буква д), подточка ii) от Регламент (ЕС) [нов регламент за ЕТС]

2 RCO: Общ показател за крайния продукт на регионалната политика

3 RCR: Общ показател за резултатите на регионалната политика

	RCO 12 — Предприятия, получаващи подкрепа за цифровизиране на своите продукти и услуги RCO 13 — Цифрови услуги и продукти, разработени за предприятията RCO 14 — Публични институции, получаващи подкрепа за разработване на цифрови услуги и приложения	RCR 11 — Потребители на нови обществени цифрови услуги и приложения* RCR 12 — Потребители на нови цифрови продукти, услуги и приложения, разработени от предприятия* RCR 13 — Предприятия, постигащи висок интензитет на цифровите технологии* RCR 14 — Предприятия, които използват публични цифрови услуги*
	RCO 15 — Създаден капацитет за инкубация*	RCR 16 — Подкрепяни предприятия с висок темп на растеж* RCR 17 — 3-годишни предприятия, оцеляващи на пазара* RCR 18 — МСП, които използват инкубаторни услуги една година след създаването на бизнес инкубатора RCR 19 — Предприятия с голям оборот RCR 25 — Добавена стойност на служител в подпомаганите МСП*
	RCO 16 — Заинтересовани страни, участващи в процеса на опознаване на сферата на предприемачеството RCO 17 — Инвестиции в регионални/местни екосистеми за развитие на умения RCO 101 — МСП, инвестиращи в развитие на уменията RCO 102 — МСП, инвестиращи в системите за управление на обучението*	RCR 24 — МСП, които се възползват от дейности за развитие на умения, осъществявани чрез местна/регионална екосистема RCR 97 — Подпомагани стажове в МСП RCR 98 — Служители на МСП, които са преминали продължаващо професионално образование и обучение (продължаващо ПОО) (по видове умения: технически, управленски, предприемачески, екологични, други) RCR 99 — Служители на МСП, които са преминали алтернативно обучение за дейности в областта на услугите с интензивно развитие на знанията (KISA) (по видове умения: технически, управленски, предприемачески, екологични, други) RCR 100 — Служители на МСП, които са преминали официално обучение за развитие на знанията (KISA) (по видове умения: технически, управленски, предприемачески, екологични, други)*

2. По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска	RCO 18 — Домакинства, получили подкрепа за подобряване на енергийните характеристики на жилището си RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики RCO 20 — Новопостроени или подобрени регионални мрежови линии за отопление	RCR 26 — Годишно крайно потребление на енергия (за следните цели: жилищни, частни нежилищни, обществени нежилищни) RCR 27 — Домакинства с подобрени енергийни характеристики на своите жилища RCR 28 — Сгради с подобрена енергийна класификация (жилищни, частни нежилищни, обществени нежилищни) RCR 29 — Очаквани емисии на парникови газове* RCR 30 — Предприятия с подобрени енергийни характеристики
	RCO 22 — Допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници (електроенергия, топлинна енергия) RCO 97 — Брой на подкрепяните енергийни общности и общности за енергия от възобновяеми източници*	RCR 31 — Общо произведена енергия от възобновяеми източници (електроенергия, топлинна енергия) RCR 32 — Енергия от възобновяеми източници: капацитет, свързан към мрежата (оперативен)
	RCO 23 — Цифрови системи за управление на интелигентни енергийни мрежи RCO 98 — Домакинства, подкрепяни за използването на интелигентни енергийни мрежи	RCR 33 — Потребители, свързани към интелигентни енергийни мрежи RCR 34 — Въвеждане на проекти за интелигентни мрежи
	RCO 24 — Нови или усъвършенствани системи за наблюдение на бедствия, за готовност и за предупреждение и реагиране* RCO 25 — Новопостроени или консолидирани защитни съоръжения по крайбрежни ивици, речни и езерни брегове и свлачища за защита на хора, активи и естествената околна среда RCO 26 — Зелена инфраструктура, изградена с цел приспособяване към изменението на климата RCO 27 — Национални/регионални/местни стратегии за приспособяване към изменението на климата RCO 28 — Зони, обхванати от мерки за защита срещу горски пожари	RCR 35 — Жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения RCR 36 — Жители, които се ползват от мерки за защита от горски пожари RCR 37 — Жители, които се ползват от мерки за защита срещу природни бедствия, свързани с климата (различни от наводнения и горски пожари) RCR 96 — Жители, които се ползват от мерки за защита срещу несвързани с климата природни рискове и рискове, свързани с дейности на човека RCR 38 — Очаквано средно време за реагиране при бедствие

	RCO 30 — Дължина на новите или консолидираните тръби за битови нужди RCO 31 — Дължина на мрежите за събиране на отпадъчни води, новоизградени или консолидирани RCO 32 — Нов или подобрен капацитет за пречистване на отпадъчни води	RCR 41 — Жители, свързани към подобрени системи за снабдяване с вода RCR 42 — Жители, свързани поне към системи за вторично пречистване на отпадъчни води RCR 43 — Загуби на вода RCR 44 — Адекватно третирани отпадъчни води
	RCO 34 — Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци	RCR 46 — Жители, обслужвани от съоръжения за рециклиране на отпадъци и малки системи за управление на отпадъци RCR 47 — Рециклирани отпадъци RCR 48 — Рециклирани отпадъци, използвани като суровини RCR 49 — Възстановени отпадъци
	RCO 36 — Повърхностна площ на подкрепяната зелена инфраструктура в градските райони RCO 37 — Площ на защитените зони по „Натура 2000“, обхванати от мерки за опазване и възстановяване в съответствие с рамката за приоритетни действия RCO 99 — Площ извън защитените зони по „Натура 2000“, обхванати от мерки за опазване и възстановяване RCO 38 — Повърхностна площ на възстановената земя, за която се отпуска подкрепа RCO 39 — Инсталирани системи за мониторинг на замърсяването на атмосферния въздух	RCR 50 — Жители, които се ползват от мерки по отношение на качеството на въздуха RCR 95 — Жители, които имат достъп до нова или модернизирана зелена инфраструктура в градските райони RCR 51 — Жители, които се ползват от мерки за намаляване на шума RCR 52 — Възстановяване на земя, използвана за зелени площи, социално жилищно настаняване, икономически или общностни дейности

Приложение 4 ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ В ХОДА НА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПЕРУЩИЦА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА

ДЕЙНОСТИ	ИНФОРМИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНОСТТА	РЕЗУЛТАТ
ЕТАП 1: ПОДГОТВИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЕ		
Формиране на работна група, която да администрира процеса по подготовката, изготвянето и одобряването на ПИРО. **Кмет на община – издава заповед за сформиране на работна група; Определя служител от администрацията, който да организира, синхронизира екипа и следи за спазване на срокове на изпълнение.**	Представяне на екипа пред обществеността с данни за контакти; Информация в медиите; Информация на сайта на общината; Информационни табла; Изпращане на покани и материали до членовете на работната група за провеждане на заседания; Изпращане на протоколите и приетите материали в резултат на проведените заседания; Публикуване в срок и обявяване на резултатите от дейността на работната група.	Сформирана работна група Предоставена пълна информация на членовете на работната група, която да послужи за вземане на информирани решения; Изготвени правила за работа; Изготвен план за работа; Информирани граждани, широката общественост, бизнес, структурите на гражданското общество - как и към кого могат да отправят предложения за участие и идентифицирани заинтересованите страни на различните нива.
Избор на изпълнител	По време на фокус групите и обсъжданията изпълнителят е представен на обществеността	Сключен договор с изпълнител
II. РАЗРАБОТВАНЕ		
Кампания за набиране на идейни проекти и организиране на процес на обществено обсъждане и Информиране на целевите групи за възможността да	Уведомяване на гражданите и бизнеса, кметове на кметства и кметски наместници обществени съвети, кметски съвети и други заинтересовани страни. Организиране и провеждане от общината на работни срещи с покана до целевите групи за насърчаване интереса за	Информирани целевите групи; Проведени работни срещи; Проведени фокус групи; Теренни проучвания по предварително обявени графици;

представят проекти и условията на които следва да отговарят. Проектни идеи бяха набрани основно при провеждането на анкетното проучване, където в специална секция участниците в допитването имаха възможност да споделят своите проектни идеи. Проектните идеи бяха подложени на предварителна верификация и обсъждане във формат на работни групи и проведени фокус групи със заинтересованите страни.	вземане на участие по разработване на ПИРО; Теренни проучвания (на място, чрез анкети или фокус групи) на специфичните характеристики на отделните населени места или части от тях, чрез които следва да се съберат данни или информация, за които няма налични официални източници за разкриване на нейния специфичен потенциал за развитие; Информиране на гражданите - как и към кого могат да отправят предложения;	
Анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната територия	Работна група, експерти в различните области; Теренни проучвания (на място, чрез анкети или фокус групи) на специфичните характеристики на отделните територии, населени места или части от тях, чрез които следва да се съберат данни или информация, за които няма налични официални източници, но са важни за идентифициране на основните процеси, които протичат на съответната територия, както и за разкриване на нейния специфичен потенциал за развитие; Използване на статистическа информация, информация от бюрото по труда, ТСБ- Пловдив, ОС „Земеделие“ , РИОСВ- Пловдив, ВиК Пловдив, РЗИ- Пловдив и др.	Изготвен анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната територия.

Формулиране на визия, цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.	Обсъждане в рамките на работна група с експертите на общината и кмета на стратегическата рамка. Публикуване на информация в медиите за резултатите от проведените работни срещи, обсъждания и проучвания и формулиране на визия, цели и приоритети, включително за интегрирано въздействие.	Формулирана визия, цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г. Информиране на широката общественост за стратегическата рамка
Определяне на приоритетни зони за въздействие	Организиране на работна среща между назначената работна група и избрания изпълнител за определяне на приоритетните зони за въздействие в общината на база на Анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната територия и набелязаните визия, цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027; Публикуване на информация в медиите и в сайта на общината за взетите решения.	Определяне на приоритетни зони за въздействие
Изработване на Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие и набелязване на мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени	Набиране на предложения от гражданите за мерки, дейности и конкретни проектни идеи за включване в Програма за реализация на ПИРО; Организиране на процес на обществено обсъждане на мерките и проектните идеи в тематични работни срещи. Важно е гражданите да не останат с впечатлението, че всичко е вече решено, а предложените мерки и проектни идеи действително да подлежат на доразвиване и включване в Програмата за реализация на плана.	Изработена Програма за реализация на ПИРО; Подадена обратна връзка на гражданите за изработените документи;

	Отразяване на процеса в медиите и на сайта на общината; Даване на обратна връзка на гражданите за направените от тях предложения.	
Определяне на необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО	Разглеждане на целия проект на документа на заседание на работната група и определяне на необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО; Мониторингови мероприятия.	Определени необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО
Извършване на предварителна оценка на плана с помощта на независим консултант, при спазване на изискванията по ЗОП (прогнозна оценка за въздействието върху процесите на социално-икономическото развитие на общината + Екологична оценка при необходимост)	Предварителната оценка се извършва, когато проектът на ПИРО е готов и публикуван за обществено обсъждане (за минимум 30 работни дни). Тогава кметът на общината уведомява МОСВ/съответната РИОСВ за разработването му и ако това бъде изискано, възлага извършване на екологична оценка (ЕО) и оценка за съвместимост (ОС). Представяне на резултатите от предварителната оценка по време на заключителното обществено обсъждане на проекта на ПИРО.	Анализирано и оценено въздействието на ПИРО върху социално-икономическото развитие и околната среда на общината; Разработен и публикуван доклад от предварителната оценка.
Изготвяне отчет на работната група на проведените мероприятия за използваните подходи, действия и резултати за насърчаване участието на целевите групи;	отчитане на активността, броя участия, постъпили предложения; как са отразени в изготвения документ; публикуване на информация за резултатите от работата на работната група. Отразяване на провеждани на работни срещи между назначената работна група и избрания изпълнител	Изготвен отчет. Информиране на широката общественост по отчет за напредъка.
Цялостно завършване плана	Публикуване на информация за приключила процедура по подготовка на плана •	Изработен в партньорство с гражданите ПИР на община Перущица 2021-2027 г.

	публикуване на съобщение/новина в медиите, в сайта на общината, на информационни табла и изпратено на мейл-листа на заявилите желание за това граждани в предходните етапи и визирани в Комуникационната стратегия;	
III. ОБСЪЖДАНЕ НА ПИРО		
Публикуване покана за обществено обсъждане и изготвения план на сайта на общината за запознаване. Поканата и ПИРО се публикуват най-малко 7 дни преди датата на обсъждането.	Публикува се съобщение за започнало обсъждане на интернет страницата на общината и в местните медии, на информационно табло на сграда на община/ кметства; Информиране на групи нямащи достъп до интернет за осигуряване информираност на маскимален брой представители на заинтересованите страни и осигуряване тяхното участие в обсъждането и вземане на решения; Отново се канят всички целеви групи и организациите представляващи гражданското общество, партньорите от областта на околната среда и отговарящите за социалното включване, основните права, правата на хората с увреждания, равенство между половете и недискриминацията действащи на територията на общината и широката общественост.	Информиране на целевите групи и гражданите за обсъждане. Проведено обществено обсъждане.
Отразяване на процеса в медиите и на сайта на общината след обсъждането	Текущи публикации за провеждани мероприятия по обсъждане; Публикуване на протокол; Публикуване на видео материал от обсъждане-ако е заснет; Предоставяне на информация за взелите участие представители на целеви групи	Отразен процес

Предоставяне на обратна връзка на гражданите за направените от тях предложения	Справка за отразяване на забележки и предложения, получени в резултат от обществени консултации (подател, дата и начин на подаване, забележки и предложения, степен на приемане, коментар, място и начин на отразяване) (прил. Таблица *Приема се / Приема се със забележки/корекции / Не се приема - мотивиран анализ и становище на общината за приемане/ неприемане на предложения	Изпратена информация за резултатите от общественото обсъждане
IV.ПРИЕМАНЕ НА ПИРО		
Окончателно изготвения ПИРО по предложение на кмета на общината се внася за приемане от Общинския съвет и се публикува на сайта на общината, както и решението за приемането му	При приемане от Общинския съвет: Публикуване на сайта на общината приет план; Комуникиране с медиите за приетия план;	Публикуване на сайта на общината приет план; Публикуване в портала за обществени консултации на Министерски съвет;
Кметът на общината представя пред съответния Областен съвет за развитие задължително по чл. 13, ал. 5 от ЗРР в срок до три месеца приетия от общинския съвет ПИРО.	Представяне пред съответния Областен съвет	Изпълнено задължение по чл. 13, ал. 5 от ЗРР
V. ПРИЛАГАНЕ НА ПИРО И КОМУНИКАЦИЯ НА ЕТАПА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ		
Предоставяне на всеобхватна информация за дейностите, напредъка, предизвикателствата, необходимостта за актуализация на ПИРО	Предоставяне на актуална информация в сайта на общината в тематичен сектор; Публикации в уеб сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни; Използване възможностите на ежемесечния електронен бюлетин, издаван от общината; Прессъобщения в местни медии;	Предоставена актуална информация за изпълнение на ПИРО

	Брифинги; Публикуване на отчети за напредък;	
Комуникация чрез масовите медии - периодично предоставяне на информация относно изпълнението на ПИРО	Пресконференция, веднъж годишно или при възникнала конкретна нужда; Съобщения за медиите при настъпили необходимост от актуализация; Неформални работни срещи на журналисти с координационно звено/ работната група, изпълняващо стратегията; веднъж годишно	Предоставена информация
Комуникация чрез информационни и рекламни материали - съобразени с визията, целите и приоритетите на ПИРО и разпространението им сред адресати без достъп до интернет	Публикуване на тематични информационни материали като брошури, плакати и други за нуждите на определени целеви групи	Информационни материали
Работни срещи и обсъждания с представители на общинската администрация	Обсъждане на напредъка на изпълнение с отделните общински звена, преди изготвяне на годишния отчет	Комуникиран напредък
Периодични/ежемесечни срещи между Работната група, експерти за следене на на предъка, НПО, граждани и други заинтересовани страни	Обсъждане на напредъка на изпълнение, следене на срокове, анализ на нужда от допълнителна информация, финансиране, пречки, нужда от актуализация, други актуални теми по изпълнението	Проследяване на напредъка
При необходимост от актуализация на ПИРО: **- при съществени промени на икономическите и**	Постъпилите предложения се публикуват на сайта на общината за обсъждане, определя се срок, описват се мотивите и очакваните резултати от промяната.	Разглежда се предложената актуализация

социалните условия в общината; - **в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;** - **при съществени промени национални или в секторни стратегии, концепции и програми, влияещи върху изпълнението на плана;** - **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средства от Европейския съюз се актуализира и програмата за изпълнение на плана. Кметът възлага на работната група да разгледа и предложи актуализация;**	Прилагат се мерки и дейности от раздел „Обсъждане на ПИРО“	
Публикува се съобщение в местните медии и на информационно табло на общината за информиране на всички целеви групи и протича обсъждане	Публикува се съобщение в местните медии - информационно табло на общината - тече обсъждане, приемат се мнения и предложения	- Информирани целевите групи - Получена обратна връзка
След приключилото обсъждане се внася за приемане от Общинския съвет – публикува се решението	Публикуване на Решението в сайта на Общината	Решение Общ. съвет

Публикува се окончателната актуализация.	Публикуване на приетата актуализация на ПИРО в сайта на общината; Медийно съобщение; При необходимост брифинг с разяснение на актуализацията	Запозната обществеността с приетата актуализация
IV. МОНИТОРИНГ		
Комуникация за осигуряване на популяризиране на механизмите за отчетност	Веднъж годишно, до 31 март, работната група изготвя отчетен доклад за изпълнение на ПИРО, като отчита: - мероприятията изпълнени по комуникационната стратегия, - достигнато ниво на информираност, - изпълнение на приоритетите за развитие и резултатите в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околна среда; Годишният доклад се публикува на сайта на общината. Публикува се съобщение в медиите, както и на информационно табло в общината. Публикуване на сайта на общината периодично резултатите от текущите мероприятия: работни срещи, стартирали проекти, етапи и други.	Одобрен от Общински съвет доклад, публикуван на интернет; страницата на общината Изпратен на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за одобряване;
V. ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО		
Изготвяне на междинна оценка на изпълнението на ПИРО	Информиране на обществеността и заинтересованите страни за първоначалните резултати от изпълнението; степента на постигане на съответните цели; ефективността и ефикасността на използваните ресурси; направените изводи и препоръки за	Приета Междинна оценка от Общински съвет. Публикуван доклад в интернет и решение на Общински съвет.

	изпълнението на съответния документ . До края на 2024 г. Междинната оценка следва да бъде изготвена.	
Изготвяне на последваща оценка на въздействието на ПИРО	Информиране на обществеността и заинтересованите страни за степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите; оценката на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие. През 2028 г. (една година след приключване на периода) следва да бъде приета последваща оценка на изпълнение на плана.	Приета последваща оценка от Общински съвет. Публикуван доклад в интернет и решение на Общински съвет.